SLUŽBENI GLASNIK BOSNE I HERCEGOVINE
Izdanje na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Издање на хрватском, српском и босанском језику

Godina XVIII
Utorak, 16. prosinca/decembra 2014. godine

Broj/Број
97

Година XVIII
Уторак, 16. децембра 2014. године

ISSN 1512-7494 - hrvatski jezik
ISSN 1512-7508 - srpski jezik
ISSN 1512-7486 - bosanski jezik

ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE

1447

Na temelju članka 6. stavak (2), članka 31. stavak (3), članka 43. i članka 85. Poslovnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 79/14), Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na konstituirajućoj sjednici, održanoj 9. prosinca 2014. godine, donio je

ODLUKU
O IZBORU ČLANOVA POVJERENSTVA ZA PRIPREMU IZBORA VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE

I.

Za članove Povjerenstva za pripremu izbora Vijeća ministara BiH izabrani su:

1. Asim Sarajlić,
2. Damir Bećirović,
3. Fehim Škaljić,
4. Vjekoslav Bevanda,
5. Mirsad Mešić,
6. Lazar Prodanović,
7. Aleksandra Pandurević,
8. Diana Zelenika,
9. Zaim Backović,
10. Jasmin Emrić,
11. Momčilo Novaković,
12. Jovan Vukovljak.

II.

Povjerenstvo će između svojih članova izabrati predsjedatelja, prvoga zamjenika i drugoga zamjenika predsjedatelja Povjerenstva.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-34-1-1305/14
9. prosinca 2014. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Zastupničkog doma
Šefik Džaferović, v. r.

На основу члана 6. став (2), члана 31. став (3), члана 43. и члана 85. Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 79/14), Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, на конститутивној сједници одржаној 9. децембра 2014. године, донио је

ОДЛУКУ
О ИЗБОРУ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ ЗА ПРИПРЕМУ ИЗБОРА САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I

За чланове Комисије за припрему избора Савјета министара БиХ изабрани су:

1. Асим Сарајлић,
2. Дамир Бећировић,
3. Фехим Шкаљић,
4. Вјекослав Беванда,
5. Мирсад Мешић,
6. Лазар Продановић,
7. Александра Пандуревић,
8. Диана Зеленика,
9. Заим Бацковић,
10. Јасмин Емрић,
11. Момчило Новаковић,
12. Јован Вуковљак.

II

Комисија ће међу својим члановима изабрати предсједавајућег, првог замјеника и другог замјеника предсједавајућег Комисије.

III

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и биће објављена у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-34-1-1305/14	Предсједавајући
09. децембра 2014. године	Представничког дома
Сарајево	**Шефик Џаферовић**, с. р.

Na osnovu člana 6. stav (2), člana 31. stav (3), člana 43. i člana 85. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 79/14), Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je na konstituirajućoj sjednici, održanoj 9. 12. 2014. godine, donio

ODLUKU
O IZBORU ČLANOVA KOMISIJE ZA PRIPREMU IZBORA VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE

I.

Za članove Komisije za pripremu izbora Vijeća ministara BiH izabrani su:

1. Asim Sarajlić,
2. Damir Bećirović,
3. Fehim Škaljić,
4. Vjekoslav Bevanda,
5. Mirsad Mešić,
6. Lazar Prodanović,
7. Aleksandra Pandurević,
8. Diana Zelenika,
9. Zaim Backović,
10. Jasmin Emrić,
11. Momčilo Novaković,
12. Jovan Vukovljak.

II.

Komisija će među svojim članovima izabrati predsjedavajućeg, prvog zamjenika i drugog zamjenika predsjedavajućeg Komisije.

III.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-34-1-1305/14	Predsjedavajući
9. decembra 2014. godine	Predstavničkog doma
Sarajevo	**Šefik Džaferović**, s. r.

1448

Na temelju članka IV.3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te čl. 4. i 85. Poslovnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 79/14), Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na konstituirajućoj sjednici, održanoj 9. prosinca 2014. godine, donio je

ODLUKU
O IZBORU PREDSJEDATELJA, PRVOGA ZAMJENIKA I DRUGOGA ZAMJENIKA PREDSJEDATELJA ZASTUPNIČKOG DOMA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE

I.

Za predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine izabran je **Šefik Džaferović.**

II.

Za prvu zamjenicu predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine izabrana je **Borjana Krišto.**

III.

Za drugoga zamjenika predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine izabran je **Mladen Bosić.**

IV.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-1-1263-1/14	Privremeni predsjedatelj
9. prosinca 2014. godine	Zastupničkog doma
Sarajevo	**Mirsad Đonlagić**, v. r.

На основу члана IV3.б) Устава Босне и Херцеговине, те чл. 4. и 85. Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 79/14), Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, на конститутивној сједници одржаној 9. децембра 2014. године, донио је

ОДЛУКУ
О ИЗБОРУ ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ, ПРВОГ ЗАМЈЕНИКА И ДРУГОГ ЗАМЈЕНИКА ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋЕГ ПРЕДСТАВНИЧКОГ ДОМА ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I

За предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине изабран је **Шефик Џаферовић.**

II

За прву замјеницу предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине изабрана је **Борјана Кришто.**

III

За другог замјеника предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине изабран је **Младен Босић.**

IV

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и биће објављена у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-50-1-1263-1/14	Привремни предсједавајући
9. децембра 2014. године	Представничког дома
Сарајево	**Мирсад Ђонлагић**, с. р.

Na osnovu člana IV.3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te čl. 4. i 85. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 79/14), Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine je na konstituirajućoj sjednici, održanoj 9.12.2014., donio

ODLUKU
O IZBORU PREDSJEDAVAJUĆEG, PRVOG ZAMJENIKA I DRUGOG ZAMJENIKA PREDSJEDAVAJUĆEG PREDSTAVNIČKOG DOMA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE

I.

Za predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine izabran je **Šefik Džaferović.**

II.

Za prvu zamjenicu predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine izabrana je **Borjana Krišto.**

III.

Za drugog zamjenika predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine izabran je **Mladen Bosić.**

IV.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-1-1263-1/14
9. decembra 2014. godine
Sarajevo

Privremeni predsjedavajući
Predstavničkog doma
Mirsad Đonlagić, s. r.

VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE

1449

Na temelju članka 9. stavak (6) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2014. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 104/13), članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08) i članka 10. stavak (4) Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava iz granta "Programi za pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda EU-FP7" za 2014. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 27/14), na prijedlog Ministarstva civilnih poslova, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 113. sjednici, održanoj 27. studenoga 2014. godine, donijelo je

ODLUKU
O DODJELI SREDSTAVA IZ GRANTA "PROGRAMI ZA PRIPREMU PROJEKATA I POTENCIJALNIH KANDIDATA ZA SREDSTVA IZ FONDA EU - FP7" ZA 2014. GODINU

Članak 1.
(Predmet Odluke)

(1) Ovom odlukom dodjeljuju se sredstva tekućeg granta "Programi za pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda EU–FP7" za 2014. godinu sljedećim subjektima:

1.	Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu	Potpora implementaciji projekta iz EU programa "Horizont 2020-ISIB-1204-2-Improved fores data") Horizont 2020	27000
2.	Elektrotehnički fakultet Univerziteta u Sarajevu	Cloud Orchestration and Unified Deployment of Servics-CLOUDS	27000
3.	Građevinski fakultet Sveučilišta u Mostaru	Geo-spatial Analysis of Traffic Accidents with a focus on vulnerable road users	26800
4.	Fakultet političkih nauka Univerziteta u Banja Luci	Priprema projekta za Horizont 2020 na temu "THE EUROPEAN UNION AND INTEGRATION CHALLENGES IN THE BALKANS"	22000
5.	Univerzitet u Banja Luci	Potpora implementaciji projekta iz EU programa Horizont 2020 KNOWLEDGE AND INNOVATION TRANSFER THROUGH EUROPE-KIT€"	18000
6.	Agencija za ekonomski razvoj grada Prijedora "PREDA-PD"	Potpora pripremi i implementaciji projekta iz EU programa Horizont 2020: 1) KIT€ 2) PYRAMINN	15000
7.	Zavod za biomedicinsku dijagnostiku i ispitivanje NALAZ Sarajevo	Antimikrobna i imunomodulatorna aktivnost odabranih biljnih vrsta sa prostora Bosne i Hercegovine: mogućnosti i perspektive HORIZONT 2020	14000
8.	Institut za genetičke resurse Banja Luka	Managment and sustainable use e of genetic resources - SFS-07b-2015"	14000
9.	Prof. dr. Sabina Semiz Farmaceutski fakultet Univerziteta u Sarajevu	Personalizirana terapija u zdravstvenoj zaštiti kroz Pan-evropsku transdisciplinarnu mrežu naučnih timova (COST)	11200
10.	UNIVERZITET U TUZLI FAKULTET ELEKTROTEHNIKE Suad Kasapović Tuzla	Predikcija ponašanja kooperirajućih autonomnih vozila u Inteligentnom transportnom sistemu-Podrška za COST akciju	10000
11.	Europroject centar Banja Luka	Potpora implementaciji projekta Smartealth iz programa Horizont 20202	9000
12.	Udruženje za jačanje istraživanja i tehnološkog razvoja u oblasti medicine i zdravstvenih nauka Health RTD Cluster Prijedor	1) INNOHVA 4EUROPEANS 2) Self mangment of health and disease: citizen engagment and mHealth	9000
13.	GLOBAL GPS d o o Sarajevo	"SPARTACUS"	8000
14.	Fakultet političkih nauka Sarajevo	COST akcija IS 1308 Populistička politika komunikacija u Europi: Razumijevanje izazova posredovanog političkog populizma za demokratske politike	7000
15.	Univerzitet Sarajevska škola za nauku i tehnologiju	Priprema projekta za Horizont 2020	5000

(2) Ukupno raspoloživa sredstva za tekući grant "Programi za pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda EU - FP7" za 2014. godinu iznose 273.000,00 KM i nalaze se u proračunu Ministarstva civilnih poslova za 2014. godinu na poziciji "Tekući grantovi".

(3) Za sufinanciranje "Programa za pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda EU - FP7", odnosno Obzor 2020, za 2014. godinu putem javnog natječaja odobrava se proračun u iznosu od 223.000,00 KM.

(4) Sredstva u iznosu od 50.000,00 KM odobravaju se Ministarstvu za aktivnosti na pripremi za sudjelovanje u novom programu Europske unije za znanost i istraživanje Obzor 2020 i troškove sudjelovanja zastupnika Bosne i Hercegovine u radu tijela Europske unije za znanost i istraživanje.

(5) Ovom odlukom dodjeljuju se sredstva u iznosu od 223.000,00 KM.

Članak 2.
(Izvješće o utrošku sredstava)

(1) Sukladno članku 9. stavak (8) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2014. godinu, korisnici sredstava iz članka 1. stavak (1) ove odluke, dužni su Ministarstvu civilnih poslova dostaviti izvješće o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava prema Obrascu za narativno izvješće i Obrascu za financijsko izvješće koji su sastavni dio Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava iz granta "Programi za pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda EU-FP7" za 2014. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 27/14).

(2) Korisnik sredstava, sukladno stavku (1) ovog članka, dužan je završno narativno i financijsko izvješće dostaviti najkasnije u roku 30 dana od dana završetka projekta.

(3) Korisnik sredstava je dužan da vodi odvojenu i preciznu financijsku dokumentaciju, tako da se sva plaćanja i troškovi načinjeni prema odobrenom projektu lako mogu identificirati.

(4) Korisnik je dužan da računovodstvene knjige i drugu financijsku dokumentaciju, u slučaju potrebe, učini dostupnom za razmatranje i kontrolu od strane Ministarstva ili bilo

koje druge osobe koju ovlasti Vijeće ministara Bosne i Hercegovine ili bilo kog drugog zakonom ovlašćenog tijela.

(5) Korisnik može izvršiti realokaciju u iznosu do 10% unutar bilo koje pojedinačno odobrene proračunske linije, što posebice navodi u izvješću sa odobrenjem.

Članak 3.
(Realizacija Odluke)

Za realizaciju ove odluke zadužuju se Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine i Ministarstvo civilnih poslova BiH.

Članak 4.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 190/14
27. studenog 2014. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, v. r.

На основу члана 9. став (6) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2014. годину ("Службени гласник БиХ", број 104/13), члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08) и члана 10. став (4) Одлуке о критеријумима за додјелу средстава из гранта "Програми за припрему пројеката и потенцијалних кандидата за средства из фонда EU-FP7" за 2014. годину ("Службени гласник БиХ", број 27/14), на приједлог Министарства цивилних послова, Савјет министара Босне и Херцеговине, на 113. сједници, одржаној 27. новембра 2014. године, донио је

ОДЛУКУ
О ДОДЈЕЛИ СРЕДСТАВА ИЗ ГРАНТА "ПРОГРАМИ ЗА ПРИПРЕМУ ПРОЈЕКАТА И ПОТЕНЦИЈАЛНИХ КАНДИДАТА ЗА СРЕДСТВА ИЗ ФОНДА EU-FP7" ЗА 2014. ГОДИНУ

Члан 1.
(Предмет Одлуке)

(1) Овом одлуком додјељују се средства текућег гранта "Програми за припрему пројеката и потенцијалних кандидата за средства из фонда EU-FP7" за 2014. годину сљедећим субјектима:

1.	Шумарски факултет Универзитета у Сарајеву	Подршка имплементацији пројекта из ЕУ програма ""Horizont 2020-ISIB-1204-2-Improved fores data") Horizont 20200	27000
2.	Електротехнички факултет Универзитета у Сарајеву	Cloud Orchestration and Unified Deployment of Servics-CLOUDS	27000
3.	Грађевински факултет Свеучилишта у Мостару	Geo-spatial Analysis of Traffic Accidents with a focus on vulnerable road users	26800
4.	Факултет политичких наука Универзитета у Бања Луци	Припрема пројекта за Хоризонт 2020 на тему "THE EUROPEAN UNION AND INTEGRATION CHALLENGES IN THE BALKANS"	22000
5.	Универзитет у Бања Луци	Подршка имплементацији пројекта из ЕУ програма Хоризонт 2020 KNOWLEDGE AND INNOVATION TRANSFER THROUGH EUROPE-KIT€"	18000
6.	Агенција за економски развој града Приједора "ПРЕДА-ПД"	Подршка припреми и имплементацији пројекта из EU програма Хоризонт 2020: 1) KIT€ 2) PYRAMINN	15000
7.	Завод за биомедицинску дијагностику и испитивање НАЛАЗ Сарајево	Антимикробна и имуномодулаторна активност одабраних биљних врста са	14000
		простора Босне и Херцеговине: могућности и перспективе ХОРИЗОНТ 2020	
8.	Институт за генетичке ресурсе Бања Лука	Managment and sustainable use e of genetic resources - SFS-07b-2015"	14000
9.	Проф. др Сабина Семиз Фармацеутски факултет Универзитета у Сарајеву	Персонализована терапија у здравственој заштити кроз Пан-европску трансдисциплинарну мрежу научних тимова (COST)	11200
10.	УНИВЕРЗИТЕТ У ТУЗЛИ ФАКУЛТЕТ ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ Суад Касаповић Тузла	Предикција понашања кооперирајућих аутономних возила у Интелигентном транспортном систему-Подршка за COST акцију	10000
11.	*Europroject centar* Бања Лука	Подршка имплементацији пројекта *Smartealth* из програма Хоризонт 20202	9000
12.	Удружење за јачање истраживања и технолошког развоја у области медицине и здравствених наука *Health RTD Cluster* Приједор	1) INNOHVA 4EUROPEANS 2) Self mangment of health and disease: citizen engagment and mHealth	9000
13.	ГЛОБАЛ ГПС д о о Сарајево	"SPARTACUS"	8000
14.	Факултет политичких наука Сарајево	COST акција IS 1308 Популистичка политика комуникација у Европи: Разумијевање изазова посредованог политичког популизма за демократске политике	7000
15.	Универзитет Сарајевска школа за науку и технологију	Припрема пројекта за Хоризонт 2020	5000

(2) Укупно расположива средства за текући грант "Програми за припрему пројеката и потенцијалних кандидата за средства из фонда EU–FP7" за 2014. годину износе 273.000,00 КМ и налазе се у буџету Министарства цивилних послова за 2014. годину на позицији "Текући грантови".

(3) За суфинансирање "Програма за припрему пројеката и потенцијалних кандидата за средства из фонда EU-FP7", односно Хоризонт 2020, за 2014. годину путем јавног конкурса одобрава се буџет у износу од 223.000,00 КМ.

(4) Средства у износу од 50.000,00 КМ одобравају се Министарству за активности на припреми за учешће у новом програму Европске уније за науку и истраживање Хоризонт 2020 и трошкове учешћа представника Босне и Херцеговине у раду органа Европске уније за науку и истраживање.

(5) Овом одлуком додјељују се средства у износу од 223.000,00 КМ.

Члан 2.
(Извјештај о утрошку средстава)

(1) У складу са чланом 9. став (8) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2014. годину, корисници средстава из члана 1. став (1) ове одлуке, дужни су Министарству цивилних послова доставити извјештај о намјенском утрошку додијељених средстава према Обрасцу за наративни извјештај и Обрасцу за финансијски извјештај који су саставни дио Одлуке о критеријумима за додјелу средстава из гранта "Програми за припрему пројеката и потенцијалних кандидата за средства из фонда EU-FP7" за 2014. годину ("Службени гласник БиХ", број 27/14).

(2) Корисник средстава, у складу са ставом (1) овог члана, дужан је завршни наративни и финансијски извјештај доставити најкасније у року 30 дана од дана завршетка пројекта.

(3) Корисник средстава је дужан да води одвојену и прецизну финансијску документацију, тако да се сва плаћања и трошкови начињени према одобреном пројекту лако могу идентификовати.

(4) Korisnik je dužan da računovodstvene knjige i drugu finansijsku dokumentaciju, u slučaju potrebe, učini dostupnom za razmatranje i kontrolu od strane Ministarstva ili bilo kog drugog lica koje ovlasti Savjet ministara Bosne i Hercegovine ili bilo kog drugog zakonom ovlašćenog organa.

(5) Korisnik može izvršiti realokaciju u iznosu do 10% unutar bilo koje pojedinačno odobrene budžetske linije, što posebno navodi u izvještaju sa odobrenjem.

Član 3.

(Realizacija Odluke)

Za realizaciju ove odluke zadužuju se Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine i Ministarstvo civilnih poslova BiH.

Član 4.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

SM broj 190/14
27. novembra 2014. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Savjeta ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, s. r.

Na osnovu člana 9. stav (6) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2014. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 104/13), člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08) i člana 10. stav (4) Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava iz granta "Programi za pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda EU–FP7" za 2014. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 27/14), na prijedlog Ministarstva civilnih poslova, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 113. sjednici, održanoj 27. novembra 2014. godine, donijelo je

ODLUKU
O DODJELI SREDSTAVA IZ GRANTA "PROGRAMI ZA PRIPREMU PROJEKATA I POTENCIJALNIH KANDIDATA ZA SREDSTVA IZ FONDA EU–FP7" ZA 2014. GODINU

Član 1.

(Predmet Odluke)

(1) Ovom odlukom dodjeljuju se sredstva tekućeg granta "Programi za pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda EU–FP7" za 2014. godinu sljedećim subjektima:

1.	Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu	Podrška implementaciji projekta iz EU programa "Horizont 2020-ISIB-1204-2-Improved fores data") Horizont 2020	27000
2.	Elektrotehnički fakultet Univerziteta u Sarajevu	Cloud Orchestration and Unified Deployment of Servics-CLOUDS	27000
3.	Građevinski fakultet Sveučilišta u Mostaru	Geo-spatial Analysis of Traffic Accidents with a focus on vulnerable road users	26800
4.	Fakultet političkih nauka Univerziteta u Banja Luci	Priprema projekta za Horizont 2020 na temu "THE EUROPEAN UNION AND INTEGRATION CHALLENGES IN THE BALKANS"	22000
5.	Univerzitet u Banja Luci	Podrška implementaciji projekta iz EU programa Horizont 2020 KNOWLEDGE AND INNOVATION TRANSFER THROUGH EUROPE-KIT€"	18000
6.	Agencija za ekonomski razvoj grada Prijedora "PREDA-PD"	Podrška pripremi i implementaciji projekta iz EU programa Horizont 2020: 1) KIT€ 2)PYRAMINN	15000
7.	Zavod za biomedicinsku dijagnostiku i ispitivanje NALAZ Sarajevo	Antimikrobna i imunomodulatorna aktivnost odabranih biljnih vrsta sa prostora Bosne i Hercegovine: mogućnosti i perspektive HORIZONT 2020	14000
8.	Institut za genetičke resurse Banja Luka	Managment and sustainable use e of genetic resources - SFS-07b-2015"	14000
9.	Prof. dr. Sabina Semiz Farmaceutski fakultet Univerziteta u Sarajevu	Personalizirana terapija u zdravstvenoj zaštiti kroz Pan-evropsku transdisciplinarnu mrežu naučnih timova (COST)	11200
10.	UNIVERZITET U TUZLI FAKULTET ELEKTROTEHNIKE Suad Kasapović Tuzla	Predikcija ponašanja kooperirajućih autonomnih vozila u Inteligentnom transportnom sistemu-Podrška za COST akciju	10000
11.	Europroject centar Banja Luka	Podrška implementaciji projekta Smartealth iz programa Horizont 20202	9000
12.	Udruženje za jačanje istraživanja i tehnološkog razvoja u oblasti medicine i zdravstvenih nauka Health RTD Cluster Prijedor	1) INNOHVA 4EUROPEANS 2) Self mangment of health and disease: citizen engagment and mHealth	9000
13.	GLOBAL GPS d o o Sarajevo	"SPARTACUS"	8000
14.	Fakultet političkih nauka Sarajevo	COST akcija IS 1308 Populistička politika komunikacija u Evropi: Razumijevanje izazova posredovanog političkog populizma za demokratske politike	7000
15.	Univerzitet Sarajevska škola za nauku i tehnologiju	Priprema projekta za Horizont 2020	5000

(2) Ukupno raspoloživa sredstva za tekući grant "Programi za pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda EU-FP7" za 2014. godinu iznose 273.000,00 KM i nalaze se u budžetu Ministarstva civilnih poslova za 2014. godinu na poziciji "Tekući grantovi".

(3) Za sufinansiranje "Programa za pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda EU-FP7", odnosno Horizont 2020, za 2014. godinu putem javnog konkursa odobrava se budžet u iznosu od 223.000,00 KM.

(4) Sredstva u iznosu od 50.000,00 KM odobravaju se Ministarstvu za aktivnosti na pripremi za učešće u novom programu Evropske unije za nauku i istraživanje Horizont 2020 i troškove učešća predstavnika Bosne i Hercegovine u radu tijela Evropske unije za nauku i istraživanje.

(5) Ovom odlukom dodjeljuju se sredstva u iznosu od 223.000,00 KM.

Član 2.

(Izvještaj o utrošku sredstava)

(1) U skladu sa članom 9. stav (8) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2014. godinu, korisnici sredstava iz člana 1. stav (1) ove odluke, dužni su Ministarstvu civilnih poslova dostaviti izvještaj o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava prema Obrascu za narativni izvještaj i Obrascu za finansijski izvještaj koji su sastavni dio Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava iz granta "Programi za pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda EU–FP7" za 2014. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 27/14).

(2) Korisnik sredstava, u skladu sa stavom (1) ovog člana, dužan je završni narativni i finansijski izvještaj dostaviti najkasnije u roku 30 dana od dana završetka projekta.

(3) Korisnik sredstava je dužan da vodi odvojenu i preciznu finansijsku dokumentaciju, tako da se sva plaćanja i troškovi načinjeni prema odobrenom projektu lako mogu identificirati.

(4) Korisnik je dužan da računovodstvene knjige i drugu finansijsku dokumentaciju, u slučaju potrebe, učini

dostupnom za razmatranje i kontrolu od strane Ministarstva ili bilo kog drugog lica koje ovlasti Vijeće ministara Bosne i Hercegovine ili bilo kog drugog zakonom ovlašćenog organa.

(5) Korisnik može izvršiti realokaciju u iznosu do 10% unutar bilo koje pojedinačno odobrene budžetske linije, što posebno navodi u izvještaju sa odobrenjem.

Član 3.
(Realizacija Odluke)

Za realizaciju ove odluke zadužuju se Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine i Ministarstvo civilnih poslova BiH.

Član 4.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 190/14
27. novembra 2014. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, s. r.

1450

Na temelju članka 107. stavak (1) točka a) Zakona o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Vijeća za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine, na 108. sjednici održanoj 17.9.2014. godine, donijelo je

ODLUKU
O USVAJANJU DRŽAVNOG GODIŠNJEG PROGRAMA ZA ZAŠTITU POTROŠAČA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2014. GODINU

Članak 1.
(Predmet odluke)

Ovom se Odlukom usvaja Državni godišnji program za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine za 2014. godinu, koji je dan u privitku ove Odluke i čini njen sastavni dio.

Članak 2.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 191/14
17. rujna 2014. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, v. r.

DRŽAVNI GODIŠNJI PROGRAM ZA ZAŠTITU POTROŠAČA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2014. GODINU

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Državni godišnji program za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine za 2014. godinu (u daljnjem tekstu: Program) je cjelovit dokument koji kreira politiku zaštite potrošača, definira prioritete, određuje mjere za njihovo ostvarenje u navedenom razdoblju, te utvrđuje nositelje aktivnosti za ispunjenje planiranih ciljeva i zadataka. Program predstavlja nastavak kontinuiteta koji je uspostavljen Državnim godišnjim programom za zaštitu potrošača BiH za 2009. godinu, od kada se za svaku godinu usvaja poseban Program i objavljuje u "Službenom glasniku BiH".

Člankom 76. Glava VI. potpisanog teksta Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Bosne i Hercegovine (SSP) propisano je da će strane surađivati u cilju usklađivanja standarda za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini s istim standardima u Zajednici, te da je efikasna zaštita potrošača neophodna kako bi se osiguralo propisno funkcioniranje tržišne ekonomije. Potpisivanjem navedenog sporazuma BiH je preuzela obvezu harmonizacije zakonodavstva s komunitarnim pravom EU, mada je i do momenta potpisivanja SSP-a vršeno preuzimanje direktiva EU iz oblasti zaštite potrošača u pravni sustav BiH.

Suvremeno tržište omogućava široku ponudu uz potrebito postizanje visoke i jedinstvene razine zaštite potrošača, kako bismo BiH pripremili za ravnopravno nastupanje na jedinstvenom tržištu EU. To podrazumijeva stvaranje jedinstvene i kvalitetne institucionalne strukture kao temelja provođenja efikasne zaštite potrošača, čime bi BiH pokazala da zaslužuje povjerenje potrošača na konkurentnom unutarnjem tržištu uz jasna pravila i dosljedno provođenje zakona, bez obzira gdje se potrošač ili gospodarski subjekt nalaze. Da bi se sve to moglo ostvariti potrebita su i značajna financijska sredstva koja bi u konačnici dovela do značajne koristi ne samo gospodarskim subjektima, nego i potrošačima u njihovom svakidašnjem životu, obzirom na veći izbor robe i usluga uz bolju kvalitetu i niže cijene.

DIO DRUGI - ZAKONODAVSTVO

Zaštita potrošača dinamično je područje, te se samim tim i politika zaštite potrošača ne može definirati na duže razdoblje. Sukladno brzim promjenama na tržištu, a koje se posljedično odnose i na potrošače, potrebito je stalno pratiti prioritetna područja koja su važna kod provođenja politike zaštite potrošača.

Donošenjem Zakona o zaštiti potrošača u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06) osigurala se primjerena zaštita potrošačkih interesa prilikom kupnje roba i usluga za osobne potrebe. Zakon o zaštiti potrošača u BiH jedan je od propisa kojim je započeo postupak implementacije direktiva EU s područja zaštite potrošača u pravni sustav BiH, kojim se preuzimaju europski standardi ponašanja na tržištu, kako glede same zaštite potrošača, tako i glede obveza trgovaca. Obzirom na širinu područja u kojem interesi potrošača dolaze do izražaja ovaj Zakon treba promatrati kao opći propis na području zaštite potrošača, propis kojim je utvrđen okvir sustava zaštite potrošača.

Pored Zakona o zaštiti potrošača u BiH postoji još čitav niz propisa koji su vezani za oblast zaštite potrošača, a koji bi se mogli grupisati prema sektorskom principu. Interesi potrošača štite se još i nizom drugih propisa koji pravno uređuju različita prava potrošača kao što su: propisi iz oblasti obligacionih odnosa, oblasti hrane, veterinarstva, zdravlja bilja, nadzora nad tržištem, sigurnosti proizvoda, lijekova i medicinskih sredstava, oblasti konkurencije, zatim čitav set zakona o električnoj energiji državne i entitetske razine, entitetski zakoni o trgovini, entitetski zakoni o inspekcijama, zakoni i podzakonski akti o poštanskom saobraćaju, propisi različitih razina vlasti svezi s komunalnim uslugama, propisi iz oblasti zdravstvene zaštite, propisi iz oblasti financijskih usluga, propisi iz oblasti zaštite okoliša itd.

DIO TREĆI - NAČELA I CILJEVI DRŽAVNOG PROGRAMA
POGLAVLJE I - Načela politike zaštite potrošača:

a) načelo javnosti, obrazovanja, i obavještavanja - predstavlja pravo građanina na pravovremeno obavještavanje o svojim pravima, kao i o kvaliteti roba i usluga na tržištu, o poduzetim mjerama za zaštitu osnovnih prava potrošača, te s tim u vezi na slobodan pristup podacima o stanju u području zaštite potrošača;
b) načelo cjelovitosti - podrazumijeva harmonizaciju djelovanja svih vladinih i nevladinih subjekata zaštite potrošača u cilju što kvalitetnijeg provođenja politika u oblasti zaštite potrošača;
c) načelo preventivnosti - ima za svrhu svim legalnim sredstvima izbjegavati rizik opasnosti za život i zdravlje te štetu na strani potrošača. Pod tim legalnim sredstvima podrazumijevamo redovne, organizirane i planirane kontrole roba i usluga.

POGLAVLJE II - Ciljevi i mjere politike zaštite potrošača

Temeljni cilj politike zaštite potrošača je stalno poboljšanje kvalitete života svih građana BiH, te promocija važnosti zdravlja i sigurnosti potrošača.

Opći ciljevi i mjere zaštite potrošača su:

CILJEVI	MJERE ZA OSTVARENJE CILJEVA
a) osigurati vladavinu prava demokracije i civilnog društva; daljnje usklađivanje zakonodavstva sa zakonodavstvom EU	1. predlaganje zakonskih i drugih mjera u osiguranju visoke razine zaštite zdravlja, sigurnosti, dostojanstva i prava potrošača; 2. udruživanje u udruge za zaštitu potrošača; 3. pravo na predstavljanje u procesu donošenja odluka
b) stvoriti uvjete za efikasno rješavanje uočenih problema na području zaštite potrošača	1. uvođenje odgovarajućih mjera za zaštitu potrošača (inspekcije, sudovi, Ombudsman) kako bi se sporovi potrošača i trgovaca riješili prije redovnog suda; 2. pojednostavljenje postupka zaštite potrošača pred sudovima
c) osvještavanje potrošača o njihovom stvarnom položaju na tržištu	1. podrška utemeljenju i radu udrugama i savjetovalištima za zaštitu potrošača; 2. osmišljavanje i provođenje naobrazbe potrošača; 3. primjena temeljnih znanja o zaštiti potrošača u obrazovnim ustanovama
d) osigurati podršku potrošačima u ostvarenju njihovih prava	1. osiguranje učinkovite suradnje vladinih tijela i nadležnih institucija za provođenje politike zaštite potrošača; 2. uspostava savjetodavne mreže za razvijanje njihove međusobne suradnje
e) međusobna povezanost svih nositelja zaštite potrošača	jačanje suradnje i razmjena informacija
f) jačanje položaja potrošača na tržištu i podizanje svijesti potrošača u odnosu na njihova prava i ulogu u tržišnom gospodarstvu	obavještavanje potrošača, različiti vidovi savjetovanja i naobrazbe potrošača
g) zaštita zdravlja i sigurnost potrošača	1. uspostava sustava obavještavanja potrošača o sigurnosti proizvoda na tržištu; 2. izrada tehničkih propisa za tehničke zahtjeve za proizvode koji osiguravaju visoku razinu zaštite zdravlja i sigurnosti potrošača; 3. suradnja svih tijela javne uprave u osiguravanju zaštite zdravlja i sigurnosti potrošača
h) davanje informacija i upoznavanje javnosti o pravima potrošača u BiH	planiranje promotivnih djelovanja na svim razinama i poticanje medijske aktivnosti

DIO ČETVRTI - NOSITELJI ZAŠTITE POTROŠAČA

Kako bi se osigurala što kvalitetnija realizacija politike zaštite potrošača, neophodno je uključenje niza subjekata koji bi bili odgovorni za njezino provođenje.

Člankom 98. točkama od a) do i) Zakona o zaštiti potrošača u BiH određeni su subjekti odgovorni za zaštitu potrošača u BiH. Pored tih subjekata, u ovom Programu su navedeni i drugi subjekti koji imaju bitnu ulogu u oblasti zaštite potrošača.

POGLAVLJE I - Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Člankom 9. Zakona o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09) i člankom 99. stavak (1) točke a) do e) Zakona o zaštiti potrošača u BiH, određeni su poslovi u oblasti zaštite potrošača koje u okviru svoje djelatnosti obavlja Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa (u daljnjem tekstu poglavlja: Ministarstvo).

Ministarstvo koordinira izradu Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za svaku kalendarsku godinu, počev od 2009. godine, te u suradnji sa svim učesnicima u izradi istog, prikuplja relevantne podatke za njegov sadržaj. Ministarstvo organizira sjednice Vijeća za zaštitu potrošača BiH (Vijeće), pa u svezi s tim obavlja sve poslove koji obuhvataju pripremu materijala za održane sjednice, predsjedavanje sjednicama, dostavu materijala nakon održanih sjednica, te praćenje realizacije donesenih zaključaka. Vijeće za zaštitu potrošača BiH, kao bitan subjekt odgovoran za zaštitu potrošača u BiH, imenuje Vijeće ministara BiH i njegov sastav je određen člankom 106. stavak (1) Zakona o zaštiti potrošača u BiH. Vijeće čine predstavnici državnih institucija, nadležnih tijela entiteta, te predstavnici udruga za zaštitu potrošača na državnoj i entitetskoj razini. Vijeće je imenovano na temelju Odluke o imenovanju članova Vijeća za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 89/06, 10/08, 24/09, 63/10, 32/12 i 9/13), a sastaje se najmanje četiri puta godišnje. Poslovi koje Vijeće, u okviru svoje nadležnosti, obavlja propisani su člankom 107. navedenog Zakona, a obuhvataju sljedeće aktivnosti: predlaganje na usvajanje Vijeću ministara BiH državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača i praćenje njegovog izvršavanja, utvrđivanje osnove politike za zaštitu potrošača, te usmjeravanje opsega djelatnosti koje se financiraju, odnosno sufinanciraju iz proračuna BiH.

Kroz suradnju i razmjenu informacija s bosanskohercegovačkim državnim i entitetskim institucijama vezanim za oblast zaštite potrošača, kao i nevladinim sektorom, Ministarstvo nastoji uključiti sve odgovorne subjekte u proces uspostave što cjelovitijeg i efikasnijeg sustava zaštite potrošača u BiH. Također, Ministarstvo ima permanentnu suradnju i s relevantnim međunarodnim institucijama posebice s Izaslanstvom EU u BiH, kao prvom kontaktnom točkom za transmisiju informacija prema Europskoj komisiji.

Predstavnici Ministarstva učestvuju na različitim konferencijama i stručnim skupovima na temu zaštite potrošača. Ministarstvo također ostvaruje suradnju s akademskom i poslovnom zajednicom po pitanju promoviranja zaštite prava i interesa potrošača.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Informacija o izvršenju Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za 2013. godinu	- prikupiti podatke o izvršenju Programa 2013. od institucija koje su učestvovale u izradi istog, te sačiniti Informaciju o izvršenju Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za 2013. godinu koju usvaja VM BiH	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Kontinuirano	- poboljšanje kvalitete suradnje između svih institucija - subjekata sustava zaštite potrošača u BiH
2.	Koordinacija aktivnosti izrade Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za 2014. godinu	- u suradnji sa svim učesnicima izrade Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za 2014. godinu prikupljanje i obrada relevantnih podataka koji bi trebali biti sadržaj navedenog programa	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	lipanj 2014. godine	- podizanje svijesti svih učesnika u izradi Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH na način da pristupe osmišljavanju realno ostvarivih planova aktivnosti svojih institucija u 2014. godini u oblasti zaštite potrošača
3.	Pripremne aktivnosti na izradi Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za 2015. godinu	- u suradnji sa svim učesnicima izrade Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za 2015. godinu prikupljanje relevantnih podataka koji bi trebali biti sadržaj navedenog programa	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	IV kvartal 2014. godine	
4.	Organizacija sjednica Vijeća za zaštitu potrošača BiH i aktivno sudjelovanje u njegovom radu	- priprema svih materijala za održavanje sjednica, predsjedavanje sjednicama, dostava materijala nakon održanih sjednica, te praćenje realizacije donesenih zaključaka	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Kontinuirano	- rješavanje problema sredstava proračuna neophodnih za rad Vijeća za zaštitu potrošača BiH, te aktivan pristup svih članova Vijeća prilikom realizacije zaključaka sjednica
5.	Aktivna suradnja i razmjena infomacija i podataka sa svim subjektima u BiH odgovornim za zaštitu potrošača, s ciljem njihovog aktivnog uključivanja u proces uspostave što cjelovitijeg i efikasnijeg sustava zaštite potrošača u BiH	- uspostava svih vidova suradnje s ostalim institucijama i nevladinim sektorom vezanim za oblast zaštite potrošača, - organizacija tematskih okruglih stolova iz oblasti zaštite potrošača	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Kontinuirano	
6.	Savjetodavni servis za potrošače	- kontinuirano pružanje savjeta i stručnih mišljenja na upite fizičkih i pravnih osoba putem telefona, elektronske pošte i putem pisanih odgovora	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Kontinuirano	
7.	Suradnja s akademskom i poslovnom zajednicom	- predavanja na fakultetima, - učešće na seminarima gospodarskih komora	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Kontinuirano	- suradnja s akademskom i poslovnom zajednicom u cilju promocije politike zaštite potrošača

U sastavu Ministarstva su i dvije upravne organizacije - Ured za veterinarstvo i Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja, čija uloga i značaj su pobliže opisani u daljnjem nastavku ovoga Programa.

POGLAVLJE II - Ured za veterinarstvo BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Ured za veterinarstvo BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Ured) ima ulogu krovne i koordinirajuće ustanove veterinarske službe u BiH. Uloga Ureda u zaštiti potrošača prevashodno je bazirana na zaštiti zdravlja potrošača. S tim u svezi, Ured sukladno svojem mandatu, između ostalog, vrši praćenje epidemiološke situacije u državi i svijetu, uključujući praćenje pojave zoonoza, donosi programe/odluke u cilju provođenja mjera praćenja, suzbijanja, kontrole i iskorjenjivanja zaraznih bolesti, donosi i financira provođenje plana praćenja rezidua, donosi uvjete koje moraju ispunjavati objekti koji se bave klanjem životinja, obradom, preradom i uskladištenjem proizvoda životinjskog podrijetla, donosi uvjete koje moraju ispunjavati ovlašteni dijagnostički veterinarski laboratoriji, te vrši kontrolu uvoza i izvoza živih životinja i proizvoda životinjskog podrijetla.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za pobojšanje
1.	Kontrola i prevencija zaraznih bolesti	- donošenje godišnje Naredbe o mjerama kontrole zaraznih i parazitarnih bolesti životinja i njihovom provođenju i financiranju u 2014. godini	Ured za veterinarstvo BiH, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Odjel za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH;	31.01.2014.g.	- kontrola provođenja Naredbe, koju vrše nadležni vetrinarski inspekcijski organi
2.	Donošenje propisa o kontroli bolesti	- donošenje i objavljivanje propisa o kontroli pojedinih bolesti od nacionalnih interesa	Ured za veterinarstvo BiH	Kontinuirano	
3.	Sprečavanje unošenja zaraznih bolesti u BiH	- donošenje određenih zakonskih i podzakonskih propisa o zabrani uvoza pošiljki životinjskog podrijetla radi sprečavanja unošenja zaraznih bolesti u BiH u slučaju pojave istih.	Ured za veterinarstvo BiH	Kontinuirano	
4.	Kontrola uvoznih pošiljki	- kontrola svih pošiljki živih životinja, proizvoda životinjskog podrijetla, veterinarskih lijekova, stočne hrane i otpadaka (nusproizvoda) životinjskog podrijetla na graničnim veterinarskim prijelazima koje se uvoze u BiH, - primjena odredbi Rješenja o nepostojanju VZ smetnji za uvoz izdanom od strane Ureda za veterinarstvo, - uzorkovanje uvoznih pošiljki.	Ured za veterinarstvo BiH (granični veterinarski inspektori, kontrola na graničnim veterinarskim prijelazima), nadležni veterinarski inspekcijski organi, Republička uprava za inspekcijske poslove RS, Federalna uprava za inspekcijske poslove, Inspektorat Brčko Distrikta BiH (kontrola u unutarnjem prometu)	Kontinuirano	- po potrebi pojačati veterinarsko inspekcijske kontrole i češće vršenje uzorkovanja

5.	Zaštita zdravlja potrošača u unutarnjem prometu/ proizvodnji	- donošenje godišnjeg plana praćenja rezidua za 2014 godinu, - kontrola sirovina i proizvoda životinjskog podrijetla u objektima za klanje životinja, proizvodnju, obradu, preradu i skladištenje proizvoda životinjskog podrijetla. - kontrola roba životinjskog podrijetla u unutarnjem prometu	Ured za veterinarstvo BiH, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Odjeljenje za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH; nadležni veterinarski inspekcijski organi entiteta i Brčko Distrikta BiH	31.03.2014. Kontinuirano	- kontrola provedbe plana praćenja rezidua
6.	Jačanje kapaciteta laboratorija	- organizacija zajedničkih sastanaka u cilju unapređenja rada sukladno standardu, - organizacija seminara za laboratorijsko osoblje, - kandidiranje nabave laboratorijske opreme	Ured za veterinarstvo BiH, nadležni organi entiteta i Brčko Distrikta; Institut za akreditaciju BiH i ovlašteni veterinarski laboratoriji	Kontinuirano	- izrada operativnih procedura u samim laboratorijima i podnošenje zahtjeva za akreditaciju
7.	Suzbijanje Bruceloze u 2014. god.	- vakcinacija i identifikacija malih preživača od 3 do 6 mjeseci	Ured za veterinarstvo BiH, nadležne veterinarske službe i institucije na entitetskoj razini, operativne veterinarske službe i referentni laboratoriji	Kontinuirano	- poboljšati kontrolu provođenja vakcinacije, - povećati broj edukativnih regionalnih sastanaka
8.	Ispunjavanje uvjeta u objektima za klanje životinja, proizvodnju, obradu preradu i skladištenje proizvoda životinjskog podrijetla	- registracija i odobravanje objekata koji se bave klanjem životinja, proizvodnjom, obradom preradom i skladištenjem proizvoda životinjskog podrijetla, te kontinuirana kontrola istih, - brisanje iz registra objekata koji ne ispunjavaju uvjete.	Ured za veterinarstvo BiH, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Odjel za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH; nadležni veterinarski inspekcijski organi entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- provođenje službenih kontrola u odobrenim objektima

POGLAVLJE III - Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja (u daljnjem tekstu poglavlja: Uprava) predstavlja centralno tijelo za zaštitu zdravlja bilja i nadležna je za koordinaciju i kontakte u svezi s pitanjima koja se odnose na zaštitu bilja u BiH. Primarni zadatak Uprave je spriječiti unošenje i širenje štetnih organizama u BiH te njihovo suzbijanje sukladno Međunarodnoj konvenciji o zaštiti bilja (IPPC).

Glavni cilj uspostave fitosanitarne službe je osiguranje jasnog lanca kontrole i brze razmjene informacija o pojavi i rasprostranjenosti nekog štetnog organizma bilja. Svi resursi Uprave u protekloj godini preusmjereni su na izradu nedostajućih podzakonskih akata za omogućavanje implementacije zakona iz fitosanitarne oblasti koji su doneseni na razini BiH.

U Odjelu za zaštitu zdravlja bilja vrši se jedna od najznačajnijih aktivnosti Uprave, a to je implementacija Pravilnika o listama štetnih organizama, listama bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata ("Službeni glasnik BiH", broj 48/13) tj. Privitka V. dio A Odjeljak. Sukladno tome, redefiniran je Objedinjeni spisak roba koje podliježu kontroli fitosanitarne inspekcije pri uvozu i time je haramoniziran s odgovarajućim spiskom roba u EU. Također, počela je puna implementacija Liste IV. dio A Odjeljak I. Pravilnika o listama štetnih organizama, listama bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata. Program posebnog nadzora (sustavne kontrole) nad karantenskim štetnim organizmima na krumpiru u BiH koji je neophodno provoditi u kontinuitetu, provodi se od 2011. godine, a nastavlja se i u 2014. godini. Poseban nadzor se provodi s ciljem utvrđivanja prisustva, odnosno odsustva (detekcije) karantenskih štetnih organizama krumpira na mjestima ulaska pošiljki krumpira, koje se uvoze u BiH, te na mjestima proizvodnje sjemenskog i merkantilnog krumpira.

Odjel za sjeme i sadni materijal i zaštitu novih sorti poljoprivrednog bilja obavlja sljedeće aktivnosti: priprema pravne propise iz oblasti sjemenarstva i rasadničke proizvodnje, propisuje uvjete za uvoz i stavljanje u promet, pripremu za stavljanje u promet i proizvodnju sjemena i sadnog materijala poljoprivrednog bilja, uvjete za upis dobavljača u centralni registar dobavljača, kao i postupak upisa sorti u Sortnu listu, te uvjete za dodjelu oplemenjivačkog prava i zaštitu novih sorti. Sve ove aktivnosti Uprava obavlja u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH.

Odjel za fitofarmaceutska sredstva obavlja sljedeće aktivnosti: koordinira i surađuje s entitetima i Brčko Distriktom BiH u svezi zadataka i ovlaštenja iz oblasti fitofarmaceutskih sredstava koja su propisana Zakonom o fitofarmaceutskim sredstvima BiH i imlementacije odredbi donesenih podzakonskih akata, koordinira poslove oko pripreme ocjene dokumentacije i vodi postupak izdavanja dozvola za uvoz fitofarmaceutskih sredstava, prati stanje na području prometa odnosno uporabe fitofarmaceutskih sredstava i surađuje pri pripremi mjera, te usvaja program u svezi mjera za pravilnu uporabu fitofarmaceutskih sredstava i surađuje kod uvođenja načela dobre poljoprivredne prakse i integralne zaštite biljaka.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nosioci	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Osigurana proizvodnja krumpira po procedurama i standardima koje propisuje EU	- provođenje posebnog nadzora nad karantenskim štetnim organizmima na krumpiru; - implementacija Programa posebnog nadzora (sustavne kontrole) nad karantenskim štetnim organizmima na krumpiru u BiH	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i nadležna tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- zaštita zdravlja bilja i osiguranje uvjeta za nesmetanu trgovinu krumpira; - podizanje svijesti svih zainteresiranih strana; Osiguranje neophodnih financijskih sredstava; - osiguranje izvoza krumpira kako u zemlje EU tako i u zemlje regiona koje nisu članice EU
2.	Osiguranje uvjeta za vršenje zdravstvene kontrole bilja, biljnih proizvoda i drugih reguliranih objekata koji se uvoze u BiH na graničnim prijelazima s fitosanitarnom inspekcijom	- Pravilnik o minimalnim uvjetima za vršenje zdravstvene kontrole bilja, biljnih proizvoda i drugih reguliranih objekata koji se uvoze u BiH na graničnim prijelazima s fitosanitarnom inspekcijom	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i nadležna tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH	mart 2014. godine (kontinuiran proces)	- osigurati financijska sredstva i kadrovsko jačanje nadležnih institucija u vrhu zaštite zdravlja bilja i osiguranja uvjeta za bolju i efikasniju kontrolu bilja, biljnih proizvoda i drugih reguliranih objekata koji se uvoze u BiH

3.	Jačanje kapaciteta kontrole kvalitete sjemena i sadnog materijala koji se proizvodi, uvozi i stavlja u promet u BiH	- implementacija postojećih podzakonskih akata; - teoretske i praktične obuke za fitosanitarne inspektore; - obuka osoblja u cilju podizanja kvalitete standarda za kontrolu kvalitete sjemena; - uvođenje sustava kontrole proizvodnje i deklarianja/certificiranja sjemena i sadnog materijala	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i nadležna tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH i laboratorijsko osoblje	Kontinuirano	- ojačati kapacitete laboratorija za sjeme i sadni materijal; - povećati broj fitosanitarnih inspektora u unutarnjosti; - provoditi obuke službenika i inspekcijskog osoblja
4.	Praćenje i usuglašavanje legislative i uspostava sustava certifikacije sjemena i sadnog materijala	- uspostava tijela za potvrđivanje i nabava neophodne opreme za uspostavu sustava certifikacije sjemena i sadnog materijala poljoprivrednog bilja u BiH	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i nadležna tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH i laboratorijsko osoblje	Kontinuirano	- formiranje tijela za potvrđivanje; - provođenje teoretske i praktične obuke
5.	Jačanje i daljnje usklađivanje zakonodavnog okvira koji regulira pravilnu uporabu fitofarmaceutskih sredstava u cilju smanjenja mogućeg onečišćenja okoliša i zaštite zdravlja ljudi i životinja	- implementacija Pravilnika o uvjetima koje moraju ispunjavati pravne i fizičke osobe za promet fitofarmaceutskih sredstava ("Službeni glasnik BiH", broj 51/11); - implementacija Pravilnika o dužnostima korisnika fitofarmaceutskih sredstava ("Službeni glasnik BiH", broj 101/12)	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i nadležna tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- intenzivirati aktivnosti na upisu pravnih i fizičkih osoba koje se bave prometom fitofarmaceutskih sredstava u Registar pravnih i fizičkih osoba; - izbor i ovlaštenje vršitelja obuke korisnika; - implementacija obuke korisnika fitofarmaceutskih sredstava
6.	Uspostava jedinstvenih procedura za stavljanje fitofarmaceutskih sredstava na tržište	- usvajanje Pravilnika o potrebitoj dokumentaciji za ocjenu fitofarmaceutskih sredstava i Pravilnika o jedinstvenim načelima za ocjenjivanje fitofarmaceutskih sredstava; - objava Pravilnika o razvrstavanju, pakovanju, obilježavanju i opremanju fitofarmaceutskih sredstava s naputkom za primjenu	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i mjerodavna tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH	siječanj - lipanj 2014. godine	- osigurati implementaciju pravilnika koji su usklađeni s Uredbom 1107/2009 kojom se propisuju uvjeti za stavljanje fitofarmaceutskih sredstava na tržište

POGLAVLJE IV - Ombudsman za zaštitu potrošača u BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Institucija Ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Institucija ombudsmana) uspostavljena je s ciljem promocije dobrog i efikasnog provođenja politike zaštite potrošača u BiH.

Institucijom ombudsmana upravlja Ombudsman za zaštitu potrošača, koji zastupa interes potrošača u svim sektorima poslovanja, donosi preporuke, smjernice i druge pojedinačne i opće pravne mjere. Ovlašten je da izdaje instrukcije za prestanak provođenja aktivnosti koje su u suprotnosti s potrošačkom legislativom, te pred nadležnim sudom pokreće postupak u slučajevima naknade štete u ime zaštite kolektivnih interesa potrošača. Opći zadatak Institucije ombudsmana je zaštita i unapređenje položaja potrošača u bosanskohercegovačkom društvu, a posebice u svezi sa specifičnim tržišnim aktivnostima usmjerenim prema potrošačima. Zaštita potrošača ostvaruje se kroz nadziranje, komunikaciju i preventivne radnje u cilju osiguranja temeljnih prava potrošača na tržištu, te promocije jednakosti među potrošačima i u odnosu na poslovanje.

Institucija ombudsmana treba osigurati opću pravnu pomoć u smislu sprečavanja narušavanja pojedinačnih i kolektivnih prava potrošača, te djelovati u cilju njihove eliminacije i usklađivanja s odredbama Zakona o zaštiti potrošača, Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o hrani, Zakona o općoj sigurnosti proizvoda i svih drugih propisa koji pružaju veći stupanj zaštite potrošača. Sukladno tome, propisane nadležnosti Institucije ombudsmana odnose se na: rješavanje žalbi potrošača, pružanje informacija potrošačima organiziranim u udrugama i Savezu udruženja potrošača BiH i njihovo educiranje, suradnju s medijima o svim pitanjima potrošača, sigurnost proizvoda, kvaliteti proizvoda te utjecaj na zdravlje i okoliš, zaštitu ekonomskog interesa potrošača sudjelovanjem u svojstvu umješača u raspravama koje se vode kod sektorskih regulatornih tijela.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Informiranje potrošača i podrška udrugama potrošača	- informiranje putem medija, izdavanje različitih publikacija i brošura	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Kontinuirano	- uzajamne posjete, okrugli stolovi, seminari
2.	Praćenje i predlaganje aktivnosti kompanija - potrošač	- provedba potrošačke legislative	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Kontinuirano	- odgovori na upite poslovne zajednice
3.	Analiza tržišta po pitanju kršenja potrošačkih prava	- jačanje suradnje s inspekcijskim tijelima	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Kontinuirano	- pregovori, preporuke i smjernice u posebnim sektorima
4.	Prijem i odlučivanje po pojedinačnim pritužbama potrošača	- djelovanje prema poslovnoj zajednici u smislu poštivanja potrošačkih prava	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Kontinuirano	- sukladno pravilima rada poduzeti potrebite aktivnosti
5.	Predlaganje rješavanja potrošačkih sporova putem mehanizama za alternativno rješavanje sporova (ARS)	- iniciranje donošenja procedura ARS	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Kontinuirano	- učešće u radu Radne skupine za rješavanje zaostalih komunalnih predmeta
6.	Suradnja s Ombudsmanima za ljudska prava s prioritetom na pitanja iz oblasti ekonomskih usluga od općeg interesa	- postizanje jedinstvenog stava i mišljenja za bolje i brže rješavanje značajnih pitanja za potrošače	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Kontinuirano	- uzajamne posjete, zajednički stav o problemima iz oblasti javnih usluga
7.	Prijedlozi i inicijative za poboljšanje Zakona o zaštiti potrošača u BiH i druge potrošačke legislative	- otvoriti raspravu s udrugama potrošača o predloženim izmjenama zakona	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Kontinuirano	- šire raspraviti pojedinačne prijedloge i dati zajednički stav

8.	Istraživanje drugih mjera tijela vlasti na zaštitu potrošača	- učešće u javnoj raspravi za propise iz oblasti potrošačke legislative	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Kontinuirano	- donošenje podzakonskih akata pružatelja usluga
9.	Suradnja s obrazovnim institucijama u oblasti prava potrošača	- nastavak suradnje s obrazovnim institucijama	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Kontinuirano	- edukacija i promocija politike zaštite potrošača
10.	Izdavanje instrukcija u okviru nadležnosti Ombudsmana	- primjena mjere za postupanje sukladno Zakonu o zaštiti potrošača u BiH	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Po ukazanoj potrebi	- instrukcije za prestanak aktivnosti koje su suprotne potrošačkoj legislativi
11.	Praćenje realizacije izdanih Instrukcija	- insistirati na implementaciji izdanih instrukcija	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Kontinuirano	- redovno izvještavanje
12.	Zaštita kolektivnih interesa potrošača	- praćenje pokrenutih sudskih postupaka, te učešće u istim kao aktivno legitimiran subjekt; - pokretanje novih postupka pred nadležnim sudom; - inicijativa za usuglašavanje propisa iz javnih i bankarskih usluga sa Zakonom o zaštiti potrošača u BiH	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Kontinuirano	- tužbe za naknade štete nanesene kolektivnom interesu potrošača nadležnim regulatorima
13.	Predlaganje mehanizama za efikasno konzultiranje i predstavljanje potrošača u donošenju odluka iz komunalnog sektora	- inicirati aktivno sudjelovanje udruga potrošača ili relevantnog nositelja zaštite potrošača u postupku donošenja odluka	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Kontinuirano	- uspostava regulatora za komunalne djelatnosti ili verifikacija učešća predstavnika udruga potrošača
14.	Jačanje suradnje s udrugama potrošača i drugim srodnim udrugama	- pružanje stručne potpore udrugama u njihovim aktivnostima	Ombudsman, pomoćnici ombudsmana	Kontinuirano	- stručna mišljenja, prezentacije i drugi materijali

POGLAVLJE V - Konkurencijsko vijeće

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Člankom 98. točka d) Zakona o zaštiti potrošača BiH Konkurencijskom vijeću je deklarativno dodijeljena nadležnost u oblasti zaštite potrošača. Na temelju članka 106. istog Zakona u radu Vijeća za zaštitu potrošača BiH učestvuje i jedan predstavnik Konkurencijskog vijeća. Prema tome, Konkurencijsko vijeće BiH ima značajan ali izravan doprinos u pravnoj zaštiti potrošača. Svojim djelovanjem, odnosno provođenjem zadataka propisanih člankom 25. Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH" br. 48/05, 76/07 i 80/09) stvara uvjete za fer i efikasnu konkurenciju na tržištu BiH, što dovodi do razvitka nacionalne ekonomije, a potrošačima omogućava širi izbor roba i usluga uz povoljnije cijene i druge pogodnosti. Unaprjeđenje primjene principa slobodne tržišne konkurencije, te sprječavanje da određeni gospodarski subjekti imaju nepravedno povoljniji položaj u odnosu na druge, između otalog, doprinosi stvaranju povoljnijeg položaja krajnjih potrošača, prije svega kroz kvalitetnije i jeftinije proizvode i usluge na tržištu, a što dugoročno treba osigurati povećanje blagostanja građana BiH.

Eliminiranje zabranjenog konkurencijskog djelovanja gospodarskih subjekata u cilju zaštite i održanja slobodne tržišne konkurencije, te uspostavljanje jedinstvenih i transparentnih kriterija za sve gospodarske subjekte na tržištu predstavlja osnovni zadatak Konkurencijskog vijeća BiH. On će biti ostvaren provođenjem sljedećih aktivnosti: sprječavanjem zaključivanja sporazuma kojima se ograničava konkurencija na tržištu, eliminacijom zlouporabe dominantnog položaja gospodarskih subjekata, kontrolom pripajanja, spajanja i preuzimanja gospodarskih subjekata (tzv. koncentracije) na relevantnom tržištu, te davanjem mišljenja i preporuka o bilo kojem aspektu konkurencije, po službenoj dužnosti ili na zahtjev državnog tijela, gospodarskog subjekta ili udruge.

Promocija tržišne konkurencije ("Competition Advocacy") provodi se objavljivanjem odluka na web stranici institucije i u službenim glasnicima u BiH, davanjem intervjua medijima, organiziranjem stručnih skupova, te priustvovanjem istim, učestvovanjem na seminarima, izdavanjem publikacija i slično.

Na ovaj način Konkurencijsko vijeće BiH učestvuje u pravnoj zaštiti potrošača odnosno osigurava da cijene roba i usluga nisu proizvod monopolističkog, dominantnog ili nekog drugog oblika zabranjenog konkurencijskog djelovanja već zakonitosti tržišta BiH.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koji se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Primjena Zakona o konkurenciji i podzakonskih akata čijom primjenom će se poboljšati status svih sudionika na tržištu, a najviše potrošača kroz niže cijene i veću kvalitetu proizvoda i usluga u sektorima prisutnim na tržištu BiH	- provođenje postupaka pred Konkurencijskim vijećem - aktivno provođenje istraga, kako bi se otklonile prakse, koje narušavaju tržišnu konkurenciju, i na taj način nanose štetu potrošačima.	Konkurencijsko vijeće	Kontinuirano	- podizanje razine svijesti, znanja i informiranja kako potrošača tako i sudionika na tržištu. - IPA projekt "Support to the implementation of competition regulation in BiH and further strengthening of competition policy" (uključujući i komponentu državne pomoći; početak siječanj 2014. godine

POGLAVLJE VI - Agencija za sigurnost hrane BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Agencija za sigurnost hrane BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Agencija) predstavlja nacionalni autoritet za sigurnost i kvalitetu hrane te primjenu međunarodnih sporazuma i međunarodnih konvencija iz oblasti sigurnosti hrane i hrane za životinje. U cilju zaštite zdravlja potrošača Agencija obavlja aktivnosti i zadatke za koje je nadležna sukladno Zakonu o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04). Te aktivnosti podrazumijevaju sljedeće:

- iniciranje i izrada propisa iz oblasti sigurnosti hrane koji u cilju usklađivanja sa EU legislativom i standardima Codex Alimentarius; u 2014. godini planirana je izrada određenog broja podzakonskih propisa, a imajući u vidu česte izmjene i dopune EU legislative, krizne situacije, žurne slučajeve, te zahtjeve proizvođača, gospodarskih komora i nadležnih institucija, službenici Agencije su obvezni pratiti sva nova znanstvena saznanja i preporuke znanstvenih panela, novonastale izmjene

zakonodavstva EU, te poduzimati žurne aktivnosti na usklađivanju kako bi BiH išla u korak sa EU trendovima; na taj način Agencija doprinosi zaštiti zdravlja potrošača te zaštiti interesa proizvođača, a također dopirinosi i otklanjanu tehničkih barijera za izvoz robe podrijetlom iz BiH na međunarodno tržište;
- implementacija "Programa kontrole ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog podrijetla u Bosni i Hercegovini 2013 – 2015. godina";
- suradnja s nadležnim institucijama BiH, entiteta i Brčko Distrikta BiH;
- suradnja s međunarodnim institucijama iz oblasti sigurnosti hrane (Codex Alimentarius povjerenstvo, NATO grupa za javno zdravstvo, hranu i vodu, Svjetska zdravstvena organizacija, IPA, TAIEX, RASFF i WHO/FAO INFOSAN mreža, EFSA)
- suradnja s laboratorijima za kontrolu hrane - prikupljanje i analiza podataka o rezultatima laboratorijskih analiza hrane, prikupljanje podataka o kapacitetima laboratorija, te priprema procesa ovlašćivanja laboratorija;
- suradnja s nadležnim inspekcijskim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH, te uključenost istih posebice u oblast EU RASFF sustava brzog uzbunjivanja za hranu i hranu za životinje, WHO/FAO INFOSAN mreže, kao i po obavijestima izvan navedenih sustava;
- organizacija edukacija iz oblasti sigurnosti hrane, informativno djelovanje u cilju obavještavanja javnosti o stanju u oblasti sigurnosti hrane, učešće predstavnika Agencije na okruglim stolovima, radionicama i simpozijima u organizaciji udruga potrošača, kao i uključenje predstavnika udruga potrošača u edukativne radionice koje organizira Agencija;
- izrada vodiča/smjernica na temu "Pružanje informacija potrošačima".

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Zaštita zdravlja potrošača	- iniciranje i izrada provedbenih akata Zakona o hrani kojima se reguliraju pitanja zdravstvene ispravnosti i kvalitete hrane kao i obveze subjekata u poslovanju s hranom	Agencija za sigurnost hrane BiH u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- jačanje međusobnog razumijevanja i unaprjeđenje suradnje svih nositelja zaštite potrošača
2.	Procjena rizika podrijetlom iz hrane u cilju zaštite zdravlja potrošača	- praćenje rizika podrijetlom iz hrane	Agencija za sigurnost hrane BiH u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- osnivanje znanstvenih odbora i znanstvenog vijeća Agencije
3.	Jačanje kapaciteta laboratorija u cilju kontrole zdravstvene ipravnosti hrane	- proces ovlašćivanja laboratorija u cilju službene kontrole hrane	Agencija za sigurnost hrane BiH u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	
4.	Informiranje javnosti	- pružanje pravodobnih, objektivnih i točnih informacija javnosti u svezi s rizicima podrijetlom iz hrane	Agencija za sigurnost hrane BiH u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- edukacija iz oblasti komunikacije rizika
5.	Podizanje razine znanja iz oblasti sigurnosti hrane	- edukacija i doedukacija svih učesnika u sustavu sigurnosti hrane (organiziranje edukativnih skupova, radionica i simpozija)	Agencija za sigurnost hrane BiH u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- učešće eminentnih stručnjaka iz oblasti sigurnosti hrane EU i BiH
6.	Jačanje suradnje s domaćim institucijama	- ostvarivanje suradnje s nadležnim institucijama BiH, entiteta i BD BiH u smislu odazivanja na inicijative kao i pružanje vlastitog doprinosa od strane svih subjekata odgovornih za zaštitu potrošača	Agencija za sigurnost hrane BiH u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- osiguranje dodatnih financijskih sredstava za povezivanje i funkcionalno jačanje mreže institucija koje moraju efikasno djelovati u procesu zaštite zdravlja i interesa potrošača
7.	Jačanje suradnje sa međunarodnim institucijama	- učešće u međunarodnim projektima (IPA, Svjetska banka, WHO/FAO, EFSA)	Agencija za sigurnost hrane BiH u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	
8.	Promotivne aktivnosti u u cilju zaštite zdravlja i interesa potrošača	- priprema, izrada i tiskanje edukativnih materijala (letaka, brošura, vodiča); medijska prezentacija uloge, značaja i aktivnosti Agencije	Agencija za sigurnost hrane BiH u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	

POGLAVLJE VII - Agencija za nadzor nad tržištem BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Uloga Agencije za nadzor nad tržištem BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Agencija) u oblasti zaštite potrošača primarno se odnosi na podizanje razine zaštite zdravlja i sigurnosti potrošača u području sigurnosti proizvoda. U cilju osiguranja visoke razine zdravlja i sigurnosti potrošača, životinja, biljaka, imovine i okoliša Agencija, sukladno Zakonu o nadzoru nad tržištem u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 45/04, 44/07 i 102/09), koordinira i usklađuje aktivnosti sustava nadzora nad tržištem u BiH, osigurava sljedeće: identičnu provedbu propisa o sigurnosti proizvoda, unificirane procedure za postupanje po prigovorima potrošača koji se odnose na sigurnost proizvoda, te primjenu znanstvenih znanja i iskustava dobre prakse u oblasti sigurnosti proizvoda. Agencija također sudjeluje u izradi propisa o sigurnosti proizvoda, informira javnost i druge zainteresirane strane o aktivnostima nadzora nad tržištem te ostvaruje međunarodnu suradnju u oblasti sigurnosti proizvoda i nadzora nad tržištem.

Agencija zajedno s inspekcijskim tijelima entiteta i Brčko Distrikta BiH provodi aktivnosti reaktivnog i proaktivnog nadzora sigurnosti neprehrambenih potrošačkih proizvoda na tržištu BiH. U okviru reaktivnog nadzora, u suradnji s poslovnim subjektima, provode se aktivnosti na povlačenju s tržišta i povratu od potrošača nesigurnih proizvoda kao i druge korektivne mjere. U okviru proaktivnog nadzora realiziraju se projekti nadzora za skupine proizvoda obuhvaćene Zakonom o općoj sigurnosti proizvoda, Zakonom o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usklađenosti, te podzakonskim aktima donesenim na temelju ovih zakona. Agencija putem svoje web stranice informira javnost o nesigurnim proizvodima koji su pronađeni na tržištu BiH u okviru provedbe proaktivnog i reaktivnog nadzora. Početkom 2013. godine Agencija je objavila i drugo izdanje Biltena o nesigurnim proizvodima pronađenim na tržištu

BiH u cilju što bolje informiranosti potrošača. Također, Agencija redovno prevodi i objavljuje na svojoj web stranici RAPEX obavijesti o opasnim proizvodima pronađenim na tržištu EU. U cilju unapređenja sadržaja i objavljivanja informativnih i instruktivnih tekstova isključivo za potrošače, izvršeno je redizajniranje internet stranice Agencije, te otvaranje facebook i twitter računa kako bi se omogućila interakcija svih zainteresiranih strana.

U oblasti međunarodne suradnje, u okviru PROSAFE-a Agencija sudjeluje u zajedničkim aktivnostima nadzora s državama članicama EU, zatim u regionalnom projektu nadzora kojeg financira njemačka organizacija GIZ, te u regionalnom IPA 2011 projektu "Quality Infrastructure in the Western Balkans and Turkey". Nastavljeno je i s realizacijom twinning projekta IPA 2009 "Podrška Agenciji za nadzor nad tržištem BiH i sustava nadzora nad tržištem".

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Podizanje razine sigurnosti i zdravlja djece kao najosjetljivije potrošačke skupine	- provedba projekta nadzora proizvoda za djecu na temelju Zakona o općoj sigurnosti proizvoda i podzakonskih akata: dječiji bicikli, dječije hodalice, dječija odjeća s vrpcama i vezicama dječija oprema na igralištima; - provedba projekata nadzora dječijih kupki i šampona na temelju Pravilnika o uvjetima u pogledu zdravstvene ispravnosti predmeta opće uporabe koji se mogu stavljati u promet ("Službeni list SFRJ"br. 26/83, 61/84, 56/86, 50/89 i 18/91)	Agencija za nadzor nad tržištem BiH u suradnji s inspekcijskim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	01.04. do 30.11. 2014. godine	- obuke inspektora od strane Agencije u cilju provedbe projekata nadzora
2.	Podizanje razine sigurnosti i zdravlja potrošača	- provedba projekata nadzora stolica za vanjsku uporabu na temelju Zakona o općoj sigurnosti proizvoda;	Agencija za nadzor nad tržištem BiH u suradnji s inspekcijskim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	01.06. do 30.09.2014. godine	- obuke inspektora od strane Agencije u cilju provedbe projekata nadzora
		- provedba projekata nadzora ručnih električnih vibracionih brusilica i motornih makaza za živicu sukladno Naredbi o sigurnosti strojeva ("Službeni glasnik BiH", broj 04/10);		01.04. do 30.06.2014. godine	
		- provedba projekata nadzora za plutajuća pomagala za učenje plivanja, zaštitne rukavice i zaštitne kacige sukladno Naredbi o osobnoj zaštitnoj opremi ("Službeni glasnik BiH", broj 75/10);		01.05. do 30.11.2014. godine	
		- provedba projekata nadzora električnih kvarcnih sobnih grijalica, električnih pegli i električnih produžnih kablova sukladno Naredbi o električnoj opremi namijenjenoj za uporabu unutar određenih naponskih granica ("Službeni glasnik BiH", broj 98/09);		01.02. do 30.04.2014. godine	
		- provedba projekta nadzora za crijep od gline i maltere za malterisanje sukladno zakonima o građevinskim proizvodima u FBiH i RS;		01.09. do 30.11.2014. godine	
		- provedba projekta nadzora aparata za gašenje požara sukladno Naredbi o opremi pod tlakom ("Službeni glasnik BiH", broj 52/11);		01.10. do 30.11.2014. godine	
		- provedba reaktivnog nadzora sukladno Zakonu o općoj sigurnosti proizvoda i Zakonu o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usklađenosti ("Službeni glasnik BiH", broj 45/04) i odgovarajućim podzakonskim aktima;		Kontinuirano	
		- rješavanje prigovora potrošača koji se odnose na sigurnost proizvoda.		Kontinuirano	
3.	Unapređenje sustava nadzora nad tržištem i edukacija stručnog osoblja u području sigurnosti proizvoda i zaštite potrošača	- učešće u zajedničkim aktivnostima nadzora s državama članicama EU u okviru PROSAFE i regionalnom zajedničkom projektu nadzora koji implementira GIZ;	Agencija za nadzor nad tržištem	Kontinuirano	- usvajanje najboljih praksi nadzora nad tržištem država članica EU
		- provedba projekta IPA 2009 "Podrška Agenciji i sustavu nadzora nad tržištem"	BiH Agencija u suradnji s inspekcijskim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano do travnja 2014. godine (planirani završetak projekta)	
4.	Informiranje potrošača o nesigurnim proizvodima	- objavljivanje informacija o nesigurnim proizvodima pronađenim na tržištu BiH putem svoje web stranice, Facebook i Twitter računa i Biltena o nesigurnim proizvodima, izrada brošura, uputa i drugih dokumenata, prevođenje i objavljivanje RAPEX obavijesti; - održavanje seminara, okruglih stolova i obuka za udruženja za zaštitu potrošača i druge zainteresirane strane	Agencija za nadzor nad tržištem BiH	Kontinuirano	
5.	Podizanje svijesti potrošača o značaju njihova informiranja o nesigurnim proizvodima	- organiziranje kampanje podizanja svijesti potrošača širom BiH uključujući postavljanje bilborda, plakata, promociju putem TV i radio emisija te internet portala	Agencija za nadzor nad tržištem BiH	Početak aktivnosti planiran u travnju 2014. godine	

POGLAVLJE VIII - Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Nadležnost u oblasti lijekova i medicinskih sredstava koji se proizvode i uporabljavaju u BiH dodijeljena je Agenciji za lijekove i medicinska sredstva BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Agencija) sukladno Zakonu o lijekovima i medicinskim sredstvima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 58/08). Uloga Agencije u sustavu zaštite potrošača, kao i svrha njenog utemeljenja, ostvaruje se provođenjem sljedećih aktivnosti: zaštitom i promocijom zdravlja kroz osiguranje kvalitetnih, sigurnih i učinkovitih lijekova i

medicinskih sredstava za uporabu u humanoj medicini; uspostavom jedinstvenog, funkcionalnog i koordiniranog regulacionog sustava lijekova i medicinskih sredstava uz nadzor jedinstvenog tržišta lijekova i medicinskih sredstava te osiguranje njihove dostupnosti na cijelom teritoriju BiH; ostvarivanjem suradnje i pružanjem stručne pomoći državnim i entitetskim ministarstvima nadležnim za poslove zdravstva prilikom pripreme prijedloga i provođenja nacionalne politike lijekova i medicinskih sredstava; predlaganjem donošenja novih kao i izmjene postojećih zakonskih propisa iz ove oblasti te usklađivanjem istih s međunarodnim standardima.

Pored postojećih propisa, Agencija je tijekom 2013. godine donijela sljedeće podzakonske akte koji se na neizravan način odnose na zaštitu potrošača, tj. pacijenata: Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o sadržaju i načinu označavanja vanjskog i unutarnjeg pakovanja lijeka ("Službeni glasnik BiH", broj 36/13) i Pravilnik o dobroj distributivnoj praksi lijekova za humanu uporabu ("Službeni glasnik BiH", broj 75/13).

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Unapređenje zaštite javnog zdravlja stanovništva BiH osiguranjem kvalitetnih i sigurnih lijekova i medicinskih sredstava	- implementacija podzakonskih akata, te usklađivanje sa EU propisima koji se izravno odnose na oblast zaštite potrošača, u kontekstu lijekova i medicinskih sredstava	Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH	Kontinuirano	- usklađivanje propisa sa zakonodavstvom EU i kontinuirana suradnja i pružanje stručne pomoći državnim i entitetskim ministarstvima nadležnim za poslove zdravstva
2.	Edukacija stručnog osoblja Agencije iz oblasti zakonodavstva EU	- izrada programa edukacija i njihova implementacija	Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH	Kontinuirano	
3.	Jačanje suradnje s međunarodnim institucijama nadležnim za oblast lijekova i medicinskih sredstava	- izrada programa edukacija i njihova implementacija	Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH	Kontinuirano	- posjete međunarodnim institucijama i agencijama nadležnim za oblast lijekova i medicinskih sredstava
4.	Izmjena Pravilnika o vrsti, visini i načinu plaćanja troškova za obavljanje poslova Agencije	- priprema prijedloga sa metodologijom	Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH		
5.	Implementacija Pravilnika o načinu kontrole cijena, načinu oblikovanja cijena lijekova i načinu izvještavanja o cijenama lijekova	- reguliranje tržišta lijekova kroz implementaciju Pravilnika i definiranje maksimalne veleprodajne cijene lijeka	Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH	Kontinuirano	

POGLAVLJE IX - Agencija za statistiku BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Dosadašnji doprinos Agencije za statistiku BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Agencija) radu VZZP BiH uglavnom čini proizvodnja statističkih podataka, koji se odnose na potrošnju kućanstava u BiH, te izračunavanje indeksa potrošačkih cijena. Agencija je u 2011. godini, po treći put, provela opsežnu Anketu o potrošnji kućanstava, na temelju koje su proizvedeni podaci o: veličini i strukturi ukupne potrošnje, odnosno izdacima za potrošnju prema glavnim socioekonomskim i zemljopisnim karakteristikama kućanstava, potrošnji iz vlastite proizvodnje, prihodima kućanstava, te životnom standardu i socijalnoj uključenosti stanovništva u BiH. Pored podataka iz Ankete, Agencija kontinuirano, u mjesečnoj dinamici, proizvodi i indeks potrošačkih cijena. Taj indeks je jedan od osnovnih makroekonomskih indikatora koji služi kao mjera inflacije u zemlji, za usklađivanje plaća i zarada sukladno kolektivnim ugovorima, za usklađivanje penzija i socijalnih davanja, te u druge svrhe. Agencija predstavlja isključivi, dakle jedini izvor relevantnih i na međunarodnim standardima utemeljenih podataka o indeksima potrošačkih cijena i mjeri inflacije u zemlji.

U tijeku je izrada kompletne publikacije "Anketa o potrošnji kućanstava 2011.god.", čija se objava očekuje do kraja siječnja 2014. godine. Naredna Anketa o potrošnji kućanstava planirana je u 2015. godini. U drugoj polovini 2014. godine očekuje se početak priprema za novu anketu (izrada i dizajn upitnika i metodologije), a potom i tiskanje obrazaca, instruktaža anketara i ostalog osoblja za terenski rad. Anketa će početi u siječnju 2015. godine, trajat će 12 mjeseci i vršit će se na teritoriju cijele BiH. Rezultati Ankete o potrošnji kućanstava u BiH u 2015. godini će biti dostupni sredinom 2016. godine.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Proizvoditi podatke koji se mogu koristiti za zaštitu potrošača u smislu da ti podaci daju sliku stvarne situacije bosansko-hercegovačkog stanovništva s aspekta veličine i strukture potrošnje i njihovih potreba, prihoda i siromaštva kao i njihovih socio-ekonomskih i demografskih karakteristika.	- pripremiti metodološki i organizaciono provođenje Ankete o potrošnji kućanstava u BiH u 2015. godini (APD 2015).	Agencija za statistiku BiH i entitetski zavodi za statistiku	Sredina 2016. za objavu finalnih rezultata APD 2015.	- u svrhu zaštite potrošača u BiH više koristiti podatke oficijelne statistike, posebice one koje proizilaze iz ankete o potrošnji kućanstava te statistike cijena i životnog standarda
2.	Redovito, u mjesečnoj dinamici, proizvoditi i objavljivati podatke o inflaciji u BiH i prosječnim cijenama proizvoda i usluga po gradovima.	- redovito izračunavati i objavljivati indeks potrošačkih cijena za BiH po Međunarodnoj klasifikaciji finalne potrošnje prema namjeni (COICOP)	Agencija za statistiku BiH i entitetski zavodi za statistiku	Kontinuirano	- u svrhu zaštite potrošača u BiH više koristiti podatke oficijelne statistike, posebice one koje proizilaze iz ankete o potrošnji kućanstava, te statistike cijena i životnog standarda

POGLAVLJE X - Regulatorna agencija za komunikacije BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

U okviru svog mandata, Regulatorna agencija za komunikacije BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: RAK) ohrabruje uspostavljanje konkurentnog sektora komunikacija orjentiranog ka tržištu, štiteći interese svih korisnika komunikacijskih usluga, prije svega u smislu nediskriminatorskog pristupa usluzi, kvalitete i cijena usluga, te podržava uvođenje novih tehnologija i usluga sukladno potrebama korisnika.

PODRUČJE EMITIRANJA

Na temelju Pravila o distribuciji audiovizualnih medijskih usluga i medijskih usluga radija, ciljevi RAK-a u oblasti zaštite potrošača su da osigura pristup uslugama distribucije audiovizualnih medijskih usluga i medijskih usluga radija za sve korisnike na transparentnoj, objektivnoj i nediskriminatornoj osnovi, da zaštiti interese svih korisnika usluga, te da približi razinu kvalitete u pružanju usluga s općeprihvaćenim standardima u EU.

Pretplatnici imaju pravo podnijeti prigovor RAK-u u svezi s uslugom distribucije. Na temelju Pravilnika o rješavanju kršenja uvjeta dozvola i propisa Regulatorne agencije za komunikacije BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 18/05), RAK provodi procedure utvrđivanja kršenja pravila, prikuplja relevantna izjašnjenja od pružatelja usluga, te na temelju utvrđenog činjeničnog stanja izriče mjere iz svoje nadležnosti. Sukladno Zakonu o komunikacijama, te Pregledom povreda i kazni koje izriče RAK ("Službeni glasnik BiH", broj 35/09), mjere se kreću u rasponu od obustave postupka, usmenog i pismenog upozorenja, izricanja novčanih kazni, pa do suspenzije i oduzimanja dozvole.

Na temelju Kodeksa o audiovizualnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija, Kodeksa o komercijalnim komunikacijama i ostalim pravilima, ciljevi RAK-a u oblasti zaštite potrošača su da osigura svim gledateljima učešće u programima putem pozivanja ili slanja poruka na transparentnoj, objektivnoj i nediskriminatornoj osnovi bez obmanjivanja publike s jasnim informacijama o učestvovanju u takvim programima.

PODRUČJE TELEKOMUNIKACIJA

U 2013. godini usvojen je određen broj propisa kojima se uređuju pitanja od značaja za zaštitu potrošača u oblasti telekomunikacija, i to: Pravilo 68/2013 o obavljanju djelatnosti davatelja fiksnih javnih telefonskih usluga ("Službeni glasnik BiH", broj 28/13) i Pravilo 69/2013 o uvjetima pružanja javnih telekomunikacijskih usluga i odnosima s krajnjim korisnicima ("Službeni glasnik BiH", broj 28/13). Urađen je i Preglednik usklađenosti poslovanja operatora telekomunikacija, kao metodološki predložak koji je distribuiran svim operatorima u BiH. Na temelju popunjenih obrazaca Preglednika, Agencija će utvrđivati usklađenost općih uvjeta poslovanja sa Zakonom o komunikacijama i važećom sekundarnom regulativom RAK-a. Opći uvjeti poslovanja su po svome sadržaju usko vezani za postupke i načine ostvarivanja prava korisnika telekomunikacijskih usluga (uvjeti realizacije usluga, tipski ugovori, cjenovnici i dr.). Pored navedenog, sačinjen je i prijedlog Odluke za implementaciju Univerzalnog servisa u BiH, koji je dostavljen Vijeću ministara BiH na razmatranje i usvajanje, čime bi položaj korisnika telekomunikacijskih usluga trebao biti unaprijeđen za određene benefite.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	EMITIRANJE Promoviranje pravične konkurencije u cilju ostvarenja maksimalne dobiti za korisnike u smislu izbora, cijene, i kvalitete usluga; Osigurati pristup uslugama distribucije audiovizualnih medijskih usluga i medijskih usluga radija za sve korisnike na transparentnoj, objektivnoj i nediskriminatornoj osnovi; Zaštititi interese svih korisnika usluga, te približiti razinu kvalitete u pružanju usluga s općeprihvaćenim standardima u EU; Osigurati poštivanje odredbi Kodeksa o audiovizualnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija, Kodeksa o komercijalnim komunikacijama kao i ostalim propisima Agencije, a koji se izravno tiču zaštite potrošača; Osigurati poštivanja principa poštene konkurencije koji naće štetiti interesima potrošača, s posebnim osvrtom na poštivanje odredbi koje se tiču zaštite maloljetnika	- nastavak praćenja poštivanja odredbi Pravila o dozvolama za distribuciju audiovizualnih medijskih usluga i medijskih usluga radija, kao i odredbi Kodeksa o audiovizualnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija i Kodeksa o komercijalnim komunikacijama koje se odnose na pružanje usluge, zaprimanje i postupanje po prigovorima građana.	RAK -Sektori iz oblasti emitiranja	Kontinuirano	- poboljšanje suradnje i koordinacije s institucijama koje su izravno nadležne za provođenje Zakona o zaštiti potrošača u BiH
2.	TELEKOMUNIKACIJE Promoviranje principa korektnosti i ispravnosti u pružanju javnih telekomunikacionih usluga s ciljem da korisnik dobije uslugu koja odgovara kvaliteti i cijenu kakvom je usluga predstavljena korisniku kada je reklamirana	- provjera pravne usuglašenosti Općih uvjeta poslovanja svih operatora telekomunikacija sa Zakonom o komunikacijama, pravilima RAK-a i uvjetima dozvola; - donošenje odgovarajućeg provedbenog akta kojim će se urediti postupak vršenja tehničkih mjerenja ili provjera kod prigovora korisnika na kvalitetu, obračun ili sadržaj usluge; - nabavka mjernih uređaja za kontrolu brzine Interneta; - organiziranje nenajavljenih kontrola kvalitete usluga na adresama krajnjih korisnika	RAK - Sektori iz oblasti telekomunikacija	Kontinuirano	- poboljšanje suradnje i koordinacije s institucijama i udrugama koje su izravno nadležne za provođenje državnih i entitetskih propisa iz oblasti zaštite prava potrošača, - postavljanje mjernog uređaja za kontrolu brzine Interneta na web stranicu RAK-a

POGLAVLJE XI - Institut za intelektualno vlasništvo BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Institut za intelektualno vlasništvo BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Institut) obavlja zakonodavne i stručne poslove iz područja zaštite prava intelektualnog vlasništva. U okviru nadležnosti Institut provodi postupke za priznanje prava industrijskog vlasništva (patent, žig, industrijski dizajn i zemljopisna oznaka) u BiH i u inozemstvu, odobrava obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja autorskog prava i srodnih prava i vrši nadzor nad radom udruga za kolektivno ostvarivanje autorskog prava i srodnih prava. U okviru poslova u području zaštite prava industrijskog vlasništva bitan segment djelovanja predstavlja informacijska djelatnost obzirom da Institut vodi registre-javne knjige o prijavljenim i priznatim pravima industrijskog vlasništva u BiH u elektronskoj formi, te u svezi s tim, predstavlja ovlaštenu instituciju za izradu rešeršnog izješća o navedenim pravima u BiH. Također je bitna i suradnja s drugim državnim institucijama u cilju osiguranja efikasne provedbe prava intelektualnog vlasništva.

U sustavu zaštite intelektualnog vlasništva učestvuju i druge državne institucije i to: Uprava za neizravno oporezivanje, tržišne inspekcije FBiH, RS i BD BiH, redovni sudovi, uključujući i Sud BiH, porezna uprava, policija, udruge za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, te zastupnici za zaštitu industrijskog vlasništva. Djelovanje navedenih subjekata usmjereno je na otkrivanje djela puštanja u promet krivotvorene robe odnosno neovlašteno vršenje usluga u pravnom prometu, suzbijanje i sprečavanje ulaska takve robe u trgovačke kanale u BiH, sprečavanje djela nelojalne konkurencije, poduzimanje odgovarajućih mjera i pokretanje postupaka protiv njihovih počinitelja te zastupanje u postupcima zaštite prava industrijskog vlasništva pred Institutom i drugim upravnim i sudskim organima.

U sustavu zaštite potrošača u BiH Institut djeluje u okviru svoje nadležnosti, u kom cilju pruža informacijske i servisne usluge zainteresiranim osobama i institucijama. Suradnja s institucijama za provedbu prava intelektualnog vlasništva ostvaruje se pružanjem relevantnih informacija o stjecanju, ostvarivanju i prometu prava intelektualnog vlasništva u BiH, o važećim pravima domaćih i inozemnih pravnih i fizičkih osoba u BiH i o drugim podacima, ovisno o zahtjevima i potrebama odgovarajuće osobe odnosno institucije.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Poticanje razvitka modernog sustava intelektualnog vlasništva	- moderniziranje sustava za procesuiranje zahtjeva za priznanje prava industrijskog vlasništva (patent, žig, industrijski dizajn, oznaka zemljopisnog podrijetla) uključujući i digitalizaciju procesa; - provedba postupka po zahtjevima za evidenciju i deponiranje autorskih djela i predmeta srodnih prava; - provedba upravnog postupka po zahtjevu za izdavanje dozvole za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, uključujući i kontrolu nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava	Institut za intelektualno vlasništvo BiH	Kontinuirano	
2.	Jačanje institucionalnih kapaciteta Instituta	- izrada informacijsko komunikacijske osnove (ICT) za provedbu novih sustava za procesuiranje zahtjeva za priznanje prava industrijskog vlasništva (software za procesuranje prijava patenata i žigova)	Institut za intelektualno vlasništvo BiH	Kontinuirano	

POGLAVLJE XII - Institut za mjeriteljstvo BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Institut za mjeriteljstvo BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Institut), prema članku 15. Zakona o mjeriteljstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 19/01) imenuje mjeriteljske laboratorije i centre za verifikaciju mjerila koji vrše verifikacije mjernih uređaja u sklopu zakonskog mjeriteljstva. U izravnoj vezi sa zaštitom potrošača je okvir zakonskog mjeriteljstva u kojem se nalaze mjerni uređaji koji se koriste za mjerenje mase (vage), energije (el. energija, grijanje, plin i sl.) i vode, oblast predpakiranih proizvoda, kao i oblast kontrole plemenitih metala. Ovu djelatnost Institut, kao i entitetske institucije i imenovani laboratoriji, kontinuirano obavljaju prema Zakonu.

Mjeriteljski sustav BiH također čine i laboratoriji koji su imenovani od strane Instituta, a čiji rad se izravno reflektira na oblast zaštite potrošača. U te laboratorije spadaju: imenovani laboratoriji za mjerenje protoka vode, imenovani laboratoriji za masu, imenovani laboratoriji za mjerenje protoka plina i imenovani laboratoriji za mjerenje električne energije.

Uloga Instituta naglašena je i u članku 23. Zakona o zaštiti potrošača u BiH, u kojem se spominju neto mase proizvoda te u članku 35. istog Zakona koji propisuje mjerenja potrošnje energije i vode.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Učešće u radu ekspertnog tima za preuzimanje Direktive 2004/22/EC o mjernim instrumentima u zakonodavstvo BiH	- izrada pravilnika i drugih podzakonkih akata; - dodatna obuka i specijalizacija uposlenika Instituta kako bi se što adekvatnije odgovorilo na postavljene zadatke	Institut za mjeriteljstvo BiH	Kontinuirano	
2.	Priprema nacrta pravilnika za pojedina mjerila na temelju objavljenih podzakonskih akata u 2012. godini	- izrada pravilnika i mjeriteljskih naputaka; - edukacija i obuke uposlenih Instituta	Institut za mjeriteljstvo BiH	Kontinuirano	
3.	Podizanje kompetencija referentnog laboratorija za plemenite metale i referentne materijale Instituta u cilju ostvarivanja sljedivosti ispitivanja predmeta od plemenitih metala	- dokazivanje komptencija kroz učešće u međunarodnim PT ciklusima (planirano 5), - završiti postupak akreditacije prema BAS EN ISO /IEC 17025	Institut za mjeriteljstvo BiH	Kontinuirano	
4.	Podizanje kompetencija imenovanih laboratorija koji vrše poslove verifikacije mjernih instrumenata	- implementacija zahtjeva predviđenih podzakonskim aktima donesenih krajem 2012. godine	Institut za mjeriteljstvo BiH i imenovani laboratoriji	Kontinuirano	
5.	Jedinstvena baza podataka tipskih odobrenja na razini BIH	- objavljivanje na web stranici Instituta izdanih tipskih odobrenja	Institut za mjeriteljstvo BiH	Kontinuirano	
6.	Uspostava kontinuiranog nadzora nad	- provođenje redovitih i izvanrednih nadzora nad	Institut za mjeriteljstvo BiH,	Kontinuirano	

	mjerilima koja su u uporabi kod komunalnih poduzeća (vodomjeri, plinomjeri, mjerila el.energije, toplotna energija, parking satovi)	mjerilima u uporabi	entitetski zavodi za mjeriteljstvo i tržišne inspekcija		
7.	Stavljanje u operativni rad laboratorija koje čine etalonsku bazu; Dokazivanje kompetencija laboratorija iz oblasti temperature, električnih veličina, vremena i frekvencije	- treninzi za oblast vlažnosti, temperature,električnih veličina, vremena i frekvencije; - pisanje tehničkih procedura kalibracije; - priprema za "peer review" i publiciranje kalibracijskih i mjernih kapaciteta (CMC) predmetnih laboratorija u KCDB bazu podataka u BIPM-u	Institut za mjeriteljstvo BiH	Kontinuirano	
8.	Podizanje svijesti o ulozi i značaju mjeriteljstva	- organiziranje okruglih stolova ili radnih skupova; - izdavanje biltena; - redovito ažuriranje web stranice Instituta; - obilježavanje dana mjeriteljstva	Institut za mjeriteljstvo BiH i nadležne institucije, predstavnici potrošača	Kontinuirano	- potrebit zajednički nastup svih institucija koje čine infrastrukturu kvalitete

POGLAVLJE XIII - Institut za standardizaciju BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Institut za standardizaciju BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Institut) sukladno svojim nadležnostima obavlja sljedeće aktivnosti: predlaže strategiju standardizacije u BiH, priprema i publikuje bosanskohercegovačke standarde, zastupa i predstavlja BiH u europskim, međunarodnim i drugim nacionalnim organizacijama za standardizaciju, te obavlja poslove koji proizilaze iz međunarodnih sporazuma o članstvu u tim organizacijama. Institut također učestvuje u pripremi tehničkih propisa, razvija i uspostavlja informacijski sustav o standardima BiH, te organizira i provodi specijalističku naobrazbu kadrova u području standardizacije.

Standardizacija u BiH uspostavljena je prema principima međunarodne i europske standardizacije, a to su sljedeći principi: dobrovoljnost, konsenzus, uključivanje svih zainteresiranih strana, javnost rada, razvitak tehnike i koherentnost. Uključivanjem predstavnika potrošača u proces standardizacije, odnosno u proces planiranja, pripreme i donošenja standarda, potrošači, kao zainteresirana strana, ostvaruju mogućnost artikuliranja svojih interesa te upoznavanja sa zahtjevima standarda koje proizvodi i usluge moraju zadovoljiti.

U cilju ostvarenja kontakta s potrošačima, njihovog informiranja i poticanja na suradnju, Institut kontinuirano obavlja aktivnosti kao što su: redovito dostavljanje Glasnika Instituta udrugama potrošača koji su članovi Saveza udruženja potrošača BiH, objavljivanje na web stranici Instituta informacija o radu i dešavanjima u Institutu, te postavljanje publikacija u svezi sa zaštitom potrošača, pozivanje predstavnika potrošača da prisustvuju na skupovima koji su od interesa za potrošače. Na taj način potrošačima se omogućuje da prate kretanja u standardizaciji, te delegiraju svoje predstavnike u postojeća stručna tijela za donošenje standarda ili u stučna tijela koja se tek trebaju formirati.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Usvajanje harmoniziranih EN standarda koji podržavaju Direktive novog i globalnog pristupa (primjena harmoniziranih standarda omogućava zadovoljenje propisanih sigurnosnih zahtjeva u direktivama za proizvode i usluge)	- planirati donošenje harmoniziranih i drugih standarda u godišnjim planovima rada tehničkih komiteta i radnih skupina	Institut za standardizaciju BiH (tehnički komiteti i radne skupine kao radna tijela Instituta)	Kontinuirano	- upućivanje inicijative Institutu za donošenje standarda za područja koja su prioritetna za BiH - veće uključivanje zainteresiranih strana u radna tijela Instituta kako bi sva područja standardizacije bila pokrivena (npr. predstavnici resornih ministarstava, predstavnici potrošača, industrije, znanstvenih ustanova, itd.)
2.	Stvaranje uvjeta za jedinstveni ekonomski prostor na kojem bi bh. potrošači bili zaštićeni i imali ravnopravan status s potrošačima u regionu, Europi i svijetu	- pratiti rad međunarodnih i europskih tijela za standardizaciju i usklađivati BAS standarde s europskim i međunarodnim standardima	Institut za standardizaciju BiH (tehnički komiteti i radne skupine kao radna tijela Instituta)	Kontinuirano	- veće uključivanje zainteresiranih strana
3.	Uključivanje predstavnika udruga potrošača u rad radnih tijela Instituta za donošenje standarda (tehničke komitete i radne skupine)	- informirati udruge potrošača kada se formiraju tehnički komiteti kako bi predložili svoje predstavnike da učestvuju u radu	Institut za standardizaciju BiH i udruge potrošača	Kontinuirano	- jačanje suradnje
4.	Obuka potrošača vezana za rad na bh standardizaciji, međunarodnoj standardizaciji (COPOLCO) i evropskoj standardizaciji (ANEC)	- objavljivati korisne informacije za potrošače u Glasniku Instituta, na web stranici Instituta, te pozivati potrošače da učestvuju na seminarima, radionicama i sl.	Institut za standardizaciju BiH i predstavnici udruga potrošača	Kontinuirano	- jačanje suradnje

POGLAVLJE XIV - Institut za akreditiranje BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Institut za akreditiranje BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: BATA) je nadležan za provođenje Sustava akreditiranja BiH (SABIH). U okviru SABIH mogu se akreditirati sljedeća tijela za ocjenjivanje usuglašenosti (TOU): ispitni laboratoriji, kalibracijski laboratoriji, medicinski laboratoriji, inspekcijska tijela, tijela koja obavljaju certificiranje proizvoda, tijela za certificiranje osoblja i tijela za certificiranje sustava upravljanja.

BATA će prihvatiti zahtjeve za akreditaciju svakog od gore navedenih TOU s područja BiH ukoliko je isto registrirano za navedenu djelatnost i ukoliko njegove aktivnosti spadaju u područje rada BATA. BATA je bilateralni potpisnik EA MLA sporazuma u područjima ispitivanja (BAS EN ISO/IEC 17025), kalibriranja (BAS EN ISO/IEC 17025) i inspekcije (BAS ISO/IEC 17020), te potpisnik ILAC MRA u navedenim područjima.

BATA ne prihvaća zahtjeve za akreditaciju TOU sa sjedištem van BiH. Ukoliko TOU sa sjedištem u BiH imaju lokaciju u nekoj od susjednih država, BATA će prihvatiti zahtjev i akreditiranje izvesti sukladno EA 2/13, EA Cross Frontier Policy for Cooperation between

Members, IAF GD 3, Guidance on Cross Frontier Accreditation i Regulation (EC) No 765/2008, odnosno sukladno svojoj politici prekogranične akreditacije koja uvažava sve pomenute dokumente.

Zakonom o akreditiranju BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 19/01) definirano je da u području obveznog ocjenjivanja usklađenosti, tijelo nadležno za izdavanje odgovarajućih propisa mora obvezano tražiti mišljenje BATA-e koje se odnosi na uvjete imenovanja odgovarajućih tijela, proceduru imenovanja i nadzor nad imenovanim tijelima.

BATA je potpisivanjem bilateralnog sporazuma sa EA osigurala da su rezultati laboratorija i inspekcijskih tijela akreditiranih od BATA-e prihvaćeni u cijelom svijetu, odnosno da potrošači, proizvođači i druge zainteresirane strane mogu imati povjerenje u rad istih.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Održavanje statusa bilateralnog potpisnika EA MLA u relevantnim područjima i promoviranje značaja ovog sporazuma	- kontinuirana obuka (usavršavanje) svih učesnika u provođenju postupka akreditiranja; - obuka potencijalnih podnositelja zahtjeva za akreditiranje	BATA, savjetodavno vijeće za akreditiranje, tehnički komiteti, ocjenjivači i eksperti BATA-e	Kontinuirano	

POGLAVLJE XV - Federalno ministarstvo trgovine

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Federalno ministarstvo trgovine, koje je sukladno članku 98. stavak 1. točka e) Zakona o zaštiti potrošača u BiH jedan od subjekata nadležnih za zaštitu potrošača u BiH, u svom Planu rada za 2014. godinu je kao jedan od strateških ciljeva utvrdilo unapređenje zaštite prava i ekonomskih interesa potrošača. Radi ostvarivanja navedenog cilja, Federalno ministarstvo trgovine je u 2014. godini planiralo poduzeti sljedeće aktivnosti: usklađivanje zakonodavstva, jačanje administrativnih kapaciteta, podizanje javne svijesti o potrošačkim pravima te davanje podrške radu i razvitku udruga za zaštitu potrošača u Federaciji BiH.

Programski zadatak koji se odnosi na jačanje kapaciteta udruga za zaštitu potrošača bit će realiziran davanjem stručne i financijske potpore udrugama. Prepoznavši značaj suradnje s udrugama za zaštitu potrošača u Federaciji BiH, kao važnim dijelom civilnog društva, Federalno ministarstvo trgovine iz proračuna Federacije BiH redovito osigurava financijska sredstva za potporu njihova rada. Provođenjem određenih programskih aktivnosti nastoji se povećati razina javne svijesti i znanja o potrebi zaštite potrošača u Federaciji BiH.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača:

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Usklađivanje s komunitarnim pravom EU, entitetsko usklađivanje	- izrada Prednacrta zakona o zaštiti potrošača u Federaciji BiH	Federalno ministarstvo trgovine	lipanj 2014. godine	
2.	Povećanje transparentnosti raspodjele sredstava za financijsku potporu udrugama za zaštitu potrošača u FBiH; Normativno uređenje kriterija raspodjele sredstava	- izrada Pravilnika o davanju financijske potpore udrugama za zaštitu potrošača u FBiH	Federalno ministarstvo trgovine	lipanj 2014. godine	
3.	Podizanje javne svijesti o potrošačkim pravima	- organiziranje seminara, okruglih stolova, medijska prezentacija sadržaja iz područja zaštite potrošača uz angažiranje relevantnih stručnjaka iz pojedinih oblasti	Federalno ministarstvo trgovine	Kontinuirano	
4.	Potpora radu i poticanje razvitka i djelovanja udruga za zaštitu potrošača u FBiH	- pružanje financijske i stručne potpore udrugama za zaštitu potrošača u FBiH	Federalno ministarstvo trgovine	Kontinuirano	
5.	Aktivno djelovanje prema poslovnoj zajednici s ciljem poštivanja zakona	- poduzimanje propisanih mjera u slučajevima pritužbi potrošača	Federalno ministarstvo trgovine	Kontinuirano	
6.	Unapređenje suradnje s ostalim nositeljima zaštite potrošača	- razmjena informacija i zajedničke aktivnosti na dosljednoj primjeni Zakona o zaštiti potrošača u BiH i drugih zakona i propisa koji su povezani s ovom oblasti	Federalno ministarstvo trgovine	Kontinuirano	

POGLAVLJE XVI - Ministarstvo trgovine i turizma Republike Srpske

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Zakonom o zaštiti potrošača u Republici Srpskoj ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 06/12) regulirana su brojna pitanja koja se tiču zaštite interesa potrošača. Zakonom su utvrđeni subjekti odgovorni za zaštitu potrošača na republičkoj razini koji imaju obvezu da u svojim aktima, kojima se definiraju politike i programi rada, uključe i zahtjeve iz oblasti zaštite prava potrošača. Zakonom je propisana obveza donošenja Programa zaštite potrošača kojeg usvaja Vlada Republike Srpske na razdoblje od dvije godine. Ministarstvo je imalo ulogu koordinatora izrade prvog Programa za zaštitu potrošača Republike Srpske za 2013/14. godinu. Programom su utvrđeni ciljevi politike zaštite potrošača, način i dinamika ostvarivanja ciljeva, subjekti ovlašteni za realizaciju programa, financijska sredstva i drugi elementi značajni za ostvarivanje zaštite potrošača.

Programom su određeni prioriteti na području zaštite potrošača, koji su sukladni preuzetim obvezama iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europske unije i Bosne i Hercegovine. Čitav proces jačanja sustava zaštite potrošača ovisit će od spremnosti svih nositelja zaštite potrošača na izvršavanju utvrđenih zadataka i poštivanju predviđenih rokova.

Pretpostavka je da će realizacija ovoga Programa utjecati na jačanje administrativne zaštite potrošača, podizanje javne svijesti o značaju zaštite potrošača, te na jačanje uloge potrošača pri ostvarivanju i zaštiti njihovih prava.

Ministarstvo ima aktivnu suradnju s udrugama potrošača iz Republike Srpske, a osnovni cilj te suradnje je pružanje pomoći potrošačima u ostvarivanju njihovih prava i interesa. Ministarstvo pruža financijsku potporu udrugama putem sufinanciranja materijalnih troškova ili financiranjem projekata iz oblasti zaštite potrošača. Ministarstvo prati rad postojećih i podržava utemeljenje novih udruga, te

istodobno podiže kvalitetu njihova rada putem organiziranja tematskih konferencija ili okruglih stolova. U Republici Srpskoj djeluje sedam udruga za zaštitu potrošača upisanih u evidenciju. Te udruge Ministarstvo financijski podržava iz vlastitih sredstava proračuna.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Unapređenje zaštite potrošača RS; usuglašavanje s Direktivom o vremenskom korištenju nepokretnosti u turizmu; preciziranje pojma nedostatka na proizvodu	- izmjene i dopune Zakona o zaštiti potrošača u RS	Ministarstvo trgovine i turizma RS	travanj-lipanj 2014. godine	- poboljšanje implementacije Zakona o zaštiti potrošača u RS
2.	Praćenje rada udruga za zaštitu potrošača	- evidentiranje prigovora kršenja potrošačkih prava koji su upućeni udrugama potrošača	Ministarstvo trgovine i turizma RS, udruge potrošača	Kontinuirano	- analiza i vrednovanje rada i učinaka udruga potrošača
3.	Poboljšanje uvjeta za rad i djelovanje udruga potrošača	- financiranje rada udruga potrošača kroz sufinanciranje materijalnih troškova	Ministarstvo trgovine i turizma RS	Kontinuirano	- poticanje razvitka i djelovanja udruga potrošača
4.	Podizanje javne svijesti potrošača o pravima i njihovoj zaštiti	- financiranje projekata iz oblasti zaštite potrošača	Ministarstvo trgovine i turizma RS u suradnji s udrugama za zaštitu potrošača u RS	srpanj-rujan 2014. godine	- informiranje potrošača o načinu ostvarivanja njihovih prava
5.	Uspostava i unapređivnje suradnje između nositelja zaštite potrošača i davatelja usluga od općeg ekonomskog interesa	- organiziranje tematskih konferencija s nositeljima zaštite potrošača na teme iz oblasti usluga od općeg ekonomskog interesa	Ministarstvo trgovine i turizma RS u suradnji s nositeljima zaštite potrošača-davateljima usluga	Kontinuirano	- identificiranje problema s kojim se potrošači susreću i traženje načina za njihovo rješavanje u praksi

POGLAVLJE XVII - Vlada Brčko Distrikta BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Uloga Odjela za gospodarski razvoj, sport i kulturu kao i drugih odjela i institucija Vlade Brčko Distrikta BiH u sustavu zaštite potrošača određena je u poglavlju IV. Zakona o javnoj upravi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH", br. 19/07, 2/08 i 43/08) kao i člankom 98. točka e) Zakona o zaštiti potrošača u BiH.

Odjel za gospodarski razvoj, sport i kulturu, između ostalog, prati i unapređuje stanje u oblasti zaštite potrošača, te surađuje s udrugama za zaštitu potrošača iz BD BiH, Federacije BiH i Republike Srpske. U nadležnosti odjela prate se cijene životnih namirnica i naftnih derivata u Brčko Distriktu BiH.

Odjel za gospodarski razvoj, sport i kulturu je tijekom 2013. godine uspostavio Savjetodavni servis za potrošače, te na zahtjev potrošača, telefonski i putem elektronske pošte pruža besplatne savjetodavne usluge. Na zahtjeve gospodarskih subjekata (pravnih osoba) i fizičkih osoba, Odjel za gospodarski razvoj, sport i kulturu daje stručna mišljenja u pismenoj formi, vezano za pojedine odredbe Zakona o zaštiti potrošača u BiH i Zakona o trgovini.

Odjel za stručne i administrativne poslove izvršava stručne, administrativne i druge poslove iz nadležnosti Vlade Brčko Distrikta BiH, koji, između ostalog, obuhvataju odnose s udrugama, fondacijama, nevladinim organizacijama i mjesnim zajednicama. U proračunu Brčko Distrikta BiH se predlažu i osiguravaju sredstva za financiranje ili sufinaciranje planova i programa rada, kao i projekata udruga građana i fondacija Brčko Distrikta BiH, koji dobrim dijelom doprinose razvitku civilnog društva i unapređenju života u lokalnoj zajednici.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Provođenje projekata u vezi informiranja i naobrazbe potrošača u cilju zaštite prava potrošača	- organiziranje okruglih stolova, radio emisija uz angažiranje relevantnih stručnjaka iz oblasti zaštite potrošača, tiskanje i distribucija brošura na temu zaštite potrošača; - osiguranje financijskih sredstava u proračunu BD BiH za 2014. godinu za provođenje projekata povjerenih udrugama za zaštitu potrošača BD BiH, te pružanje tehničke potpore udrugama	Nadležni odjeli i institucije Vlade Brčko Distrikta BiH u sustavu zaštite potrošača u suradnji s udrugama za zaštitu potrošača u BD BiH	Kontinuirano	- jačanje suradnje svih nositelja zaštite potrošača kroz planiranje ciljeva, zadataka i sredstava za njihovu realizaciju.
2.	Savjetodavni servis za potrošače	- pružanje savjeta i stručnih mišljenja na upite fizičkih i pravnih osoba putem telefona, elektronske pošte i putem pisanih odgovora	Odjel za gospodarski razvoj, sport i kulturu	Kontinuirano	

POGLAVLJE XVIII - Federalna uprava za inspekcijske poslove Federacije BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

U sastavu Federalne uprave za inspekcijske poslove nalazi se Inspektorat tržišno-turističke inspekcije u kojem poslove iz svoje nadležnosti obavljaju 26 tržišnih i 3 turističko-ugostiteljska inspektora. Ove dvije inspekcije vrše nadzor nad primjenom Zakona o zaštiti potrošača u BiH kao i drugih propisa koji se odnose na obavljanje djelatnosti trgovine, trgovinskih usluga, obrta, ugostiteljske i turističke djelatnosti, kojima su u obavljanju propisani uvjeti za pružanje usluga krajnjem potrošaču.

Razlozi poteškoća s kojima se u svom radu suočavaju tržišna i turističko-ugostiteljska inspekcija su sljedeći: nemogućnost primjene spornih odredbi Zakona o zaštiti potrošača u BiH kao i drugih propisa kojima se štite prava potrošača; nedovoljna opremljenost laboratorija uređajima, instrumentima i pomoćnim sredstvima za uzimanje uzoraka proizvoda u cilju provjere da li ispunjavaju propisane uvjete kvalitete, te ispitivanje sigurnosnih zahtjeva propisanih za neprehrambene proizvode; nemogućnost osiguranja potrebitog iznosa sredstava za troškove laboratorijskih ispitivanja proizvoda; nedovoljan broj akreditiranih laboratorija za laboratorijsko ispitivanje validnosti rezultata izvršenih ispitivanja za proizvode koji se stavljaju u promet na tržište BiH kao i za proizvode namijenjene za izvoz.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Jačanje discipline u primjeni propisa iz oblasti zaštite potrošača	- vršiti kontrole po Planu i programu rada za 2014. godinu (kontinuirane kontrole, povremene kontrole, kontrole po potrebi i kontrole po zahtjevima potrošača, udruga potrošača i drugih nositelja zaštite potrošača	Federalno tijelo tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije Kantonalna tijela tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije	Kontinuirano	- jačanje suradnje svih nositelja zaštite potrošača
2.	Laboratorijsko ispitivanje proizvoda radi provjere da li ispunjavaju propisane standarde i uvjete kvalitete, te sigurnosne zahtjeve neprehrambenih proizvoda u prometu	- na mjestima carinjenja pri uvozu, te na mjestima proizvodnje i u prometu uzimati uzorke za laboratorijsko ispitivanje i dostavljanje istiih u ispitne laboratorije	Federalno tijelo tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije	Povremena provjera koja ovisi o odobrenim sredstvima za ovu namjenu, te obvezna provjera za proizvode koji senzorski ne ispunjavaju uvjete	- veća financijska sredstva
3.	Ostvariti veću saradnju sa svim nosiocima zaštite potrošača	- razmjena raspoloživih informacija sa svim nosiocima zaštite potrošača	Federalno tijelo tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije i Kantonalni organi tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije	Kontinuirano	- primjena propisanih obveza svih nositelja zaštite potrošača
4.	Informisanje potrošača	- putem medija informisati potrošače o izvršenim inspekcijskim nadzorima nad primjenom propisa kojima su propisana prava potrošača	Federalno tijelo tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije i Kantonalni organi tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije	Po potrebi	- o utvrđenom stanju u prometu roba i usluga na tržištu BiH pravodobno informirati potrošače
5.	Efikasnost u nadzoru nad primjenom propisa	- pokretati inicijativu za izmjenu i dopunu zakona i podzakonskih propisa, - očitovati se s primjedbama i prijedlozima na tekst prijedloga za izmjene i dopune propisa, - učestvovati u izradi propisa	Federalno tijelo tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije	Po potrebi	- na zahtjeve obrađivača propisa aktivno sudjelovati u njihovoj izradi
6.	Edukacija i podizanje svijesti potrošača	- odgovarati na upite potrošača i davati im upute na koji način mogu ostvariti svoja prava, - odazivati se na pozive za učešće na okruglim stolovima i na pozive medija za učešće u emisijama koje su namijenjene potrošačima	Federalno tijelo tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije i Kantonalni organi tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije	Po potrebi	- veća angažiranost svih učesnika u zaštiti potrošača

POGLAVLJE XIX - Republička uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske
ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

Republička uprava za inspekcijske poslove vrši nadzor i kontrolu nad primjenom propisa iz oblasti zaštite potrošača i lojalne konkurencije. Kontrolu obavljaju inspekcije koje se nalaze u sastavu Inspektorata Republike Srpske i tijela lokalne samouprave. Probleme u radu inspekcijskih tijela predstavljaju: nedostatak laboratorija za ispitivanja određenih vrsta roba, neosposobljenost laboratorija za utvrđivanje određenih vrlo značajnih parametara i nedovoljna tehnička opremljenost tijela lokalne uprave za brzu razmjenu informacija.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Jačanje discipline u primjeni propisa iz oblasti zaštite potrošača	- redovne i izvanredne kontrole (planirane kontrole i kontrole po dojavama i reklamacijama potrošača)	Inspektorat RS i inspekcije u sastavu tijela lokalne samouprave	Kontinuirano	- jačanje suradnje svih nositelja zaštite potrošača kroz planiranje ciljeva, zadataka i sredstava za njihovu realizaciju
2.	Laboratorijska provjera usuglašenosti proizvoda s definiranim zahtjevima	- uzorkovanje i dostavljanje na laboratorijsko ispitivanje	Inspektorat RS i inspekcije u sastavu tijela lokalne samouprave i ovlašteni laboratoriji	Povremeno prema procjeni rizika i sukladno raspoloživim financijskim sredstvima	- jačanje laboratorijskih kapaciteta i veća financijska sredstva
3.	Jačanje komunikacije i razmjena informacija sa svim nositeljima zaštite potrošača	- suradnja s udrugama potrošača i drugim nadležnim institucijama; - razmjena informacija putem međunarodnih sustava za brzo obavještavanje (RASFF, RAPEX...)	Inspektorat RS i inspekcije u sastavu tijela lokalne samouprave	Kontinuirano	- održavanje stalne komunikacije i intenziviranje iste u određenim okolnostima
4.	Informiranje potrošača	- medijsko predstavljanje planiranih i realiziranih inspekcijskih aktivnosti	Inspektorat RS i inspekcije u sastavu tijela lokalne samouprave	Povremeno po potrebi	- objektivno i pravodobno informiranje
5.	Potpuno primjenjivi propisi	- davanje mišljenja i inicijativa za izmjenu propisa iz oblasti zaštite potrošača	Inspektorat RS i inspekcije u sastavu tijela lokalne samouprave	Po potrebi	- bolja suradnja između predlagača propisa i inspekcijskih organa
6.	Edukacija i podizanje svijesti potrošača	- učešće u kampanjama	Nadležna tijela	Po potrebi	- veća učestalost i obuhvatnost provođenja kampanja putem masovnih sredstava informiranja

POGLAVLJE XX - Inspektorat Brčko Distrikta BiH
ODJELJAK A. - Uloga institucije u sustavu zaštite potrošača i trenutačno stanje

U okviru Inspektorata Brčko Ditrikta BiH nadzor nad primjenom propisa iz oblasti zaštite potrošača obavljaju sljedeće inspekcije: tržišna, poljoprivredna, zdravstvena, sanitarna, veterinarka, saobraćajna, građevinska, inspekcija za puteve, elektroenergetska, termoenergetka, inspekcija zaštite na radu i komunalna inspekcija. Nedostatak laboratorija za ispitivanje određenih vrsta roba, neosposobljenost laboratorija za utvrđivanje određenih vrlo značajnih parametara, nedovoljna financijska sredstva te nedostatak propisa iz ove oblasti predstavljaju probleme s kojima se Inspektorat suočava u svom radu.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Jačanje društvene discipline i odgovornosti u primjeni propisa čime se postiže zaštita potrošača i smanjuje nelojalna konkurencija	- vršenje inspekcijskog nadzora uz davanje prioriteta manje uređenim oblastima - po potrebi usmjeravanje nadzora prema oblastima s pojavom većeg rizika; - pored proaktivnog, vršit će se i reaktivni nadzor koji obuhvata aktivnosti pokrenute na temelju prigovora potrošača, obavijesti i informacija od nadležnih agencija	Nadležne inspekcije u sastavu Inspektorata Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- usklađivanje propisa s propisima EU - donošenje novih, te izmjene i dopune postojećih pravnih propisa u cilju podizanja kvalitete zaštite potrošača - jačanje laboratorijskih kapaciteta i ovlašćivanje laboratorija za pojedina ispitivanja - suradnja između svih nositelja aktivnosti zaštite potrošača - provođenje akcija uzorkovanja pojedinih vrsta roba na tržištu

POGLAVLJE XXI - Udruge potrošača

Udruge potrošača u BiH predstavljaju vrlo bitan subjekt u sustavu zaštite potrošača jer imaju ulogu posrednika između potrošača i nadležnih organa, inspekcija i drugih subjekata kojima je zakonom propisana obveza zaštite potrošača. Njihova nadležnost propisana je člankom 112. Zakona o zaštiti potrošača u BiH. Djeluju kao neprofitne i nevladine organizacije koje imaju svojstvo pravne osobe, te se kao takve ne mogu baviti gospodarskom djelatnošću. Sve svoje aktivnosti usmjeravaju isključivo na zaštitu pojedinačnih i zajedničkih interesa potrošača. Udruge potrošača imaju pravo na učešće pri dodjeljivanju javnih poslova za oblast zaštite potrošača na način kako je propisano člancima 113., 114. i 115. Zakona o zaštiti potrošača u BiH. Udruge potrošača u BiH su različito organizirane na različitim razinama, počev od općinske, kantonalne, entitetske razine, razine Brčko Distrikta BiH, te na razini BiH. Krovna udruga je Savez udruženja potrošača Bosne i Hercegovine (SUP BiH), koji je utemeljen u rujnu 2004. godine i registriran u Ministarstvu pravde BiH. Svrha Saveza je da osigura pomoć svojim članicama i osigura zaštitu interesa potrošača u BiH, ali i da predstavlja udruge na internacionalnoj razini. Članstvo u Savezu je otvoreno pod jednakim uvjetima prema svim udrugama potrošača. U proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2014. godinu nisu planirana sredstva za financiranje udruga potrošača. Entiteti i Brčko Distrikt BiH izdvajaju značajna financijska sredstva za financiranje udruga potrošača.

Planirane aktivnosti SUP BiH u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Jačanje kapaciteta	- redovna Skupština Saveza;	Članice Saveza	ožujak 2014. godine	- uključivanje Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i članova Vijeća za zaštitu potrošača BiH u radionice
		- minimalno četiri sjednice Upravnog odbora;		Kvartalno	
		- minimalno četiri Radionice za članice Saveza;		Kvartalno	
		- uspostava Ureda Saveza, nabavka minimuma uredske opreme i zapošljavanje tajnika Saveza		ožujak 2014. godine	
2.	Informiranje i edukacija potrošača u BiH	- studijsko putovanje u/iz susjednih zemalja	Upravni odbor Saveza i Vijeće za zaštitu potrošača BiH	lipanj 2014. godine	
		- Konferencija o zaštiti prava potrošača u BiH	Upravni odbor Saveza	rujan 2014. godine	
3.	Harmonizacija propisa kojima se unapređuje zaštita potrošača u BiH	- utvrđivanje i analiza nedostataka Zakona o zaštiti potrošača u BiH u cilju unapređenja istog; - izrada pregleda propisa kojima se reguliraju sljedeće oblasti: pružanje komunalnih i ostalih usluga od općeg interesa; proizvodnja i stavljanje u promet hrane, prava osiguranika i pružanje zdravstvenih usluga	Članice Saveza - Radne skupine	Kontinuirano	- podrška članova Vijeća za zaštitu potrošača BiH
4.	Monitoring primjene Zakona o zaštiti potrošača BiH	- izrada metodologije za praćenje pojava narušavanja prava potrošača	Članice Saveza - Radne skupine	Kontinuirano	- podrška članova Vijeća za zaštitu potrošača BiH
5.	Jačanje medijske prezentacije rada Saveza i njegovih članica	- izrada programa promocije i lobiranja	Članice Saveza - Radne skupine	Kontinuirano	- podrška medija kao nositelja zaštite potrošača
6.	Suradnja s drugim nevladinim organizacijama, udrugama potrošača u zemlji i drugim državama, te suradnja s fondacijama	- markiranje asocijacija potrošača iz drugih zemalja s kojima bi prioritetno trebalo uspostaviti suradnju - traženje fondacija	Članice Saveza - Radne skupine	Kontinuirano	- podrška Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i Ministarstva civilnih poslova

POGLAVLJE XXII - Obrazovne institucije i mediji

Pravo na obrazovanje o pitanjima potrošača i pravo na informiranost su osnovna i neotuđiva prava potrošača koja su im dana člankom 3. točke b) i d) Zakona o zaštiti potrošača u BiH. Člankom 116. istog Zakona određeni su i načini obrazovanja potrošača kao što su: a) putem posebnih kurseva, seminara i savjetovanja; b) sredstava javnog informiranja (TV, radio, tisak); c) specijalnih publikacija za obrazovanje potrošača.

Osim navedenih, ukazuje se potreba i za novim modelima edukacije potrošača kao što je, između ostalog, i dopuna nastavnog programa u obrazovnim institucijama materijom iz oblasti zaštite potrošača koja ima za krajnji cilj kvalitetno obrazovanje o pravima, obvezama i zaštiti potrošača. Potpuna i pravodobna informiranost potrošača je nemoguća bez aktivne uloge svih sredstava javnog informiranja (TV, radio, tisak), kao najefikasnijeg načina obavještavanja potrošača o proizvodima i uslugama koje koriste ili će koristiti.

DIO PETI - OKVIRNI OPSEG FINANCIJSKIH SREDSTAVA ZA OSTVARIVANJE ZADATAKA IZ PROGRAMA

Realizaciju prethodno navedenih zadataka (u tabelama), a čiji je cilj promocija dobrog i efikasnog provođenja politike zaštite potrošača, nadležna tijela vrše u sklopu svojih redovnih aktivnosti. Tijela uprave zadužena za pojedine zadatke iz Programa predvidjela su financiranje izvršavanja zadataka redovnim proračunskim sredstvima koja su planirana u proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2014. godinu (Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja, Ombudsman za zaštitu potrošača u BiH, Agencija za lijekove i medicinska sredstva, Agencija za sigurnost hrane BiH, RAK, Agencija za statistiku BiH, Institut za mjeriteljstvo, Institut za standardizaciju itd.) i proračunima entiteta i Brčko Distrikta BiH.

Pojedina tijela uprave sa specifičnim aktivnostima su planirala sredstva za posebne namjene.

Ured za veterinarstvo BiH je planirao financijska sredstva za 2014. godinu:

- za provođenje monitoringa bolesti kod salmonidnih i ciprinidnih vrsta riba 51.520,00 KM,
- za provođenje monitoringa bolesti Avijarne influence kod peradi 32.000,00 KM,
- za provođenje plana praćenja rezidua 400.000,00 KM i
- za provođenje službenih kontrola u registriranim i odobrenim objektima 35.000,00 KM.

Planirane aktivnosti Instituta za intelektualno vlasništvo financiraju se iz redovnih proračunskih sredstava ali i iz sredstava EPO-a (Europske patentne organizacije) utvrđenih bilateralnim programom suradnje s Institutom za intelektualno vlasništvo BiH i sredstava WIPO (Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo).

Planirani zadaci Agencije za nadzor nad tržištem BiH se realiziraju iz redovnih proračunskih sredstava i sredstava osiguranih iz fonda IPA 2009.

Agencija za statistiku BiH je planirala za provođenje Ankete o potrošnji kućanstava u BiH oko 1 milijun KM (iznos se troši tijekom razdoblja od 2 godine i pokriva sve aktivnosti statističkih institucija od pripreme ankete do objave rezultata). Za izradu Indeksa potrošačkih cijena u BiH Agencija za statistiku je planirala 25.000,00 KM mjesečno (pokriva sve troškove od prikupljanja podataka o oko 21000 potrošačkih cijena za oko 650 proizvoda i usluga u 12 gradova BiH do objave podataka o inflaciji).

Inspekcijski nadzor u Federaciji BiH se financira iz proračuna FBiH i proračuna tijela nižih razina vlasti. U Programu i Planu rada Inspektorata tržišno-turističke inspekcije za 2014. godinu previđa se osiguravanje sredstava za ispunjenje zadataka: za laboratorijska ispitivanja kvaliteta proizvoda u unutarnjem prometu roba i usluga potrebito je osigurati 100.000,00 KM za planiranih 500 uzoraka; za laboratorijska ispitivanja sigurnosih zahteva neprehrambenih proizvoda potrebito je osigurati 20.000,00 KM za ispitivanja i provjeru 10 uzoraka; za troškove opreme, uređaja te instrumenata i drugih sredstava za uzimanje uzoraka radi slanja na laboratorijske analize potrebito je osigurati 14.200,00 KM.

Inspekcijski nadzor u Republici Srpskoj se financira iz proračuna Republike Srpske i proračuna tijela lokalne samouprave. Proračunom Republike Srpske za 2014. godinu su za Republičku upravu za inspekcijske poslove planirani troškovi laboratorijske analize uzoraka proizvoda s tržišta i redovnih monitoringa.

Inspektorat Brčko Distrikta BiH svoje aktivnosti vrši na temelju redovnih proračunskih sredstava koja su planirana za 2014. godinu.

Obzirom da je veliki broj proračunskih korisnika na državnoj, entitetskoj i nižim razinama vlasti uključen u ostvarenje ovoga Programa i njegovih planiranih ciljeva, veoma je teško odrediti u apsolutnom iznosu okvirni opseg financijskih sredstava, koji bi bio dovoljan za njegovu realizaciju. Zbog toga bi koncept, po kojem su sami nositelji aktivnosti planirali zadatke i rokove za njihovo izvršenje, trebao biti polazni temelj za konkretiziranje opsega financijskih sredstava za ostvarivanje zadataka iz Programa.

DIO ŠESTI - OKVIRNI OPSEG FINANCIJSKIH SREDSTAVA ZA POTICANJE RAZVOJA I DJELOVANJA UDRUGA ZA ZAŠTITU POTROŠAČA

Odlukom Vijeća ministara BiH o temeljnim kriterijima za dodjeljivanje darovnice za svaku kalendarsku godinu uvrštena je odredba prema kojoj će udruge za zaštitu potrošača moći aplicirati za dodjelu sredstava iz tekuće pričuve proračuna BiH. Nadležna entitetska ministarstva iz vlastitog proračuna izdvajat će dio sredstava za poticanje razvoja i djelovanja udruga za zaštitu potrošača u cilju obrazovanja i osvješćivanja potrošača o njihovom stvarnom položaju i snazi na tržištu. U proračunu Federacije BiH za 2014. godinu Federalno ministarstvo trgovine je osiguralo darovnice za podršku udrugama potrošača u iznosu od 75.000,00 KM. U proračunu Republike Srpske za 2014. godinu Ministarstvo trgovine i turizma RS je osiguralo darovnice za podršku udrugama za zaštitu potrošača u iznosu od 100.000,00 KM. Odjel za privredni razvoj, sport i kulturu je prilikom izrade prijedloga proračuna Brčko Distrikta BiH za 2014. godinu planirao darovnice za Udruženje građana "Zaštita potrošača" Brčko Distrikta BiH (za rad i materijalne troškove), u iznosu od 4.250 KM.

Osim financijske, udrugama za zaštitu potrošača bit će pružena i tehnička pomoć, te u cilju što kvalitetnijeg informiranja i edukacije potrošača i trgovaca o njihovim pravima i obvezama, sukladno Zakonu o zaštiti potrošača u BiH, pomoć u organizaciji seminara, okruglih stolova, radio i TV emisija, uz angažiranje relevantnih stručnjaka iz pojedinih oblasti koje su vezane za oblast zaštite potrošača, tiskanju i distribuciji brošura na temu zaštite potrošača, organiziranju predavanja u školama i drugim vidovima aktivnosti.

DIO SEDMI - ZAKLJUČAK

Ovim Programom određeni su okviri prioriteta politike Bosne i Hercegovine na području zaštite potrošača za 2014. godinu. Osiguranje primjerenog funkcioniranja tržišta ovisit će o razvoju upravne infrastrukture kako bi se osigurao nadzor nad tržištem i provedba zakona na tom području. Razvoj otvorenog dijaloga svih interesnih skupina u društvu sa svrhom osiguranja jasnoće, konzistentnosti postupanja i razumijevanja u definiranju interesa potrošača, cilj je Bosne i Hercegovine. On će se ostvariti daljnjim usklađivanjem preuzetih obveza, vlastitih mogućnosti i interesa. Čitav proces ovisi o spremnosti svih ključnih sektora, od osposobljenosti cjelokupnog sustava za proces prilagođavanja standardima EU, preko obrazovanja ljudskih potencijala u državnoj upravi i pravosuđu do jedinstvene, kvalitetno osposobljene, osviješćene i obaviještene javnosti. Uspjeh provedbe ovoga Programa, u prvom redu, ovisit će o spremnosti svih ključnih nositelja zaštite potrošača za izvršavanje utvrđenih zadataka i poštivanje navedenih rokova.

На основу члана 107. став (1) тачка а) Закона о заштити потрошача у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 25/06) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на приједлог Савјета за заштиту потрошача Босне и Херцеговине, на 108. сједници одржаној 17.9.2014. године, донио је

ОДЛУКУ
О УСВАЈАЊУ ДРЖАВНОГ ГОДИШЊЕГ ПРОГРАМА ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА 2014. ГОДИНУ

Члан 1.

(Предмет одлуке)

Овом Одлуком усваја се Државни годишњи програм за заштиту потрошача Босне и Херцеговине за 2014. годину, који је дат у прилогу ове Одлуке и чини њен саставни дио.

Члан 2.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 191/14
17. септембра 2014. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Вјекослав Беванда, с. р.

ДРЖАВНИ ГОДИШЊИ ПРОГРАМ ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА 2014. ГОДИНУ

ДИО ПРВИ - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Државни годишњи програм за заштиту потрошача Босне и Херцеговине за 2014. годину (у даљем тексту: Програм) је цјеловит документ који креира политику заштите потрошача, дефинише приоритете, одређује мјере за њихово остварење у наведеном периоду, те утврђује носиоце активности за испуњење планираних циљева и задатака. Програм представља наставак континуитета који је успостављен Државним годишњим програмом за заштиту потрошача БиХ за 2009. годину, од када се за сваку годину усваја посебан Програм и објављује у "Службеном гласнику БиХ".

Чланом 76. Глава VI потписаног текста Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица и Босне и Херцеговине (ССП) прописано је да ће стране сарађивати у циљу усклађивања стандарда за заштиту потрошача у Босни и Херцеговини са истим стандардима у Заједници, те да је ефикасна заштита потрошача неопходна како би се обезбиједило прописно функционисање тржишне економије. Потписивањем наведеног споразума БиХ је преузела обавезу хармонизације законодавства са комунитарним правом ЕУ, мада је и до момента потписивања ССП-а вршено преузимање директива ЕУ из области заштите потрошача у правни систем БиХ.

Савремено тржиште омогућава широку понуду уз потребно постизање високог и јединственог нивоа заштите потрошача, како бисмо БиХ припремили за равноправно наступање на јединственом тржишту ЕУ. То подразумијева стварање јединствене и квалитетне институционалне структуре као темеља спровођења ефикасне заштите потрошача, чиме би БиХ показала да заслужује повјерење потрошача на конкурентном унутрашњем тржишту уз јасна правила и досљедно спровођење закона, без обзира гдје се потрошач или привредни субјекат налазе. Да би се све то могло остварити потребна су и значајна финансијска средства која би у коначници довела до значајне користи не само привредним субјектима, него и потрошачима у њиховом свакидашњем животу, с обзиром на већи избор робе и услуга уз бољи квалитет и ниже цијене.

ДИО ДРУГИ - ЗАКОНОДАВСТВО

Заштита потрошача динамично је подручје те се самим тим и политика заштите потрошача не може дефинисати на дужи период. У складу са брзим промјенама на тржишту, а које се посљедично односе и на потрошаче, потребно је стално пратити приоритетна подручја која су важна код спровођења политике заштите потрошача.

Доношењем Закона о заштити потрошача у БиХ ("Службени гласник БиХ", број 25/06) обезбиједила се примјерена заштита потрошачких интереса приликом купње роба и услуга за личне потребе. Закон о заштити потрошача у БиХ један је од прописа којим је започео поступак имплементације директива ЕУ са подручја заштите потрошача у правни систем БиХ, којим се преузимају европски стандарди понашања на тржишту, како у погледу саме заштите потрошача, тако и у погледу обавеза трговаца. С обзиром на ширину подручја у којем интереси потрошача долазе до изражаја овај Закон треба посматрати као општи пропис на подручју заштите потрошача, пропис којим је утврђен оквир система заштите потрошача.

Поред Закона о заштити потрошача у БиХ постоји још читав низ прописа који су везани за област заштите потрошача, а који би се могли груписати према секторском принципу. Интереси потрошача штите се још и низом других прописа који правно уређују различита права потрошача као што су: прописи из области облигационих односа, области хране, ветеринарства, здравља биља надзора над тржиштем, безбједности производа, лијекова и медицинских средстава, области конкуренције, затим читав сет закона о електричној енергији државног и ентитетског нивоа, ентитетски закони о трговини, ентитетски закони о инспекцијама, закони и подзаконски акти о поштанском саобраћају, прописи различитих нивоа власти везано за комуналне услуге, прописи из области здравствене заштите, прописи из области финансијских услуга, прописи из области заштите животне средине итд.

ДИО ТРЕЋИ - НАЧЕЛА И ЦИЉЕВИ ДРЖАВНОГ ПРОГРАМА
ПОГЛАВЉЕ I - Начела политике заштите потрошача:

а) начело јавности, образовања, и обавјештавања - представља право грађанина на правовремено обавјештавање о својим правима, као и о квалитету роба и услуга на тржишту, о предузетим мјерама за заштиту основних права потрошача, те с тим у вези на слободан приступ подацима о стању у подручју заштите потрошача;

б) начело цјеловитости - подразумијева хармонизацију дјеловања свих владиних и невладиних субјеката заштите потрошача у циљу што квалитетнијег спровођења политика у области заштите потрошача;

ц) начело превентивности - има за сврху свим легалним средствима избјегавати ризик опасности за живот и здравље, те штету на страни потрошача. Под тим легалним средствима подразумијевамо редовне, организоване и планиране контроле роба и услуга.

ПОГЛАВЉЕ II - Циљеви и мјере политике заштите потрошача

Основни циљ политике заштите потрошача је стално побољшање квалитета живота свих грађана БиХ, те промоција важности здравља и безбједности потрошача.

Општи циљеви и мјере заштите потрошача су:

ЦИЉЕВИ	МЈЕРЕ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ЦИЉЕВА
а) обезбиједити владавину права демократије и цивилног друштва; даље усклађивање законодавства са законодавством ЕУ	1. предлагање законских и других мјера у осигурању високог нивоа заштите здравља, безбиједности, достојанства и права потрошача; 2. удруживање у удружења за заштиту потрошача; 3. право на представљање у процесу доношења одлука
б) створити услове за ефикасно рјешавање уочених проблема на подручју заштите потрошача	1. увођење одговарајућих мјера за заштиту потрошача (инспекције, судови,Омбудсмен) како би се спорови потрошача и трговаца ријешили прије редовног суда; 2. поједностављење поступка заштите потрошача пред судовима
ц) освјешћивање потрошача о њиховом стварном положају на тржишту	1. подршка оснивању и раду удружењима и савјетовалиштима за заштиту потрошача; 2. осмишљавање и спровођење образовања потрошача; 3. примјена основних знања о заштити потрошача у образовним установама
д) обезбиједити подршку потрошачима у остварењу њихових права	1. осигурање дјелотворне сарадње владиних органа и надлежних институција за спровођење политике заштите потрошача; 2. успостављање савјетодавне мреже за развијање њихове међусобне сарадње
е) међусобна повезаност свих носилаца заштите потрошача	јачање сарадње и размјена информација
ф) јачање положаја потрошача на тржишту и подизање свијести потрошача у односу на њихова права и улогу у тржишној привреди	обавјештавање потрошача, различити видови савјетовања и образовања потрошача
г) заштита здравља и безбједност потрошача	1. успостављање система обавјештавања потрошача о безбиједности производа на тржишту; 2. израда техничких прописа за техничке захтјеве за производе који осигуравају висок ниво заштите здравља и безбиједности потрошача; 3. сарадња свих органа јавне управе у осигуравању заштите здравља и безбиједности потрошача
х) давање информација и упознавање јавности о правима потрошача у БиХ	планирање промотивних дјеловања на свим нивоима и подстицање медијске активности

ДИО ЧЕТВРТИ - НОСИОЦИ ЗАШТИТЕ ПОТРОШАЧА

Како би се осигурала што квалитетнија реализација политике заштите потрошача, неопходно је укључење низа субјеката који би били одговорни за њено спровођење.

Чланом 98. тачкама од а) до и) Закона о заштити потрошача у БиХ одређени су субјекти одговорни за заштиту потрошача у БиХ. Поред тих субјеката, у овом Програму су наведени и други субјекти који имају битну улогу у области заштите потрошача.

ПОГЛАВЉЕ I - Министарство спољне трговине и економских односа БиХ
ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Чланом 9. Закона о министарствима и другим органима управе БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 и 103/09) и чланом 99. став (1) тачке а) до е) Закона о заштити потрошача у БиХ, одређени су послови у области заштите потрошача које у оквиру своје дјелатности обавља Министарство спољне трговине и економских односа (у даљем тексту поглавља: Министарство).

Министарство координира израду Државног годишњег програма за заштиту потрошача БиХ за сваку календарску годину, почев од 2009. године, те у сарадњи са свим учесницима у изради истог, прикупља релевантне податке за његов садржај. Министарство организује сједнице савјета за заштиту потрошача БиХ (Савјет), па у вези са тим обавља све послове који обухватају припрему материјала за одржане сједнице, предсједавање сједницама, доставу материјала након одржаних сједница, те праћење реализације донесених закључака. Савјет за заштиту потрошача БиХ, као битан субјекат одговоран за заштиту потрошача у БиХ, именује Савјет министара БиХ и његов састав је одређен чланом 106. став (1) Закона о заштити потрошача у БиХ. Савјет чине представници државних институција, надлежних органа ентитета те представници удружења за заштиту потрошача на државном и ентитетском нивоу. Савјет је именован на основу Одлуке о именовању чланова Савјета за заштиту потрошача Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 89/06, 10/08, 24/09, 63/10, 32/12 и 9/13), а састаје се најмање четири пута годишње. Послови које Савјет, у оквиру своје надлежности, обавља прописани су чланом 107. наведеног Закона, а обухватају сљедеће активности: предлагање на усвајање Савјету министара БиХ државног годишњег програма за заштиту потрошача и праћење његовог извршавања, утврђивање основе политике за заштиту потрошача, те усмјеравање обима дјелатности које се финансирају, односно суфинансирају из буџета БиХ.

Кроз сарадњу и размјену информација са босанскохерцеговачким државним и ентитетским институцијама везаним за област заштите потрошача, као и невладиним сектором, Министарство настоји укључити све одговорне субјекте у процес успостављања што цјеловитијег и ефикаснијег система заштите потрошача у БиХ. Такође, Министарство има перманентну сарадњу и са релевантним међународним институцијама поготово са Делегацијом ЕУ у БиХ, као првом контактном тачком за трансмисију информација према Европској комисији.

Представници Министарства учествују на различитим конференцијама и стручним скуповима на тему заштите потрошача. Министарство такође остварује сарадњу са академском и пословном заједницом по питању промовисања заштите права и интереса потрошача.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Информација о извршењу Државног годишњег програма за заштиту потрошача БиХ за 2013. годину	- прикупити податке о извршењу Програма 2013. од институција које су учествовале у изради истог, те сачинити Информацију о извршењу Државног годишњег програма за заштиту потрошача БиХ за 2013. годину коју усваја СМ БиХ	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ	Континуирано	- побољшање квалитета сарадње између свих институција - субјеката система заштите потрошача у БиХ
2.	Координација активности израде Државног годишњег програма за заштиту потрошача БиХ за 2014. годину	- у сарадњи са свим учесницима израде Државног годишњег програма за заштиту потрошача БиХ за 2014. годину прикупљање и обрада релевантних података који би требали бити садржај наведеног програма	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ	јуни 2014. године	- подизање свијести свих учесника у изради Државног годишњег програма за заштиту потрошача БиХ на начин да приступе осмишљавању реално остваривих планова активности својих институција у 2014. години у области заштите потрошача
3.	Припремне активности на изради Државног годишњег програма за заштиту потрошача БиХ за 2015. годину	- у сарадњи са свим учесницима израде Државног годишњег програма за заштиту потрошача БиХ за 2015. годину прикупљање релевантних података који би требали бити садржај наведеног програма	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ	IV квартал 2014. године	
4.	Организација сједница Савјета за заштиту потрошача БиХ и активно учешће у његовом раду	- припрема свих материјала за одржавање сједница, предсједавање сједницама, достава материјала након одржаних сједница те праћење реализације донесених закључака	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ	Континуирано	- рјешавање проблема буџетских средстава неопходних за рад Савјета за заштиту потрошача БиХ, те активан приступ свих чланова Савјета приликом реализације закључака сједница
5.	Активна сарадња и размјена инфомација и података са свим субјектима у БиХ одговорним за заштиту потрошача, с циљем њиховог активног укључивања у процес успостављања што цјеловитијег и ефикаснијег система заштите потрошача у БиХ	- успостава свих видова сарадње са осталим институцијама и невладиним сектором везаним за област заштите потрошача, - организација тематских округлих столова из области заштите потрошача	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ	Континуирано	
6.	Савјетодавни сервис за потрошаче	- континуирано пружање савјета и стручних мишљења на упите физичких и правних лица путем телефона, електронске поште и путем писаних одговора	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ	Континуирано	
7.	Сарадња са академском и пословном заједницом	- предавања на факултетима, - учешће на семинарима привредних комора	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ	Континуирано	- сарадња са академском и пословном заједницом у циљу промоције политике заштите потрошача

У саставу Министарства су и двије управне организације - Канцеларија за ветеринарство и Управа БиХ за заштиту здравља биља, чија улога и значај су поближе описани у даљем наставку овог Програма.

ПОГЛАВЉЕ II - Канцеларија за ветеринарство БиХ

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Канцеларија за ветеринарство БиХ (у даљем тексту поглавља: Канцеларија) има улогу кровне и координирајуће установе ветеринарске службе у БиХ. Улога Канцеларије у заштити потрошача превасходно је базирана на заштити здравља потрошача. С тим у вези, Канцеларија у складу са својим мандатом, између осталог, врши праћење епидемиолошке ситуације у држави и свијету, укључујући праћење појаве зооноза, доноси програме/одлуке у циљу спровођења мјера праћења, сузбијања, контроле и искорјењивања заразних болести, доноси и финансира спровођење плана праћења резидуа, доноси услове које морају да испуњавају објекти који се баве клањем животиња, обрадом, прерадом и ускладиштењем производа животињског поријекла, доноси услове који морају да испуњавају овлашћене дијагностичке ветеринарске лабораторије, те врши контролу увоза и извоза живих животиња и производа животињског поријекла.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Контрола и превенција заразних болести	- доношење годишње Наредбе о мјерама контроле заразних и паразитарних болести животиња и њиховом спровођењу и финансирању у 2014. години	Канцеларија за ветеринарство БиХ, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства и Одјељење за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ;	31.01.2014.г.	- контрола спровођења Наредбе, коју врше надлежни ветринарски инспекцијски органи
2.	Доношење прописа о контроли болести	- доношење и објављивање прописа о контроли појединих болести од националних интереса	Канцеларија за ветеринарство БиХ	Континуирано	
3.	Спречавање уношења заразних болести у БиХ	- доношење одређених законских и подзаконских прописа о забрани увоза пошиљки животињског поријекла ради спречавања уношења заразних болести у БиХ у случају појаве истих.	Канцеларија за ветеринарство БиХ	Континуирано	
4.	Контрола увозних пошиљки	- контрола свих пошиљки живих животиња, производа животињског	Канцеларија за ветеринарство БиХ (гранични ветеринарски инспектори, контрола на граничним	Континуирано	- по потреби појачати ветеринарско-

		поријекла, ветеринарских лијекова, сточне хране и отпадака (нуспроизвода) животињског поријекла на граничним ветеринарским прелазима које се увозе у БиХ, - примјена одредби Рјешења о непостојању ВЗ сметњи за увоз изданом од стране Канцеларије за ветеринарство, - узорковање увозних пошиљки.	ветеринарским прелазима), надлежни ветеринарски инспекцијски органи, Републичка управа за инспекцијске послове РС, Федерална управа за инспекцијске послове, Инспекторат Брчко дистрикта БиХ (контрола у унутрашњем промету)		инспекцијске контроле и чешће вршење узорковања
5.	Заштита здравља потрошача у унутарњем промету/ производњи	- доношење годишњег плана праћења резидуа за 2014 годину, - контрола сировина и производа животињског поријекла у објектима за клање животиња, производњу, обраду, прераду и складиштење производа животињског поријекла. - контрола роба животињског поријекла у унутрашњем промету	Канцеларија за ветеринарство БиХ, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде РС, Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства и Одјељење за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ; надлежни ветеринарски инспекцијски органи ентитета и Брчко дистрикта БиХ	31.03.2014. Континуирано	- контрола спровођења плана праћења резидуа
6.	Јачање капацитета лабораторија	- организација заједничких састанака у циљу унапређења рада у складу са стандардом, - организација семинара за лабораторијско особље, - кандидовање набавке лабораторијске опреме	Канцеларија за ветеринарство БиХ, надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта; Институт за акредитацију БиХ и овлашћене ветеринарске лабораторије	Континуирано	- израда оперативних процедура у самим лабораторијама и подношење захтјева за акредитацију
7.	Сузбијање Бруцелозе у 2014. год.	- вакцинација и идентификација малих преживара од 3 до 6 мјесеци	Канцеларија за ветеринарство БиХ, надлежне ветеринарске службе и институције на ентитетском нивоу, оперативне ветеринарске службе и референтне лабораторије	Континуирано	- побољшати контролу спровођења вакцинације, - повећати број едукативних регионалних састанака
8.	Испуњавање услова у објектима за клање животиња, производњу, обраду прераду и складиштење производа животињског поријекла	- регистрација и одобравање објеката који се баве клањем животиња, производњом, обрадом прерадом и складиштењем производа животињског поријекла, те континуирана контрола истих, - брисање из регистра објеката који не испуњавају услове.	Канцеларија за ветеринарство БиХ, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде РС, Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства и Одјељење за пољопривреду Брчко дистрикта БиХ; надлежни ветеринарски инспекцијски органи ентитета и Брчко дистрикта БиХ	Континуирано	- спровођење службених контрола у одобреним објектима

ПОГЛАВЉЕ III - Управа БиХ за заштиту здравља биља
ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Управа БиХ за заштиту здравља биља (у даљем тексту поглавља: Управа) представља централно тијело за заштиту здравља биља и надлежна је за координацију и контакте у вези питања која се односе на заштиту биља у БиХ. Примарни задатак Управе је да спријечи уношење и ширење штетних организама у БиХ те њихово сузбијање у складу са Међународном конвенцијом о заштити биља (IPPC).

Главни циљ успостављања фитосанитарне службе је осигурање јасног ланца контроле и брзе размјене информација о појави и распрострањености неког штетног организма биља. Сви ресурси Управе у протеклој години преусмјерени су на израду недостајућих подзаконских аката за омогућавање имплементације закона из фитосанитарне области који су донесени на нивоу БиХ.

У Одјељењу за заштиту здравља биља врши се једна од најзначајнијих активности Управе, а то је имплементација Правилника о листама штетних организама, листама биља, биљних производа и регулисаних објеката ("Службени гласник БиХ", број 48/13) тј. Прилога V дио А одјељак. У складу са тим, редефинисан је Обједињени списак роба које подлијежу контроли фитосанитарне инспекције при увозу и тиме је харамонизован са одговарајућим списком роба у ЕУ. Такође, почела је пуна имплементација Листе IV дио А Одјељак I Правилника о листама штетних организама, листама биља, биљних производа и регулисаних објеката. Програм посебног надзора (системске контроле) над карантинским штетним организмима на кромпиру у БиХ који је неопходно спроводити у континуитету, спроводи се од 2011. године, а наставља се и у 2014. години. Посебан надзор се спроводи с циљем утврђивања присуства, односно одсуства (детекције) карантинских штетних организама кромпира на мјестима уласка пошиљки кромпира, које се увозе у БиХ, те на мјестима производње сјеменског и меркантилног кромпира.

Одјељење за сјеме и садни материјал и заштиту нових сорти пољопривредног биља обавља сљедеће активности: припрема правне прописе из области сјеменарства и расадничке производње, прописује услове за увоз и стављање у промет, припрему за стављање у промет и производњу сјемена и садног материјала пољопривредног биља, услове за упис добављача у централни регистар добављача, као и поступак уписа сорти у Сортну листу, те услове за додјелу оплемењивачког права и заштиту нових сорти. Све ове активности Управа обавља у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ.

Одјељење за фитофармацеутска средства обавља сљедеће активности: координира и сарађује са ентитетима и Брчко дистриктом БиХ у вези задатака и овлашћења из области фитофармацеутских средстава која су прописана Законом о фитофармацеутским средствима БиХ и имлементације одредби донесених подзаконских аката, координира послове око припреме оцјене документације и води поступак издавања дозвола за увоз фитофармацеутских средстава, прати стање на подручју промета односно употребе фитофармацеутских средстава и сарађује при припреми мјера, те усваја програм у вези

мјера за правилну употребу фитофармацеутских средстава и сарађује код увођења начела добре пољопривредне праксе и интегралне заштите биљака.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Осигурана производња кромпира по процедурама и стандардима које прописује ЕУ	- спровођење посебног надзора над карантинским штетним организмима на кромпиру; - имплементација Програма посебног надзора (системске контроле) над карантинским штетним организмима на кромпиру у БиХ	Управа БиХ за заштиту здравља биља и надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта БиХ	Континуирано	- заштита здравља биља и осигурање услова за несметану трговину кромпира; - подизање свијести свих заинтересованих страна; Осигурање неопходних финансијских средстава; - осигурање извоза кромпира како у земље ЕУ тако и у земље региона које нису чланице ЕУ
2.	Обезбјеђење услова за вршење здравствене контроле биља, биљних производа и других регулисаних објеката који се увозе у БиХ на граничним прелазима са фитосанитарном инспекцијом	- Правилник о минималним условима за вршење здравствене контроле биља, биљних производа и других регулисаних објеката који се увозе у БиХ на граничним прелазима са фитосанитарном инспекцијом	Управа БиХ за заштиту здравља биља и надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта БиХ	март 2014. године (континуиран процес)	- осигурати финансијска средства и кадровско јачање надлежних институција у врху заштите здравља биља и осигурања услова за бољу и ефикаснију контролу биља, биљних производа и других регулисаних објеката који се увозе у БиХ
3.	Јачање капацитета контроле квалитета сјемена и садног материјала који се производи, увози и ставља у промет у БиХ	- имплементација постојећих подзаконских аката; - теоретске и практичне обуке за фитосанитарне инспекторе; - обука особља у циљу подизања квалитета стандарда за контролу квалитета сјемена; - увођење система контроле производње и декларисања/цертификиковање сјемена и садног материјала	Управа БиХ за заштиту здравља биља и надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта БиХ и лабораторијско особље	Континуирано	- ојачати капацитете лабораторија за сјеме и садни материјал; - повећати број фитосанитарних инспектора у унутрашњости; - спроводити обуке службеника и инспекцијског особља
4.	Праћење и усаглашавање легислативе и успостављање система цертификације сјемена и садног материјала	- успостављање органа за потврђивање и набавка неопходне опреме за успостављање система цертификације сјемена и садног материјала пољопривредног биља у БиХ	Управа БиХ за заштиту здравља биља и надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта БиХ и лабораторијско особље	Континуирано	- формирање органа за потврђивање; - спровођење теоретске и практичне обуке
5.	Јачање и даље усклађивање законодавног оквира који регулише правилну употребу фитофармацеутских средстава у циљу смањења могућег онечишћења околине и заштите здравља људи и животиња	- имплементација Правилника о условима које морају да испуњавају правна и физичка лица за промет фитофармацеутских средстава ("Службени гласник БиХ", број 51/11); - имплементација Правилника о дужностима корисника фитофармацеутских средстава ("Службени гласник БиХ", број 101/12)	Управа БиХ за заштиту здравља биља и надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта БиХ	Континуирано	- интензивирати активности на упису правних и физичких лица која се баве прометом фитофармацеутских средстава у Регистар правних и физичких лица; - избор и овлашћење вршилаца обуке корисника; - имплементација обуке корисника фитофармацеутских средстава
6.	Успостављање јединствених процедура за стављање фитофармацеутских средстава на тржиште	- усвајање Правилника о потребној документацији за оцјену фитофармацеутских средстава и Правилника о јединственим начелима за оцјењивање фитофармацеутских средстава; - објава Правилника о разврставању, паковању, обиљежавању и опремању фитофармацеутских средстава са упутством за примјену	Управа БиХ за заштиту здравља биља и надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта БиХ	јануар - јуни 2014. године	- осигурати имплементацију правилника који су усклађени са Уредбом 1107/2009 којом се прописују услови за стављање фитофармацеутских средстава на тржиште

ПОГЛАВЉЕ IV - Омбудсмен за заштиту потрошача у БиХ

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Институција Омбудсмена за заштиту потрошача у БиХ (у даљем тексту поглавља: Институција омбудсмена) успостављена је с циљем промоције доброг и ефикасног спровођења политике заштите потрошача у БиХ.

Институцијом омбудсмена управља Омбудсмен за заштиту потрошача, који заступа интерес потрошача у свим секторима пословања, доноси препоруке, смјернице и друге појединачне и опште правне мјере. Овлашћен је да издаје инструкције за престанак спровођења активности које су у супротности са потрошачком легислативом те пред надлежним судом покреће поступак у случајевима накнаде штете у име заштите колективних интереса потрошача. Општи задатак Институције омбудсмена је заштита и унапређење положаја потрошача у босанскохерцеговачком друштву, а посебно везано за специфичне тржишне активности усмјерене према потрошачима. Заштита потрошача остварује се кроз надзирање, комуникацију и превентивне радње у циљу осигурања основних права потрошача на тржишту те промоције једнакости међу потрошачима и у односу на пословање.

Институција омбудсмена треба обезбиједити општу правну помоћ у смислу спречавања нарушавања појединачних и колективних права потрошача те дјеловати у циљу њихове елиминације и усклађивања са одредбама Закона о заштити потрошача, Закона о облигационим односима, Закона о храни, Закона о општој безбједности производа и свих других прописа који пружају већи степен заштите потрошача. У складу са тим, прописане надлежности Институције омбудсмена односе се на: рјешавање жалби потрошача, пружање информација потрошачима организованим у удружењима и Савезу удружења потрошача БиХ и њихова едукација, сарадњу са медијима о свим питањима потрошача, безбједност производа, квалитет

производа те утицај на здравље и околину, заштиту економског интереса потрошача судјеловањем у својству умјешача у расправама које се воде код секторских регулаторних тијела.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Информисање потрошача и подршка удружењима потрошача	- информисање путем медија, издавање различитих публикација и брошура	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	Континуирано	- узајамне посјете, округли столови, семинари
2.	Праћење и предлагање активности компанија -потрошач	- спровођење потрошачке легислативе	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	Континуирано	- одговори на упите пословне заједнице
3.	Анализа тржишта по питању кршења потрошачких права	- јачање сарадње са инспекцијским органима	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	Континуирано	- преговори, препоруке и смјернице у посебним секторима
4.	Пријем и одлучивање по појединачним притужбама потрошача	- дјеловање према пословној заједници у смислу поштивања потрошачких права	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	Континуирано	- у складу са правилима рада предузети потребне активности
5.	Предлагање рјешавања потрошачких спорова путем механизама за алтернативно рјешавање спорова (АРС)	- иницирање доношења процедура АРС	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	Континуирано	- учешће у раду Радне групе за рјешавање заосталих комуналних предмета
6.	Сарадња са Омбудсменима за људска права са приоритетом на питања из области економских услуга од општег интереса	- постизање јединственог става и мишљења за боље и брже рјешавање значајних питања за потрошаче	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	Континуирано	- узајамне посјете, заједнички став о проблемима из области јавних услуга
7.	Приједлози и иницијативе за побољшање Закона о заштити потрошача у БиХ и друге потрошачке легислативе	- отворити расправу са удружењима потрошача о предложеним измјенама закона	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	Континуирано	- шире расправити појединачне приједлоге и дати заједнички став
8.	Истраживање других мјера органа власти на заштиту потрошача	- учешће у јавној расправи за прописе из области потрошачке легислативе	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	Континуирано	- доношење подзаконских аката пружалаца услуга
9.	Сарадња са образовним институцијама у области права потрошача	- наставак сарадње са образовним институцијама	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	Континуирано	- едукација и промоција политике заштите потрошача
10.	Издавање инструкција у оквиру надлежности Омбудсмена	- примјена мјере за поступање у складу са Законом о заштити потрошача у БиХ	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	По указаној потреби	- инструкције за престанак активности које су супротне потрошачкој легислативи
11.	Праћење реализације издатих Инструкција	- инсистирати на имплементацији издатих инструкција	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	Континуирано	- редовно извјештавање
12.	Заштита колективних интереса потрошача	- праћење покренутих судских поступака, те учешће у истим као активно легитимисан субјекат; - покретање нових поступка пред надлежним судом; - иницијатива за усаглашавање прописа из јавних и банкарских услуга са Законом о заштити потрошача у БиХ	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	Континуирано	- тужбе за накнаде штете нанесене колективном интересу потрошача надлежним регулаторима
13.	Предлагање механизама за ефикасно консултовање и представљање потрошача у доношењу одлука из комуналног сектора	- иницирати активно учешће удружења потрошача или релевантног носиоца заштите потрошача у поступку доношења одлука	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	Континуирано	- успостављање регулатора за комуналне дјелатности или верификација учешћа представника удружења потрошача
14.	Јачање сарадње са удружењима потрошача и другим сродним удружењима	- пружање стручне подршке удружењима у њиховим активностима	Омбудсмен, помоћници омбудсмена	Континуирано	- стручна мишљења, презентације и други материјали

ПОГЛАВЉЕ V - Конкуренцијски савјет

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Чланом 98. тачка д) Закона о заштити потрошача БиХ Конкуренцијском савјету је декларативно додијељена надлежност у области заштите потрошача. На основу члана 106. истог Закона у раду Савјета за заштиту потрошача БиХ учествује и један представник Конкуренцијског савјета. Према томе, Конкуренцијски савјет БиХ има значајан али директан допринос у правној заштити потрошача. Својим дјеловањем, односно спровођењем задатака прописаних чланом 25. Закона о конкуренцији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09) ствара услове за фер и ефикасну конкуренцију на тржишту БиХ, што доводи до развоја националне економије, а потрошачима омогућава шири избор роба и услуга уз повољније цијене и друге погодности. Унапређење примјене принципа слободне тржишне конкуренције те спречавање да одређени привредни субјекти имају неправедно повољнији положај у односу на друге, између осталог, доприноси стварању повољнијег положаја крајњих потрошача, прије свега кроз квалитетније и јефтиније производе и услуге на тржишту, а што дугорочно треба да обезбиједи повећање благостања грађана БиХ.

Елиминисање забрањеног конкуренцијског дјеловања привредних субјеката у циљу заштите и одржања слободне тржишне конкуренције, те успостављање јединствених и транспарентних критеријума за све привредне субјекте на тржишту представља основни задатак Конкуренцијског савјета БиХ. Он ће бити остварен спровођењем сљедећих активности: спречавањем закључивања споразума којима се ограничава конкуренција на тржишту, елиминацијом злоупотребе доминантног положаја привредних субјеката, контролом припајања, спајања и преузимања привредних субјеката (тзв. концентрације) на

релевантном тржишту, те давањем мишљења и препорука о било којем аспекту конкуренције, по службеној дужности или на захтјев државног органа, привредног субјекта или удружења.

Промоција тржишне конкуренције ("Competition Advocacy") спроводи се објављивањем одлука на web страници институције и у службеним гласницима у БиХ, давањем интервјуа медијима, организовањем стручних скупова, те приуствовањем истим, учествовањем на семинарима, издавањем публикација и слично.

На овај начин Конкуренцијски савјет БиХ учествује у правној заштити потрошача односно осигурава да цијене роба и услуга нису производ монополистичког, доминантног или неког другог облика забрањеног конкуренцијског дјеловања већ законитости тржишта БиХ.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години који се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Примјена Закона о конкуренцији и подзаконских аката чијом примјеном ће се побољшати статус свих судионика на тржишту, а највише потрошача кроз ниже цијене и већи квалитет производа и услуга у секторима присутним на тржишту БиХ	- спровођење поступака пред Конкуренцијским савјетом - активно спровођење истрага, како би се отклониле праксе, које нарушавају тржишну конкуренцију, и на тај начин наносе штету потрошачима.	Конкуренцијски савјет	Континуирано	- подизање нивоа свијести, знања и информисања како потрошача тако и судионика на тржишту. - IPA пројекат "Support to the implementation of competition regulation in BiH and further strengthening of competition policy" (укључујући и компоненту државне помоћи; почетак јануар 2014. године

ПОГЛАВЉЕ VI - Агенција за безбједност хране БиХ

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Агенција за безбједност хране БиХ (у даљем тексту поглавља: Агенција) представља национални ауторитет за безбједност и квалитет хране те примјену међународних споразума и међународних конвенција из области безбједности хране и хране за животиње. У циљу заштите здравља потрошача Агенција обавља активности и задатке за које је надлежна у складу са Законом о храни ("Службени гласник БиХ", број 50/04). Те активности подразумијевају сљедеће:

- иницирање и израда прописа из области безбједности хране који у циљу усклађивања са ЕУ легислативом и стандардима Codex Alimentarius; у 2014. години планирана је израда одређеног броја подзаконских прописа, а имајући у виду честе измјене и допуне ЕУ легислативе, кризне ситуације, хитне случајеве, те захтјеве произвођача, привредних комора и надлежних институција, службеници Агенције су обавезни да прате сва нова научна сазнања и препоруке научних панела, новонастале измјене законодавства ЕУ, те да предузимати хитне активности на усклађивању како би БиХ ишла у корак са ЕУ трендовима; на тај начин Агенција доприноси заштити здравља потрошача, те заштити интереса произвођача, а такође допириноси и отклањану техничких баријера за извоз робе поријеклом из БиХ на међународно тржиште;
- имплементација "Програма контроле остатака пестицида у и на храни биљног и животињског поријекла у Босни и Херцеговини 2013-2015. година";
- сарадња са надлежним институцијама БиХ, ентитета и Брчко дистрикта БиХ;
- сарадња са међународним институцијама из области безбједности хране (Codex Alimentarius комисија, НАТО група за јавно здравство, храну и воду, Свјетска здравствена организација, IPA, TAIEX, RASFF и WHO/FAO INFOSAN мрежа, EFSA)
- сарадња са лабораторијама за контролу хране - прикупљање и анализа података о резултатима лабораторијских анализа хране, прикупљање података о капацитетима лабораторија, те припрема процеса овлашћивања лабораторија;
- сарадња са надлежним инспекцијским органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ, те укљученост истих посебно у област EU RASFF система брзог узбуњивања за храну и храну за животиње, WHO/FAO INFOSAN мреже, као и по обавјештењима изван наведених система;
- организација едукација из области безбједности хране, информативно дјеловање у циљу обавјештавања јавности о стању у области безбједности хране, учешће представника Агенције на округлим столовима, радионицама и симпозијумима у организацији удружења потрошача, као и укључење представника удружења потрошача у едукативне радионице које организује Агенција;
- израда водича/смјерница на тему "Пружање информација потрошачима".

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Заштита здравља потрошача	- иницирање и израда спроведбених аката Закона о храни којима се регулишу питања здравствене исправности и квалитета хране као и обавезе субјеката у пословању са храном	Агенција за безбједност хране БиХ у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ	Континуирано	- јачање међусобног разумијевања и унапређење сарадње свих носилаца заштите потрошача
2.	Процјена ризика поријеклом из хране у циљу заштите здравља потрошача	- праћење ризика поријеклом из хране	Агенција за безбједност хране БиХ у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ	Континуирано	- оснивање научних одбора и научног савјета Агенције
3.	Јачање капацитета лабораторија у циљу контроле здравствене исправности хране	- процес овлашћивања лабораторија у циљу службене контроле хране	Агенција за безбједност хране БиХ у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ	Континуирано	
4.	Информисање јавности	- пружање правовремених, објективних и тачних информација јавности у вези са ризицима поријеклом из хране	Агенција за безбједност хране БиХ у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко	Континуирано	- едукација из области комуникације ризика

			дистрикта БиХ		
5.	Подизање нивоа знања из области безбједности хране	- едукација и доедукација свих учесника у систему безбједности хране (организовање едукативних скупова, радионица и симпозија)	Агенција за безбједност хране БиХ у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ	Континуирано	- учешће еминентних стручњака из области безбједности хране ЕУ и БиХ
6.	Јачање сарадње са домаћим институцијама	- остваривање сарадње са надлежним институцијама БиХ, ентитета и БД БиХ у смислу одазивања на иницијативе као и пружање властитог доприноса од стране свих субјеката одговорних за заштиту потрошача	Агенција за безбједност хране БиХ у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ	Континуирано	- осигурање додатних финансијских средстава за повезивање и функционално јачање мреже институција које морају да дјелују ефикасно у процесу заштите здравља и интереса потрошача
7.	Јачање сарадње са међународним институцијама	- учешће у међународним пројектима (IPA, Свјетска банка, WHO/FAO, EFSA)	Агенција за безбједност хране БиХ у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ	Континуирано	
8.	Промотивне активности у у циљу заштите здравља и интереса потрошача	- припрема, израда и штампање едукативних материјала (летака, брошура, водича); медијска презентација улоге, значаја и активности Агенције	Агенција за безбједност хране БиХ у сарадњи са надлежним органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ	Континуирано	

ПОГЛАВЉЕ VII - Агенција за надзор над тржиштем БиХ

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Улога Агенције за надзор над тржиштем БиХ (у даљем тексту поглавља: Агенција) у области заштите потрошача примарно се односи на подизање нивоа заштите здравља и безбједности потрошача у подручју безбједности производа. У циљу осигурања високог нивоа здравља и безбједности потрошача, животиња, биљака, имовине и околине Агенција, у складу са Законом о надзору над тржиштем у БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 45/04, 44/07 и 102/09), координира и усклађује активности система надзора над тржиштем у БиХ, осигурава сљедеће: идентично спровођење прописа о безбједности производа, унифициране процедуре за поступање по приговорима потрошача који се односе на безбједност производа, те примјену научних знања и искустава добре праксе у области безбједности производа. Агенција такође судјелује у изради прописа о безбједности производа, информише јавност и друге заинтересоване стране о активностима надзора над тржиштем, те остварује међународну сарадњу у области безбједности производа и надзора над тржиштем. Агенција заједно са инспекцијским органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ спроводи активности реактивног и проактивног надзора безбједности непрехрамбених потрошачких производа на тржишту БиХ. У оквиру реактивног надзора, у сарадњи са пословним субјектима, спроводе се активности на повлачењу са тржишта и повратy од потрошача несигурних производа као и друге корективне мјере. У оквиру проактивног надзора реализују се пројекти надзора за групе производа обухваћене Законом о општој безбједности производа, Законом о техничким захтјевима за производе и оцјењивању усклађености, те подзаконским актима донесеним на основу ових закона. Агенција путем своје web странице информише јавност о несигурним производима који су пронађени на тржишту БиХ у оквиру спровођења проактивног и реактивног надзора. Почетком 2013. године Агенција је објавила и друго издање Билтена о несигурним производима пронађеним на тржишту БиХ у циљу што боље информисаности потрошача. Такође, Агенција редовно преводи и објављује на својој web страници RAPEX обавјештења о опасним производима пронађеним на тржишту ЕУ. У циљу унапређења садржаја и објављивања информативних и инструктивних текстова искључиво за потрошаче, извршено је редизајнирање интернет странице Агенције, те отварање facebook и twitter рачуна како би се омогућила интеракција свих заинтересованих страна.

У области међународне сарадње, у оквиру PROSAFE-а Агенција судјелује у заједничким активностима надзора са државама чланицама ЕУ, затим у регионалном пројекту надзора којег финансира њемачка организација GIZ, те у регионалном IPA 2011 пројекту "Quality Infrastructure in the Western Balkans and Turkey". Настављено је и са реализацијом twinninг пројекта IPA 2009 "Подршка Агенцији за надзор над тржиштем БиХ и система надзора над тржиштем".

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Подизање нивоа безбједности и здравља дјеце као најосјетљивије потрошачке групе	- спровођење пројекта надзора производа за дјецу на основу Закона о општој безбједности производа и подзаконских аката: дјечији бицикли, дјечије ходалице, дјечија одјећа са врпцама и везицама дјечија опрема на игралиштима; - спровођење пројеката надзора дјечијих купки и шампона на основу Правилника о условима у погледу здравствене исправности предмета опште употребе који се могу стављати у промет ("Службени лист СФРЈ", бр. 26/83, 61/84, 56/86, 50/89 и 18/91)	Агенција за надзор над тржиштем БиХ у сарадњи са инспекцијским органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ	01.04. до 30.11. 2014. године	- обуке инспектора од стране Агенције у циљу спровођења пројеката надзора
2.	Подизање нивоа безбједности и здравља потрошача	- спровођење пројеката надзора столица за ваљску употребу на основу Закона о општој безбједности производа		01.06. до 30.09.2014. године	- обуке инспектора од стране Агенције у циљу спровођења пројеката надзора
		- спровођење пројеката надзора ручних електричних вибрационих брусилица и моторних маказа за живицу у складу са Наредбом о безбједности машина ("Службени гласник БиХ", број 04/10);		01.04. до 30.06.2014. године	
		- спровођење пројеката надзора за плутајућа		01.05. до 30.11.2014.	

		помагала за учење пливања, заштитне рукавице и заштитне кациге у складу са Наредбом о личној заштитној опреми ("Службени гласник БиХ", број 75/10);		године	
		- спровођење пројеката надзора електричних кварцних собних грijалица, електричних пегли и електричних продужних каблова у складу са Наредбом о електричној опреми намијењеној за употребу унутар одређених напонских граница ("Службени гласник БиХ", број 98/09);		01.02. до 30.04.2014. године	
		- спровођење пројекта надзора за цријеп од глине и малтере за малтерисање у складу са законима о грађевинским производима у ФБиХ и РС;		01.09. до 30.11.2014. године	
		- спровођење пројекта надзора апарата за гашење пожара у складу са Наредбом о опреми под притиском ("Службени гласник БиХ", број 52/11);		01.10. до 30.11.2014. године	
		- спровођење реактивног надзора у складу са Законом о општој безбједности производа и Законом о техничким захтјевима за производе и оцјењивању усклађености ("Службени гласник БиХ", број 45/04) и одговарајућим подзаконским актима;		Континуирано	
		- рјешавање приговора потрошача који се односе на безбједност производа.		Континуирано	
3.	Унапређење система надзора над тржиштем и едукација стручног особља у подручју безбједности производа и заштите потрошача	- учешће у заједничким активностима надзора са државама чланицама ЕУ у оквиру PROSAFE и регионалном заједничком пројекту надзора који имплементира GIZ;	Агенција за надзор над тржиштем БиХ	Континуирано	- усвајање најбољих пракси надзора над тржиштем држава чланица ЕУ
		- спровођење пројекта IPA 2009 "Подршка Агенцији и систему надзора над тржиштем"	Агенција у сарадњи са инспекцијским органима ентитета и Брчко дистрикта БиХ	Континуирано до априла 2014. године (планирани завршетак пројекта)	
4.	Информисање потрошача о несигурним производима	- објављивање информација о несигурним производима пронађеним на тржишту БиХ путем своје web странице, Facebook и Twitter рачуна и Билтена о несигурним производима, израда брошура, упутстава и других докумената, превођење и објављивање RAPEX обавјештења; - одржавање семинара, округлих столова и обука за удружења за заштиту потрошача и друге заинтересоване стране	Агенција за надзор над тржиштем БиХ	Континуирано	
5.	Подизање свијести потрошача о значају њиховог информисања о несигурним производима	- организовање кампање подизања свијести потрошача широм БиХ укључујући постављање билборда, плаката, промоцију путем ТВ и радио емисија те интернет портала	Агенција за надзор над тржиштем БиХ	Почетак активности планиран у априлу 2014. године	

ПОГЛАВЉЕ VIII - Агенција за лијекове и медицинска средства БиХ

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Надлежност у области лијекова и медицинских средстава који се производе и употребљавају у БиХ додијељена је Агенцији за лијекове и медицинска средства БиХ (у даљем тексту поглавља: Агенција) у складу са Законом о лијековима и медицинским средствима БиХ ("Службени гласник БиХ", број 58/08). Улога Агенције у систему заштите потрошача, као и сврха њеног оснивања, остварује се спровођењем сљедећих активности: заштитом и промоцијом здравља кроз осигурање квалитетних, сигурних и дјелотворних лијекова и медицинских средстава за употребу у хуманој медицини; успостављањем јединственог, функционалног и координираног регулационог система лијекова и медицинских средстава уз надзор јединственог тржишта лијекова и медицинских средстава те осигурање њихове доступности на цијелој територији БиХ; остваривањем сарадње и пружањем стручне помоћи државним и ентитетским министарствима надлежним за послове здравства приликом припреме приједлога и спровођења националне политике лијекова и медицинских средстава; предлагањем доношења нових као и измјене постојећих законских прописа из ове области те усклађивањем истих са међународним стандардима.

Поред постојећих прописа, Агенција је током 2013. године донијела сљедеће подзаконске акте који се на индиректан начин односе на заштиту потрошача, тј. пацијената: Правилник о измјенама и допунама Правилника о садржају и начину означавања вањског и унутрашњег паковања лијека ("Службени гласник БиХ", број 36/13) и Правилник о доброј дистрибутивној пракси лијекова за хуману употребу ("Службени гласник БиХ", број 75/13).

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Унапређење заштите јавног здравља становништва БиХ осигурањем квалитетних и сигурних лијекова и медицинских средстава	- имплементација подзаконских аката, те усклађивање са ЕУ прописима који се директно односе на област заштите потрошача, у контексту лијекова и медицинских средстава	Агенција за лијекове и медицинска средства БиХ	Континуирано	- усклађивање прописа са законодавством ЕУ и континуирана сарадња и пружање стручне помоћи државним и ентитетским министарствима надлежним за послове здравства

2.	Едукација стручног особља Агенције из области законодавства ЕУ	- израда програма едукација и њихова имплементација	Агенција за лијекове и медицинска средства БиХ	Континуирано	
3.	Јачање сарадње са међународним институцијама надлежним за област лијекова и медицинских средстава	- израда програма едукација и њихова имплементација	Агенција за лијекове и медицинска средства БиХ	Континуирано	- посјете међународним институцијама и агенцијама надлежним за област лијекова и медицинских средстава
4.	Измјена Правилника о врсти, висини и начину плаћања трошкова за обављање послова Агенције	- припрема приједлога са методологијом	Агенција за лијекове и медицинска средства БиХ		
5.	Имплементација Правилника о начину контроле цијена, начину обликовања цијена лијекова и начину извјештавања о цијенама лијекова	- регулисање тржишта лијекова кроз имплементацију Правилника и дефинисање максималне велепродајне цијене лијека	Агенција за лијекове и медицинска средства БиХ	Континуирано	

ПОГЛАВЉЕ IX - Агенција за статистику БиХ

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Досадашњи допринос Агенције за статистику БиХ (у даљем тексту поглавља: Агенција) раду СЗЗП БиХ углавном чини производња статистичких података, који се односе на потрошњу домаћинстава у БиХ, те израчунавање индекса потрошачких цијена. Агенција је у 2011. години, по трећи пут, провела опсежну Анкету о потрошњи домаћинстава, на основу које су произведени подаци о: величини и структури укупне потрошње, односно издацима за потрошњу према главним социоекономским и географским карактеристикама домаћинстава, потрошњи из властите производње, приходима домаћинстава те животном стандарду и социјалној укључености становништва у БиХ. Поред података из Анкете, Агенција континуирано, у мјесечној динамици, производи и индекс потрошачких цијена. Тај индекс је један од основних макроекономских индикатора који служи као мјера инфлације у земљи, за усклађивање плаћа и зарада у складу са колективним уговорима, за усклађивање пензија и социјалних давања, те у друге сврхе. Агенција представља искључиви, дакле једини извор релевантних и на међународним стандардима заснованих података о индексима потрошачких цијена и мјери инфлације у земљи.

У току је израда комплетне публикације "Анкета о потрошњи домаћинстава 2011. год.", чија се објава очекује до краја јануара 2014. године. Наредна Анкета о потрошњи домаћинстава планирана је у 2015. години. У другој половини 2014. године очекује се почетак припрема за нову анкету (израда и дизајн упитника и методологије), а потом и штампање образаца, давање инструкција анкетарима и осталом особљу за теренски рад. Анкета ће почети у јануару 2015. године, трајаће 12 мјесеци и вршиће се на територији цијеле БиХ. Резултати Анкете о потрошњи домаћинстава у БиХ у 2015. години ће бити доступни средином 2016. године.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Производити податке који се могу користити за заштиту потрошача у смислу да ти подаци дају слику стварне ситуације босанско-херцеговачког становништва са аспекта величине и структуре потрошње и њихових потреба, прихода и сиромаштва као и њихових социо-економских и демографских карактеристика.	- припремити методолошки и организационо спровођење Анкете о потрошњи домаћинстава у БиХ у 2015. години (АПД 2015).	Агенција за статистику БиХ и ентитетски заводи за статистику	Средина 2016. за објаву финалних резултата АПД 2015.	- у сврху заштите потрошача у БиХ више користити податке официјелне статистике, посебно оне које произилазе из анкете о потрошњи домаћинстава, те статистике цијена и животног стандарда
2.	Редовно, у мјесечној динамици, производити и објављивати податке о инфлацији у БиХ и просјечним цијенама производа и услуга по градовима.	- редовно израчунавати и објављивати индекс потрошачких цијена за БиХ по Међународној класификацији финалне потрошње према намјени (COICOP)	Агенција за статистику БиХ и ентитетски заводи за статистику	Континуирано	- у сврху заштите потрошача у БиХ више користити податке официјелне статистике, посебно оне које произилазе из анкете о потрошњи домаћинстава, те статистике цијена и животног стандарда

ПОГЛАВЉЕ X - Регулаторна агенција за комуникације БиХ

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

У оквиру свог мандата, Регулаторна агенција за комуникације БиХ (у даљем тексту поглавља: РАК) охрабрује успостављање конкурентног сектора комуникација орјентисаног ка тржишту, штитећи интересе свих корисника комуникацијских услуга, прије свега у смислу недискриминаторског приступа услузи, квалитета и цијена услуга, те подржава увођење нових технологија и услуга у складу са потребама корисника.

ПОДРУЧЈЕ ЕМИТОВАЊА

На основу Правила о дистрибуцији аудиовизуелних медијских услуга и медијских услуга радија, циљеви РАК-а у области заштите потрошача су да обезбиједи приступ услугама дистрибуције аудиовизуелних медијских услуга и медијских услуга радија за све кориснике на транспарентној, објективној и недискриминаторској основи, да заштити интересе свих корисника услуга, те да приближи ниво квалитета у пружању услуга са општеприхваћеним стандардима у ЕУ.

Претплатници имају право да поднесу приговор РАК-у у вези са услугом дистрибуције. На основу Правилника о рјешавању кршења услова дозвола и прописа Регулаторне агенције за комуникације БиХ ("Службени гласник БиХ", број 18/05), РАК спроводи процедуре утврђивања кршења правила, прикупља релевантна изјашњења од пружалаца услуга, те на основу утврђеног чињеничног стања изриче мјере из своје надлежности. У складу са Законом о комуникацијама, те Прегледом повреда и казни које изриче РАК ("Службени гласник БиХ", број 35/09), мјере се крећу у распону од обуставе поступка, усменог и писменог упозорења, изрицања новчаних казни, па до суспензије и одузимања дозволе.

На основу Кодекса о аудиовизуелним медијским услугама и медијским услугама радија, Кодекса о комерцијалним комуникацијама и осталим правилима, циљеви РАК-а у области заштите потрошача су да обезбиједи свим гледаоцима учешће у програмима путем позивања или слања порука на транспарентној, објективној и недискриминаторској основи без обмањивања публике са јасним информацијама о учествовању у таквим програмима.

ПОДРУЧЈЕ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА

У 2013. години усвојен је одређен број прописа којима се уређују питања од значаја за заштиту потрошача у области телекомуникација, и то: Правило 68/2013 о обављању дјелатности даваоца фиксних јавних телефонских услуга ("Службени гласник БиХ", број 28/13) и Правило 69/2013 о условима пружања јавних телекомуникационих услуга и односима са крајњим корисницима ("Службени гласник БиХ", број 28/13). Урађен је и Прегледник усклађености пословања оператора телекомуникација, као методолошки предложак који је дистрибуиран свим операторима у БиХ. На основу попуњених образаца Прегледника, Агенција ће утврђивати усклађеност општих услова пословања са Законом о комуникацијама и важећом секундарном регулативом РАК-а. Општи услови пословања су по своме садржају уско везани за поступке и начине остваривања права корисника телекомуникационих услуга (услови реализације услуга, типски уговори, цјеновници и др.). Поред наведеног, сачињен је и приједлог Одлуке за имплементацију Универзалног сервиса у БиХ, који је достављен Савјету министара БиХ на разматрање и усвајање, чиме би положај корисника телекомуникационих услуга требао бити унапријеђен за одређене бенефите.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	ЕМИТОВАЊЕ Промовисање правичне конкуренције у циљу остварења максималне добити за кориснике у смислу избора, цијене, и квалитета услуга; Обезбиједити приступ услугама дистрибуције аудиовизуелних медијских услуга и медијских услуга радија за све кориснике на транспарентној, објективној и недискриминаторској основи; Заштитити интересе свих корисника услуга, те приближити ниво квалитета у пружању услуга са општеприхваћеним стандардима у ЕУ; Обезбиједити поштивање одредби Кодекса о аудиовизуелним медијским услугама и медијским услугама радија, Кодекса о комерцијалним комуникацијама као и осталим прописима Агенције, а који се директно тичу заштите потрошача; Обезбиједити поштивања принципа поштене конкуренције који нађе штетити интересима потрошача, са посебним освртом на поштивање одредби које се тичу заштите малољетника	- наставак праћења поштивања одредби Правила о дозволама за дистрибуцију аудиовизуелних медијских услуга и медијских услуга радија, као и одредби Кодекса о аудиовизуелним медијским услугама и медијским услугама радија и Кодекса о комерцијалним комуникацијама које се односе на пружање услуге, примање и поступање по приговорима грађана.	РАК -Сектори из области емитовања	Континуирано	- побољшање сарадње и координације са институцијама које су директно надлежне за спровођење Закона о заштити потрошача у БиХ
2.	ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ Промовисање принципа коректности и исправности у пружању јавних телекомуникационих услуга с циљем да корисник добије услугу која одговара квалитету и цијену каквом је услуга представљена кориснику када је рекламирана	- провјера правне усаглашености Општих услова пословања свих оператора телекомуникација са Законом о комуникацијама, правилима РАК-а и условима дозвола; - доношење одговарајућег спроведбеног акта којим ће се уредити поступак вршења техничких мјерења или провјера код приговора корисника на квалитет, обрачун или садржај услуге; - набавка мјерних уређаја за контролу брзине Интернета; - организовање ненајављених контрола квалитета услуга на адресама крајњих корисника	РАК - Сектори из области телекомуника-ција	Континуирано	- побољшање сарадње и координације са институцијама и удружењима који су директно надлежни за спровођење државних и ентитетских прописа из области заштите права потрошача, - постављање мјерног уређаја за контролу брзине Интернета на web страницу РАК-а

ПОГЛАВЉЕ XI - Институт за интелектуалну својину БиХ

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Институт за интелектуалну својину БиХ (у даљем тексту поглавља: Институт) обавља законодавне и стручне послове из подручја заштите права интелектуалне својине. У оквиру надлежности Институт спроводи поступке за признање права индустријске својине (патент, жиг, индустријски дизајн и географска ознака) у БиХ и у иностранству, одобрава обављање дјелатности колективног остваривања ауторског права и сродних права и врши надзор над радом удружења за колективно остваривање ауторског права и сродних права. У оквиру послова у подручју заштите права индустријске својине битан сегмент дјеловања представља информациона дјелатност с обзиром да Институт води регистре-јавне књиге о пријављеним и признатим правима индустријске својине у БиХ у електронској форми, те у вези са тим, представља овлашћену институцију за израду решершног изјештаја о наведеним правима у БиХ. Такође је битна и сарадња са другим државним институцијама у циљу осигурања ефикасног спровођења права интелектуалне својине.

У систему заштите интелектуалне својине учествују и друге државне институције и то: Управа за индиректно опорезивање, тржишне инспекције ФБиХ, РС и БД БиХ, редовни судови, укључујући и Суд БиХ, пореска управа, полиција, удружења за колективно остваривање ауторског и сродних права те заступници за заштиту индустријске својине. Дјеловање

наведених субјеката усмјерено је на откривање дјела пуштања у промет кривотворене робе односно неовлашћено вршење услуга у правном промету, сузбијање и спречавање уласка такве робе у трговачке канале у БиХ, спречавање дјела нелојалне конкуренције, предузимање одговарајућих мјера и покретање поступака против њихових починилаца, те заступање у поступцима заштите права индустријске својине пред Институтом и другим управним и судским органима.

У систему заштите потрошача у БиХ Институт дјелује у оквиру своје надлежности, у ком циљу пружа информационе и сервисне услуге заинтересованим лицима и институцијама. Сарадња са институцијама за спровођење права интелектуалне својине остварује се пружањем релевантних информација о стицању, остваривању и промету права интелектуалне својине у БиХ, о важећим правима домаћих и иностраних правних и физичких лица у БиХ и о другим подацима, зависно од захтјева и потреба одговарајућег лица односно институције.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Подстицање развоја модерног система интелектуалне својине	- модернизовање система за процесуирање захтјева за признање права индустријске својине (патент, жиг, индустријски дизајн, ознака географског поријекла) укључујући и дигитализацију процеса; - спровођење поступка по захтјевима за евиденцију и депоновање ауторских дјела и предмета сродних права; - спровођење управног поступка по захтјеву за издавање дозволе за колективно остваривање ауторског и сродних права, укључујући и контролу над радом организација за колективно остваривање ауторског и сродних права	Институт за интелектуалну својину БиХ	Континуирано	
2.	Јачање институционалних капацитета Института	- израда информационо комуникационе основе (ICT) за спровођење нових система за процесуирање захтјева за признање права индустријске својине (software за процесурање пријава патената и жигова)	Институт за интелектуалну својину БиХ	Континуирано	

ПОГЛАВЉЕ XII - Институт за метрологију БиХ

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Институт за метрологију БиХ (у даљем тексту поглавља: Институт), према члану 15. Закона о метрологији БиХ ("Службени гласник БиХ", број 19/01) именује лабораторије за метрологију и центре за верификацију мјерила који врше верификације мјерних уређаја у склопу законске метрологије. У директној вези са заштитом потрошача је оквир законског метрологије у којем се налазе мјерни уређаји који се користе за мјерење масе (ваге), енергије (ел. енергија, грijање, плин и сл.) и воде, област предпакираних производа, као и област контроле племенитих метала. Ову дјелатност Институт, као и ентитетске институције и именоване лабораторије, континуирано обављају према Закону.

Метролошки систем БиХ такође чине и лабораторије које су именоване од стране Института, а чији рад се директно рефлектује на област заштите потрошача. У те лабораторије спадају: именоване лабораторије за мјерење протока воде, именоване лабораторије за масу, именоване лабораторије за мјерење протока плина и именоване лабораторије за мјерење електричне енергије.

Улога Института наглашена је и у члану 23. Закона о заштити потрошача у БиХ, у којем се спомињу нето масе производа те у члану 35. истог Закона који прописује мјерења потрошње енергије и воде.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Учешће у раду експертног тима за преузимање Директиве 2004/22/ЕС о мјерним инструментима у законодавство БиХ	- израда правилника и других подзаконких аката; - додатна обука и специјализација запосленика Института како би се што адекватније одговорило на постављене задатке	Институт за метрологију БиХ	Континуирано	
2.	Припрема нацрта правилника за поједина мјерила на основу објављених подзаконских аката у 2012. години	- израда правилника и метролошких упутстава; - едукација и обуке запослених Института	Институт за метрологију БиХ	Континуирано	
3.	Подизање компетенција референтне лабораторије за племените метале и референтне материјале Института у циљу остваривања сљедивости испитивања предмета од племенитих метала	- доказивање комптенција кроз учешће у међународним ПТ циклусима (планирано5), - завршити поступак акредитације према BAS EN ISO /IEC 17025	Институт за метрологију БиХ	Континуирано	
4.	Подизање компетенција именованих лабораторија које врше послове верификације мјерних инструмената	- имплементација захтјева предвиђених подзаконским актима донесених крајем 2012. године	Институт за метрологију БиХ и именоване лабораторије	Континуирано	
5.	Јединствена база података типских одобрења на нивоу БиХ	- објављивање на web страници Института издатих типских одобрења	Институт за метрологију БиХ	Континуирано	
6.	Успостављање континуираног надзора над мјерилима која су у употреби код комуналних предузећа (водомјери, плиномјери, мјерила ел.енергије, топлотна енергија, паркинг сатови)	- спровођење редовних и ванредних надзора над мјерилима у употреби	Институт за метрологију БиХ, ентитетски заводи за метрологију и тржишне инспекција	Континуирано	

7.	Стављање у оперативни рад лабораторија које чине еталонску базу; Доказивање компетенција лабораторија из области температуре, електричних величина, времена и фреквенције	- тренинзи за област влажности, температуре,електричних величина, времена и фреквенције; - писање техничких процедура калибрације; - припрема за "peer review" и публиковање калибрационих и мјерних капацитета (ЦМЦ) предметних лабораторија у KCDB базу података у BIPM-у	Институт за метрологију БиХ	Континуирано	
8.	Подизање свијести о улози и значају мјериteљства	- организовање округлих столова или радних скупова; - издавање билтена; - редовно ажурирање web странице Института; - обиљежавање дана метрологије	Институт за метрологију БиХ и надлежне институције, представници потрошача	Континуирано	- потребан заједнички наступ свих институција које чине инфраструктур у квалитета

ПОГЛАВЉЕ XIII - Институт за стандардизацију БиХ

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Институт за стандардизацију БиХ (у даљем тексту поглавља: Институт) у складу са својим надлежностима обавља сљедеће активности: предлаже стратегију стандардизације у БиХ, припрема и публикује босанскохерцеговачке стандарде, заступа и представља БиХ у европским, међународним и другим националним организацијама за стандардизацију, те обавља послове који произилазе из међународних споразума о чланству у тим организацијама. Институт такође учествује у припреми техничких прописа, развија и успоставља информациони систем о стандардима БиХ, те организује и спроводи специјалистичко образовање кадрова у подручју стандардизације.

Стандардизација у БиХ успостављена је према принципима међународне и европске стандардизације, а то су сљедећи принципи: добровољност, консензус, укључивање свих заинтересованих страна, јавност рада, развој технике и кохерентност. Укључивањем представника потрошача у процес стандардизације, односно у процес планирања, припреме и доношења стандарда, потрошачи, као заинтересована страна, остварују могућност артикулисања својих интереса те упознавања са захтјевима стандарда које производи и услуге морају задовољити.

У циљу остварења контакта са потрошачима, њиховог информисања и подстицања на сарадњу, Институт континуирано обавља активности као што су: редовно достављање Гласника Института удружењима потрошача који су чланови Савеза удружења потрошача БиХ, објављивање на web страници Института информација о раду и дешавањима у Институту, те постављање публикација у вези са заштитом потрошача, позивање представника потрошача да присуствују на скуповима који су од интереса за потрошаче. На тај начин потрошачима се омогућава да прате кретања у стандардизацији те делегирају своје представнике у постојећа стручна тијела за доношење стандарда или у стучна тијела која се тек требају формирати.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Усвајање хармонизованих ЕН стандарда који подржавају Директиве новог и глобалног приступа (примјена хармонизованих стандарда омогућава задовољење прописаних сигурносних захтјева у директивама за производе и услуге)	- планирати доношење хармонизованих и других стандарда у годишњим плановима рада техничких комитета и радних група	Институт за стандардизацију БиХ (технички комитети и радне групе као радна тијела Института)	Континуирано	- упућивање иницијативе Институту за доношење стандарда за подручја која су приоритетна за БиХ - веће укључивање заинтересованих страна у радна тијела Института како би сва подручја стандардизације била покривена (нпр. представници ресорних министарстава, представници потрошача, индустрије, научних установа, итд.)
2.	Стварање услова за јединствени економски простор на којем би бх. потрошачи били заштићени и имали равноправан статус са потрошачима у региону, Европи и свијету	- пратити рад међународних и европских тијела за стандардизацију и усклађивати БАС стандарде са европским и међународним стандардима	Институт за стандардизацију БиХ (технички комитети и радне групе као радна тијела Института)	Континуирано	- веће укључивање заинтересованих страна
3.	Укључивање представника удружења потрошача у рад радних тијела Института за доношење стандарда (техничке комитете и радне групе)	- информисати удружења потрошача када се формирају технички комитети како би предложили своје представнике да учествују у раду	Институт за стандардизацију БиХ и удружења потрошача	Континуирано	- јачање сарадње
4.	Обука потрошача везана за рад на бх стандардизацији, међународној стандардизацији (COPOLCO) и европској стандардизацији (ANEC)	- објављивати корисне информације за потрошаче у Гласнику Института, на web страници Института, те позивати потрошаче да учествују на семинарима, радионицама и сл.	Институт за стандардизацију БиХ и представници удружења потрошача	Континуирано	- јачање сарадње

ПОГЛАВЉЕ XIV - Институт за акредитовање БиХ

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Институт за акредитовање БиХ (у даљем тексту поглавља: БАТА) је надлежан за спровођење Система акредитовања БиХ (САБИХ). У оквиру САБИХ могу се акредитовати сљедећа тијела за оцјењивање усаглашености (ТОУ): испитне лабораторије, калибрационе лабораторије, медицинске лабораторије, инспекцијска тијела, тијела која обављају цертификацију производа, тијела за цертификацију особља и тијела за цертификацију система управљања.

БАТА ће прихватити захтјеве за акредитацију сваког од горе наведених ТОУ са подручја БиХ уколико је исто регистровано за наведену дјелатност и уколико његове активности спадају у подручје рада БАТА. БАТА је билатерални

потписник EA MLA споразума у подручјима испитивања (BAS EN ISO/IEC 17025), калибрисања (BAS EN ISO/IEC 17025) и инспекције (BAS EN ISO/IEC 17020), те потписник ILAC MRA у наведеним подручјима.

БАТА не прихваћа захтјеве за акредитацију ТОУ са сједиштем ван БиХ. Уколико ТОУ са сједиштем у БиХ имају локацију у некој од сусједних држава, БАТА ће прихватити захтјев и акредитовање извести у складу са EA 2/13, EA Cross Frontier Policy for Cooperation between Members, IAF GD 3, Guidance on Cross Frontier Accreditation i Regulation (EC) No 765/2008, односно у складу са својом политиком прекограничне акредитације која уважава све поменуте документе.

Законом о акредитовању БиХ ("Службени гласник БиХ", број 19/01) дефинисано је да у подручју обавезног оцјењивања усклађености, орган надлежан за издавање одговарајућих прописа мора обавезано да тражи мишљење БАТА-е које се односи на услове именовања одговарајућих тијела, процедуру именовања и надзор над именованим тијелима.

БАТА је потписивањем билатералног споразума са EA обезбиједила да су резултати лабораторија и инспекцијских тијела акредитованих од БАТА-е прихваћени у цијелом свијету, односно да потрошачи, произвођачи и друге заинтересоване стране могу имати повјерење у рад истих.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Одржавање статуса билатералног потписника EA MLA у релевантним подручјима и промовисање значаја овог споразума	- континуирана обука (усавршавање) свих учесника у спровођењу поступка акредитовања; - обука потенцијалних подносиоца захтјева за акредитовање	БАТА, савјетодавно вијеће за акредитовање, технички комитети, оцјењивачи и експерти БАТА-е	Континуирано	

ПОГЛАВЉЕ XV - Федерално министарство трговине

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Федерално министарство трговине, које је у складу са чланом 98. став 1. тачка е) Закона о заштити потрошача у БиХ један од субјеката надлежних за заштиту потрошача у БиХ, у свом Плану рада за 2014. годину је као један од стратешких циљева утврдило унапређење заштите права и економских интереса потрошача. Ради остваривања наведеног циља, Федерално министарство трговине је у 2014. години планирало предузети сљедеће активности: усклађивање законодавства, јачање административних капацитета, подизање јавне свијести о потрошачким правима те давање подршке раду и развоју удружења за заштиту потрошача у Федерацији БиХ.

Програмски задатак који се односи на јачање капацитета удружења за заштиту потрошача биће реализован давањем стручне и финансијске подршке удружењима. Препознавши значај сарадње са удружењима за заштиту потрошача у Федерацији БиХ, као важним дијелом цивилног друштва, Федерално министарство трговине из буџета Федерације БиХ редовно обезбјеђује финансијска средства за подршку њиховог рада. Спровођењем одређених програмских активности настоји се повећати ниво јавне свијести и знања о потреби заштите потрошача у Федерацији БиХ.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача:

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Усклађивање са комунитарним правом ЕУ, ентитетско усклађивање	- израда Преднацрта закона о заштити потрошача у Федерацији БиХ	Федерално министарство трговине	јуни 2014. године	
2.	Повећање транспарентности расподјеле средстава за финансијску подршку удружењима за заштиту потрошача у ФБиХ; Нормативно уређење критеријума расподјеле средстава	- израда Правилника о давању финансијске подршке удружењима за заштиту потрошача у ФБиХ	Федерално министарство трговине	јуни 2014. године	
3.	Подизање јавне свијести о потрошачким правима	- организовање семинара, округлих столова, медијска презентација садржаја из подручја заштите потрошача уз ангажовање релевантних стручњака из појединих области	Федерално министарство трговине	Континуирано	
4.	Подршка раду и подстицање развоја и дјеловања удружења за заштиту потрошача у ФБиХ	- пружање финансијске и стручне подршке удружењима за заштиту потрошача у ФБиХ	Федерално министарство трговине	Континуирано	
5.	Активно дјеловање према пословној заједници са циљем поштивања закона	- предузимање прописаних мјера у случајевима притужби потрошача	Федерално министарство трговине	Континуирано	
6.	Унапређење сарадње са осталим носиоцима заштите потрошача	- размјена информација и заједничке активности на досљедној примјени Закона о заштити потрошача у БиХ и других закона и прописа који су повезани са овом области	Федерално министарство трговине	Континуирано	

ПОГЛАВЉЕ XVI - Министарство трговине и туризма Републике Српске

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Законом о заштити потрошача у Републици Српској ("Службени гласник Републике Српске", број 06/12) регулисана су бројна питања која се тичу заштите интереса потрошача. Законом су утврђени субјекти одговорни за заштиту потрошача на републичком нивоу који имају обавезу да у својим актима, којима се дефинишу политике и програми рада, укључе и захтјеве из области заштите права потрошача. Законом је прописана обавеза доношења Програма заштите потрошача којег усваја Влада Републике Српске на период од двије године. Министарство је имало улогу координатора израде првог Програма за заштиту потрошача Републике Српске за 2013/14. годину. Програмом су утврђени циљеви политике заштите потрошача, начин и

динамика остваривања циљева, субјекти овлашћени за реализацију програма, финансијска средства и други елементи значајни за остваривање заштите потрошача.

Програмом су одређени приоритети на подручју заштите потрошача, који су у складу са преузетим обавезама из Споразума о стабилизацији и придруживању између Европске уније и Босне и Херцеговине. Читав процес јачања система заштите потрошача зависиће од спремности свих носилаца заштите потрошача на извршавању утврђених задатака и поштивању предвиђених рокова.

Претпоставка је да ће реализација овог Програма утицати на јачање административне заштите потрошача, подизање јавне свијести о значају заштите потрошача, те на јачање улоге потрошача при остваривању и заштити њихових права.

Министарство има активну сарадњу са удружењима потрошача из Републике Српске, а основни циљ те сарадње је пружање помоћи потрошачима у остваривању њихових права и интереса. Министарство пружа финансијску подршку удружењима путем суфинансирања материјалних трошкова или финансирањем пројеката из области заштите потрошача. Министарство прати рад постојећих и подржава оснивање нових удружења, те истовремено подиже квалитет њиховог рада путем организовања тематских конференција или округлих столова. У Републици Српској дјелује седам удружења за заштиту потрошача уписаних у евиденцију. Та удружења Министарство финанцијски подржава из властитих средстава буџета.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Унапређење заштите потрошача РС; усаглашавање.са Директивом о временском коришћењу непокретности у туризму; прецизирање појма недостатка на производу	- измјене и допуне Закона о заштити потрошача у РС	Министарство трговине и туризма РС	април-јуни 2014. године	- побољшање имплементације Закона о заштити потрошача у РС
2.	Праћење рада удружења за заштиту потрошача	- евидентирање приговора кршења потрошачких права који су упућени удружењима потрошача	Министарство трговине и туризма РС, удружења потрошача	Континуирано	- анализа и вредновање рада и учинака удружења потрошача
3.	Побољшање услова за рад и дјеловање удружења потрошача	- финансирање рада удружења потрошача кроз суфинансирање материјалних трошкова	Министарство трговине и туризма РС	Континуирано	- подстицање развоја и дјеловања удружења потрошача
4.	Подизање јавне свијести потрошача о правима и њиховој заштити	- финансирање пројеката из области заштите потрошача	Министарство трговине и туризма РС у сарадњи са удружењима за заштиту потрошача у РС	јули-септембар 2014. године	- информисање потрошача о начину остваривања њихових права
5.	Успостављање и унапређивње сарадње између носиоца заштите потрошача и даваоца услуга од општег економског интереса	- организовање тематских конференција са носиоцима заштите потрошача на теме из области услуга од општег економског интереса	Министарство трговине и туризма РС у сарадњи са носиоцима заштите потрошача-даваоци услуга	Континуирано	- идентификовање проблема са којим се потрошачи сусрећу и тражење начина за њихово рјешавање у пракси

ПОГЛАВЉЕ XVII - Влада Брчко дистрикта БиХ

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Улога Одјељења за привредни развој, спорт и културу као и других одјељења и институција Владе Брчко дистрикта БиХ у систему заштите потрошача одређена је у поглављу IV Закона о јавној управи Брчко дистрикта Босне и Херцеговине ("Службени гласник Брчко дистрикта БиХ", бр. 19/07, 2/08 и 43/08) као и чланом 98. тачка е) Закона о заштити потрошача у БиХ.

Одјељење за привредни развој, спорт и културу, између осталог, прати и унапређује стање у области заштите потрошача, те сарађује са удружењима за заштиту потрошача из БД БиХ, Федерације БиХ и Републике Српске. У надлежности одјељења прате се цијене животних намирница и нафтних деривата у Брчко дистрикту БиХ.

Одјељење за привредни развој, спорт и културу је током 2013. године успоставило Савјетодавни сервис за потрошаче, те на захтјев потрошача, телефонски и путем електронске поште пружа бесплатне савјетодавне услуге. На захтјеве привредних субјеката (правних лица) и физичких лица, Одјељење за привредни развој, спорт и културу даје стручна мишљења у писменој форми, везано за поједине одредбе Закона о заштити потрошача у БиХ и Закона о трговини.

Одјељење за стручне и административне послове извршава стручне, административне и друге послове из надлежности Владе Брчко дистрикта БиХ, који, између осталог, обухватају односе са удружењима, фондацијама, невладиним организацијама и мјесним заједницама. У буџету Брчко дистрикта БиХ се предлажу и обезбјеђују средства за финансирање или суфинасирање планова и програма рада, као и пројеката удружења грађана и фондација Брчко дистрикта БиХ, који добрим дијелом доприносе развоју цивилног друштва и унапређењу живота у локалној заједници.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Спровођење пројеката у вези информисања и едукације потрошача у циљу заштите права потрошача	- организовање округлих столова, радио емисија уз ангажовање релевантних стручњака из области заштите потрошача, штампање и дистрибуција брошура на тему заштите потрошача; - осигурање финансијских средстава у буџету БД БиХ за 2014. годину за спровођење пројеката повјерених удружењима за заштиту потрошача БД БиХ, те пружање техничке подршке удружењима	Надлежна одјељења и институције Владе Брчко дистрикта БиХ у систему заштите потрошача у сарадњи са удружењима за заштиту потрошача у БД БиХ	Континуирано	- јачање сарадње свих носилаца заштите потрошача кроз планирање циљева, задатака и средстава за њихову реализацију.

2.	Савјетодавни сервис за потрошаче	- пружање савјета и стручних мишљења на питања физичких и правних лица путем телефона, електронске поште и путем писаних одговора	Одјељење за привредни развој, спорт и културу	Континуирано	

ПОГЛАВЉЕ XVIII - Федерална управа за инспекцијске послове Федерације БиХ
ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

У саставу Федералне управе за инспекцијске послове налази се Инспекторат тржишно-туристичке инспекције у којем послове из своје надлежности обављају 26 тржишних и 3 туристичко-угоститељска инспектора. Ове двије инспекције врше надзор над примјеном Закона о заштити потрошача у БиХ као и других прописа који се односе на обављање дјелатности трговине, трговинских услуга, обрта, угоститељске и туристичке дјелатности, којима су у обављању прописани услови за пружање услуга крајњем потрошачу.

Разлози потешкоћа са којима се у свом раду суочавају тржишна и туристичко-угоститељска инспекција су сљедећи: немогућност примјене спорних одредби Закона о заштити потрошача у БиХ као и других прописа којима се штите права потрошача; недовољна опремљеност лабораторија уређајима, инструментима и помоћним средствима за узимање узорака производа у циљу провјере да ли испуњавају прописане услове квалитета, те испитивање безбједносних захтјева прописаних за непрехрамбене производе; немогућност осигурања потребног износа средстава за трошкове лабораторијских испитивања производа; недовољан број акредитованих лабораторија за лабораторијско испитивање валидности резултата извршених испитивања за производе који се стављају у промет на тржиште БиХ као и за производе намијењене за извоз.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Јачање дисциплине у примјени прописа из области заштите потрошача	- вршити контроле по Плану и програму рада за 2014. годину (континуиране контроле, повремене контроле, контроле по потреби и контроле по захтјевима потрошача, удружења потрошача и других носилаца заштите потрошача	Федерални орган тржишне и туристичко-угоститељске инспекције Кантонални органи тржишне и туристичко-угоститељске инспекције	Континуирано	- јачање сарадње свих носилаца заштите потрошача
2.	Лабораторијско испитивање производа ради провјере да ли испуњавају прописане стандарде и услове квалитета, те сигурносне захтјеве непрехрамбених производа у промету	- на мјестима царињења при увозу, те на мјестима производње и у промету узимати узорке за лабораторијско испитивање и достављање истиих у испитне лабораторије	Федерални орган тржишне и туристичко-угоститељске инспекције	Повремена провјера која зависи од одобрених средстава за ову намјену, те обавезна провјера за производе који сензорски не испуњавају услове	- већа финансијска средства
3.	Остварити већу сарадњу са свим носиоцима заштите потрошача	- размјена расположивих информација са свим носиоцима заштите потрошача	Федерални орган тржишне и туристичко-угоститељске инспекције и Кантонални органи тржишне и туристичко-угоститељске инспекције	Континуирано	- примјена прописаних обавеза свих носилаца заштите потрошача
4.	Информисање потрошача	- путем медија информисати потрошаче о извршеним инспекцијским надзорима над примјеном прописа којима су прописана права потрошача	Федерални орган тржишне и туристичко-угоститељске инспекције и Кантонални органи тржишне и туристичко-угоститељске инспекције	По потреби	- о утврђеном стању у промету роба и услуга на тржишту БиХ правовремено информисати потрошаче
5.	Ефикасност у надзору над примјеном прописа	- покретати иницијативу за измјену и допуну закона и подзаконских прописа, - очитовати се са примједбама и приједлозима на текст приједлога за измјене и допуне прописа, - учествовати у изради прописа	Федерални орган тржишне и туристичко-угоститељске инспекције	По потреби	- на захтјеве обрађивача прописа активно учествовати у њиховој изради
6.	Едукација и подизање свијести потрошача	- одговарати на питања потрошача и давати им упутства на који начин могу да остваре своја права, - одазивати се на позиве за учешће на округлим столовима и на позиве медија за учешће у емисијама које су намијењене потрошачима	Федерални орган тржишне и туристичко-угоститељске инспекције и кантонални органи тржишне и туристичко-угоститељске инспекције	По потреби	- већа ангажованост свих учесника у заштити потрошача

ПОГЛАВЉЕ XIX - Републичка управа за инспекцијске послове Републике Српске
ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

Републичка управа за инспекцијске послове врши надзор и контролу над примјеном прописа из области заштите потрошача и лојалне конкуренције. Контролу обављају инспекције које се налазе у саставу Инспектората Републике Српске и органа локалне самоуправе. Проблеме у раду инспекцијских органа представљају: недостатак лабораторија за испитивања одређених врста роба, неоспособљеност лабораторија за утврђивање одређених врло значајних параметара и недовољна техничка опремљеност органа локалне управе за брзу размјену информација.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Јачање дисциплине у примјени прописа из области заштите потрошача	- редовне и ванредне контроле (планиране контроле и контроле по дојавама и рекламацијама потрошача)	Инспекторат РС и инспекције у саставу органа локалне самоуправе	Континуирано	- јачање сарадње свих носилаца заштите потрошача кроз планирање циљева, задатака и средстава за њихову реализацију

2.	Лабораторијска провјера усаглашености производа са дефинисаним захтјевима	- узорковање и достављање на лабораторијско испитивање	Инспекторат РС и инспекције у саставу органа локалне самоуправе и овлашћене лабораторије	Повремено према процјени ризика и у складу са расположивим финансијским средствима	- јачање лабораторијских капацитета и већа финансијска средства
3.	Јачање комуникације и размјена информација са свим носиоцима заштите потрошача	- сарадња са удружењима потрошача и другим надлежним институцијама; - размјена информација путем међународних система за брзо обавјештавање (RASFF, RAPEX...)	Инспекторат РС и инспекције у саставу органа локалне самоуправе	Континуирано	- одржавање сталне комуникације и интензивирање исте у одређеним околностима
4.	Информисање потрошача	- медијско представљање планираних и реализованих инспекцијских активности	Инспекторат РС и инспекције у саставу органа локалне самоуправе	Повремено по потреби	- објективно и правовремено информисање
5.	Потпуно примјењиви прописи	- давање мишљења и иницијатива за измјену прописа из области заштите потрошача	Инспекторат РС и инспекције у саставу органа локалне самоуправе	По потреби	- боља сарадња између предлагача прописа и инспекцијских органа
6.	Едукација и подизање свијести потрошача	- учешће у кампањама	Надлежни органи	По потреби	- већа учесталост и обухватност спровођења кампања путем масовних средстава информисања

ПОГЛАВЉЕ XX - Инспекторат Брчко дистрикта БиХ

ОДЈЕЉАК А. - Улога институције у систему заштите потрошача и тренутно стање

У оквиру Инспектората Брчко дитрикта БиХ надзор над примјеном прописа из области заштите потрошача обављају сљедеће инспекције: тржишна, пољопривредна, здравствена, санитарна, ветеринарка, саобраћајна, грађевинска, инспекција за путеве, електроенергетска, термоенергетка, инспекција заштите на раду и комунална инспекција. Недостатак лабораторија за испитивање одређених врста роба, неоспособљеност лабораторија за утврђивање одређених врло значајних параметара, недовољна финансијска средства те недостатак прописа из ове области представљају проблеме са којима се Инспекторат суочава у свом раду.

ОДЈЕЉАК Б. - Планиране активности у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Јачање друштвене дисциплине и одговорности у примјени прописа чиме се постиже заштита потрошача и смањује нелојална конкуренција	- вршење инспекцијског надзора уз давање приоритета мање уређеним областима - по потреби усмеравање надзора према областима са појавом већег ризика; - поред проактивног, вршиће се и реактивни надзор који обухвата активности покренуте на основу приговора потрошача, обавјештења и информација од надлежних агенција	Надлежне инспекције у саставу Инспектората Брчко дистрикта БиХ	Континуирано	- усклађивање прописа са прописима ЕУ - доношење нових, те измјене и допуне постојећих правних прописа у циљу подизања квалитета заштите потрошача - јачање лабораторијских капацитета и овлашћивање лабораторија за поједина испитивања - сарадња између свих носилаца активности заштите потрошача - спровођење акција узорковања појединих врста роба на тржишту

ПОГЛАВЉЕ XXI - Удружења потрошача

Удружења потрошача у БиХ представљају врло битан субјект у систему заштите потрошача јер имају улогу посредника између потрошача и надлежних органа, инспекција и других субјеката којима је законом прописана обавеза заштите потрошача. Њихова надлежност прописана је чланом 112. Закона о заштити потрошача у БиХ. Дјелују као непрофитне и невладине организације које имају својство правног лица, те се као такве не могу бавити привредном дјелатношћу. Све своје активности усмјеравају искључиво на заштиту појединачних и заједничких интереса потрошача. Удружења потрошача имају право на учешће при додјељивању јавних послова за област заштите потрошача на начин како је прописано члановима 113, 114. и 115. Закона о заштити потрошача у БиХ. Удружења потрошача у БиХ су различито организована на различитим нивоима, почев од општинског, кантоналног, ентитетског нивоа, нивоа Брчко дистрикта БиХ, те на нивоу БиХ. Кровно удружење је Савез удружења потрошача Босне и Херцеговине (СУП БиХ), који је основан у септембру 2004. године и регистрован у Министарству правде БиХ. Сврха Савеза је да обезбиједи помоћ својим чланицама и обезбиједи заштиту интереса потрошача у БиХ, али и да представља удружења на интернационалном нивоу. Чланство у Савезу је отворено под једнаким условима према свим удружењима потрошача. У буџету институција БиХ и међународних обавеза БиХ за 2014. годину нису планирана средства за финансирање удружења потрошача. Ентитети и Брчко дистрикт БиХ издвајају значајна финансијска средства за финансирање удружења потрошача.

Планиране активности СУП БиХ у 2014. години које се односе на област заштите потрошача

Р.б.	Циљеви	Задаци	Носиоци	Рок за реализацију задатака	Приједлози мјера за побољшање
1.	Јачање капацитета	- редовна Скупштина Савеза;	Чланице Савеза	Март 2014. године	- укључивање Министарства спољне трговине и економских односа и чланова Савјета за заштиту потрошача БиХ у радионице
		- минимално четири сједнице Управног одбора;		Квартално	
		- минимално четири Радионице за чланице Савеза;		Квартално	
		- успостављање Канцеларије Савеза, набавка минимума		Март 2014.	

		канцеларијске опреме и запошљавање секретара Савеза		године	
2.	Информисање и едукација потрошача у БиХ	- студијско путовање у/из сусједних земаља	Управни одбор Савеза и Савјета за заштиту потрошача БиХ Управни одбор Савеза	Јуни 2014. године	
		- Конференција о заштити права потрошача у БиХ		Септембар 2014. године	
3.	Хармонизација прописа којима се унапређује заштита потрошача у БиХ	- утврђивање и анализа недостатака Закона о заштити потрошача у БиХ у циљу унапређења истог; - израда прегледа прописа којима се регулишу сљедеће области: пружање комуналних и осталих услуга од општег интереса; производња и стављање у промет хране, права осигураника и пружање здравствених услуга	Чланице Савеза - Радне групе	Континуирано	- подршка чланова Савјета за заштиту потрошача БиХ
4.	Мониторинг примјене Закона о заштити потрошача БиХ	- израда методологије за праћење појава нарушавања права потрошача	Чланице Савеза - Радне групе	Континуирано	- подршка чланова Савјета за заштиту потрошача БиХ
5.	Јачање медијске презентације рада Савеза и његових чланица	- израда програма промоције и лобирања	Чланице Савеза - Радне групе	Континуирано	- подршка медија као носилаца заштите потрошача
6.	Сарадња са другим невладиним организацијама, удружењима потрошача у земљи и другим државама, те сарадња са фондацијама	- маркирање асоцијација потрошача из других земаља са којима би приоритетно требало успоставити сарадњу - тражење фондација	Чланице Савеза - Радне групе	Континуирано	- подршка Министарства спољне трговине и економских односа и Министарства цивилних послова

ПОГЛАВЉЕ XXII - Образовне институције и медији

Право на образовање о питањима потрошача и право на информисаност су основна и неотуђива права потрошача која су им дата чланом 3. тачке б) и д) Закона о заштити потрошача у БиХ. Чланом 116. истог Закона одређени су и начини образовања потрошача као што су: а) путем посебних курсева, семинара и савјетовања; б) средстава јавног информисања (ТВ, радио, штампа); ц) специјалних публикација за образовање потрошача.

Осим наведених, указује се потреба и за новим моделима едукације потрошача као што је, између осталог, и допуна наставног програма у образовним институцијама материјом из области заштите потрошача која има за крајњи циљ квалитетно образовање о правима, обавезама и заштити потрошача. Потпуна и правовремена информисаност потрошача је немогућа без активне улоге свих средстава јавног информисања (ТВ, радио, штампа), као најефикаснијег начина обавјештавања потрошача о производима и услугама које користе или ће користити.

ДИО ПЕТИ - ОКВИРНИ ОБИМ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЗАДАТАКА ИЗ ПРОГРАМА

Реализацију претходно наведених задатака (у табелама), а чији је циљ промоција доброг и ефикасног спровођења политике заштите потрошача, надлежни органи врше у склопу својих редовних активности. Органи управе задужени за поједине задатке из Програма предвидјели су финансирање извршавања задатака редовним буџетским средствима која су планирана у буџету институција БиХ и међународних обавеза БиХ за 2014. годину (Министарство спољне трговине и економских односа, Управа БиХ за заштиту здравља биља, Омбудсмен за заштиту потрошача у БиХ, Агенција за лијекове и медицинска средства, Агенција за безбједност хране БиХ, РАК, Агенција за статистику БиХ, Институт за мјеритељство, Институт за стандардизацију итд.) и буџетима ентитета и Брчко дистрикта БиХ.

Поједини органи управе са специфичним активностима су планирали средства за посебне намјене.

Канцеларија за ветеринарство БиХ је планирала финансијска средства за 2014. годину:

- за спровођење мониторинга болести код салмонидних и ципринидних врста риба 51.520,00 КМ,
- за спровођење мониторинга болести Авијарне инфлуенце код перади 32.000,00 КМ,
- за спровођење плана праћења резидуа 400.000,00 КМ и
- за спровођење службених контрола у регистрованим и одобреним објектима 35.000,00 КМ.

Планиране активности Института за интелектуалну својину финансирају се из редовних буџетских средстава али и из средстава ЕПО-а (Европске патентне организације) утврђених билатералним програмом сарадње са Институтом за интелектуалну својину БиХ и средстава WIPO (Свјетске организације за интелектуалну својину).

Планирани задаци Агенције за надзор над тржиштем БиХ се реализују из редовних буџетских средстава и средстава обезбијеђених из фонда IPA 2009.

Агенција за статистику БиХ је планирала за спровођење Анкете о потрошњи домаћинстава у БиХ око 1 милион КМ (износ се троши током периода од 2 године и покрива све активности статистичких институција од припреме анкете до објаве резултата). За израду Индекса потрошачких цијена у БиХ Агенција за статистику је планирала 25.000,00 КМ мјесечно (покрива све трошкове од прикупљања података о око 21000 потрошачких цијена за око 650 производа и услуга у 12 градова БиХ до објаве података о инфлацији).

Инспекцијски надзор у Федерацији БиХ се финансира из буџета ФБиХ и буџета органа нижих нивоа власти. У Програму и Плану рада Инспектората тржишно-туристичке инспекције за 2014. годину превиђа се осигуравање средстава за испуњење задатака: за лабораторијска испитивања квалитета производа у унутрашњем промету роба и услуга потребно је обезбиједити 100.000,00 КМ за планираних 500 узорака; за лабораторијска испитивања сигурносих захтева непрехрамбених производа потребно је обезбиједити 20.000,00 КМ за испитивања и провјеру 10 узорака; за трошкове опреме, уређаја те инструмената и других средстава за узимање узорака ради слања на лабораторијске анализе потребно је обезбиједити 14.200,00 КМ.

Инспекцијски надзор у Републици Српској се финансира из буџета Републике Српске и буџета органа локалне самоуправе. Буџетом Републике Српске за 2014. годину су за Републичку управу за инспекцијске послове планирани трошкови лабораторијске анализе узорака производа са тржишта и редовних мониторинга.

Инспекторат Брчко дистрикта БиХ своје активности врши на основу редовних буџетских средстава која су планирана за 2014. годину.

С обзиром да је велики број буџетских корисника на државном, ентитетском и нижим нивоима власти укључен у остварење овог Програма и његових планираних циљева, веома је тешко одредити у апсолутном износу оквирни обим финансијских средстава, који би био довољан за његову реализацију. Због тога би концепт, по којем су сами носиоци активности планирали задатке и рокове за њихово извршење, требао бити полазни основ за конкретизовање обима финансијских средстава за остваривање задатака из Програма.

ДИО ШЕСТИ - ОКВИРНИ ОБИМ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАЗВОЈА И ДЈЕЛОВАЊА УДРУЖЕЊА ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА

Одлуком Савјета министара БиХ о основним критеријумима за додјељивање грант подршке за сваку календарску годину уврштена је одредба према којој ће удружења за заштиту потрошача моћи аплицирати за додјелу средстава из текуће резерве буџета БиХ. Надлежна ентитетска министарства из властитог буџета издвајаће дио средстава за подстицање развоја и дјеловања удружења за заштиту потрошача у циљу образовања и освјешћивања потрошача о њиховом стварном положају и снази на тржишту. У буџету Федерације БиХ за 2014. годину Федерално министарство трговине је обезбиједило грант средства за подршку удружењима потрошача у износу од 75.000,00 КМ. У буџету Републике Српске за 2014. годину Министарство трговине и туризма РС је обезбиједило грант средства за подршку удружењима за заштиту потрошача у износу од 100.000,00 КМ. Одјељење за привредни развој, спорт и културу је приликом израде приједлога буџета Брчко дистрикта БиХ за 2014. годину планирало грант средства за Удружење грађана "Заштита потрошача" Брчко дистрикта БиХ (за рад и материјалне трошкове), у износу од 4.250 КМ.

Осим финансијске, удружењима за заштиту потрошача биће пружена и техничка помоћ, те у циљу што квалитетнијег информисања и едукације потрошача и трговаца о њиховим правима и обавезама, у складу са Законом о заштити потрошача у БиХ, помоћ у организацији семинара, округлих столова, радио и ТВ емисија, уз ангажовање релевантних стручњака из појединих области које су везане за област заштите потрошача, штампању и дистрибуцији брошура на тему заштите потрошача, организовању предавања у школама и другим видовима активности.

ДИО СЕДМИ - ЗАКЉУЧАК

Овим Програмом одређени су оквири приоритета политике Босне и Херцеговине на подручју заштите потрошача за 2014. годину. Осигурање примјереног функционисања тржишта зависиће од развоја управне инфраструктуре како би се обезбиједио надзор над тржиштем и спровођење закона на том подручју. Развој отвореног дијалога свих интересних група у друштву са сврхом осигурања јасноће, конзистентности поступања и разумијевања у дефинисању интереса потрошача, циљ је Босне и Херцеговине. Он ће се остварити даљим усклађивањем преузетих обавеза, властитих могућности и интереса. Читав процес зависи од спремности свих кључних сектора, од оспособљености цјелокупног система за процес прилагођавања стандардима ЕУ, преко образовања људских потенцијала у државној управи и правосуђу до јединствене, квалитетно оспособљене, освијешћене и обавијештене јавности. Успјех спровођења овог Програма, у првом реду, зависиће од спремности свих кључних носилаца заштите потрошача за извршавање утврђених задатака и поштивање наведених рокова.

Na osnovu člana 107. stav (1) tačka a) Zakona o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Vijeća za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine, na 108. sjednici održanoj 17.09.2014. godine, donijelo je

ODLUKU
O USVAJANJU DRŽAVNOG GODIŠNJEG PROGRAMA ZA ZAŠTITU POTROŠAČA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2014. GODINU

Član 1.
(Predmet odluke)

Ovom Odlukom usvaja se Državni godišnji program za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine za 2014. godinu, koji je dat u prilogu ove Odluke i čini njen sastavni dio.

Član 2.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 191/14
17. septembra 2014. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, s. r.

DRŽAVNI GODIŠNJI PROGRAM ZA ZAŠTITU POTROŠAČA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2014. GODINU

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Državni godišnji program za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine za 2014. godinu (u daljnjem tekstu: Program) je cjelovit dokument koji kreira politiku zaštite potrošača, definira prioritete, određuje mjere za njihovo ostvarenje u navedenom periodu, te utvrđuje nositelje aktivnosti za ispunjenje planiranih ciljeva i zadataka. Program predstavlja nastavak kontinuiteta koji je uspostavljen Državnim

godišnjim programom za zaštitu potrošača BiH za 2009. godinu, od kada se za svaku godinu usvaja poseban Program i objavljuje u "Službenom glasniku BiH".

Članom 76. Glava VI. potpisanog teksta Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i Bosne i Hercegovine (SSP) propisano je da će strane sarađivati u cilju usklađivanja standarda za zaštitu potrošača u Bosni i Hercegovini s istim standardima u Zajednici, te da je efikasna zaštita potrošača neophodna kako bi se osiguralo propisno funkcioniranje tržišne ekonomije. Potpisivanjem navedenog sporazuma BiH je preuzela obavezu harmonizacije zakonodavstva s komunitarnim pravom EU, mada je i do momenta potpisivanja SSP-a vršeno preuzimanje direktiva EU iz oblasti zaštite potrošača u pravni sistem BiH.

Savremeno tržište omogućava široku ponudu uz potrebno postizanje visokog i jedinstvenog nivoa zaštite potrošača, kako bismo BiH pripremili za ravnopravno nastupanje na jedinstvenom tržištu EU. To podrazumijeva stvaranje jedinstvene i kvalitetne institucionalne strukture kao temelja provođenja efikasne zaštite potrošača, čime bi BiH pokazala da zaslužuje povjerenje potrošača na konkurentnom unutrašnjem tržištu uz jasna pravila i dosljedno provođenje zakona, bez obzira gdje se potrošač ili privredni subjekt nalaze. Da bi se sve to moglo ostvariti potrebna su i značajna finansijska sredstva koja bi u konačnici dovela do značajne koristi ne samo privrednim subjektima, nego i potrošačima u njihovom svakidašnjem životu, obzirom na veći izbor robe i usluga uz bolji kvalitet i niže cijene.

DIO DRUGI - ZAKONODAVSTVO

Zaštita potrošača dinamično je područje te se samim tim i politika zaštite potrošača ne može definirati na duži period. U skladu s brzim promjenama na tržištu, a koje se posljedično odnose i na potrošače, potrebno je stalno pratiti prioritetna područja koja su važna kod provođenja politike zaštite potrošača.

Donošenjem Zakona o zaštiti potrošača u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06) osigurala se primjerena zaštita potrošačkih interesa prilikom kupnje roba i usluga za lične potrebe. Zakon o zaštiti potrošača u BiH jedan je od propisa kojim je započeo postupak implementacije direktiva EU s područja zaštite potrošača u pravni sistem BiH, kojim se preuzimaju evropski standardi ponašanja na tržištu, kako u pogledu same zaštite potrošača, tako i u pogledu obaveza trgovaca. Obzirom na širinu područja u kojem interesi potrošača dolaze do izražaja ovaj Zakon treba promatrati kao opći propis na području zaštite potrošača, propis kojim je utvrđen okvir sistema zaštite potrošača.

Pored Zakona o zaštiti potrošača u BiH postoji još čitav niz propisa koji su vezani za oblast zaštite potrošača, a koji bi se mogli grupisati prema sektorskom principu. Interesi potrošača štite se još i nizom drugih propisa koji pravno uređuju različita prava potrošača kao što su: propisi iz oblasti obligacionih odnosa, oblasti hrane, veterinarstva, zdravlja bilja nadzora nad tržištem, sigurnosti proizvoda, lijekova i medicinskih sredstava, oblasti konkurencije, zatim čitav set zakona o električnoj energiji državnog i entitetskog nivoa, entitetski zakoni o trgovini, entitetski zakoni o inspekcijama, zakoni i podzakonski akti o poštanskom saobraćaju, propisi različitih nivoa vlasti vezano za komunalne usluge, propisi iz oblasti zdravstvene zaštite, propisi iz oblasti finansijskih usluga, propisi iz oblasti zaštite okoliša itd.

DIO TREĆI - NAČELA I CILJEVI DRŽAVNOG PROGRAMA

POGLAVLJE I - Načela politike zaštite potrošača:

a) načelo javnosti, obrazovanja, i obavještavanja - predstavlja pravo građanina na pravovremeno obavještavanje o svojim pravima, kao i o kvalitetu roba i usluga na tržištu, o poduzetim mjerama za zaštitu osnovnih prava potrošača, te s tim u vezi na slobodan pristup podacima o stanju u području zaštite potrošača;
b) načelo cjelovitosti - podrazumijeva harmonizaciju djelovanja svih vladinih i nevladinih subjekata zaštite potrošača u cilju što kvalitetnijeg provođenja politika u oblasti zaštite potrošača;
c) načelo preventivnosti - ima za svrhu svim legalnim sredstvima izbjegavati rizik opasnosti za život i zdravlje, te štetu na strani potrošača. Pod tim legalnim sredstvima podrazumijevamo redovne, organizirane i planirane kontrole roba i usluga.

POGLAVLJE II - Ciljevi i mjere politike zaštite potrošača

Osnovni cilj politike zaštite potrošača je stalno poboljšanje kvaliteta života svih građana BiH, te promocija važnosti zdravlja i sigurnosti potrošača.

Opći ciljevi i mjere zaštite potrošača su:

CILJEVI	MJERE ZA OSTVARENJE CILJEVA
a) osigurati vladavinu prava demokratije i civilnog društva; daljnje usklađivanje zakonodavstva sa zakonodavstvom EU	1. predlaganje zakonskih i drugih mjera u osiguranju visokog nivoa zaštite zdravlja, sigurnosti, dostojanstva i prava potrošača; 2 udruživanje u udruženja za zaštitu potrošača; 3. pravo na predstavljanje u procesu donošenja odluka
b) stvoriti uslove za efikasno rješavanje uočenih problema na području zaštite potrošača	1. uvođenje odgovarajućih mjera za zaštitu potrošača (inspekcije, sudovi, Ombudsmen) kako bi se sporovi potrošača i trgovaca riješili prije redovnog suda; 2. pojednostavljenje postupka zaštite potrošača pred sudovima
c) osvješćivanje potrošača o njihovom stvarnom položaju na tržištu	1. podrška osnivanju i radu udruženjima i savjetovalištima za zaštitu potrošača; 2. osmišljavanje i provođenje obrazovanja potrošača; 3. primjena osnovnih znanja o zaštiti potrošača u obrazovnim ustanovama
d) osigurati podršku potrošačima u ostvarenju njihovih prava	1. osiguranje djelotvorne saradnje vladinih organa i nadležnih institucija za provođenje politike zaštite potrošača; 2.uspostavljanje savjetodavne mreže za razvijanje njihove međusobne saradnje
e) međusobna povezanost svih nositelja zaštite potrošača	jačanje saradnje i razmjena informacija
f) jačanje položaja potrošača na tržištu i podizanje svijesti potrošača u odnosu na njihova prava i ulogu u tržišnoj privredi	obavještavanje potrošača, različiti vidovi savjetovanja i obrazovanja potrošača
g) zaštita zdravlja i sigurnost potrošača	1. uspostavljanje sistema obavještavanja potrošača o sigurnosti proizvoda na tržištu; 2. izrada tehničkih propisa za tehničke zahtjeve za proizvode koji osiguravaju visok nivo zaštite zdravlja i sigurnosti potrošača; 3. saradnja svih organa javne uprave u osiguravanju zaštite zdravlja i sigurnosti potrošača
h) davanje informacija i upoznavanje javnosti o pravima potrošača u BiH	planiranje promotivnih djelovanja na svim nivoima i podsticanje medijske aktivnosti

DIO ČETVRTI - NOSITELJI ZAŠTITE POTROŠAČA

Kako bi se osigurala što kvalitetnija realizacija politike zaštite potrošača, neophodno je uključenje niza subjekata koji bi bili odgovorni za njeno provođenje.

Članom 98. tačkama od a) do i) Zakona o zaštiti potrošača u BiH određeni su subjekti odgovorni za zaštitu potrošača u BiH. Pored tih subjekata, u ovom Programu su navedeni i drugi subjekti koji imaju bitnu ulogu u oblasti zaštite potrošača.

POGLAVLJE I - Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Članom 9. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09) i članom 99. stav (1) tačke a) do e) Zakona o zaštiti potrošača u BiH, određeni su poslovi u oblasti zaštite potrošača koje u okviru svoje djelatnosti obavlja Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa (u daljem tekstu poglavlja: Ministarstvo).

Ministarstvo koordinira izradu Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za svaku kalendarsku godinu, počev od 2009. godine, te u saradnji sa svim učesnicima u izradi istog, prikuplja relevantne podatke za njegov sadržaj. Ministarstvo organizira sjednice Vijeća za zaštitu potrošača BiH (Vijeće), pa u vezi s tim obavlja sve poslove koji obuhvataju pripremu materijala za održane sjednice, predsjedavanje sjednicama, dostavu materijala nakon održanih sjednica, te praćenje realizacije donesenih zaključaka. Vijeće za zaštitu potrošača BiH, kao bitan subjekt odgovoran za zaštitu potrošača u BiH, imenuje Vijeće ministara BiH i njegov sastav je određen članom 106. stav (1) Zakona o zaštiti potrošača u BiH. Vijeće čine predstavnici državnih institucija, nadležnih organa entiteta, te predstavnici udruženja za zaštitu potrošača na državnom i entitetskom nivou. Vijeće je imenovano na osnovu Odluke o imenovanju članova Vijeća za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 89/06, 10/08, 24/09, 63/10, 32/12 i 9/13), a sastaje se najmanje četiri puta godišnje. Poslovi koje Vijeće, u okviru svoje nadležnosti, obavlja propisani su članom 107. navedenog Zakona, a obuhvataju sljedeće aktivnosti: predlaganje na usvajanje Vijeću ministara BiH državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača i praćenje njegovog izvršavanja, utvrđivanje osnove politike za zaštitu potrošača, te usmjeravanje obima djelatnosti koje se finansiraju, odnosno sufinansiraju iz budžeta BiH.

Kroz saradnju i razmjenu informacija s bosanskohercegovačkim državnim i entitetskim institucijama vezanim za oblast zaštite potrošača, kao i nevladinim sektorom, Ministarstvo nastoji uključiti sve odgovorne subjekte u proces uspostave što cjelovitijeg i efikasnijeg sistema zaštite potrošača u BiH. Također, Ministarstvo ima permanentnu saradnju i s relevantnim međunarodnim institucijama pogotovo s Delegacijom EU u BiH, kao prvom kontaktnom tačkom za transmisiju informacija prema Evropskoj komisiji.

Predstavnici Ministarstva učestvuju na različitim konferencijama i stručnim skupovima na temu zaštite potrošača. Ministarstvo također ostvaruje saradnju s akademskom i poslovnom zajednicom po pitanju promoviranja zaštite prava i interesa potrošača.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Informacija o izvršenju Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za 2013. godinu	- prikupiti podatke o izvršenju Programa 2013. od institucija koje su učestvovale u izradi istog, te sačiniti Informaciju o izvršenju Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za 2013. godinu koju usvaja VM BiH	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Kontinuirano	- poboljšanje kvaliteta saradnje između svih institucija - subjekata sistema zaštite potrošača u BiH
2.	Koordinacija aktivnosti izrade Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za 2014. godinu	- u saradnji sa svim učesnicima izrade Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za 2014. godinu prikupljanje i obrada relevantnih podataka koji bi trebali biti sadržaj navedenog programa	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Juni 2014. godine	- podizanje svijesti svih učesnika u izradi Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH na način da pristupe osmišljavanju realno ostvarivih planova aktivnosti svojih institucija u 2014. godini u oblasti zaštite potrošača
3.	Pripremne aktivnosti na izradi Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za 2015. godinu	- u saradnji sa svim učesnicima izrade Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača BiH za 2015. godinu prikupljanje relevantnih podataka koji bi trebali biti sadržaj navedenog programa	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	IV. kvartal 2014. godine	
4.	Organizacija sjednica Vijeća za zaštitu potrošača BiH i aktivno učešće u njegovom radu	- priprema svih materijala za održavanje sjednica, predsjedavanje sjednicama, dostava materijala nakon održanih sjednica te praćenje realizacije donesenih zaključaka	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Kontinuirano	- rješavanje problema budžetskih sredstava neophodnih za rad Vijeća za zaštitu potrošača BiH, te aktivan pristup svih članova Vijeća prilikom realizacije zaključaka sjednica
5.	Aktivna saradnja i razmjena infomacija i podataka sa svim subjektima u BiH odgovornim za zaštitu potrošača, s ciljem njihovog aktivnog uključivanja u proces uspostave što cjelovitijeg i efikasnijeg sistema zaštite potrošača u BiH	- uspostava svih vidova saradnje s ostalim institucijama i nevladinim sektorom vezanim za oblast zaštite potrošača, - organizacija tematskih okruglih stolova iz oblasti zaštite potrošača	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Kontinuirano	

6.	Savjetodavni servis za potrošače	- kontinuirano pružanje savjeta i stručnih mišljenja na upite fizičkih i pravnih lica putem telefona, elektronske pošte i putem pisanih odgovora	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Kontinuirano	
7.	Saradnja s akademskom i poslovnom zajednicom	- predavanja na fakultetima, - učešće na seminarima privrednih komora	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Kontinuirano	- saradnja s akademskom i poslovnom zajednicom u cilju promocije politike zaštite potrošača

U sastavu Ministarstva su i dvije upravne organizacije - Ured za veterinarstvo i Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja, čija uloga i značaj su pobliže opisani u daljnjem nastavku ovog Programa.

POGLAVLJE II - Ured za veterinarstvo BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Ured za veterinarstvo BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Ured) ima ulogu krovne i koordinirajuće ustanove veterinarske službe u BiH. Uloga Ureda u zaštiti potrošača prevashodno je bazirana na zaštiti zdravlja potrošača. Vezano za to, Ured u skladu sa svojim mandatom, između ostalog, vrši praćenje epidemiološke situacije u državi i svijetu, uključujući praćenje pojave zoonoza, donosi programe/odluke u cilju provođenja mjera praćenja, suzbijanja, kontrole i iskorjenjivanja zaraznih bolesti, donosi i finansira provođenje plana praćenja rezidua, donosi uslove koje moraju ispunjavati objekti koji se bave klanjem životinja, obradom, preradom i uskladištenjem proizvoda životinjskog porijekla, donosi uslove koji moraju ispunjavati ovlaštene dijagnostičke veterinarske laboratorije, te vrši kontrolu uvoza i izvoza živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Kontrola i prevencija zaraznih bolesti	- donošenje godišnje Naredbe o mjerama kontrole zaraznih i parazitarnih bolesti životinja i njihovom provođenju i finansiranju u 2014. godini	Ured za veterinarstvo BiH, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Odjel za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH;	31.01.2014.g.	- kontrola provođenja Naredbe, koju vrše nadležni vetrinarski inspekcijski organi
2.	Donošenje propisa o kontroli bolesti	- donošenje i objavljivanje propisa o kontroli pojedinih bolesti od nacionalnih interesa	Ured za veterinarstvo BiH	Kontinuirano	
3.	Sprječavanje unošenja zaraznih bolesti u BiH	- donošenje određenih zakonskih i podzakonskih propisa o zabrani uvoza pošiljki životinjskog porijekla radi sprječavanja unošenja zaraznih bolesti u BiH u slučaju pojave istih.	Ured za veterinarstvo BiH	Kontinuirano	
4.	Kontrola uvoznih pošiljki	- kontrola svih pošiljki živih životinja, proizvoda životinjskog porijekla, veterinarskih lijekova, stočne hrane i otpadaka (nusproizvoda) životinjskog porijekla na graničnim veterinarskim prijelazima koje se uvoze u BiH, - primjena odredbi Rješenja o nepostojanju VZ smetnji za uvoz izdanom od strane Ureda za veterinarstvo, - uzorkovanje uvoznih pošiljki.	Ured za veterinarstvo BiH (granični veterinarski inspektori, kontrola na graničnim veterinarskim prijelazima), nadležni veterinarski inspekcijski organi, Republička uprava za inspekcijske poslove RS, Federalna uprava za inspekcijske poslove, Inspektorat Brčko Distrikta BiH (kontrola u unutrašnjem prometu)	Kontinuirano	- po potrebi pojačati veterinarsko inspekcijske kontrole i češće vršenje uzorkovanja
5.	Zaštita zdravlja potrošača u unutarnjem prometu/ proizvodnji	- donošenje godišnjeg plana praćenja rezidua za 2014 godinu,	Ured za veterinarstvo BiH, Ministarstvo poljoprivrede,	31.03.2014.	- kontrola provedbe plana praćenja rezidua
		- kontrola sirovina i proizvoda životinjskog porijekla u objektima za klanje životinja, proizvodnju, obradu, preradu i skladištenje proizvoda životinjskog porijekla. - kontrola roba životinjskog porijekla u unutrašnjem prometu	šumarstva i vodoprivrede RS, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Odjel za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH; nadležni veterinarski inspekcijski organi entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	
6.	Jačanje kapaciteta laboratorija	- organizacija zajedničkih sastanaka u cilju unaprjeđenja rada u skladu sa standardom, - organizacija seminara za laboratorijsko osoblje, - kandidiranje nabavke laboratorijske opreme	Ured za veterinarstvo BiH, nadležni organi entiteta i Brčko Distrikta; Institut za akreditaciju BiH i ovlaštene veterinarske laboratorije	Kontinuirano	- izrada operativnih procedura u samim laboratorijama i podnošenje zahtjeva za akreditaciju
7.	Suzbijanje Bruceloze u 2014. god.	- vakcinacija i identifikacija malih preživara od 3 do 6 mjeseci	Ured za veterinarstvo BiH, nadležne veterinarske službe i institucije na entitetskom nivou, operativne veterinarske službe i referentne laboratorije	Kontinuirano	- poboljšati kontrolu provođenja vakcinacije, - povećati broj edukativnih regionalnih sastanaka
8.	Ispunjavanje uslova u objektima za klanje životinja, proizvodnju, obradu preradu i skladištenje proizvoda životinjskog porijekla	- registracija i odobravanje objekata koji se bave klanjem životinja, proizvodnjom, obradom preradom i skladištenjem proizvoda životinjskog porijekla, te kontinuirana kontrola istih, - brisanje iz registra objekata koji ne ispunjavaju uslove.	Ured za veterinarstvo BiH, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Odjel za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH; nadležni veterinarski inspekcijski organi entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- provođenje službenih kontrola u odobrenim objektima

POGLAVLJE III - Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja (u daljnjem tekstu poglavlja: Uprava) predstavlja centralno tijelo za zaštitu zdravlja bilja i nadležna je za koordinaciju i kontakte u vezi pitanja koja se odnose na zaštitu bilja u BiH. Primarni zadatak Uprave je spriječiti unošenje i širenje štetnih organizama u BiH te njihovo suzbijanje u skladu s Međunarodnom konvencijom o zaštiti bilja (IPPC).

Glavni cilj uspostavljanja fitosanitarne službe je osiguranje jasnog lanca kontrole i brze razmjene informacija o pojavi i rasprostranjenosti nekog štetnog organizma bilja. Svi resursi Uprave u protekloj godini preusmjereni su na izradu nedostajućih podzakonskih akata za omogućavanje implementacije zakona iz fitosanitarne oblasti koji su doneseni na nivou BiH.

U Odjelu za zaštitu zdravlja bilja vrši se jedna od najznačajnijih aktivnosti Uprave, a to je implementacija Pravilnika o listama štetnih organizama, listama bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata ("Službeni glasnik BiH", broj 48/13) tj. Priloga V. dio A odjeljak. U skladu s tim, redefiniran je Objedinjeni spisak roba koje podliježu kontroli fitosanitarne inspekcije pri uvozu i time je haramoniziran s odgovarajućim spiskom roba u EU. Također, počela je puna implementacija Liste IV. dio A Odjeljak I. Pravilnika o listama štetnih organizama, listama bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata. Program posebnog nadzora (sistemske kontrole) nad karantinskim štetnim organizmima na krompiru u BiH koji je neophodno provoditi u kontinuitetu, provodi se od 2011. godine, a nastavlja se i u 2014. godini. Poseban nadzor se provodi s ciljem utvrđivanja prisustva, odnosno odsustva (detekcije) karantinskih štetnih organizama krompira na mjestima ulaska pošiljki krompira, koje se uvoze u BiH, te na mjestima proizvodnje sjemenskog i merkantilnog krompira.

Odjel za sjeme i sadni materijal i zaštitu novih sorti poljoprivrednog bilja obavlja sljedeće aktivnosti: priprema pravne propise iz oblasti sjemenarstva i rasadničke proizvodnje, propisuje uslove za uvoz i stavljanje u promet, pripremu za stavljanje u promet i proizvodnju sjemena i sadnog materijala poljoprivrednog bilja, uslove za upis dobavljača u centralni registar dobavljača, kao i postupak upisa sorti u Sortnu listu, te uslove za dodjelu oplemenjivačkog prava i zaštitu novih sorti. Sve ove aktivnosti Uprava obavlja u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH.

Odjel za fitofarmaceutska sredstva obavlja sljedeće aktivnosti: koordinira i sarađuje s entitetima i Brčko Distriktom BiH u vezi zadataka i ovlaštenja iz oblasti fitofarmaceutskih sredstava koja su propisana Zakonom o fitofarmaceutskim sredstvima BiH i imlementacije odredbi donesenih podzakonskih akata, koordinira poslove oko pripreme ocjene dokumentacije i vodi postupak izdavanja dozvola za uvoz fitofarmaceutskih sredstava, prati stanje na području prometa odnosno upotrebe fitofarmaceutskih sredstava i sarađuje pri pripremi mjera, te usvaja program u vezi mjera za pravilnu upotrebu fitofarmaceutskih sredstava i sarađuje kod uvođenja načela dobre poljoprivredne prakse i integralne zaštite biljaka.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Osigurana proizvodnja krompira po procedurama i standardima koje propisuje EU	- provođenje posebnog nadzora nad karantinskim štetnim organizmima na krompiru; - implementacija Programa posebnog nadzora (sistemske kontrole) nad karantinskim štetnim organizmima na krompiru u BiH	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i nadležni organi entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- zaštita zdravlja bilja i osiguranje uslova za nesmetanu trgovinu krompira; - podizanje svijesti svih zainteresiranih strana; Osiguranje neophodnih finansijskih sredstava; - osiguranje izvoza krompira kako u zemlje EU tako i u zemlje regiona koje nisu članice EU
2.	Osiguranje uslova za vršenje zdravstvene kontrole bilja, biljnih proizvoda i drugih reguliranih objekata koji se uvoze u BiH na graničnim prijelazima s fitosanitarnom inspekcijom	- Pravilnik o minimalnim uslovima za vršenje zdravstvene kontrole bilja, biljnih proizvoda i drugih reguliranih objekata koji se uvoze u BiH na graničnim prijelazima s fitosanitarnom inspekcijom	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i nadležni organi entiteta i Brčko Distrikta BiH	Mart 2014. godine (kontinuiran proces)	- osigurati finansijska sredstva i kadrovsko jačanje nadležnih institucija u vrhu zaštite zdravlja bilja i osiguranja uslova za bolju i efikasniju kontrolu bilja, biljnih proizvoda i drugih reguliranih objekata koji se uvoze u BiH
3.	Jačanje kapaciteta kontrole kvaliteta sjemena i sadnog materijala koji se proizvodi, uvozi i stavlja u promet u BiH	- implementacija postojećih podzakonskih akata; - teoretske i praktične obuke za fitosanitarne inspektore; - obuka osoblja u cilju podizanja kvaliteta standarda za kontrolu kvaliteta sjemena; - uvođenje sistema kontrole proizvodnje i deklarianja/certificiranja sjemena i sadnog materijala	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i nadležni organi entiteta i Brčko Distrikta BiH i laboratorijsko osoblje	Kontinuirano	- ojačati kapacitete laboratorija za sjeme i sadni materijal; - povećati broj fitosanitarnih inspektora u unutrašnjosti; - provoditi obuke službenika i inspekcijskog osoblja
4.	Praćenje i usaglašavanje legislative i uspostavljanje sistema certifikacije sjemena i sadnog materijala	- uspostavljanje organa za potvrđivanje i nabavka neophodne opreme za uspostavljanje sistema certifikacije sjemena i sadnog materijala poljoprivrednog bilja u BiH	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i nadležni organi entiteta i Brčko Distrikta BiH i laboratorijsko osoblje	Kontinuirano	- formiranje organa za potvrđivanje; - provođenje teoretske i praktične obuke
5.	Jačanje i dalje usklađivanje zakonodavnog okvira koji regulira pravilnu upotrebu fitofarmaceutskih sredstava u cilju smanjenja mogućeg onečišćenja okoliša i zaštite zdravlja ljudi i životinja	- implementacija Pravilnika o uvjetima koje moraju ispunjavati pravna i fizička lica za promet fitofarmaceutskih sredstava ("Službeni glasnik BiH", broj 51/11); - implementacija Pravilnika o dužnostima korisnika fitofarmaceutskih sredstava ("Službeni glasnik BiH", broj 101/12)	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i nadležni organi entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- intenzivirati aktivnosti na upisu pravnih i fizičkih lica koja se bave prometom fitofarmaceutskih sredstava u Registar pravnih i fizičkih lica; - izbor i ovlaštenje vršitelja obuke korisnika; - implementacija obuke korisnika fitofarmaceutskih sredstava
6.	Uspostavljanje jedinstvenih procedura za stavljanje fitofarmaceutskih sredstava na tržište	- usvajanje Pravilnika o potrebnoj dokumentaciji za ocjenu fitofarmaceutskih sredstava i Pravilnika o jedinstvenim načelima za ocjenjivanje fitofarmaceutskih sredstava;	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i nadležni organi entiteta i Brčko Distrikta BiH	Januar - juni 2014. godine	- osigurati implementaciju pravilnika koji su usklađeni s Uredbom 1107/2009 kojom se propisuju uslovi za stavljanje fitofarmaceutskih sredstava na tržište

		- objava Pravilnika o razvrstavanju, pakovanju, obilježavanju i opremanju fitofarmaceutskih sredstava sa uputom za primjenu			

POGLAVLJE IV - Ombudsmen za zaštitu potrošača u BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Institucija Ombudsmena za zaštitu potrošača u BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Institucija ombudsmena) uspostavljena je s ciljem promocije dobrog i efikasnog provođenja politike zaštite potrošača u BiH.

Institucijom Ombudsmena upravlja Ombudsmen za zaštitu potrošača, koji zastupa interes potrošača u svim sektorima poslovanja, donosi preporuke, smjernice i druge pojedinačne i opće pravne mjere. Ovlašten je da izdaje instrukcije za prestanak provođenja aktivnosti koje su u suprotnosti s potrošačkom legislativom, te pred nadležnim sudom pokreće postupak u slučajevima naknade štete u ime zaštite kolektivnih interesa potrošača. Opći zadatak Institucije ombudsmena je zaštita i unaprjeđenje položaja potrošača u bosanskohercegovačkom društvu, a posebno vezano za specifične tržišne aktivnosti usmjerene prema potrošačima. Zaštita potrošača ostvaruje se kroz nadziranje, komunikaciju i preventivne radnje u cilju osiguranja osnovnih prava potrošača na tržištu, te promocije jednakosti među potrošačima i u odnosu na poslovanje.

Institucija ombudsmena treba osigurati opću pravnu pomoć u smislu sprječavanja narušavanja pojedinačnih i kolektivnih prava potrošača, te djelovati u cilju njihove eliminacije i usklađivanja s odredbama Zakona o zaštiti potrošača, Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o hrani, Zakona o općoj sigurnosti proizvoda i svih drugih propisa koji pružaju veći stepen zaštite potrošača. U skladu s tim, propisane nadležnosti Institucije ombudsmena odnose se na: rješavanje žalbi potrošača, pružanje informacija potrošačima organiziranim u udruženjima i Savezu udruženja potrošača BiH i njihovo educiranje, saradnju s medijima o svim pitanjima potrošača, sigurnost proizvoda, kvalitetu proizvoda te uticaj na zdravlje i okoliš, zaštitu ekonomskog interesa potrošača sudjelovanjem u svojstvu umješača u raspravama koje se vode kod sektorskih regulatornih tijela.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Informiranje potrošača i podrška udruženjima potrošača	- informiranje putem medija, izdavanje različitih publikacija i brošura	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Kontinuirano	- uzajamne posjete, okrugli stolovi, seminari
2.	Praćenje i predlaganje aktivnosti kompanija - potrošač	- provedba potrošačke legislative	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Kontinuirano	- odgovori na upite poslovne zajednice
3.	Analiza tržišta po pitanju kršenja potrošačkih prava	- jačanje saradnje s inspekcijskim organima	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Kontinuirano	- pregovori, preporuke i smjernice u posebnim sektorima
4.	Zaprimanje i odlučivanje po pojedinačnim pritužbama potrošača	- djelovanje prema poslovnoj zajednici u smislu poštivanja potrošačkih prava	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Kontinuirano	- u skladu s pravilima rada poduzeti potrebne aktivnosti
5.	Predlaganje rješavanja potrošačkih sporova putem mehanizama za alternativno rješavanje sporova (ARS)	- iniciranje donošenja procedura ARS	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Kontinuirano	- učešće u radu Radne grupe za rješavanje zaostalih komunalnih predmeta
6.	Saradnja s Ombudsmenima za ljudska prava s prioritetom na pitanja iz oblasti ekonomskih usluga od općeg interesa	- postizanje jedinstvenog stava i mišljenja za bolje i brže rješavanje značajnih pitanja za potrošače	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Kontinuirano	- uzajamne posjete, zajednički stav o problemima iz oblasti javnih usluga
7.	Prijedlozi i inicijative za poboljšanje Zakona o zaštiti potrošača u BiH i druge potrošačke legislative	- otvoriti raspravu s udruženjima potrošača o predloženim izmjenama zakona	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Kontinuirano	- šire raspraviti pojedinačne prijedloge i dati zajednički stav
8.	Istraživanje drugih mjera organa vlasti na zaštitu potrošača	- učešće u javnoj raspravi za propise iz oblasti potrošačke legislative	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Kontinuirano	- donošenje podzakonskih akata pružatelja usluga
9.	Saradnja s obrazovnim institucijama u oblasti prava potrošača	- nastavak saradnje s obrazovnim institucijama	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Kontinuirano	- edukacija i promocija politike zaštite potrošača
10.	Izdavanje instrukcija u okviru nadležnosti Ombudsmena	- primjena mjere za postupanje u skladu sa Zakonom o zaštiti potrošača u BiH	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Po ukazanoj potrebi	- instrukcije za prestanak aktivnosti koje su suprotne potrošačkoj legislativi
11.	Praćenje realizacije izdatih Instrukcija	- insistirati na implementaciji izdatih instrukcija	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Kontinuirano	- redovno izvještavanje
12.	Zaštita kolektivnih interesa potrošača	- praćenje pokrenutih sudskih postupaka, te učešće u istim kao aktivno legitimiran subjekt; - pokretanje novih postupka pred nadležnim sudom; - inicijativa za usaglašavanje propisa iz javnih i bankarskih usluga sa Zakonom o zaštiti potrošača u BiH	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Kontinuirano	- tužbe za naknade štete nanesene kolektivnom interesu potrošača nadležnim regulatorima
13.	Predlaganje mehanizama za efikasno konsultiranje i predstavljanje potrošača u donošenju odluka iz komunalnog sektora	- inicirati aktivno učešće udruženja potrošača ili relevantnog nositelja zaštite potrošača u postupku donošenja odluka	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Kontinuirano	- uspostava regulatora za komunalne djelatnosti ili verifikacija učešća predstavnika udruženja potrošača
14.	Jačanje saradnje s udruženjima potrošača i drugim srodnim udruženjima	- pružanje stručne podrške udruženjima u njihovim aktivnostima	Ombudsmen, pomoćnici ombudsmena	Kontinuirano	- stručna mišljenja, prezentacije i drugi materijali

POGLAVLJE V - Konkurencijsko vijeće

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Članom 98. tačka d) Zakona o zaštiti potrošača BiH Konkurencijskom vijeću je deklarativno dodijeljena nadležnost u oblasti zaštite potrošača. Na osnovu člana 106. istog Zakona u radu Vijeća za zaštitu potrošača BiH učestvuje i jedan predstavnik Konkurencijskog vijeća. Prema tome, Konkurencijsko vijeće BiH ima značajan ali direktan doprinos u pravnoj zaštiti potrošača. Svojim djelovanjem, odnosno provođenjem zadataka propisanih članom 25. Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09) stvara uslove za fer i efikasnu konkurenciju na tržištu BiH, što dovodi do razvoja nacionalne ekonomije, a potrošačima omogućava širi izbor roba i usluga uz povoljnije cijene i druge pogodnosti. Unaprjeđenje primjene principa slobodne tržišne konkurencije te sprječavanje da određeni privredni subjekti imaju nepravedno povoljniji položaj u odnosu na druge, između otalog, doprinosi stvaranju povoljnijeg položaja krajnjih potrošača, prije svega kroz kvalitetnije i jeftinije proizvode i usluge na tržištu, a što dugoročno treba osigurati povećanje blagostanja građana BiH.

Eliminiranje zabranjenog konkurencijskog djelovanja privrednih subjekata u cilju zaštite i održanja slobodne tržišne konkurencije, te uspostavljanje jedinstvenih i transparentnih kriterija za sve privredne subjekte na tržištu predstavlja osnovni zadatak Konkurencijskog vijeća BiH. On će biti ostvaren provođenjem sljedećih aktivnosti: sprječavanjem zaključivanja sporazuma kojima se ograničava konkurencija na tržištu, eliminacijom zloupotrebe dominantnog položaja privrednih subjekata, kontrolom pripajanja, spajanja i preuzimanja privrednih subjekata (tzv. koncentracije) na relevantnom tržištu, te davanjem mišljenja i preporuka o bilo kojem aspektu konkurencije, po službenoj dužnosti ili na zahtjev državnog organa, privrednog subjekta ili udruženja.

Promocija tržišne konkurencije ("Competition Advocacy") provodi se objavljivanjem odluka na web stranici institucije i u službenim glasnicima u BiH, davanjem intervjua medijima, organiziranjem stručnih skupova, te priustvovanjem istim, učestvovanjem na seminarima, izdavanjem publikacija i slično.

Na ovaj način Konkurencijsko vijeće BiH učestvuje u pravnoj zaštiti potrošača odnosno osigurava da cijene roba i usluga nisu proizvod monopolističkog, dominantnog ili nekog drugog oblika zabranjenog konkurencijskog djelovanja već zakonitosti tržišta BiH.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Primjena Zakona o konkurenciji i podzakonskih akata čijom primjenom će se poboljšati status svih sudionika na tržištu, a najviše potrošača kroz niže cijene i veći kvalitet proizvoda i usluga u sektorima prisutnim na tržištu BiH	- provođenje postupaka pred Konkurencijskim vijećem - aktivno provođenje istraga, kako bi se otklonile prakse, koje narušavaju tržišnu konkurenciju, i na taj način nanose štetu potrošačima	Konkurencijsko vijeće	Kontinuirano	- podizanje nivoa svijesti, znanja i informiranja kako potrošača tako i sudionika na tržištu. - IPA projekat "Support to the implementation of competition regulation in BiH and further strengthening of competition policy" (uključujući i komponentu državne pomoći; početak januar 2014. godine

POGLAVLJE VI - Agencija za sigurnost hrane BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Agencija za sigurnost hrane BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Agencija) predstavlja nacionalni autoritet za sigurnost i kvalitet hrane, te primjenu međunarodnih sporazuma i međunarodnih konvencija iz oblasti sigurnosti hrane i hrane za životinje. U cilju zaštite zdravlja potrošača Agencija obavlja aktivnosti i zadatke za koje je nadležna u skladu sa Zakonom o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04). Te aktivnosti podrazumijevaju sljedeće:

- iniciranje i izrada propisa iz oblasti sigurnosti hrane koji u cilju usklađivanja s EU legislativom i standardima Codex Alimentarius; u 2014. godini planirana je izrada određenog broja podzakonskih propisa, a imajući u vidu česte izmjene i dopune EU legislative, krizne situacije, hitne slučajeve, te zahtjeve proizvođača, privrednih komora i nadležnih institucija, službenici Agencije su obavezni pratiti sva nova naučna saznanja i preporuke naučnih panela, novonastale izmjene zakonodavstva EU, te poduzimati hitne aktivnosti na usklađivanju kako bi BiH išla u korak s EU trendovima; na taj način Agencija doprinosi zaštiti zdravlja potrošača, te zaštiti interesa proizvođača, a također dopirinosi i otklanjanu tehničkih barijera za izvoz robe porijeklom iz BiH na međunarodno tržište;
- implementacija "Programa kontrole ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla u Bosni i Hercegovini 2013 – 2015. godina";
- saradnja s nadležnim institucijama BiH, entiteta i Brčko Distrikta BiH;
- saradnja s međunarodnim institucijama iz oblasti sigurnosti hrane (Codex Alimentarius komisija, NATO grupa za javno zdravstvo, hranu i vodu, Svjetska zdravstvena organizacija, IPA, TAIEX, RASFF i WHO/FAO INFOSAN mreža, EFSA)
- saradnja s laboratorijama za kontrolu hrane - prikupljanje i analiza podataka o rezultatima laboratorijskih analiza hrane, prikupljanje podataka o kapacitetima laboratorija, te priprema procesa ovlašćivanja laboratorija;
- saradnja s nadležnim inspekcijskim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH, te uključenost istih posebno u oblast EU RASFF sistema brzog uzbunjivanja za hranu i hranu za životinje, WHO/FAO INFOSAN mreže, kao i po obavijestima izvan navedenih sistema;
- organizacija edukacija iz oblasti sigurnosti hrane, informativno djelovanje u cilju obavještavanja javnosti o stanju u oblasti sigurnosti hrane, učešće predstavnika Agencije na okruglim stolovima, radionicama i simpozijima u organizaciji udruženja potrošača, kao i uključenje predstavnika udruženja potrošača u edukativne radionice koje organizira Agencija;
- izrada vodiča/smjernica na temu "Pružanje informacija potrošačima".

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Zaštita zdravlja potrošača	- iniciranje i izrada provedbenih akata Zakona o hrani kojima se reguliraju pitanja zdravstvene ispravnosti i kvaliteta hrane kao i obaveze	Agencija za sigurnost hrane BiH u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- jačanje međusobnog razumijevanja i unaprjeđenje saradnje svih nositelja zaštite

		subjekata u poslovanju s hranom			potrošača
2.	Procjena rizika porijeklom iz hrane u cilju zaštite zdravlja potrošača	- praćenje rizika porijeklom iz hrane	Agencija za sigurnost hrane BiH u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- osnivanje naučnih odbora i naučnog vijeća Agencije
3.	Jačanje kapaciteta laboratorija u cilju kontrole zdravstvene ispravnosti hrane	- proces ovlašćivanja laboratorija u cilju službene kontrole hrane	Agencija za sigurnost hrane BiH u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	
4.	Informiranje javnosti	- pružanje pravovremenih, objektivnih i tačnih informacija javnosti u vezi s rizicima porijeklom iz hrane	Agencija za sigurnost hrane BiH u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- edukacija iz oblasti komunikacije rizika
5.	Podizanje nivoa znanja iz oblasti sigurnosti hrane	- edukacija i doedukacija svih učesnika u sistemu sigurnosti hrane (organiziranje edukativnih skupova, radionica i simpozija)	Agencija za sigurnost hrane BiH u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- učešće eminentnih stručnjaka iz oblasti sigurnosti hrane EU i BiH
6.	Jačanje saradnje s domaćim institucijama	- ostvarivanje saradnje s nadležnim institucijama BiH, entiteta i BD BiH u smislu odazivanja na inicijative kao i pružanje vlastitog doprinosa od strane svih subjekata odgovornih za zaštitu potrošača	Agencija za sigurnost hrane BiH u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- osiguranje dodatnih finansijskih sredstava za povezivanje i funkcionalno jačanje mreže institucija koje moraju efikasno djelovati u procesu zaštite zdravlja i interesa potrošača
7.	Jačanje saradnje s međunarodnim institucijama	- učešće u međunarodnim projektima (IPA, Svjetska banka, WHO/FAO, EFSA)	Agencija za sigurnost hrane BiH u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	
8.	Promotivne aktivnosti u u cilju zaštite zdravlja i interesa potrošača	- priprema, izrada i štampanje edukativnih materijala (letaka, brošura, vodiča); medijska prezentacija uloge, značaja i aktivnosti Agencije	Agencija za sigurnost hrane BiH u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	

POGLAVLJE VII - Agencija za nadzor nad tržištem BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Uloga Agencije za nadzor nad tržištem BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Agencija) u oblasti zaštite potrošača primarno se odnosi na podizanje nivoa zaštite zdravlja i sigurnosti potrošača u području sigurnosti proizvoda. U cilju osiguranja visokog nivoa zdravlja i sigurnosti potrošača, životinja, biljaka, imovine i okoliša Agencija, u skladu sa Zakonom o nadzoru nad tržištem u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 45/04, 44/07 i 102/09), koordinira i usklađuje aktivnosti sistema nadzora nad tržištem u BiH, osigurava sljedeće: identičnu provedbu propisa o sigurnosti proizvoda, unificirane procedure za postupanje po prigovorima potrošača koji se odnose na sigurnost proizvoda, te primjenu naučnih znanja i iskustava dobre prakse u oblasti sigurnosti proizvoda. Agencija također sudjeluje u izradi propisa o sigurnosti proizvoda, informira javnost i druge zainteresirane strane o aktivnostima nadzora nad tržištem te ostvaruje međunarodnu saradnju u oblasti sigurnosti proizvoda i nadzora nad tržištem.

Agencija zajedno s inspekcijskim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH provodi aktivnosti reaktivnog i proaktivnog nadzora sigurnosti neprehrambenih potrošačkih proizvoda na tržištu BiH. U okviru reaktivnog nadzora, u saradnji s poslovnim subjektima, provode se aktivnosti na povlačenju s tržišta i povratu od potrošača nesigurnih proizvoda kao i druge korektivne mjere. U okviru proaktivnog nadzora realiziraju se projekti nadzora za grupe proizvoda obuhvaćene Zakonom o općoj sigurnosti proizvoda, Zakonom o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usklađenosti, te podzakonskim aktima donesenim na osnovu ovih zakona. Agencija putem svoje web stranice informira javnost o nesigurnim proizvodima koji su pronađeni na tržištu BiH u okviru provedbe proaktivnog i reaktivnog nadzora. Početkom 2013. godine Agencija je objavila i drugo izdanje Biltena o nesigurnim proizvodima pronađenim na tržištu BiH u cilju što bolje informiranosti potrošača. Također, Agencija redovno prevodi i objavljuje na svojoj web stranici RAPEX obavijesti o opasnim proizvodima pronađenim na tržištu EU. U cilju unaprjeđenja sadržaja i objavljivanja informativnih i instruktivnih tekstova isključivo za potrošače, izvršeno je redizajniranje internet stranice Agencije, te otvaranje facebook i twitter računa kako bi se omogućila interakcija svih zainteresiranih strana.

U oblasti međunarodne saradnje, u okviru PROSAFE-a Agencija sudjeluje u zajedničkim aktivnostima nadzora s državama članicama EU, zatim u regionalnom projektu nadzora kojeg finansira njemačka organizacija GIZ, te u regionalnom IPA 2011 projektu "Quality Infrastructure in the Western Balkans and Turkey". Nastavljeno je i s realizacijom twinning projekta IPA 2009 "Podrška Agenciji za nadzor nad tržištem BiH i sistema nadzora nad tržištem".

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Podizanje nivoa sigurnosti i zdravlja djece kao najosjetljivije potrošačke grupe	- provedba projekta nadzora proizvoda za djecu na osnovu Zakona o općoj sigurnosti proizvoda i podzakonskih akata: dječiji bicikli, dječije hodalice, dječija odjeća s vrpcama i vezicama dječija oprema na igralištima; - provedba projekata nadzora dječijih kupki i šampona na osnovu Pravilnika o uslovima u pogledu zdravstvene ispravnosti predmeta opće upotrebe koji se mogu stavljati u promet ("Službeni list SFRJ", br. 26/83, 61/84, 56/86, 50/89 i 18/91)	Agencija za nadzor nad tržištem BiH u saradnji s inspekcijskim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	01.04. do 30.11. 2014. godine	- obuke inspektora od strane Agencije u cilju provedbe projekata nadzora
2.	Podizanje nivoa sigurnosti i zdravlja potrošača	- provedba projekata nadzora stolica za vanjsku upotrebu na osnovu Zakona o općoj sigurnosti proizvoda;	Agencija za nadzor nad tržištem BiH u saradnji s inspekcijskim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	01.06. do 30.09.2014. godine	- obuke inspektora od strane Agencije u cilju provedbe projekata nadzora
		- provedba projekata nadzora ručnih električnih vibracionih brusilica i motornih makaza za živicu u skladu s Naredbom o sigurnosti mašina ("Službeni glasnik BiH", broj 04/10);		01.04. do 30.06.2014. godine	
		- provedba projekata nadzora za plutajuća pomagala za učenje plivanja, zaštitne rukavice i zaštitne kacige u skladu s Naredbom o ličnoj zaštitnoj opremi ("Službeni glasnik BiH", broj 75/10);		01.05. do 30.11.2014. godine	
		- provedba projekata nadzora električnih kvarcnih sobnih grijalica,		01.02. do 30.04.2014.	

		električnih pegli i električnih produžnih kablova u skladu s Naredbom o električnoj opremi namijenjenoj za upotrebu unutar određenih naponskih granica ("Službeni glasnik BiH", broj 98/09);		godine	
		- provedba projekta nadzora za crijep od gline i maltere za malterisanje u skladu s zakonima o građevinskim proizvodima u FBiH i RS;		01.09. do 30.11.2014. godine	
		- provedba projekta nadzora aparata za gašenje požara u skladu s Naredbom o opremi pod pritiskom ("Službeni glasnik BiH", broj 52/11);		01.10. do 30.11.2014. godine	
		- provedba reaktivnog nadzora u skladu sa Zakonom o općoj sigurnosti proizvoda i Zakonom o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usklađenosti ("Službeni glasnik BiH", broj 45/04) i odgovarajućim podzakonskim aktima;		Kontinuirano	
		- rješavanje prigovora potrošača koji se odnose na sigurnost proizvoda.		Kontinuirano	
3.	Unaprjeđenje sistema nadzora nad tržištem i edukacija stručnog osoblja u području sigurnosti proizvoda i zaštite potrošača	- učešće u zajedničkim aktivnostima nadzora s državama članicama EU u okviru PROSAFE i regionalnom zajedničkom projektu nadzora koji implementira GIZ; - provedba projekta IPA 2009 "Podrška Agenciji i sistemu nadzora nad tržištem"	Agencija za nadzor nad tržištem BiH Agencija u saradnji s inspekcijskim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano Kontinuirano do aprila 2014. godine (planirani završetak projekta)	- usvajanje najboljih praksi nadzora nad tržištem država članica EU
4.	Informiranje potrošača o nesigurnim proizvodima	- objavljivanje informacija o nesigurnim proizvodima pronađenim na tržištu BiH putem svoje web stranice, Facebook i Twitter računa i Biltena o nesigurnim proizvodima, izrada brošura, uputa i drugih dokumenata, prevođenje i objavljivanje RAPEX obavijesti; - održavanje seminara, okruglih stolova i obuka za udruženja za zaštitu potrošača i druge zainteresirane strane	Agencija za nadzor nad tržištem BiH	Kontinuirano	
5.	Podizanje svijesti potrošača o značaju njihovog informiranja o nesigurnim proizvodima	- organiziranje kampanje podizanja svijesti potrošača širom BiH uključujući postavljanje bilborda, plakata, promociju putem TV i radio emisija te internet portala	Agencija za nadzor nad tržištem BiH	Početak aktivnosti planiran u aprilu 2014. godine	

POGLAVLJE VIII - Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH
ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Nadležnost u oblasti lijekova i medicinskih sredstava koji se proizvode i upotrebljavaju u BiH dodijeljena je Agenciji za lijekove i medicinska sredstva BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Agencija) u skladu sa Zakonom o lijekovima i medicinskim sredstvima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 58/08). Uloga Agencije u sistemu zaštite potrošača, kao i svrha njenog osnivanja, ostvaruje se provođenjem sljedećih aktivnosti: zaštitom i promocijom zdravlja kroz osiguranje kvalitetnih, sigurnih i djelotvornih lijekova i medicinskih sredstava za upotrebu u humanoj medicini; uspostavom jedinstvenog, funkcionalnog i koordiniranog regulacijskog sistema lijekova i medicinskih sredstava uz nadzor jedinstvenog tržišta lijekova i medicinskih sredstava, te osiguranje njihove dostupnosti na cijeloj teritoriji BiH; ostvarivanjem saradnje i pružanjem stručne pomoći državnim i entitetskim ministarstvima nadležnim za poslove zdravstva prilikom pripreme prijedloga i provođenja nacionalne politike lijekova i medicinskih sredstava; predlaganjem donošenja novih kao i izmjene postojećih zakonskih propisa iz ove oblasti, te usklađivanjem istih s međunarodnim standardima.

Pored postojećih propisa, Agencija je tokom 2013. godine donijela sljedeće podzakonske akte koji se na indirektan način odnose na zaštitu potrošača, tj. pacijenata: Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o sadržaju i načinu označavanja vanjskog i unutrašnjeg pakovanja lijeka ("Službeni glasnik BiH", broj 36/13) i Pravilnik o dobroj distributivnoj praksi lijekova za humanu upotrebu ("Službeni glasnik BiH", broj 75/13).

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera zapoboljšanje
1.	Unaprjeđenje zaštite javnog zdravlja stanovništva BiH osiguranjem kvalitetnih i sigurnih lijekova i medicinskih sredstava	- implementacija podzakonskih akata, te usklađivanje s EU propisima koji se direktno odnose na oblast zaštite potrošača, u kontekstu lijekova i medicinskih sredstava	Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH	Kontinuirano	- usklađivanje propisa sa zakonodavstvom EU i kontinuirana saradnja i pružanje stručne pomoći državnim i entitetskim ministarstvima nadležnim za poslove zdravstva
2.	Edukacija stručnog osoblja Agencije iz oblasti zakonodavstva EU	- izrada programa edukacija i njihova implementacija	Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH	Kontinuirano	
3.	Jačanje saradnje s međunarodnim institucijama nadležnim za oblast lijekova i medicinskih sredstava	- izrada programa edukacija i njihova implementacija	Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH	Kontinuirano	- posjete međunarodnim institucijama i agencijama nadležnim za oblast lijekova i medicinskih sredstava
4.	Izmjena Pravilnika o vrsti, visini i načinu plaćanja troškova za obavljanje poslova Agencije	- priprema prijedloga s metodologijom	Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH		
5.	Implementacija Pravilnika o načinu kontrole cijena, načinu oblikovanja cijena lijekova i načinu izvještavanja o cijenama lijekova	- reguliranje tržišta lijekova kroz implementaciju Pravilnika i definiranje maksimalne veleprodajne cijene lijeka	Agencija za lijekove i medicinska sredstva BiH	Kontinuirano	

POGLAVLJE IX - Agencija za statistiku BiH
ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Dosadašnji doprinos Agencije za statistiku BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Agencija) radu VZZP BiH uglavnom čini proizvodnja statističkih podataka, koji se odnose na potrošnju domaćinstava u BiH, te izračunavanje indeksa potrošačkih cijena. Agencija je u 2011.

godini, po treći put, provela opsežnu Anketu o potrošnji domaćinstava, na osnovu koje su proizvedeni podaci o: veličini i strukturi ukupne potrošnje, odnosno izdacima za potrošnju prema glavnim socioekonomskim i geografskim karakteristikama domaćinstava, potrošnji iz vlastite proizvodnje, prihodima domaćinstava, te životnom standardu i socijalnoj uključenosti stanovništva u BiH. Pored podataka iz Ankete, Agencija kontinuirano, u mjesečnoj dinamici, proizvodi i indeks potrošačkih cijena. Taj indeks je jedan od osnovnih makroekonomskih indikatora koji služi kao mjera inflacije u zemlji, za usklađivanje plaća i zarada u skladu s kolektivnim ugovorima, za usklađivanje penzija i socijalnih davanja, te u druge svrhe. Agencija predstavlja isključivi, dakle jedini izvor relevantnih i na međunarodnim standardima zasnovanih podataka o indeksima potrošačkih cijena i mjeri inflacije u zemlji.

U toku je izrada kompletne publikacije "Anketa o potrošnji domaćinstava 2011. god.", čija se objava očekuje do kraja januara 2014. godine. Naredna Anketa o potrošnji domaćinstava planirana je u 2015. godini. U drugoj polovini 2014. godine očekuje se početak priprema za novu anketu (izrada i dizajn upitnika i metodologije), a potom i štampanje obrazaca, instruktaža anketara i ostalog osoblja za terenski rad. Anketa će početi u januaru 2015. godine, trajat će 12 mjeseci i vršit će se na teritoriji cijele BiH. Rezultati Ankete o potrošnji domaćinstava u BiH u 2015. godini će biti dostupni sredinom 2016. godine.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Proizvoditi podatke koji se mogu koristiti za zaštitu potrošača u smislu da ti podaci daju sliku stvarne situacije bosansko-hercegovačkog stanovništva s aspekta veličine i strukture potrošnje i njihovih potreba, prihoda i siromaštva kao i njihovih socio-ekonomskih i demografskih karakteristika.	- pripremiti metodološki i organizacijsko provođenje Ankete o potrošnji domaćinstava u BiH u 2015. godini (APD 2015).	Agencija za statistiku BiH i entitetski zavodi za statistiku	Sredina 2016. za objavu finalnih rezultata APD 2015.	- u svrhu zaštite potrošača u BiH više koristiti podatke oficijelne statistike, posebno one koje proizilaze iz ankete o potrošnji domaćinstava te statistike cijena i životnog standarda
2.	Redovno, u mjesečnoj dinamici, proizvoditi i objavljivati podatke o inflaciji u BiH i prosječnim cijenama proizvoda i usluga po gradovima.	- redovno izračunavati i objavljivati indeks potrošačkih cijena za BiH po Međunarodnoj klasifikaciji finalne potrošnje prema namjeni (COICOP)	Agencija za statistiku BiH i entitetski zavodi za statistiku	Kontinuirano	- u svrhu zaštite potrošača u BiH više koristiti podatke oficijelne statistike, posebno one koje proizilaze iz ankete o potrošnji domaćinstava te statistike cijena i životnog standarda

POGLAVLJE X - Regulatorna agencija za komunikacije BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

U okviru svog mandata, Regulatorna agencija za komunikacije BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: RAK) ohrabruje uspostavljanje konkurentnog sektora komunikacija orjentiranog ka tržištu, štiteći interese svih korisnika komunikacijskih usluga, prije svega u smislu nediskriminatorskog pristupa usluzi, kvaliteta i cijena usluga, te podržava uvođenje novih tehnologija i usluga u skladu s potrebama korisnika.

PODRUČJE EMITIRANJA

Na osnovu Pravila o distribuciji audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija, ciljevi RAK-a u oblasti zaštite potrošača su da osigura pristup uslugama distribucije audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija za sve korisnike na transparentnoj, objektivnoj i nediskriminatornoj osnovi, da zaštiti interese svih korisnika usluga, te da približi nivo kvaliteta u pružanju usluga s općeprihvaćenim standardima u EU.

Pretplatnici imaju pravo podnijeti prigovor RAK-u u vezi s uslugom distribucije. Na osnovu Pravilnika o rješavanju kršenja uslova dozvola i propisa Regulatorne agencije za komunikacije BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 18/05), RAK provodi procedure utvrđivanja kršenja pravila, prikuplja relevantna izjašnjenja od pružatelja usluga, te na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja izriče mjere iz svoje nadležnosti. U skladu sa Zakonom o komunikacijama, te Pregledom povreda i kazni koje izriče RAK ("Službeni glasnik BiH", broj 35/09), mjere se kreću u rasponu od obustave postupka, usmenog i pismenog upozorenja, izricanja novčanih kazni, pa do suspenzije i oduzimanja dozvole.

Na osnovu Kodeksa o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija, Kodeksa o komercijalnim komunikacijama i ostalim pravilima, ciljevi RAK-a u oblasti zaštite potrošača su da osigura svim gledateljima učešće u programima putem pozivanja ili slanja poruka na transparentnoj, objektivnoj i nediskriminatornoj osnovi bez obmanjivanja publike s jasnim informacijama o učestvovanju u takvim programima.

PODRUČJE TELEKOMUNIKACIJA

U 2013. godini usvojen je određen broj propisa kojima se uređuju pitanja od značaja za zaštitu potrošača u oblasti telekomunikacija, i to: Pravilo 68/2013 o obavljanju djelatnosti davatelja fiksnih javnih telefonskih usluga ("Službeni glasnik BiH", broj 28/13) i Pravilo 69/2013 o uslovima pružanja javnih telekomunikacijskih usluga i odnosima s krajnjim korisnicima ("Službeni glasnik BiH", broj 28/13). Urađen je i Preglednik usklađenosti poslovanja operatora telekomunikacija, kao metodološki predložak koji je distribuiran svim operatorima u BiH. Na temelju popunjenih obrazaca Preglednika, Agencija će utvrđivati usklađenost općih uslova poslovanja sa Zakonom o komunikacijama i važećom sekundarnom regulativom RAK-a. Opći uslovi poslovanja su po svome sadržaju usko vezani za postupke i načine ostvarivanja prava korisnika telekomunikacijskih usluga (uslovi realizacije usluga, tipski ugovori, cjenovnici i dr.). Pored navedenog, sačinjen je i prijedlog Odluke za implementaciju Univerzalnog servisa u BiH, koji je dostavljen Vijeću ministara BiH na razmatranje i usvajanje, čime bi položaj korisnika telekomunikacijskih usluga trebao biti unaprijeđen za određene benefite.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	EMITOVANJE Promoviranje pravične konkurencije u cilju ostvarenja maksimalne dobiti za korisnike u smislu izbora, cijene, i kvaliteta usluga; Osigurati pristup uslugama distribucije audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija za sve	- nastavak praćenja poštivanja odredbi Pravila o dozvolama za distribuciju audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija, kao i odredbi Kodeksa o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija i Kodeksa o komercijalnim komunikacijama koje se odnose na	RAK -Sektori iz oblasti emitiranja	Kontinuirano	- poboljšanje saradnje i koordinacije s institucijama koje su direktno nadležne za provođenje Zakona o zaštiti potrošača u BiH

	korisnike na transparentnoj, objektivnoj i nediskriminatornoj osnovi; Zaštititi interese svih korisnika usluga, te približiti nivo kvaliteta u pružanju usluga s općeprihvaćenim standardima u EU; Osigurati poštivanje odredbi Kodeksa o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija, Kodeksa o komercijalnim komunikacijama kao i ostalim propisima Agencije, a koji se direktno tiču zaštite potrošača; Osigurati poštivanja principa poštene konkurencije koji naće štetiti interesima potrošača, s posebnim osvrtom na poštivanje odredbi koje se tiču zaštite maloljetnika	pružanje usluge, zaprimanje i postupanje po prigovorima građana.			
2.	TELEKOMUNIKACIJE Promoviranje principa korektnosti i ispravnosti u pružanju javnih telekomunikacionih usluga s ciljem da korisnik dobije uslugu koja odgovara kvalitetu i cijenu kakvom je usluga predstavljena korisniku kada je reklamirana	- provjera pravne usaglašenosti Općih uslova poslovanja svih operatora telekomunikacija sa Zakonom o komunikacijama, pravilima RAK-a i uslovima dozvola; - donošenje odgovarajućeg provedbenog akta kojim će se urediti postupak vršenja tehničkih mjerenja ili provjera kod prigovora korisnika na kvalitet, obračun ili sadržaj usluge; - nabavka mjernih uređaja za kontrolu brzine Interneta; - organiziranje nenajavljenih kontrola kvaliteta usluga na adresama krajnjih korisnika	RAK - Sektori iz oblasti telekomunikacija	Kontinuirano	- poboljšanje saradnje i koordinacije s institucijama i udruženjima koji su direktno nadležni za provođenje državnih i entitetskih propisa iz oblasti zaštite prava potrošača, - postavljanje mjernog uređaja za kontrolu brzine Interneta na web stranicu RAK-a

POGLAVLJE XI - Institut za intelektualno vlasništvo BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Institut za intelektualno vlasništvo BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Institut) obavlja zakonodavne i stručne poslove iz područja zaštite prava intelektualnog vlasništva. U okviru nadležnosti Institut provodi postupke za priznanje prava industrijskog vlasništva (patent, žig, industrijski dizajn i geografska oznaka) u BiH i u inostranstvu, odobrava obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja autorskog prava i srodnih prava i vrši nadzor nad radom udruga za kolektivno ostvarivanje autorskog prava i srodnih prava. U okviru poslova u području zaštite prava industrijskog vlasništva bitan segment djelovanja predstavlja informacijska djelatnost obzirom da Institut vodi registre-javne knjige o prijavljenim i priznatim pravima industrijskog vlasništva u BiH u elektronskoj formi, te vezano za to, predstavlja ovlaštenu instituciju za izradu rešeršnog izještaja o navedenim pravima u BiH. Također je bitna i saradnja s drugim državnim institucijama u cilju osiguranja efikasne provedbe prava intelektualnog vlasništva.

U sistemu zaštite intelektualnog vlasništva učestvuju i druge državne institucije i to: Uprava za indirektno oporezivanje, tržišne inspekcije FBiH, RS i BD BiH, redovni sudovi, uključujući i Sud BiH, porezna uprava, policija, udruge za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, te zastupnici za zaštitu industrijskog vlasništva. Djelovanje navedenih subjekata usmjereno je na otkrivanje djela puštanja u promet krivotvorene robe odnosno neovlašteno vršenje usluga u pravnom prometu, suzbijanje i sprječavanje ulaska takve robe u trgovačke kanale u BiH, sprječavanje djela nelojalne konkurencije, poduzimanje odgovarajućih mjera i pokretanje postupaka protiv njihovih počinitelja, te zastupanje u postupcima zaštite prava industrijskog vlasništva pred Institutom i drugim upravnim i sudskim organima.

U sistemu zaštite potrošača u BiH Institut djeluje u okviru svoje nadležnosti, u kom cilju pruža informacijske i servisne usluge zainteresiranim licima i institucijama. Saradnja s institucijama za provedbu prava intelektualnog vlasništva ostvaruje se pružanjem relevantnih informacija o sticanju, ostvarivanju i prometu prava intelektualnog vlasništva u BiH, o važećim pravima domaćih i inostranih pravnih i fizičkih lica u BiH i o drugim podacima, zavisno od zahtjeva i potreba odgovarajućeg lica odnosno institucije.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Podsticanje razvoja modernog sistema intelektualnog vlasništva	- moderniziranje sistema za procesuiranje zahtjeva za priznanje prava industrijskog vlasništva (patent, žig, industrijski dizajn, oznaka geografskog porijekla) uključujući i digitalizaciju procesa; - provedba postupka po zahtjevima za evidenciju i deponiranje autorskih djela i predmeta srodnih prava; - provedba upravnog postupka po zahtjevu za izdavanje dozvole za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, uključujući i kontrolu nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava	Institut za intelektualno vlasništvo BiH	Kontinuirano	
2.	Jačanje institucionalnih kapaciteta Instituta	- izrada informaciono komunikacione osnove (ICT) za provedbu novih sistema za procesuiranje zahtjeva za priznanje prava industrijskog vlasništva (software za procesuranje prijava patenata i žigova)	Institut za intelektualno vlasništvo BiH	Kontinuirano	

POGLAVLJE XII - Institut za mjeriteljstvo BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Institut za mjeriteljstvo BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Institut), prema članu 15. Zakona o mjeriteljstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 19/01) imenuje mjeriteljske laboratorije i centre za verifikaciju mjerila koji vrše verifikacije mjernih uređaja u sklopu zakonskog mjeriteljstva. U direktnoj vezi sa zaštitom potrošača je okvir zakonskog mjeriteljstva u kojem se nalaze mjerni uređaji koji se koriste za mjerenje mase (vage), energije (el. energija, grijanje, plin i sl.) i vode, oblast predpakiranih proizvoda, kao i oblast kontrole plemenitih metala. Ovu djelatnost Institut, kao i entitetske institucije i imenovane laboratorije, kontinuirano obavljaju prema Zakonu.

Mjeriteljski sistem BiH također čine i laboratorije koje su imenovane od strane Instituta, a čiji rad se direktno reflektira na oblast zaštite potrošača. U te laboratorije spadaju: imenovane laboratorije za mjerenje protoka vode, imenovane laboratorije za masu, imenovane laboratorije za mjerenje protoka plina i imenovane laboratorije za mjerenje električne energije.

Uloga Instituta naglašena je i u članu 23. Zakona o zaštiti potrošača u BiH, u kojem se spominju neto mase proizvoda te u članu 35. istog Zakona koji propisuje mjerenja potrošnje energije i vode.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Učešće u radu ekspertnog tima za preuzimanje Direktive 2004/22/EC o mjernim instrumentima u zakonodavstvo BiH	- izrada pravilnika i drugih podzakonkih akata; - dodatna obuka i specijalizacija zaposlenika Instituta kako bi se što adekvatnije odgovorilo na postavljene zadatke	Institut za mjeriteljstvo BiH	Kontinuirano	
2.	Priprema nacrta pravilnika za pojedina mjerila na osnovu objavljenih podzakonskih akata u 2012. godini	- izrada pravilnika i mjeriteljskih uputstava; - edukacija i obuke uposlenih Instituta	Institut za mjeriteljstvo BiH	Kontinuirano	
3.	Podizanje kompetencija referentne laboratorije za plemenite metale i referentne materijale Instituta u cilju ostvarivanja sljedivosti ispitivanja predmeta od plemenitih metala	- dokazivanje komptencija kroz učešće u međunarodnim PT ciklusima (planirano 5), - završiti postupak akreditacije prema BAS EN ISO /IEC 17025	Institut za mjeriteljstvo BiH	Kontinuirano	
4.	Podizanje kompetencija imenovanih laboratorija koje vrše poslove verifikacije mjernih instrumenata	- implementacija zahtjeva predviđenih podzakonskim aktima donesenih krajem 2012. godine	Institut za mjeriteljstvo BiH i imenovane laboratorije	Kontinuirano	
5.	Jedinstvena baza podataka tipskih odobrenja na nivou BiH	- objavljivanje na web stranici Instituta izdatih tipskih odobrenja	Institut za mjeriteljstvo BiH	Kontinuirano	
6.	Uspostavljanje kontinuiranog nadzora nad mjerilima koja su u upotrebi kod komunalnih preduzeća (vodomjeri, plinomjeri, mjerila el.energije, toplotna energija, parking satovi)	- provođenje redovnih i vanrednih nadzora nad mjerilima u upotrebi	Institut za mjeriteljstvo BiH, entitetski zavodi za mjeriteljstvo i tržišne inspekcija	Kontinuirano	
7.	Stavljanje u operativni rad laboratorija koje čine etalonsku bazu; Dokazivanje kompetencija laboratorija iz oblasti temperature, električnih veličina, vremena i frekvencije	- treninzi za oblast vlažnosti, temperature,električnih veličina, vremena i frekvencije; - pisanje tehničkih procedura kalibracije; - priprema za "peer review" i publikovanje kalibracijskih i mjernih kapaciteta (CMC) predmetnih laboratorija u KCDB bazu podataka u BIPM-u	Institut za mjeriteljstvo BiH	Kontinuirano	
8.	Podizanje svijesti o ulozi i značaju mjeriteljstva	- organiziranje okruglih stolova ili radnih skupova; - izdavanje biltena; - redovno ažuriranje web stranice Instituta; - obilježavanje dana mjeriteljstva	Institut za mjeriteljstvo BiH i nadležne institucije, predstavnici potrošača	Kontinuirano	- potreban zajednički nastup svih institucija koje čine infrastrukturu kvaliteta

POGLAVLJE XIII - Institut za standardizaciju BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Institut za standardizaciju BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: Institut) u skladu sa svojim nadležnostima obavlja sljedeće aktivnosti: predlaže strategiju standardizacije u BiH, priprema i publikuje bosanskohercegovačke standarde, zastupa i predstavlja BiH u evropskim, međunarodnim i drugim nacionalnim organizacijama za standardizaciju, te obavlja poslove koji proizilaze iz međunarodnih sporazuma o članstvu u tim organizacijama. Institut također učestvuje u pripremi tehničkih propisa, razvija i uspostavlja informacijski sistem o standardima BiH, te organizira i provodi specijalističko obrazovanje kadrova u području standardizacije.

Standardizacija u BiH uspostavljena je prema principima međunarodne i evropske standardizacije, a to su sljedeći principi: dobrovoljnost, konsenzus, uključivanje svih zainteresiranih strana, javnost rada, razvoj tehnike i koherentnost. Uključivanjem predstavnika potrošača u proces standardizacije, odnosno u proces planiranja, pripreme i donošenja standarda, potrošači, kao zainteresirana strana, ostvaruju mogućnost artikuliranja svojih interesa, te upoznavanja sa zahtjevima standarda koje proizvodi i usluge moraju zadovoljiti.

U cilju ostvarenja kontakta s potrošačima, njihovog informiranja i podsticanja na saradnju, Institut kontinuirano obavlja aktivnosti kao što su: redovno dostavljanje Glasnika Instituta udruženjima potrošača koji su članovi Saveza udruženja potrošača BiH, objavljivanje na web stranici Instituta informacija o radu i dešavanjima u Institutu, te postavljanje publikacija u vezi sa zaštitom potrošača, pozivanje predstavnika potrošača da prisustvuju na skupovima koji su od interesa za potrošače. Na taj način potrošačima se omogućava da prate kretanja u standardizaciji, te delegiraju svoje predstavnike u postojeća stručna tijela za donošenje standarda ili u stučna tijela koja se tek trebaju formirati.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Usvajanje harmoniziranih EN standarda koji podržavaju Direktive novog i globalnog pristupa (primjena harmoniziranih standarda omogućava zadovoljenje propisanih sigurnosnih zahtjeva u direktivama za proizvode i usluge)	- planirati donošenje harmoniziranih i drugih standarda u godišnjim planovima rada tehničkih komiteta i radnih grupa	Institut za standardizaciju BiH (tehnički komiteti i radne grupe kao radna tijela Instituta)	Kontinuirano	- upućivanje inicijative Institutu za donošenje standarda za područja koja su prioritetna za BiH - veće uključivanje zainteresiranih strana u radna tijela Instituta kako bi sva područja standardizacije bila pokrivena (npr. predstavnici resornih ministarstava, predstavnici potrošača, industrije, naučnih ustanova, itd.)

2.	Stvaranje uslova za jedinstveni ekonomski prostor na kojem bi bh. potrošači bili zaštićeni i imali ravnopravan status s potrošačima u regionu, Evropi i svijetu	- pratiti rad međunarodnih i evropskih tijela za standardizaciju i usklađivati BAS standarde s evropskim i međunarodnim standardima	Institut za standardizaciju BiH (tehnički komiteti i radne grupe kao radna tijela Instituta)	Kontinuirano	- veće uključivanje zainteresiranih strana
3.	Uključivanje predstavnika udruženja potrošača u rad radnih tijela Instituta za donošenje standarda (tehničke komitete i radne grupe)	- informirati udruženja potrošača kada se formiraju tehnički komiteti kako bi predložili svoje predstavnike da učestvuju u radu	Institut za standardizaciju BiH i udruženja potrošača	Kontinuirano	- jačanje saradnje
4.	Obuka potrošača vezana za rad na bh. standardizaciji, međunarodnoj standardizaciji (COPOLCO) i evropskoj standardizaciji (ANEC)	- objavljivati korisne informacije za potrošače u Glasniku Instituta, na web stranici Instituta, te pozivati potrošače da učestvuju na seminarima, radionicama i sl.	Institut za standardizaciju BiH i predstavnici udruženja potrošača	Kontinuirano	- jačanje saradnje

POGLAVLJE XIV - Institut za akreditiranje BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Institut za akreditiranje BiH (u daljnjem tekstu poglavlja: BATA) je nadležan za provođenje Sistema akreditiranja BiH (SABIH). U okviru SABIH mogu se akreditirati sljedeća tijela za ocjenjivanje usaglašenosti (TOU): ispitne laboratorije, kalibracijske laboratorije, medicinske laboratorije, inspekcijska tijela, tijela koja obavljaju certificiranje proizvoda, tijela za certificiranje osoblja i tijela za certificiranje sistema upravljanja.

BATA će prihvatiti zahtjeve za akreditaciju svakog od gore navedenih TOU s područja BiH ukoliko je isto registrirano za navedenu djelatnost i ukoliko njegove aktivnosti spadaju u područje rada BATA. BATA je bilateralni potpisnik EA MLA sporazuma u područjima ispitivanja (BAS EN ISO/IEC 17025), kalibriranja (BAS EN ISO/IEC 17025) i inspekcije (BAS ISO/IEC 17020), te potpisnik ILAC MRA u navedenim područjima.

BATA ne prihvaća zahtjeve za akreditaciju TOU sa sjedištem van BiH. Ukoliko TOU sa sjedištem u BiH imaju lokaciju u nekoj od susjednih država, BATA će prihvatiti zahtjev i akreditiranje izvesti u skladu sa EA 2/13, EA Cross Frontier Policy for Cooperation between Members, IAF GD 3, Guidance on Cross Frontier Accreditation i Regulation (EC) No 765/2008, odnosno u skladu sa svojom politikom prekogranične akreditacije koja uvažava sve pomenute dokumente.

Zakonom o akreditiranju BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 19/01) definirano je da u području obaveznog ocjenjivanja usklađenosti, organ nadležan za izdavanje odgovarajućih propisa mora obavezano tražiti mišljenje BATA-e koje se odnosi na uslove imenovanja odgovarajućih tijela, proceduru imenovanja i nadzor nad imenovanim tijelima.

BATA je potpisivanjem bilateralnog sporazuma sa EA osigurala da su rezultati laboratorija i inspekcijskih tijela akreditiranih od BATA-e prihvaćeni u cijelom svijetu, odnosno da potrošači, proizvođači i druge zainteresirane strane mogu imati povjerenje u rad istih.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Održavanje statusa bilateralnog potpisnika EA MLA u relevantnim područjima i promoviranje značaja ovog sporazuma	- kontinuirana obuka (usavršavanje) svih učesnika u provođenju postupka akreditiranja; - obuka potencijalnih podnositelja zahtjeva za akreditiranje	BATA, savjetodavno vijeće za akreditiranje, tehnički komiteti, ocjenjivači i eksperti BATA-e	Kontinuirano	

POGLAVLJE XV - Federalno ministarstvo trgovine

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Federalno ministarstvo trgovine, koje je u skladu s članom 98. stav 1. tačka e) Zakona o zaštiti potrošača u BiH jedan od subjekata nadležnih za zaštitu potrošača u BiH, u svom Planu rada za 2014. godinu je kao jedan od strateških ciljeva utvrdilo unaprjeđenje zaštite prava i ekonomskih interesa potrošača. Radi ostvarivanja navedenog cilja, Federalno ministarstvo trgovine je u 2014. godini planiralo poduzeti sljedeće aktivnosti: usklađivanje zakonodavstva, jačanje administrativnih kapaciteta, podizanje javne svijesti o potrošačkim pravima, te davanje podrške radu i razvoju udruženja za zaštitu potrošača u Federaciji BiH.

Programski zadatak koji se odnosi na jačanje kapaciteta udruženja za zaštitu potrošača bit će realiziran davanjem stručne i finansijske podrške udruženjima. Prepoznavši značaj saradnje s udruženjima za zaštitu potrošača u Federaciji BiH, kao važnim dijelom civilnog društva, Federalno ministarstvo trgovine iz budžeta Federacije BiH redovno osigurava finansijska sredstva za podršku njihovog rada. Provođenjem određenih programskih aktivnosti nastoji se povećati nivo javne svijesti i znanja o potrebi zaštite potrošača u Federaciji BiH.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača:

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Usklađivanje s komunitarnim pravom EU, entitetsko usklađivanje	- izrada Prednacrta zakona o zaštiti potrošača u Federaciji BiH	Federalno ministarstvo trgovine	Juni 2014. godine	
2.	Povećanje transparentnosti raspodjele sredstava za finansijsku podršku udruženjima za zaštitu potrošača u FBiH; Normativno uređenje kriterija raspodjele sredstava	- izrada Pravilnika o davanju finansijske podrške udruženjima za zaštitu potrošača u FBiH	Federalno ministarstvo trgovine	Juni 2014. godine	
3.	Podizanje javne svijesti o potrošačkim pravima	- organiziranje seminara, okruglih stolova, medijska prezentacija sadržaja iz područja zaštite potrošača uz angažiranje relevantnih stručnjaka iz pojedinih oblasti	Federalno ministarstvo trgovine	Kontinuirano	
4.	Podrška radu i poticanje razvoja i djelovanja udruženja za zaštitu potrošača u FBiH	- pružanje finansijske i stručne podrške udruženjima za zaštitu potrošača u FBiH	Federalno ministarstvo trgovine	Kontinuirano	
5.	Aktivno djelovanje prema poslovnoj zajednici s ciljem poštivanja zakona	- poduzimanje propisanih mjera u slučajevima pritužbi potrošača	Federalno ministarstvo trgovine	Kontinuirano	

6.	Unaprjeđenje saradnje s ostalim nositeljima zaštite potrošača	- razmjena informacija i zajedničke aktivnosti na dosljednoj primjeni Zakona o zaštiti potrošača u BiH i drugih zakona i propisa koji su povezani s ovom oblasti	Federalno ministarstvo trgovine	Kontinuirano	

POGLAVLJE XVI - Ministarstvo trgovine i turizma Republike Srpske
ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Zakonom o zaštiti potrošača u Republici Srpskoj ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 06/12) regulirana su brojna pitanja koja se tiču zaštite interesa potrošača. Zakonom su utvrđeni subjekti odgovorni za zaštitu potrošača na republičkom nivou koji imaju obavezu da u svojim aktima, kojima se definiraju politike i programi rada, uključe i zahtjeve iz oblasti zaštite prava potrošača. Zakonom je propisana obaveza donošenja Programa zaštite potrošača kojeg usvaja Vlada Republike Srpske na period od dvije godine. Ministarstvo je imalo ulogu koordinatora izrade prvog Programa za zaštitu potrošača Republike Srpske za 2013/14. godinu. Programom su utvrđeni ciljevi politike zaštite potrošača, način i dinamika ostvarivanja ciljeva, subjekti ovlašteni za realizaciju programa, finansijska sredstva i drugi elementi značajni za ostvarivanje zaštite potrošača.

Programom su određeni prioriteti na području zaštite potrošača, koji su u skladu s preuzetim obavezama iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropske unije i Bosne i Hercegovine. Čitav proces jačanja sistema zaštite potrošača zavisit će od spremnosti svih nositelja zaštite potrošača na izvršavanju utvrđenih zadataka i poštivanju predviđenih rokova.

Pretpostavka je da će realizacija ovog Programa uticati na jačanje administrativne zaštite potrošača, podizanje javne svijesti o značaju zaštite potrošača, te na jačanje uloge potrošača pri ostvarivanju i zaštiti njihovih prava.

Ministarstvo ima aktivnu saradnju s udruženjima potrošača iz Republike Srpske, a osnovni cilj te saradnje je pružanje pomoći potrošačima u ostvarivanju njihovih prava i interesa. Ministarstvo pruža finansijsku podršku udruženjima putem sufinansiranja materijalnih troškova ili finansiranjem projekata iz oblasti zaštite potrošača. Ministarstvo prati rad postojećih i podržava osnivanje novih udruženja, te istovremeno podiže kvalitet njihovog rada putem organiziranja tematskih konferencija ili okruglih stolova. U Republici Srpskoj djeluje sedam udruženja za zaštitu potrošača upisanih u evidenciju. Ta udruženja Ministarstvo finansijski podržava iz vlastitih sredstava budžeta.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Unaprjeđenje zaštite potrošača RS; saglašavanje s Direktivom o vremenskom korištenju nepokretnosti u turizmu; eciziranje pojma nedostatka na proizvodu	- izmjene i dopune Zakona o zaštiti potrošača u RS	Ministarstvo trgovine i turizma RS	April-juni 2014. godine	- poboljšanje implementacije Zakona o zaštiti potrošača u RS
2.	Praćenje rada udruženja za zaštitu potrošača	- evidentiranje prigovora kršenja potrošačkih prava koji su upućeni udruženjima potrošača	Ministarstvo trgovine i turizma RS, udruženja potrošača	Kontinuirano	- analiza i vrjednovanje rada i učinaka udruženja potrošača
3.	Poboljšanje uslova za rad i djelovanje udruženja potrošača	- finansiranje rada udruženja potrošača kroz sufinansiranje materijalnih troškova	Ministarstvo trgovine i turizma RS	Kontinuirano	- podsticanje razvoja i djelovanja udruženja potrošača
4.	Podizanje javne svijesti potrošača o pravima i njihovoj zaštiti	- finansiranje projekata iz oblasti zaštite potrošača	Ministarstvo trgovine i turizma RS u saradnji s udruženjeima za zaštitu potrošača u RS	Juli-septembar 2014. godine	- informiranje potrošača o načinu ostvarivanja njihovih prava
5.	Uspostavljanje i unaprjeđivnje saradnje između nositelja zaštite potrošača i davatelja usluga od općeg ekonomskog interesa	- organiziranje tematskih konferencija s nositeljima zaštite potrošača na teme iz oblasti usluga od općeg ekonomskog interesa	Ministarstvo trgovine i turizma RS u saradnji s nositeljima zaštite potrošača- davatelji usluga	Kontinuirano	- identificiranje problema s kojim se potrošači susreću i traženje načina za njihovo riješavanje u praksi

POGLAVLJE XVII - Vlada Brčko Distrikta BiH
ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Uloga Odjela za privredni razvoj, sport i kulturu kao i drugih odjela i institucija Vlade Brčko Distrikta BiH u sistemu zaštite potrošača određena je u Poglavlju IV. Zakona o javnoj upravi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH", br. 19/07, 2/08 i 43/08) kao i članom 98. tačka e) Zakona o zaštiti potrošača u BiH.

Odjel za privredni razvoj, sport i kulturu, između ostalog, prati i unaprjeđuje stanje u oblasti zaštite potrošača, te sarađuje s udruženjima za zaštitu potrošača iz BD BiH, Federacije BiH i Republike Srpske. U nadležnosti odjela prate se cijene životnih namirnica i naftnih derivata u Brčko Distriktu BiH.

Odjel za privredni razvoj, sport i kulturu je tokom 2013. godine uspostavilo Savjetodavni servis za potrošače, te na zahtjev potrošača, telefonski i putem elektronske pošte pruža besplatne savjetodavne usluge. Na zahtjeve privrednih subjekata (pravnih lica) i fizičkih lica, Odjel za privredni razvoj, sport i kulturu daje stručna mišljenja u pismenoj formi, vezano za pojedine odredbe Zakona o zaštiti potrošača u BiH i Zakona o trgovini.

Odjel za stručne i administrativne poslove izvršava stručne, administrativne i druge poslove iz nadležnosti Vlade Brčko Distrikta BiH, koji, između ostalog, obuhvataju odnose sa udruženjima, fondacijama, nevladinim organizacijama i mjesnim zajednicama. U budžetu Brčko Distrikta BiH se predlažu i osiguravaju sredstva za finansiranje ili sufinasiranje planova i programa rada, kao i projekata udruženja građana i fondacija Brčko Distrikta BiH, koji dobrim dijelom doprinose razvoju civilnog društva i unaprjeđenju života u lokalnoj zajednici.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Provođenje projekata u vezi informiranja i edukacije potrošača u cilju zaštite prava potrošača	- organiziranje okruglih stolova, radio emisija uz angažiranje relevantnih stručnjaka iz oblasti zaštite potrošača, štampanje i distribucija brošura na temu zaštite potrošača;	Nadležni odjeli i institucije Vlade Brčko Distrikta BiH u sistemu zaštite potrošača u saradnji s udruženjima za zaštitu potrošača u BD BiH	Kontinuirano	- jačanje saradnje svih nositelja zaštite potrošača kroz planiranje ciljeva, zadataka i sredstava za njihovu realizaciju.

		- osiguranje finansijskih sredstava u budžetu BD BiH za 2014. godinu za provođenje projekata povjerenih udruženjima za zaštitu potrošača BD BiH, te pružanje tehničke podrške udruženjima			
2.	Savjetodavni servis za potrošače	- pružanje savjeta i stručnih mišljenja na upite fizičkih i pravnih lica putem telefona, elektronske pošte i putem pisanih odgovora	Odjel za privredni razvoj, sport i kulturu	Kontinuirano	

POGLAVLJE XVIII - Federalna uprava za inspekcijske poslove Federacije BiH
ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

U sastavu Federalne uprave za inspekcijske poslove nalazi se Inspektorat tržišno-turističke inspekcije u kojem poslove iz svoje nadležnosti obavljaju 26 tržišnih i 3 turističko-ugostiteljska inspektora. Ove dvije inspekcije vrše nadzor nad primjenom Zakona o zaštiti potrošača u BiH kao i drugih propisa koji se odnose na obavljanje djelatnosti trgovine, trgovinskih usluga, obrta, ugostiteljske i turističke djelatnosti, kojima su u obavljanju propisani uslovi za pružanje usluga krajnjem potrošaču.

Razlozi poteškoća s kojima se u svom radu suočavaju tržišna i turističko-ugostiteljska inspekcija su sljedeći: nemogućnost primjene spornih odredbi Zakona o zaštiti potrošača u BiH kao i drugih propisa kojima se štite prava potrošača; nedovoljna opremljenost laboratorija uređajima, instrumentima i pomoćnim sredstvima za uzimanje uzoraka proizvoda u cilju provjere da li ispunjavaju propisane uslove kvaliteta, te ispitivanje sigurnosnih zahtjeva propisanih za neprehrambene proizvode; nemogućnost osiguranja potrebnog iznosa sredstava za troškove laboratorijskih ispitivanja proizvoda; nedovoljan broj akreditiranih laboratorija za laboratorijsko ispitivanje validnosti rezultata izvršenih ispitivanja za proizvode koji se stavljaju u promet na tržište BiH kao i za proizvode namijenjene za izvoz.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Jačanje discipline u primjeni propisa iz oblasti zaštite potrošača	- vršiti kontrole po Planu i programu rada za 2014. godinu (kontinuirane kontrole, povremene kontrole, kontrole po potrebi i kontrole po zahtjevima potrošača, udruženja potrošača i drugih nositelja zaštite potrošača	Federalni organ tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije Kantonalni organi tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije	Kontinuirano	- jačanje saradnje svih nositelja zaštite potrošača
2.	Laboratorijsko ispitivanje proizvoda radi provjere da li ispunjavaju propisane standarde i uslove kvaliteta, te sigurnosne zahtjeve neprehrambenih proizvoda u prometu	- na mjestima carinjenja pri uvozu, te na mjestima proizvodnje i u prometu uzimati uzorke za laboratorijsko ispitivanje i dostavljanje istih u ispitne laboratorije	Federalni organ tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije	Povremena provjera koja ovisi o odobrenim sredstvima za ovu namjenu, te obavezna provjera za proizvode koji senzorski ne ispunjavaju uslove	- veća finansijska sredstva
3.	Ostvariti veću saradnju sa svim nositeljima zaštite potrošača	- razmjena raspoloživih informacija sa svim nositeljima zaštite potrošača	Federalni organ tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije i Kantonalni organi tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije	Kontinuirano	- primjena propisanih obaveza svih nositelja zaštite potrošača
4.	Informiranje potrošača	- putem medija informirati potrošače o izvršenim inspekcijskim nadzorima nad primjenom propisa kojima su propisana prava potrošača	Federalni organ tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije i Kantonalni organi tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije	Po potrebi	- o utvrđenom stanju u prometu roba i usluga na tržištu BiH pravovremeno informirati potrošače
5.	Efikasnost u nadzoru nad primjenom propisa	- pokretati inicijativu za izmjenu i dopunu zakona i podzakonskih propisa, - očitovati se s primjedbama i prijedlozima na tekst prijedloga za izmjene i dopune propisa, - učestvovati u izradi propisa	Federalni organ tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije	Po potrebi	- na zahtjeve obrađivača propisa aktivno učestvovati u njihovoj izradi
6.	Edukacija i podizanje svijesti potrošača	- odgovarati na upite potrošača i davati im upute na koji način mogu ostvariti svoja prava, - odazivati se na pozive za učešće na okruglim stolovima i na pozive medija za učešće u emisijama koje su namijenjene potrošačima	Federalni organ tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije i Kantonalni organi tržišne i turističko-ugostiteljske inspekcije	Po potrebi	- veća angažiranost svih učesnika u zaštiti potrošača

POGLAVLJE XIX - Republička uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske
ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

Republička uprava za inspekcijske poslove vrši nadzor i kontrolu nad primjenom propisa iz oblasti zaštite potrošača i lojalne konkurencije. Kontrolu obavljaju inspekcije koje se nalaze u sastavu Inspektorata Republike Srpske i organa lokalne samouprave. Probleme u radu inspekcijskih organa predstavljaju: nedostatak laboratorija za ispitivanja određenih vrsta roba, neosposobljenost laboratorija za utvrđivanje određenih vrlo značajnih parametara i nedovoljna tehnička opremljenost organa lokalne uprave za brzu razmjenu informacija.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Jačanje discipline u primjeni propisa iz oblasti zaštite potrošača	- redovne i vanredne kontrole (planirane kontrole i kontrole po dojavama i reklamacijama potrošača)	Inspektorat RS i inspekcije u sastavu organa lokalne samouprave	Kontinuirano	- jačanje saradnje svih nositelja zaštite potrošača kroz planiranje ciljeva, zadataka i sredstava za njihovu realizaciju
2.	Laboratorijska provjera usaglašenosti proizvoda s definiranim zahtjevima	- uzorkovanje i dostavljanje na laboratorijsko ispitivanje	Inspektorat RS i inspekcije u sastavu organa lokalne samouprave i ovlaštene laboratorije	Povremeno prema procjeni rizika i u skladu s raspoloživim finansijskim sredstvima	- jačanje laboratorijskih kapaciteta i veća finansijska sredstva

3.	Jačanje komunikacije i razmjena informacija sa svim nositeljima zaštite potrošača	- saradnja s udruženjima potrošača i drugim nadležnim institucijama; - razmjena informacija putem međunarodnih sistema za brzo obavještavanje (RASFF, RAPEX...)	Inspektorat RS i inspekcije u sastavu organa lokalne samouprave	Kontinuirano	- održavanje stalne komunikacije i intenziviranje iste u određenim okolnostima
4.	Informiranje potrošača	- medijsko predstavljanje planiranih i realiziranih inspekcijskih aktivnosti	Inspektorat RS i inspekcije u sastavu organa lokalne samouprave	Povremeno po potrebi	- objektivno i pravovremeno informiranje
5.	Potpuno primjenjivi propisi	- davanje mišljenja i inicijativa za izmjenu propisa iz oblasti zaštite potrošača	Inspektorat RS i inspekcije u sastavu organa lokalne samouprave	Po potrebi	- bolja saradnja između predlagača propisa i inspekcijskih organa
6.	Edukacija i podizanje svijesti potrošača	- učešće u kampanjama	Nadležni organi	Po potrebi	- veća učestalost i obuhvatnost provođenja kampanja putem masovnih sredstava informiranja

POGLAVLJE XX - Inspektorat Brčko Distrikta BiH

ODJELJAK A. - Uloga institucije u sistemu zaštite potrošača i trenutno stanje

U okviru Inspektorata Brčko Ditrikta BiH nadzor nad primjenom propisa iz oblasti zaštite potrošača obavljaju sljedeće inspekcije: tržišna, poljoprivredna, zdravstvena, sanitarna, veterinarka, saobraćajna, građevinska, inspekcija za puteve, elektroenergetska, termoenergetka, inspekcija zaštite na radu i komunalna inspekcija. Nedostatak laboratorija za ispitivanje određenih vrsta roba, neosposobljenost laboratorija za utvrđivanje određenih vrlo značajnih parametara, nedovoljna finansijska sredstva, te nedostatak propisa iz ove oblasti predstavljaju probleme s kojima se Inspektorat suočava u svom radu.

ODJELJAK B. - Planirane aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Jačanje društvene discipline i odgovornosti u primjeni propisa čime se postiže zaštita potrošača i smanjuje nelojalna konkurencija	- vršenje inspekcijskog nadzora uz davanje prioriteta manje uređenim oblastima - po potrebi usmjeravanje nadzora prema oblastima s pojavom većeg rizika; - pored proaktivnog, vršit će se i reaktivni nadzor koji obuihvata aktivnosti pokrenute na osnovu prigovora potrošača, obavijesti i informacija od nadležnih agencija	Nadležne inspekcije u sastavu Inspektorata Brčko Distrikta BiH	Kontinuirano	- usklađivanje propisa s propisima EU - donošenje novih, te izmjene i dopune postojećih pravnih propisa u cilju podizanja kvaliteta zaštite potrošača - jačanje laboratorijskih kapaciteta i ovlašćivanje laboratorija za pojedina ispitivanja - saradnja između svih nositelja aktivnosti zaštite potrošača - provođenje akcija uzorkovanja pojedinih vrsta roba na tržištu

POGLAVLJE XXI - Udruženja potrošača

Udruženja potrošača u BiH predstavljaju vrlo bitan subjekt u sistemu zaštite potrošača jer imaju ulogu posrednika između potrošača i nadležnih organa, inspekcija i drugih subjekata kojima je zakonom propisana obaveza zaštite potrošača. Njihova nadležnost propisana je članom 112. Zakona o zaštiti potrošača u BiH. Djeluju kao neprofitne i nevladine organizacije koje imaju svojstvo pravnog lica, te se kao takve ne mogu baviti privrednom djelatnošću. Sve svoje aktivnosti usmjeravaju isključivo na zaštitu pojedinačnih i zajedničkih interesa potrošača. Udruženja potrošača imaju pravo na učešće pri dodjeljivanju javnih poslova za oblast zaštite potrošača na način kako je propisano članovima 113.,114. i 115. Zakona o zaštiti potrošača u BiH. Udruženja potrošača u BiH su različito organizirana na različitim nivoima, počev od općinskog, kantonalnog, entitetskog nivoa, nivoa Brčko Distrikta BiH, te na nivou BiH. Krovno udruženje je Savez udruženja potrošača Bosne i Hercegovine (SUP BiH), koji je osnovan u septembru 2004. godine i registriran u Ministarstvu pravde BiH. Svrha Saveza je da osigura pomoć svojim članicama i osigura zaštitu interesa potrošača u BiH, ali i da predstavlja udruženja na internacionalnom nivou. Članstvo u Savezu je otvoreno pod jednakim uslovima prema svim udruženjima potrošača. U budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2014. godinu nisu planirana sredstva za finansiranje udruženja potrošača. Entiteti i Brčko Distrikt BiH izdvajaju značajna finansijska sredstva za finansiranje udruženja potrošača.

Planirane aktivnosti SUP BiH u 2014. godini koje se odnose na oblast zaštite potrošača

R.b.	Ciljevi	Zadaci	Nositelji	Rok za realizaciju zadataka	Prijedlozi mjera za poboljšanje
1.	Jačanje kapaciteta	- redovna Skupština Saveza;	Članice Saveza	Mart 2014. godine	- uključivanje Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i članova Vijeća za zaštitu potrošača BiH u radionice
		- minimalno četiri sjednice Upravnog odbora;		Kvartalno	
		- minimalno četiri Radionice za članice Saveza;		Kvartalno	
		- uspostava Ureda Saveza, nabavka minimuma uredske opreme i zapošljavanje sekretara Saveza		Mart 2014. godine	
2.	Informiranje i edukacija potrošača u BiH	- studijsko putovanje u/iz susjednih zemalja	Upravni odbor Saveza i Vijeće za zaštitu potrošača BiH	Juni 2014. godine	
		- Konferencija o zaštiti prava potrošača u BiH	Upravni odbor Saveza	Septembar 2014. godine	
3.	Harmonizacija propisa kojima se unaprjeđuje zaštita potrošača u BiH	- utvrđivanje i analiza nedostataka Zakona o zaštiti potrošača u BiH u cilju unaprjeđenja istog;	Članice Saveza - Radne grupe	Kontinuirano	- podrška članova Vijeća za zaštitu potrošača BiH
		- izrada pregleda propisa kojima se reguliraju sljedeće oblasti: pružanje komunalnih i ostalih usluga od općeg interesa; proizvodnja i stavljanje u promet hrane, prava osiguranika i pružanje zdravstvenih usluga			

4.	Monitoring primjene Zakona o zaštiti potrošača BiH	- izrada metodologije za praćenje pojava narušavanja prava potrošača	Članice Saveza - Radne grupe	Kontinuirano	- podrška članova Vijeća za zaštitu potrošača BiH
5.	Jačanje medijske prezentacije rada Saveza i njegovih članica	- izrada programa promocije i lobiranja	Članice Saveza - Radne grupe	Kontinuirano	- podrška medija kao nositelja zaštite potrošača
6.	Saradnja s drugim nevladinim organizacijama, udruženjima potrošača u zemlji i drugim državama, te saradnja s fondacijama	- markiranje asocijacija potrošača iz drugih zemalja s kojima bi prioritetno trebalo uspostaviti saradnju - traženje fondacija	Članice Saveza - Radne grupe	Kontinuirano	- podrška Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i Ministarstva civilnih poslova

POGLAVLJE XXII - Obrazovne institucije i mediji

Pravo na obrazovanje o pitanjima potrošača i pravo na informiranost su osnovna i neotuđiva prava potrošača koja su im data članom 3. tačke b) i d) Zakona o zaštiti potrošača u BiH. Članom 116. istog Zakona određeni su i načini obrazovanja potrošača kao što su: a) putem posebnih kurseva, seminara i savjetovanja; b) sredstava javnog informiranja (TV, radio, štampa); c) specijalnih publikacija za obrazovanje potrošača.

Osim navedenih, ukazuje se potreba i za novim modelima edukacije potrošača kao što je, između ostalog, i dopuna nastavnog programa u obrazovnim institucijama materijom iz oblasti zaštite potrošača koja ima za krajnji cilj kvalitetno obrazovanje o pravima, obavezama i zaštiti potrošača. Potpuna i pravovremena informiranost potrošača je nemoguća bez aktivne uloge svih sredstava javnog informiranja (TV, radio, štampa), kao najefikasnijeg načina obavještavanja potrošača o proizvodima i uslugama koje koriste ili će koristiti.

DIO PETI - OKVIRNI OBIM FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA OSTVARIVANJE ZADATAKA IZ PROGRAMA

Realizaciju prethodno navedenih zadataka (u tabelama), a čiji je cilj promocija dobrog i efikasnog provođenja politike zaštite potrošača, nadležni organi vrše u sklopu svojih redovnih aktivnosti. Organi uprave zaduženi za pojedine zadatke iz Programa predvidjeli su finansiranje izvršavanja zadataka redovnim budžetskim sredstvima koja su planirana u budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2014. godinu (Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja, Ombudsmen za zaštitu potrošača u BiH, Agencija za lijekove i medicinska sredstva, Agencija za sigurnost hrane BiH, RAK, Agencija za statistiku BiH, Institut za mjeriteljstvo, Institut za standardizaciju itd.) i budžetima entiteta i Brčko Distrikta BiH.

Pojedini organi uprave sa specifičnim aktivnostima su planirali sredstva za posebne namjene.

Ured za veterinarstvo BiH je planirao finansijska sredstva za 2014. godinu:

- za provođenje monitoringa bolesti kod salmonidnih i ciprinidnih vrsta riba 51.520,00 KM,
- za provođenje monitoringa bolesti Avijarne influence kod peradi 32.000,00 KM,
- za provođenje plana praćenja rezidua 400.000,00 KM i
- za provođenje službenih kontrola u registriranim i odobrenim objektima 35.000,00 KM.

Planirane aktivnosti Instituta za intelektualno vlasništvo finansiraju se iz redovnih budžetskih sredstava ali i iz sredstava EPO-a (Evropske patentne organizacije) utvrđenih bilateralnim programom saradnje s Institutom za intelektualno vlasništvo BiH i sredstava WIPO (Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo).

Planirani zadaci Agencije za nadzor nad tržištem BiH se realiziraju iz redovnih budžetskih sredstava i sredstava osiguranih iz fonda IPA 2009.

Agencija za statistiku BiH je planirala za provođenje Ankete o potrošnji domaćinstava u BiH oko 1 milion KM (iznos se troši tokom perioda od 2 godine i pokriva sve aktivnosti statističkih institucija od pripreme ankete do objave rezultata). Za izradu Indeksa potrošačkih cijena u BiH Agencija za statistiku je planirala 25.000,00 KM mjesečno (pokriva sve troškove od prikupljanja podataka o oko 21000 potrošačkih cijena za oko 650 proizvoda i usluga u 12 gradova BiH do objave podataka o inflaciji).

Inspekcijski nadzor u Federaciji BiH se finansira iz budžeta FBiH i budžeta organa nižih nivoa vlasti. U Programu i Planu rada Inspektorata tržišno-turističke inspekcije za 2014. godinu previđa se osiguravanje sredstava za ispunjenje zadataka: za laboratorijska ispitivanja kvaliteta proizvoda u unutrašnjem prometu roba i usluga potrebno je osigurati 100.000,00 KM za planiranih 500 uzoraka; za laboratorijska ispitivanja sigurnosih zahteva neprehrambenih proizvoda potrebno je osigurati 20.000,00 KM za ispitivanja i provjeru 10 uzoraka; za troškove opreme, uređaja te instrumenata i drugih sredstava za uzimanje uzoraka radi slanja na laboratorijske analize potrebno je obezbjediti 14.200,00 KM.

Inspekcijski nadzor u Republici Srpskoj se finansira iz budžeta Republike Srpske i budžeta organa lokalne samouprave. Budžetom Republike Srpske za 2014. godinu su za Republičku upravu za inspekcijske poslove planirani troškovi laboratorijske analize uzoraka proizvoda s tržišta i redovnih monitoringa.

Inspektorat Brčko Distrikta BiH svoje aktivnosti vrši na osnovu redovnih budžetskih sredstava koja su planirana za 2014. godinu.

Obzirom da je veliki broj budžetskih korisnika na državnom, entitetskom i nižim nivoima vlasti uključen u ostvarenje ovog Programa i njegovih planiranih ciljeva, veoma je teško odrediti u apsolutnom iznosu okvirni obim finansijskih sredstava, koji bi bio dovoljan za njegovu realizaciju. Zbog toga bi koncept, po kojem su sami nositelji aktivnosti planirali zadatke i rokove za njihovo izvršenje, trebao biti polazni osnov za konkretiziranje obima finansijskih sredstava za ostvarivanje zadataka iz Programa.

DIO ŠESTI - OKVIRNI OBIM FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA PODSTICANJE RAZVOJA I DJELOVANJA UDRUŽENJA ZA ZAŠTITU POTROŠAČA

Odlukom Vijeća ministara BiH o osnovnim kriterijima za dodjeljivanje grant podrške za svaku kalendarsku godinu uvrštena je odredba prema kojoj će udruženja za zaštitu potrošača moći aplicirati za dodjelu sredstava iz tekuće rezerve budžeta BiH. Nadležna entitetska ministarstva iz vlastitog budžeta izdvajat će dio sredstava za podsticanje razvoja i djelovanja udruženja za zaštitu potrošača u cilju obrazovanja i osvješćivanja potrošača o njihovom stvarnom položaju i snazi na tržištu. U budžetu Federacije BiH za 2014. godinu Federalno ministarstvo trgovine je osiguralo grant sredstva za podršku udruženjima potrošača u iznosu od 75.000,00 KM. U budžetu Republike Srpske za 2014. godinu Ministarstvo trgovine i turizma RS je osiguralo grant sredstva za podršku udruženjima za zaštitu potrošača u iznosu od 100.000,00 KM. Odjel za privredni razvoj, sport i kulturu je prilikom izrade prijedloga budžeta Brčko Distrikta

BiH za 2014. godinu planirao grant sredstva za Udruženje građana "Zaštita potrošača" Brčko Distrikta BiH (za rad i materijalne troškove), u iznosu od 4.250 KM.

Osim finansijske, udruženjima za zaštitu potrošača bit će pružena i tehnička pomoć, te u cilju što kvalitetnijeg informiranja i edukacije potrošača i trgovaca o njihovim pravima i obavezama, u skladu sa Zakonom o zaštiti potrošača u BiH, pomoć u organizaciji seminara, okruglih stolova, radio i TV emisija, uz angažiranje relevantnih stručnjaka iz pojedinih oblasti koje su vezane za oblast zaštite potrošača, štampanju i distribuciji brošura na temu zaštite potrošača, organiziranju predavanja u školama i drugim vidovima aktivnosti.

DIO SEDMI - ZAKLJUČAK

Ovim Programom određeni su okviri prioriteta politike Bosne i Hercegovine na području zaštite potrošača za 2014. godinu. Osiguranje primjerenog funkcioniranja tržišta ovisit će o razvoju upravne infrastrukture kako bi se osigurao nadzor nad tržištem i provedba zakona na tom području. Razvoj otvorenog dijaloga svih interesnih grupa u društvu sa svrhom osiguranja jasnoće, konzistentnosti postupanja i razumijevanja u definiranju interesa potrošača, cilj je Bosne i Hercegovine. On će se ostvariti daljnjim usklađivanjem preuzetih obaveza, vlastitih mogućnosti i interesa. Čitav proces ovisi o spremnosti svih ključnih sektora, od osposobljenosti cjelokupnog sistema za proces prilagođavanja standardima EU, preko obrazovanja ljudskih potencijala u državnoj upravi i pravosuđu do jedinstvene, kvalitetno osposobljene, osviješćene i obaviještene javnosti. Uspjeh provedbe ovoga Programa, u prvom redu, ovisit će o spremnosti svih ključnih nositelja zaštite potrošača za izvršavanje utvrđenih zadataka i poštivanje navedenih rokova.

1451

Na temelju članka 86. stavka (2) Zakona o javnim nabavama ("Službeni glasnik BiH", broj 39/14) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za javne nabave, uz prethodnu suglasnost Odbora Agencije za javne nabave, na 113. sjednici održanoj 27.11.2014. godine, donijelo je

NAPUTAK
O UVJETIMA I NAČINU NA KOJI SEKTORSKO UGOVORNO TIJELO DODJELJUJE UGOVORE POVEZANOM PODUZEĆU, POSLOVNOM PARTNERSTVU ILI SEKTORSKOM UGOVORNOM TIJELU KOJE JE SASTAVNI DIO POSLOVNOG PARTNERSTVA

Članak 1.
(Predmet)

(1) Predmet ovog naputka je definiranje uvjeta i načina, na koji sektorsko ugovorno tijelo dodjeljuje ugovore povezanom poduzeću (u daljnjem tekstu: povezano društvo), poslovnom partnerstvu (u daljnjem tekstu: poslovno udruženje) ili sektorskom ugovornom tijelu koje je sastavni dio poslovnog udruženja.
(2) Sektorsko ugovorno tijelo je tijelo koji obavlja djelatnosti iz članaka 78-83. Zakona o javnim nabavama ("Službeni glasnik BiH", broj 39/14), (u daljnjem tekstu: Zakon).
(3) Dodjela ugovora, prema ovom naputku, ne smije se vršiti u svrhu ograničavanja, narušavanja i ugrožavanja tržišne konkurencije i izbjegavanja primjene Zakona.

Članak 2.
(Definicija povezanog društva i poslovnog udruženja)

(1) Povezano društvo je svako društvo čije se godišnje izvješće konsolidira sa izvješćem sektorskog ugovornog tijela sukladno zahtjevima iz pozitivnih propisa o računovodstvu i reviziji u Bosni i Hercegovini, a u slučaju subjekata na koje se ne odnose Zakon o gospodarskim društvima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakon o gospodarskim društvima Republike Srpske, svako društvo nad kojim sektorsko ugovorno tijelo ima ili može imati izravan ili neizravan preovladavajući utjecaj u smislu članka 5. stavak (1) točka b) Zakona, ili koje ima ili može imati preovladavajući utjecaj na sektorsko ugovorno tijelo, ili koje zajedno sa sektorskim ugovornim tijelom podliježe preovladavajućem utjecaju drugog društva na temelju vlasništva, financijskog udjela ili na temelju pravila koja vrijede za društvo.
(2) Poslovno udružnje je udruženje utemeljeno isključivo od više sektorskih ugovornih tijela u svrhu obavljanja djelatnosti u smislu članaka 78-83. Zakona, sa društvom povezanim sa jednim od tih sektorskih ugovornih tijela.

Članak 3.
(Uvjeti za primjenu izuzeća)

(1) Odredbe Zakona se ne primjenjuju ako ugovor o javnoj nabavi zaključuje:
   a) sektorsko ugovorno tijelo sa povezanim društvom, ili
   b) poslovno udruženje sa društvom povezanim sa jednim od sektorskih ugovornih tijela unutar poslovnog udruženja.
(2) Odredba prethodnog stavka se primjenjuje:
   a) na ugovor o nabavi usluga koje su potrebne za obavljanje djelatnosti definiranih člancima 78-83. Zakona, pod uvjetom da najmanje 80% prosječnog prometa povezanog društva u odnosu na sveukupne usluge koje to povezano društvo pruža, za prethodne tri godine, potječe od pružanja takvih usluga društvima sa kojima je povezano;
   b) na ugovor o javnoj nabavi robe potrebne za obavljanje djelatnosti definiranih člancima 78-83. Zakona, pod uvjetom da najmanje 80% prosječnog prometa povezanog društva, u odnosu na ukupan promet roba koje to povezano društvo isporučuje, za prethodne tri godine, potječe od isporuke te robe društvima sa kojima je povezano;
   c) na ugovor o nabavi radova potrebnih za obavljanje djelatnosti definiranih člancima 78-83. Zakona, pod uvjetom da najmanje 80% prosječnog prometa povezanog društva u odnosu na sveukupne radove koje to povezano društvo izvodi, za prethodne tri godine, potječe od izvođenja takvih radova za društva sa kojima je povezano.
(3) U slučaju da ne postoje pokazatelji prometa za prethodne tri godine, zbog datuma osnivanja ili početka obavljanja djelatnosti povezanog društva, smatrat će se dovoljnim da to društvo učini vjerojatnim postizanje prometa utvrđenog u stavku (2) ovog članka, pri čemu će koristiti poslovne projekcije.
(4) Ako dva ili više društava povezanih sa sektorskim ugovornim tijelom pružaju iste ili slične usluge, isporučuju istu robu, ili izvode iste ili slične radove, tada se učešće u postotcima navedeno u stavku (2) ovog članka, računa uz uvažavanje ukupnog prometa, koji potječe od pružanja takvih usluga, isporuke tih roba ili izvođenja takvih radova, tih povezanih društava.

Članak 4.
(Ugovori unutar poslovnih udruženja)

(1) Ugovor o javnoj nabavi koji se dodjeljuje unutar poslovnog udruženja bit će izuzet od primjene Zakona, ako:

a) poslovno udruženje je utemeljeno isključivo od više sektorskih ugovornih tijela u svrhu obavljanja djelatnosti u smislu članaka 78-83. Zakona, sa jednim ili više tih sektorskih ugovornih tijela, ili
b) sektorsko ugovorno tijelo sa poslovnim udruženjem čiji je sastavni dio, pod uvjetom da je poslovno udruženje utemeljeno u svrhu obavljanja djelatnosti u smislu članaka 78-83. Zakona, tijekom razdoblja od najmanje tri godine, i da je aktom o utemeljenju poslovnog udruženja određeno da će sektorska ugovorna tijela koja čine to poslovno udruženje, biti u njegovom sastavu najmanje tri godine.

Članak 5.
(Uvjeti ugovora)

(1) Ugovori koji se dodjeljuju sukladno članku 86. stavak (2) Zakona nisu ugovori na neodređeno vremensko razdoblje.
(2) Sektorsko ugovorno tijelo je obvezno raskinuti ugovor dodijeljen sukladno članku 86. stavak (2) Zakona ukoliko ugovorna strana prestane ispunjavati uvjete i zahtjeve propisane člankom 2. ovog naputka, a do isteka ugovora je ostalo više od šest mjeseci.

Članak 6.
(Podugovaranje)

(1) Podugovaranje u ugovoru dodijeljenom sukladno članku 86. stavak (2) Zakona nije dozvoljeno, osim ukoliko podugovarač ispunjava uvjete i zahtjeve propisane člankom 2. ovog naputka.
(2) Podugovarač nema pravo dalje prenositi jednu ili više aktivnosti, uključenih u predmet podugovora.
(3) Ugovorna strana osigurava i zadržava pisani dokaz da podugovarač ispunjava uvjete i zahtjeve propisane ovim naputkom.

Članak 7.
(Arhiviranje)

(1) Sektorsko ugovorno tijelo u pisanoj obliku čuva sljedeće podatke:
a) naziv povezanog društva ili poslovnog udruženja koji su u pitanju,
b) prirodu i vrijednost ugovora koji je u pitanju,
c) dokaz da odnos između povezanog društva ili poslovnog udruženja, kojem se ugovor dodjeljuje i sektorskog ugovornog tijela, ispunjava uvjete i zahtjeve propisane člankom 2. ovog naputka.
(2) Podaci sukladno stavku (1) ovog članka čuvaju se sukladno zakonima Bosne i Hercegovine koji se odnose na arhiviranje.

Članak 8.
(Izvješća za Agenciju za javne nabave)

(1) Sektorsko ugovorno tijelo je dužno da do 31. siječnja naredne godine, Agenciji za javne nabave, dostavi izvješće koje sadrži podatke za prethodnu godinu u svezi sa:
a) spiskom ugovora dodijeljenih sukladno članku 86. stavak (2) Zakona,
b) nazivom povezanog društva ili poslovnog udruženja koji je u pitanju,
c) prirodom i vrijednosti ugovora koji su u pitanju,
d) vrstom odnosa između povezanog društva ili poslovnog udruženja kojim se dodjeljuje ugovor.

Članak 9.
(Stupanje na snagu)

Ovaj naputak stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 192/14	Predsjedatelj
27. studenoga 2014. godine	Vijeća ministara BiH
Sarajevo	**Vjekoslav Bevanda**, v. r.

На основу члана 86. став (2) Закона о јавним набавкама ("Службени гласник БиХ", број 39/14) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на приједлог Агенције за јавне набавке, уз претходну сагласност Одбора Агенције за јавне набавке, на 113. сједници одржаној 27.11.2014. године, донио је

УПУТСТВО
О УСЛОВИМА И НАЧИНУ НА КОЈИ СЕКТОРСКИ УГОВОРНИ ОРГАН ДОДЈЕЉУЈЕ УГОВОРЕ ПОВЕЗАНОМ ПРЕДУЗЕЋУ, ПОСЛОВНОМ ПАРТНЕРСТВУ ИЛИ СЕКТОРСКОМ УГОВОРНОМ ОРГАНУ КОЈИ ЈЕ САСТАВНИ ДИО ПОСЛОВНОГ ПАРТНЕРСТВА

Члан 1.
(Предмет)

(1) Предмет овог упутства је дефинисање услова и начина, на који секторски уговорни орган додјељује уговоре повезаном предузећу (у даљем тексту: повезано друштво), пословном партнерству (у даљем тексту: пословно удружење) или секторском уговорном органу који је саставни дио пословног удружења.
(2) Секторски уговорни орган је орган који обавља дјелатности из чланова 78-83. Закона о јавним набавкама ("Службени гласник БиХ", број 39/14), (у даљем тексту: Закон).
(3) Додјела уговора, према овом упутству, не смије се вршити у сврху ограничавања, нарушавања и угрожавања тржишне конкуренције и избјегавања примјене Закона.

Члан 2.
(Дефиниција повезаног друштва и пословног удружења)

(1) Повезано друштво је свако друштво чији се годишњи извјештај консолидује са извјештајем секторског уговорног органа у складу са захтјевима из позитивних прописа о рачуноводству и ревизији у Босни и Херцеговини, а у случају субјеката на које се не односе Закон о привредним друштвима Федерације Босне и Херцеговине и Закон о привредним друштвима Републике Српске, свако друштво над којим секторски уговорни орган има или може имати непосредан или посредан превладавајући утицај у смислу члана 5. став (1) тачка б) Закона, или које има или може имати превладавајући утицај на секторски уговорни орган, или које заједно са секторским уговорним органом подлијеже превладавајућем утицају другог друштва на основу власништва, финансијског удјела или на основу правила која вриједе за друштво.
(2) Пословно удружње је удружење основано искључиво од више секторских уговорних органа у сврху обављања дјелатности у смислу чланова 78-83. Закона, са друштвом повезаним са једним од тих секторских уговорних органа.

Član 3.

(Uslovi za primjenu izuzeća)

(1) Odredbe zakona se ne primjenjuju ako ugovor o javnoj nabavci zaključuje:
   a) sektorski ugovorni organ sa povezanim društvom, ili
   b) poslovno udruženje sa društvom povezanim sa jednim od sektorskih ugovornih organa unutar poslovnog udruženja.

(2) Odredba pretkodnog stava se primjenjuje:
   a) na ugovor o nabavci usluga koje su potrebne za obavljanje djelatnosti definisanih člановima 78-83. Zakona, pod uslovom da najmanje 80% prosječnog prometa povezanog društva u odnosu na svеu-kupne usluge koje to povezano društvo pružа, za pretkodne tri godine, potiče od pružanja takvih usluga društvima sa kojima je povezano;
   b) na ugovor o javnoj nabavci robe potrebne za obavljanje djelatnosti definisanih člановima 78-83. Zakona, pod uslovom da najmanje 80% prosječnog prometa povezanog društva, u odnosu na ukupan promet roba koje to povezano društvo isporučuje, za pretkodne tri godine, potiče od isporuke te robe društvima sa kojima je povezano;
   c) na ugovor o nabavci radova potrebnih za obavljanje djelatnosti definisanih člановima 78-83. Zakona, pod uslovom da najmanje 80% prosječnog prometa povezanog društva u odnosu na sveukupne radove koje to povezano društvo izvodi, za pretkodne tri godine, potiče od izvođenja takvih radova za društva sa kojima je povezano.

(3) U slučaju da ne postoje pokazatelji prometa za pretkodne tri godine, zbog datuma osnivanja ili početka obavljanja djelatnosti povezanog društva, smatraće se dovoljnim da to društvo učini vjerovatnim postizanja prometa utvrđenog u stavu (2) ovog člana, pri čemu će koristiti poslovne projekcije.

(4) Ako dva ili više društva povezanih sa sektorskim ugovornim organom pružaju iste ili slične usluge, isporučuju istu robu, ili izvode iste ili slične radove, tada se procentualno učešće navedeno u stavu (2) ovog člana, računa uz uvažavanje ukupnog prometa, koji potiče od pružanja takvih usluga, isporuke tih roba ili izvođenja takvih radova, tih povezanih društava.

Član 4.

(Ugovori unutar poslovnih udruženja)

(1) Ugovor o javnoj nabavci koji se dodjeljuje unutar poslovnog udruženja biće izuzet od primjene Zakona, ako:
   a) poslovno udruženje je osnovano isključivo od više sektorskih ugovornih organa u svrhu obavljanja djelatnosti u smislu članova 78-83. Zakona, sa jednim ili više tih sektorskih ugovornih organa, ili
   b) sektorski ugovorni organ sa poslovnim udruženjem čiji je sastavni dio, pod uslovom da je poslovno udruženje osnovano u svrhu obavljanja djelatnosti u smislu članova 78-83. Zakona, tokom perioda od najmanje tri godine, i da je aktom o osnivanju poslovnog udruženja određeno da će sektorski ugovorni organi koji čine to poslovno udruženje, biti u njegovom sastavu najmanje tri godine.

Član 5.

(Uslovi ugovora)

(1) Ugovori koji se dodjeljuju u skladu sa članom 86. stav (2) Zakona nisu ugovori na neodređeni vremenski period.

(2) Sektorski ugovorni organ je obavezan da raskine ugovor dodijeljen u skladu sa članom 86. stav (2) Zakona ukolico ugovorna strana prestane ispunjavati uslove i zahtjeve propisane članom 2. ovog uputstva, a do istekа ugovora je ostalo više od šest mjeseci.

Član 6.

(Podugovaranje)

(1) Podugovaranje u ugovoru dodijeljenom u skladu sa članom 86. stav (2) Zakona nije dozvoljeno, osim ukolico podugovarač ispunjava uslove i zahtjeve propisane članom 2. ovog uputstva.

(2) Podugovarač nema pravo da dalje prenosi jednu ili više aktivnosti, uključenih u predmet podugovora.

(3) Ugovorna strana osigurava i zadržava pisani dokaz da podugovarač ispunjava uslove i zahtjeve propisane ovim uputstvom.

Član 7.

(Arhiviranje)

(1) Sektorski ugovorni organ u pismenoj formi čuva sljedeće podatke:
   a) naziv povezanog društva ili poslovnog udruženja koji su u pitanju,
   b) prirodu i vrijednost ugovora koji je u pitanju,
   c) dokaz da odnos između povezanog društva ili poslovnog udruženja, kojem se ugovor dodjeljuje i sektorskog ugovornog organa, ispunjava uslove i zahtjeve propisane članom 2. ovog uputstva.

(2) Podaci u skladu sa stavom (1) ovog člana čuvaju se u skladu sa zakonima Bosne i Hercegovine koji se odnose na arhiviranje.

Član 8.

(Izvještaji za Agenciju za javne nabavke)

(1) Sektorski ugovorni organ je dužan da do 31. januara naredne godine, Agenciji za javne nabavke, dostavi izvještaj koji sadrži podatke za pretkodnu godinu u vezi sa:
   a) spiskom ugovora dodijeljenih u skladu sa članom 86. stav (2) Zakona,
   b) nazivom povezanog društva ili poslovnog udruženja koji je u pitanju,
   c) prirodom i vrijednosti ugovora koji su u pitanju,
   d) vrstom odnosa između povezanog društva ili poslovnog udruženja kojim se dodjeljuje ugovor.

Član 9.

(Stupanje na snagu)

Ovo uputstvo stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

SM broj 192/14	Predsjedavajući
27. novembra 2014. godine	Savjeta ministara BiH
Sarajevo	**Vjekoslav Bevanda**, s. r.

Na osnovu člana 86. stav (2) Zakona o javnim nabavkama ("Službeni glasnik BiH", broj 39/14) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za javne nabavke, uz prethodnu saglasnost Odbora Agencije za javne nabavke, na 113 sjednici održanoj 27.11.2014. godine, donijelo je

UPUTSTVO
O USLOVIMA I NAČINU NA KOJI SEKTORSKI UGOVORNI ORGAN DODJELJUJE UGOVORE POVEZANOM PREDUZEĆU, POSLOVNOM PARTNERSTVU ILI SEKTORSKOM UGOVORNOM ORGANU KOJI JE SASTAVNI DIO POSLOVNOG PARTNERSTVA

Član 1.
(Predmet)

(1) Predmet ovog uputstva je definisanje uslova i načina, na koji sektorski ugovorni organ dodjeljuje ugovore povezanom preduzeću (u daljem tekstu: povezano društvo), poslovnom partnerstvu (u daljem tekstu: poslovno udruženje) ili sektorskom ugovornom organu koji je sastavni dio poslovnog udruženja.
(2) Sektorski ugovorni organ je organ koji obavlja djelatnosti iz članova 78-83. Zakona o javnim nabavkama ("Službeni glasnik BiH", broj 39/14), (u daljem tekstu: Zakon).
(3) Dodjela ugovora, prema ovom uputstvu, ne smije se vršiti u svrhu ograničavanja, narušavanja i ugrožavanja tržišne konkurencije i izbjegavanja primjene Zakona.

Član 2.
(Definicija povezanog društva i poslovnog udruženja)

(1) Povezano društvo je svako društvo čiji se godišnji izvještaj konsolidira sa izvještajem sektorskog ugovornog organa u skladu sa zahtjevima iz pozitivnih propisa o računovodstvu i reviziji u Bosni i Hercegovini, a u slučaju subjekata na koje se ne odnose Zakon o privrednim društvima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakon o privrednim društvima Republike Srpske, svako društvo nad kojim sektorski ugovorni organ ima ili može imati neposredan ili posredan prevladavajući uticaj u smislu člana 5. stav (1) tačka b) Zakona, ili koje ima ili može imati prevladavajući uticaj na sektorski ugovorni organ, ili koje zajedno sa sektorskim ugovornim organom podliježe prevladavajućem uticaju drugog društva na osnovu vlasništva, finansijskog udjela ili na osnovu pravila koja vrijede za društvo.
(2) Poslovno udružnje je udruženje osnovano isključivo od više sektorskih ugovornih organa u svrhu obavljanja djelatnosti u smislu članova 78-83. Zakona, sa društvom povezanim sa jednim od tih sektorskih ugovornih organa.

Član 3.
(Uslovi za primjenu izuzeća)

(1) Odredbe zakona se ne primjenjuju ako ugovor o javnoj nabavci zaključuje:
   a) sektorski ugovorni organ sa povezanim društvom, ili
   b) poslovno udruženje sa društvom povezanim sa jednim od sektorskih ugovornih organa unutar poslovnog udruženja.
(2) Odredba prethodnog stava se primjenjuje:
   a) na ugovor o nabavci usluga koje su potrebne za obavljanje djelatnosti definisanih članovima 78-83. Zakona, pod uslovom da najmanje 80% prosječnog prometa povezanog društva u odnosu na sveukupne usluge koje to povezano društvo pruža, za prethodne tri godine, potiče od pružanja takvih usluga društvima sa kojima je povezano;
   b) na ugovor o javnoj nabavci robe potrebne za obavljanje djelatnosti definisanih članovima 78-83. Zakona, pod uslovom da najmanje 80% prosječnog prometa povezanog društva, u odnosu na ukupan promet roba koje to povezano društvo isporučuje, za prethodne tri godine, potiče od isporuke te robe društvima sa kojima je povezano;
   c) na ugovor o nabavci radova potrebnih za obavljanje djelatnosti definisanih članovima 78-83. Zakona, pod uslovom da najmanje 80% prosječnog prometa povezanog društva u odnosu na sveukupne radove koje to povezano društvo izvodi, za prethodne tri godine, potiče od izvođenja takvih radova za društva sa kojima je povezano.
(3) U slučaju da ne postoje pokazatelji prometa za prethodne tri godine, zbog datuma osnivanja ili početka obavljanja djelatnosti povezanog društva, smatraće se dovoljnim da to društvo učini vjerovatnim postizanja prometa utvrđenog u stavu (2) ovog člana, pri čemu će koristiti poslovne projekcije.
(4) Ako dva ili više društva povezanih sa sektorskim ugovornim organom pružaju iste ili slične usluge, isporučuju istu robu, ili izvode iste ili slične radove, tada se procentualno učešće navedeno u stavu (2) ovog člana, računa uz uvažavanje ukupnog prometa, koji potiče od pružanja takvih usluga, isporuke tih roba ili izvođenja takvih radova, tih povezanih društava.

Član 4.
(Ugovori unutar poslovnih udruženja)

(1) Ugovor o javnoj nabavci koji se dodjeljuje unutar poslovnog udruženja biće izuzet od primjene Zakona, ako:
   a) poslovno udruženje je osnovano isključivo od više sektorskih ugovornih organa u svrhu obavljanja djelatnosti u smislu članova 78-83. Zakona, sa jednim ili više tih sektorskih ugovornih organa, ili
   b) sektorski ugovorni organ sa poslovnim udruženjem čiji je sastavni dio, pod uslovom da je poslovno udruženje osnovano u svrhu obavljanja djelatnosti u smislu članova 78-83. Zakona, tokom perioda od najmanje tri godine, i da je aktom o osnivanju poslovnog udruženja određeno da će sektorski ugovorni organi koji čine to poslovno udruženje, biti u njegovom sastavu najmanje tri godine.

Član 5.
(Uslovi ugovora)

(1) Ugovori koji se dodjeljuju u skladu sa članom 86. stav (2) Zakona nisu ugovori na neodređeni vremenski period.
(2) Sektorski ugovorni organ je obavezan da raskine ugovor dodijeljen u skladu sa članom 86. stav (2) Zakona ukoliko ugovorna strana prestane ispunjavati uslove i zahtjeve propisane članom 2. ovog uputstva, a do isteka ugovora je ostalo više od šest mjeseci.

Član 6.
(Podugovaranje)

(1) Podugovaranje u ugovoru dodijeljenom u skladu sa članom 86. stav (2) Zakona nije dozvoljeno, osim ukoliko podugovarač ispunjava uslove i zahtjeve propisane članom 2. ovog uputstva.
(2) Podugovarač nema pravo da dalje prenosi jednu ili više aktivnosti, uključenih u predmet podugovora.
(3) Ugovorna strana osigurava i zadržava pisani dokaz da podugovarač ispunjava uslove i zahtjeve propisane ovim uputstvom.

Član 7.
(Arhiviranje)

(1) Sektorski ugovorni organ u pismenoj formi čuva sljedeće podatke:
   a) naziv povezanog društva ili poslovnog udruženja koji su u pitanju,
   b) prirodu i vrijednost ugovora koji je u pitanju,
   c) dokaz da odnos između povezanog društva ili poslovnog udruženja, kojem se ugovor dodjeljuje i

sektorskog ugovornog organa, ispunjava uslove i zahtjeve propisane članom 2. ovog uputstva.

(2) Podaci u skladu sa stavom (1) ovog člana čuvaju se u skladu sa zakonima Bosne i Hercegovine koji se odnose na arhiviranje.

Član 8.

(Izvještaji za Agenciju za javne nabavke)

(1) Sektorski ugovorni organ je dužan da do 31. januara naredne godine, Agenciji za javne nabavke, dostavi izvještaj koji sadrži podatke za prethodnu godinu u vezi sa:
   a) spiskom ugovora dodijeljenih u skladu sa članom 86. stav (2) Zakona,
   b) nazivom povezanog društva ili poslovnog udruženja koji je u pitanju,
   c) prirodom i vrijednosti ugovora koji su u pitanju,
   d) vrstom odnosa između povezanog društva ili poslovnog udruženja kojim se dodjeljuje ugovor.

Član 9.

(Stupanje na snagu)

Ovo uputstvo stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 192/14 Predsjedavajući
27. novembra 2014. godine Vijeća ministara BiH
Sarajevo **Vjekoslav Bevanda**, s. r.

1452

Na temelju članka 28. stavak (2) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 12/02, 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10 i 40/12) po prethodno pribavljenom Mišljenju Agencije za državnu službu Bosne i Hercegovine, broj 03-34-2-557-9/14 od 05.11.2014. godine, ministar komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine donosi

RJEŠENJE
O IMENOVANJU GLAVNOG INSPEKTORA

1. **ADIS ŠEHIĆ**, imenuje se za glavnog inspektora u Inspektoratu Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, počev od 01.12.2014. godine.
2. Imenovanom državnom službeniku pripada plaća iz B6 platnog razreda državnih službenika.
3. Ovo Rješenje objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-04-34-2-3383-1/14
20. studenoga 2014. godine Ministar
Sarajevo **Damir Hadžić**, v. r.

На основу члана 28. став (2) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 12/02, 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10 и 40/12) по претходно прибављеном Мишљењу Агенције за државну службу Босне и Херцеговине, број 03-34-2-557-9/14 од 05.11.2014. године, министар комуникација и транспорта Босне и Херцеговине доноси

РЈЕШЕЊЕ
О ИМЕНОВАЊУ ГЛАВНОГ ИНСПЕКТОРА

1. **АДИС ШЕХИЋ**, именује се за главног инспектора у Инспекторату Министарства комуникација и транспорта Босне и Херцеговине, почев од 01.12.2014. године.
2. Именованом државном службенику припада плата из Б6 платног разреда државних службеника.
3. Ово Рјешење објавиће се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-04-34-2-3383-1/14
20. новембра 2014. године Министар
Сарајево **Дамир Хаџић**, с. р.

На osnovu člana 28. stav (2) Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 12/02, 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10 i 40/12) po prethodno pribavljenom Mišljenju Agencije za državnu službu Bosne i Hercegovine, broj 03-34-2-557-9/14 od 05.11.2014. godine, ministar komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine donosi

RJEŠENJE
O IMENOVANJU GLAVNOG INSPEKTORA

1. **ADIS ŠEHIĆ**, imenuje se za glavnog inspektora u Inspektoratu Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, počev od 01.12.2014. godine.
2. Imenovanom državnom službeniku pripada plaća iz B6 platnog razreda državnih službenika.
3. Ovo Rješenje objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-04-34-2-3383-1/14
20. novembra 2014. godine Ministar
Sarajevo **Damir Hadžić**, s. r.

VIJEĆE ZA DRŽAVNU POTPORU BOSNE I HERCEGOVINE

1453

Na temelju članka 12. stavak (7) Zakona o sustavu državne potpore u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 10/12) i članka 193. Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13), rješavajući u postupku ocjene usklađenosti državne potpore s propisima o državnoj potpori, pokrenutom na temelju Zahtjeva Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta za odobrenje programa državne potpore - "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta" namijenjen malim i srednjim gospodarskim subjektima, Vijeće za državnu potporu Bosne i Hercegovine je na 24. sjednici, održanoj 26.11.2014. godine, donijelo

RJEŠENJE

1. Prijavljena državna potpora odobrava se *ex post* kao program državne potpore Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta, kao davatelja državne potpore, koja se dodjeljuje korisnicima, subjektima malog gospodarstva, u obliku kredita s preferencijalnom kamatnom stopom u procijenjenom iznosu od oko 6.500.000 KM, jer je ocijenjena kao usklađena sa Zakonom o sustavu državne potpore u Bosni i Hercegovini.
2. Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta, kao davatelj državne potpore, dužno je u pisanom obliku obavijestiti korisnika o tome da mu dodjeljuje *de minimis* državnu potporu, kao i o iznosu potpore koju dodjeljuje, te zatražiti od korisnika da ga u pisanom obliku obavijesti o svakoj drugoj *de minimis* državnoj potpori koju je dobio u prethodnom trogodišnjem fiskalnom razdoblju.
3. Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta, koje dodjeljuje *de minimis* državnu potporu, dužno je u roku od 15 dana od dana dodjele dostaviti Vijeću presliku dokumenata o dodjeli te potpore.
4. Ovo Rješenje bit će objavljeno u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

1. Zahtjev za pokretanje postupka

Vijeće za državnu potporu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće) zaprimilo je 3.10.2014. godine pod brojem 06-26-1-9/14 Zahtjev Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta, akt broj 06-14-905-3/14 od 26.9.2014. godine, za odobrenje programa državne potpore - "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta" u obliku kredita s preferencijalnom kamatnom stopom u iznosu od oko 6.500.000 KM namijenjen malim i srednjim gospodarskim subjektima.

Uz Zahtjev podnositelj je dostavio:

- Obrazac za prijavu programa državne potpore,
- Zaključak Vlade Federacije BiH, V. broj 1389/2013 od 28.11.2013. godine,
- Odluku o daljnjoj realizaciji Programa "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta", broj 01-14-550/14 od 20.5.2014. godine,
- Javni natječaj za odabir korisnika kreditnih sredstava po Programu "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta", od 4.6.2014. godine ("Službene novine Federacije BiH", broj 44/14),
- Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva ("Službene novine Federacije BiH", br. 19/06 i 25/09),
- Pravilnik o postupcima u provedbi programa razvoja malog gospodarstva ("Službene novine Federacije BiH", br. 50/13, 55/13 i 86/13),
- Ugovor o komisionim poslovima, br. 6381-III/14 i 01-14-614/14, od 4.6.2014. godine, zaključen između Razvojne banke Federacije BiH i Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta,
- Odluku o odobravanju utroška dijela sredstava "Transfer za poticaj razvoja, poduzetništva i obrta", utvrđen Proračunom Federacije BiH za 2008. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 19/08 i 27/14),
- Odluku o odobravanju utroška dijela sredstava "Transfer za poticaj razvoja, poduzetništva i obrta", utvrđen Proračunom Federacije BiH za 2009. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/09 i 27/14),
- Odluku o odobravanju utroška sredstava s pozicije - Ostala domaća pozajmljivanja, Proračuna Federacije BiH za 2010. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/10 i 27/14),
- Odluku o odobravanju utroška sredstava s pozicije - Ostala domaća pozajmljivanja, Proračuna Federacije BiH za 2011. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 44/11 i 27/14),
- Odluku o odobravanju utroška sredstava s pozicije - Ostala domaća pozajmljivanja, Proračuna Federacije BiH za 2012. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 51/12, 86/12 i 27/14).

U smislu članka 14. stavak (1) Zakona o sustavu državne potpore u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Zakon), Federalno ministarstvo financija je svojim aktom dalo konsultativno mišljenje, broj 06-14-1-12/14 od 29.9.2014. godine, na prijavu programa državne potpore Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta za dodjelu kredita s preferencijalnom kamatnom stopom malim i srednjim gospodarskim subjektima, te uz to mišljenje dostavilo Vijeću navedene privitke i Obrazac prijave, shodno odredbi članka 12. stavak (2) Zakona.

Uvidom u podneseni Zahtjev, Vijeće je utvrdilo da je dokumentacija kompletna.

2. Primijenjeni propisi

Osim Zakona, Vijeće je u postupku uzelo u obzir i druge propise Bosne i Hercegovine.

Relevantni primijenjeni propisi BiH su: Uredba o namjeni, kriterijima i uvjetima za dodjelu državne potpore u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 99/13) (u daljnjem tekstu: Uredba), Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva ("Službene novine Federacije BiH", br. 19/06 i 25/09) i Pravilnik o postupcima u provedbi programa razvoja malog gospodarstva ("Službene novine Federacije BiH", br. 50/13, 55/13 i 86/13).

Vijeće je u konkretnom slučaju uzelo u obzir odredbe čl. od 68. do 70. Uredbe koje se odnose na *de minimis* državnu potporu.

3. Utvrđivanje činjenica

Na temelju dostavljenih podataka, Vijeće je u postupku utvrdilo sljedeće:

Zaključkom Vlade Federacije BiH, V. broj 1389/2013 od 28.11.2013. godine, zadužuje se Razvojna banka Federacije BiH i Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta da aktiviraju sredstva od povrata kredita na revolving osnovi po Ugovoru između Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta i Razvojne banke Federacije BiH, a koja su na depozitnom računu u Razvojnoj banci Federacije BiH.

Odluka o daljnjoj realizaciji Programa "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta", broj 01-14-550/14 od 20.5.2014. godine, jeste akt na temelju kojega se iz sredstava od naplaćenih glavnica prethodno plasiranih kredita u razdoblju 2008. - 2012. godine i neutrošenih sredstava iz 2012. godine, koja su deponirana kod Razvojne banke Federacije BiH i vode se na kontu "Dugoročni namjenski depozit Vlade Federacije BiH - Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta" i koja na dan 31.3.2014. godine iznose 6.183.599,47 KM, odobrava daljnja realizacija Programa "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta".

U spomenutoj Odluci navodi se da će se na dan donošenja pojedinačnih odluka o dodjeli kredita utvrditi konačni iznos raspoloživih sredstava koja će se plasirati u nove kreditne poticaje.

Kreditni poticaji dodjeljivat će se na razdoblje do sedam godina, grejs period do dvije godine i s kamatnom stopom od 1,5%.

Na temelju Zaključka Vlade Federacije BiH, V. broj 1389/2013 od 28.11.2013. godine, o aktiviranju sredstava koja su na depozitnim računima kod Razvojne banke Federacije BiH, Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta raspisalo je 4.6.2014. godine Javni natječaj za odabir korisnika kreditnih sredstava po Programu "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta".

Ugovor o komisionim poslovima, br. 6381-III/14 i 01-14-614/14 od 4.6.2014. godine, zaključen je između Razvojne banke Federacije BiH i Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta na temelju Zaključka Vlade Federacije BiH, V. broj 1389/2013., o aktiviranju sredstava koja su na depozitnim računima kod Razvojne banke Federacije BiH i Odluke o odobravanju utroška dijela sredstava "Transfer za poticaj razvoja, poduzetništva i obrta", utvrđen Proračunom Federacije BiH za 2008. i 2009. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta, Odluke o odobravanju utroška sredstava s pozicije – Ostala domaća pozajmljivanja, Proračuna Federacije BiH za 2010., 2011. i 2012. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta, po kojima su formirane kreditne linije radi realizacije Programa "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta".

Predmet Ugovora je formiranje revolving komisione kreditne linije za poticanje razvoja, poduzetništva i obrta i reguliranje obveza komisionara i komitenta za njezinu realizaciju.

4. Program "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta"

Program predstavlja program državne potpore iz članka 3. stavak (4) Zakona iz kojega proizlazi da program državne potpore (shema), u smislu Zakona, podrazumijeva akt na temelju kojega se, bez potrebe za dodatnim provedbenim mjerama, unaprijed neodređenim korisnicima državne potpore dodjeljuju pojedinačne državne potpore i akt na temelju kojega se državna potpora, koja unaprijed nije vezana uz poseban projekt, dodjeljuje jednom ili više korisnika državne potpore.

4.1. Davatelj državne potpore: Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta

4.2. Naziv programa: "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta"

4.3. Cilj i svrha:

Cilj kreditnog programa je pružanje financijske potpore subjektima malog gospodarstva za produktivnije poslovanje i rast gospodarskih aktivnosti, a neophodna su im dodatna ulaganja u osnovna sredstva. Dodatna ulaganja omogućit će pokretanje nove i održavanje postojeće proizvodnje, pružanje usluga, veće iskorištavanje kapaciteta, održavanje postojećih radnih mjesta, očuvanje postojećeg broja subjekata malog gospodarstva, prevazilaženje negativnih učinaka ekonomske krize, novo zapošljavanje i povećanje izvoza. Kredit se daje na temelju komisione kreditne linije koja će se koristiti putem Razvojne banke Federacije BiH. Za nabavu repromaterijala subjekti malog gospodarstva moći će koristiti do 20% odobrenih kreditnih sredstava.

4.4. Kriteriji za izbor programa:

- vrsta djelatnosti;
- namjena utroška sredstava;
- povećanje zaposlenosti;
- izvori - način financiranja;
- broj zaposlenih;
- orijentiranost ka izvozu;
- ravnomjerniji regionalni razvoj (stupanj nezaposlenosti);
- dosadašnji poticaji Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta.

4.5. Korisnici kreditnih sredstava

Subjekti malog gospodarstva, definirani sukladno članku 4. Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva Federacije BiH, čije je sjedište na području Federacije BiH, koji posluju najmanje godinu dana, te imaju minimalno tri djelatnika zaposlena na neodređeno vrijeme, a nalaze se u najmanje 51%-nom privatnom vlasništvu državljana BiH.

4.6. Pravni temelj:

- Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 19/06 i 25/09);
- Odluka o odobravanju utroška dijela sredstava "Transfer za poticaj razvoja, poduzetništva i obrta", utvrđen Proračunom Federacije BiH za 2008. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 19/08 i 27/14);
- Odluka o odobravanju utroška dijela sredstava "Transfer za poticaj razvoja, poduzetništva i obrta", utvrđen Proračunom Federacije BiH za 2009. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/09 i 27/14);
- Odluka o odobravanju utroška sredstava s pozicije - Ostala domaća pozajmljivanja, Proračuna Federacije BiH za 2010. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/10 i 27/14);
- Odluka o odobravanju utroška sredstava s pozicije - Ostala domaća pozajmljivanja, Proračuna Federacije BiH za 2011. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 44/11 i 27/14);
- Odluka o odobravanju utroška sredstava s pozicije - Ostala domaća pozajmljivanja, Proračuna Federacije BiH za 2012. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 51/12, 86/12 i 27/14);
- Zaključak Vlade Federacije BiH, V. broj 1389/2013 od 28.11.2013. godine.

4.7. Instrument državne potpore, intenzitet državne potpore i trajanje:

Instrument državne potpore je kredit s preferencijalnom kamatnom stopom, odnosno kredit pod povoljnijim uvjetima od tržišnih, koji se dodjeljuje sukladno kreditnim uvjetima objavljenim u Dijelu I. Javnog natječaja za odabir korisnika kreditnih sredstava po Programu "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta".

Kreditna sredstva bit će plasirana putem Razvojne banke Federacije BiH, s rokom povrata sredstava na račun Banke do sedam godina, grejs periodom do dvije godine, uključenim u rok povrata sredstava, i kamatnom stopom od 1,5%.

Minimalan iznos kredita po korisniku može biti 20.000 KM, a maksimalan iznos kredita određen je u ovisnosti o broju zaposlenih osoba u subjektu malog gospodarstva, i to na sljedeći način:

- do 200.000 KM za subjekte malog gospodarstva koji imaju od 3 do 9 zaposlenih,
- do 300.000 KM za subjekte malog gospodarstva koji imaju od 10 do 49 zaposlenih,
- do 500.000 KM za subjekte malog gospodarstva koji imaju od 50 do 250 zaposlenih.

Odobrena kreditna sredstva mogu se koristiti najmanje u 80%-nom iznosu za financiranje stalnih sredstava, a najviše do 20% odobrenih kreditnih sredstava subjekti malog gospodarstva moći će koristiti za nabavu repromaterijala/sirovina.

Glede utvrđivanja referentne kamatne stope Vijeće je koristilo statističke podatke o kamatnim stopama, a koji su objavljeni na službenoj internetskoj stranici Centralne banke BiH.

Iz podataka objavljenih posljednjih šest mjeseci proizlazi da prosječna kamatna stopa nefinancijskim poduzećima na kredite u konvertibilnim markama, do iznosa od 0,25 milijuna eura, preko 5 godina, iznosi 7,653%.

(izvor:http://www.cbbh.ba/index.php?id=33&lang=bs&sub=sks_aks&table=kamatne_stope_na_kredite_nefinansijskim_preduzecima_u_km)

Trajanje Programa - Plasman sredstava na revolving osnovi s rokom povrata do 2030. godine.

5. Donošenje odluke

Vijeće je na 24. sjednici, održanoj 26.11.2014. godine, razmatralo Zahtjev Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta. Prilikom donošenja odluke, Vijeće je uzelo u obzir cjelokupnu dokumentaciju.

Na temelju Zaključka Vlade Federacije BiH, V. broj 1389/2013 od 28.11.2013. godine, Vijeće je utvrdilo da se zadužuje Razvojna banka Federacije BiH i Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta da aktiviraju sredstva od povrata kredita na revolving osnovi po Ugovoru između Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta i Razvojne banke Federacije BiH, a koja su na depozitnom računu u Razvojnoj banci Federacije BiH.

Vijeće je utvrdilo da je, na temelju navedenoga zaključka Vlade Federacije BiH, Odluke o odobravanju utroška dijela sredstava "Transfer za poticaj razvoja, poduzetništva i obrta", utvrđeno Proračunom Federacije BiH za 2008. i 2009. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta, zatim na temelju Odluke o odobravanju utroška sredstava s pozicije - Ostala domaća pozajmljivanja, Proračuna Federacije BiH za 2010., 2011. i 2012. godinu, federalni ministar razvoja, poduzetništva i obrta donio Odluku o daljnjoj realizaciji Programa "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta", broj 01-14-550/14 od 20. 5. 2014. godine, kojom se, iz sredstava od naplaćenih glavnica prethodno plasiranih kredita u periodu 2008. - 2012. godine i neutrošenih sredstava iz 2012. godine, koja su deponirana kod Razvojne banke Federacije BiH i vode se na kontu "Dugoročni namjenski depozit Vlade Federacije BiH - Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta" i koja na dan 31.3.2014. godine iznose 6.183.599 KM, odobrava daljnja realizacija Programa "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta".

Naime, iz navedenoga Programa jasno proizlazi da kreditni program ima za cilj da pruži financijsku potporu subjektima malog gospodarstva za produktivnije poslovanje i rast gospodarskih aktivnosti, a neophodna su im dodatna ulaganja u stalna sredstva.

Tijekom postupka Vijeće je prvenstveno trebalo utvrditi je li program državne potpore - "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta" namijenjen subjektima malog gospodarstva, sukladno članku 4. Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva Federacije BiH, čije je sjedište na području Federacije BiH, koji posluju najmanje godinu dana te imaju minimalno tri osobe zaposlene na neodređeno vrijeme, a nalaze se u najmanje 51%-nom privatnom vlasništvu državljana Bosne i Hercegovine, za nabavu stalnih sredstava (najmanje 80%) i nabavu repromaterijala (najviše 20%) od odobrenog iznosa kredita, u obliku kredita s preferencijalnom kamatnom stopom, predstavlja državnu potporu iz članka 3. stavak (1) Zakona.

Prilikom utvrđivanja je li državna potpora u obliku kredita s preferencijalnom kamatnom stopom koja je namijenjena subjektima malog gospodarstva s ciljem nabave stalnih sredstava (najmanje 80%) i nabave repromaterijala (najviše 20%) predstavlja državnu potporu, Vijeće je razmotrilo jesu li ispunjeni svi uvjeti iz članka 3. stavak (1) Zakona, odnosno je li riječ o transferu državnih sredstava, jesu li sredstva pomoć koja korisniku potpore donosi ekonomsku prednost koju on ne bi ostvario kroz svoje redovno i normalno poslovanje, dodjeljuju li se predložena sredstva korisniku na selektivnoj osnovi i je li dodjelom predloženih sredstava postoji mogućnost narušavanja tržišne konkurencije davanjem prednosti na tržištu korisniku državne potpore, posebice u mjeri u kojoj to može utjecati na ispunjavanje međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine iz ovoga područja.

U konkretnom slučaju utvrđeno je da je kredit koji se dodjeljuje kroz Program "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta" kredit s preferencijalnom kamatnom stopom te da predstavlja državnu potporu, jer su ispunjeni svi uvjeti iz članka 3. stavak (1) Zakona.

Na temelju činjenica utvrđenih tijekom postupka, proizlazi da je državna potpora sadržana u razlici između referentne kamatne stope izračunate sukladno članku 2. stavak (1) točka k) Zakona, a prema statističkim podacima Centralne banke BiH, i kamatne stope objavljene u kreditnim uvjetima Javnog natječaja za odabir korisnika kreditnih sredstava po Programu "Kreditni poticaj razvoja, poduzetništva i obrta".

Vijeće je, također, utvrdilo da nije moguće dodijeliti horizontalnu državnu potporu za male i srednje gospodarske subjekte jer nisu ispunjeni uvjeti koji su predviđeni u čl. 12., 13. i 14., kao i čl. 44. i 45. Uredbe.

U daljnjem razmatranju Vijeće je utvrdilo da postoji mogućnost primjene izuzeća na temelju članka 6. stavak (1) točka d) Zakona, koji se odnosi na državnu potporu koja je usklađena s pravilom *de minimis*, sukladno članku 2. točka c) Zakona i sukladno članku 68. Uredbe, a što se odnosi na sljedeće:

- iznos državne potpore pojedinačnom gospodarskom subjektu ne prelazi iznos od 200.000 eura u razdoblju od tri uzastopne fiskalne godine.

Naime, s obzirom na to da je maksimalan iznos kredita koji se po razmatranom programu dodjeljuje pojedinačnom korisniku 500.000 KM, iznos državne potpore koji je sadržan u kamati po osnovi razlike između referentne i preferencijalne kamatne stope ne prelazi iznos utvrđen pravilom o *de minimis* potpori.

Slijedom navedenoga, Vijeće je u postupku odlučilo da je na državnu potporu u obliku kredita s preferencijalnom kamatnom stopom, koja će biti dodijeljena subjektima malog gospodarstva, sukladno članku 4. Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva Federacije BiH, s ciljem nabave stalnih sredstava (najmanje 80%) i nabave repromaterijala (najviše 20%), moguće primijeniti izuzeće iz članka 6. stavak (1) točka d) Zakona koje se odnosi na državnu potporu koja je usklađena s pravilom *de minimis*, sukladno članku 2. točka c) Zakona, odnosno da je riječ o dozvoljenoj državnoj potpori koju nije potrebno prijavljivati Vijeću na odobrenje.

Međutim, s obzirom na to da je Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta podnijelo zahtjev za ocjenu državne potpore, Vijeće je, sukladno navedenom, odlučilo kao u dispozitivu ovoga Rješenja.

Uputa o pravnom lijeku:

Ovo Rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv njega nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana primitka ovoga Rješenja.

Broj UP/I 06-26-1-9-1/14	Predsjedateljica
26. studenoga 2014. godine	Vijeća za državnu potporu BiH
Istočno Sarajevo	**Mira Vujeva**, v. r.

На основу члана 12. став (7) Закона о систему државне помоћи у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 10/12) и члана 193. Закона о управном поступку ("Службени гласник БиХ", бр. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 и 41/13), рјешавајући у поступку оцјене усклађености државне помоћи са прописима о државној помоћи, покренутом на основу Захтјева Федералног министарства развоја, подузетништва и обрта за одобрење програма државне помоћи - "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта" намијењен малим и средњим привредним субјектима, Савјет за државну помоћ Босне и Херцеговине је на 24. сједници, одржаној 26.11.2014. године, донио

РЈЕШЕЊЕ

1. Пријављена државна помоћ одобрава се *ex post* као програм државне помоћи Федералног министарства развоја, подузетништва и обрта, као даваоца државне помоћи, која се додјељује корисницима, субјектима мале привреде, у облику кредита са преференцијалном каматном стопом у процијењеном износу од око 6.500.000 КМ, јер је оцијењена као усклађена са Законом о систему државне помоћи у Босни и Херцеговини.
2. Федерално министарство развоја, подузетништва и обрта, као давалац државне помоћи, дужно је да у писаној форми обавијести корисника о томе да му додјељује *de minimis* државну помоћ, као и о износу

помоћи коју додјељује, те да затражи од корисника да га у писаној форми обавијести о свакој другој *de minimis* државној помоћи коју је добио у претходном трогодишњем фискалном периоду.

3. Федерално министарство развоја, подузетништва и обрта, које додјељује *de minimis* државну помоћ, дужно је да у року од 15 дана од дана додјеле достави Савјету копију докумената о додјели те помоћи.
4. Ово рјешење биће објављено у "Службеном гласнику БиХ", службеним гласилима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложење

1. Захтјев за покретање поступка

Савјет за државну помоћ Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Савјет) запримио је 03.10.2014. године, под бројем 06-26-1-9/14, Захтјев Федералног министарства развоја, подузетништва и обрта, акт број 06-14-905-3/14 од 26.09.2014. године, за одобрење програма државне помоћи - "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта" у облику кредита са преференцијалном каматном стопом у износу од око 6.500.000 КМ намијењен малим и средњим привредним субјектима.

Уз Захтјев подносилац је доставио:

- Образац за пријављивање програма државне помоћи,
- Закључак Владе Федерације БиХ, В. број 1389/2013 од 28.11.2013. године,
- Одлуку о даљој реализацији Програма "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта", број 01-14-550/14 од 20. 05. 2014. године,
- Јавни конкурс за одабир корисника кредитних средстава по Програму "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта", од 04.06.2014. године ("Службене новине Федерације БиХ", број 44/14),
- Закон о потицају развоја мале привреде ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 19/06 и 25/09),
- Правилник о поступцима у спровођењу програма развоја мале привреде ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 50/13, 55/13 и 86/13),
- Уговор о комисионим пословима, бр. 6381-III/14 и 01-14-614/14 од 04.06.2014. године, закључен између Развојне банке Федерације БиХ и Федералног министарства развоја, подузетништва и обрта,
- Одлуку о одобравању утрошка дијела средстава "Трансфер за потицај развоја, предузетништва и обрта", утврђен Буџетом Федерације БиХ за 2008. годину, Федералном министарству развоја, подузетништва и обрта ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 19/08 и 27/14),
- Одлуку о одобравању утрошка дијела средстава "Трансфер за потицај развоја, предузетништва и обрта", утврђен Буџетом Федерације БиХ за 2009. годину, Федералном министарству развоја, подузетништва и обрта ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 26/09 и 27/14),
- Одлуку о одобравању утрошка средстава са позиције - Остала домаћа позајмљивања, Буџета Федерације БиХ за 2010. годину, Федералном министарству развоја, подузетништва и обрта ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 13/10 и 27/14),
- Одлуку о одобравању утрошка средстава са позиције - Остала домаћа позајмљивања, Буџета Федерације БиХ за 2011. годину, Федералном министарству развоја, подузетништва и обрта ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 44/11 и 27/14),
- Одлуку о одобравању утрошка средстава са позиције - Остала домаћа позајмљивања, Буџета Федерације БиХ за 2012. годину, Федералном министарству развоја, подузетништва и обрта ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 51/12, 86/12 и 27/14).

У смислу члана 14. став (1) Закона о систему државне помоћи у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Закон), Федерално министарство финансија је својим актом дало консултативно мишљење, број: 06-14-1-12/14 од 29.09.2014. године, на пријаву програма државне помоћи Федералног министарства развоја, подузетништва и обрта за додјелу кредита са преференцијалном каматном стопом малим и средњим привредним субјектима, те уз то мишљење доставило Савјету наведене прилоге и Образац пријаве, сходно одредби члана 12. став (2) Закона.

Увидом у поднесени захтјев, Савјет је утврдио да је документација комплетна.

2. Примијењени прописи

Осим Закона, Савјет је у поступку узео у обзир и друге прописе Босне и Херцеговине.

Релевантни примијењени прописи БиХ су: Уредба о намјени, критеријумима и условима за додјелу државне помоћи у Федерацији БиХ ("Службене новине Федерације БиХ", број 99/13) (у даљем тексту: Уредба), Закон о потицају развоја мале привреде ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 19/06 и 25/09) и Правилник о поступцима у спровођењу програма развоја мале привреде ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 50/13, 55/13 и 86/13).

Савјет је у конкретном случају узео у обзир одредбе чл. од 68. до 70. Уредбе које се односе на *de minimis* државну помоћ.

3. Утврђивање чињеница

На основу достављених података, Савјет је у поступку утврдио сљедеће:

Закључком Владе Федерације БиХ, В. број 1389/2013 од 28. 11. 2013. године, задужује се Развојна банка Федерације БиХ и Федерално министарство развоја, подузетништва и обрта да активирају средства од повратa кредита на револвинг основи по Уговору између Федералног министарства развоја, подузетништва и обрта и Развојне банке Федерације БиХ, а која су на депозитном рачуну у Развојној банци Федерације БиХ.

Одлука о даљој реализацији Програма "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта", број 01-14-550/14 од 20.05.2014. године, јесте акт на основу којег се из средстава од наплаћених главница претходно пласираних кредита у периоду 2008 - 2012. године и неутрошених средстава из 2012. године, која су депонована код Развојне банке Федерације БиХ и воде се на конту "Дугорочни намјенски депозит Владе Федерације БиХ - Федерално министарство развоја, подузетништва и обрта" и која на дан 31.03.2014. године износе 6.183.599,47 КМ, одобрава даља реализација Програма "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта".

У споменутој одлуци наводи се да ће се на дан доношења појединачних одлука о додјели кредита утврдити коначни износ расположивих средстава која ће се пласирати у нове кредитне потицаје.

Кредитни потицаји додјељиваће се на период до седам година, грејс-период до двије године и са каматном стопом од 1,5%.

На основу Закључка Владе Федерације БиХ, В. број 1389/2013 од 28.11.2013. године, о активирању средстава која су на депозитним рачунима код Развојне банке Федерације БиХ, Федерално министарство развоја, подузетништва и обрта расписало је 04.06.2014. године Јавни конкурс за одабир корисника кредитних средстава по Програму "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта".

Уговор о комисионим пословима, бр. 6381-III/14 и 01-14-614/14 од 04.06.2014. године, закључен је између Развојне банке Федерације БиХ и Федералног министарства развоја, подузетништва и обрта на основу Закључка Владе Федерације БиХ, В. број 1389/2013, о активирању средстава која су на депозитним рачунима код Развојне банке Федерације БиХ и Одлуке о одобравању утрошка дијела средстава "Трансфер за потицај развоја, предузетништва и обрта", утврђен Буџетом Федерације БиХ за 2008. и 2009. годину, Федералном министарству развоја, подузетништва и обрта, Одлуке о одобравању утрошка средстава са позиције - Остала домаћа позајмљивања, Буџета Федерације БиХ за 2010, 2011. и 2012. годину, Федералном министарству развоја, подузетништва и обрта, по којима су формиране кредитне линије ради реализације Програма "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта".

Предмет Уговора је формирање револвинг комисионе кредитне линије за потицај развоја, предузетништва и обрта и регулисање обавеза комисионара и комитента за њену реализацију.

4. Програм "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта"

Програм представља програм државне помоћи из члана 3. став (4) Закона из којег произлази да програм државне помоћи (шема), у смислу Закона, подразумијева акт на основу којег се, без потребе за додатним проведбеним мјерама, унапријед неодређеним корисницима државне помоћи додјељују појединачне државне помоћи и акт на основу којег се државна помоћ, која унапријед није везана за посебан пројекат, додјељује једном или више корисника државне помоћи.

4.1. Давалац државне помоћи: Федерално министарство развоја, подузетништва и обрта

4.2. Назив програма: "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта"

4.3. Циљ и сврха:

Циљ кредитног програма је пружање финансијске подршке субјектима мале привреде за продуктивније пословање и раст привредних активности, а неопходна су им додатна улагања у основна средства. Додатна улагања омогућиће покретање нове и одржавање постојеће производње, пружање услуга, веће искоришћавање капацитета, одржавање постојећих радних мјеста, очување постојећег броја субјеката мале привреде, превазилажење негативних учинака економске кризе, ново запошљавање и повећање извоза. Кредит се даје на основу комисионе кредитне линије која ће се користити путем Развојне банке Федерације БиХ. За набавку репроматеријала субјекти мале привреде моћи ће да користе до 20% одобрених кредитних средстава.

4.4. Критеријуми за избор програма:

- врста дјелатности;
- намјена утрошка средстава;
- повећање запослености;
- извори - начин финансирања;
- број запослених;
- оријентисаност ка извозу;
- равномјернији регионални развој (степен незапослености);
- досадашњи потицаји Федералног министарства развоја, подузетништва и обрта.

4.5. Корисници кредитних средстава

Субјекти мале привреде, дефинисани у складу са чланом 4. Закона о потицају развоја мале привреде Федерације БиХ, чије је сједиште на подручју Федерације БиХ, који послују најмање годину дана, те имају минимално три радника запослена на неодређено вријеме, а налазе се у најмање 51%-ном приватном власништву држављана БиХ.

4.6. Правни основ:

- Закон о потицају развоја мале привреде Федерације БиХ ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 19/06 и 25/09);
- Одлука о одобравању утрошка дијела средстава "Трансфер за потицај развоја, предузетништва и обрта", утврђен Буџетом Федерације БиХ за 2008. годину, Федералном министарству развоја, подузетништва и обрта ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 19/08 и 27/14);
- Одлука о одобравању утрошка дијела средстава "Трансфер за потицај развоја, предузетништва и обрта", утврђен Буџетом Федерације БиХ за 2009. годину, Федералном министарству развоја, подузетништва и обрта ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 26/09 и 27/14);
- Одлука о одобравању утрошка средстава са позиције - Остала домаћа позајмљивања, Буџета Федерације БиХ за 2010. годину, Федералном министарству развоја, подузетништва и обрта ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 13/10 и 27/14);
- Одлука о одобравању утрошка средстава са позиције - Остала домаћа позајмљивања, Буџета Федерације БиХ за 2011. годину, Федералном министарству развоја, подузетништва и обрта ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 44/11 и 27/14);
- Одлука о одобравању утрошка средстава са позиције - Остала домаћа позајмљивања, Буџета Федерације БиХ за 2012. годину, Федералном министарству развоја, подузетништва и обрта ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 51/12, 86/12 и 27/14);
- Закључак Владе Федерације БиХ, В. број 1389/2013 од 28.11.2013. године.

4.7. Инструмент државне помоћи, интензитет државне помоћи и трајање:

Инструмент државне помоћи је кредит са преференцијалном каматном стопом, односно кредит под повољнијим условима од тржишних, који се додјељује у складу са кредитним условима објављеним у Дијелу I Јавног конкурса за одабир корисника кредитних средстава по Програму "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта".

Кредитна средства биће пласирана путем Развојне банке Федерације БиХ, са роком повратa средстава на рачун Банке до седам година, грејс-периодом до двије године, укљученим у рок повратa средстава, и каматном стопом од 1,5%.

Минималан износ кредита по кориснику може да буде 20.000 КМ, а максималан износ кредита одређен је у зависности од броја запослених лица у субјекту мале привреде, и то на сљедећи начин:

- до 200.000 КМ за субјекте мале привреде који имају од 3 до 9 запослених,
- до 300.000 КМ за субјекте мале привреде који имају од 10 до 49 запослених,
- до 500.000 КМ за субјекте мале привреде који имају од 50 до 250 запослених.

Одобрена кредитна средства могу да се користе најмање у 80%-ном износу за финансирање сталних средстава, а највише до 20% одобрених кредитних средстава субјекти мале привреде моћи ће да користе за набавку репроматеријала/сировина.

У погледу утврђивања референтне каматне стопе Савјет је користио статистичке податке о каматним стопама, а који су објављени на службеној интернет-страници Централне банке БиХ.

Из података објављених посљедњих шест мјесеци произлази да просјечна каматна стопа нефинансијским предузећима на кредите у конвертибилним маркама, до износа од 0,25 милиона евра, преко 5 година, износи 7,653%.

(извор:http://www.cbbh.ba/index.php?id=33&lang=bs&sub=sks_aks&table=kamatne_stope_na_kredite_nefinansijskim_preduzecima_u_km)

Трајање Програма - Пласман средстава на револвинг основи са роком повратa до 2030. године.

5. Доношење одлуке

Савјет је на 24. сједници, одржаној 26. 11. 2014. године, разматрао Захтјев Федералног министарства развоја, подузетништва и обрта. Приликом доношења одлуке, Савјет је узео у обзир цјелокупну документацију.

На основу Закључка Владе Федерације БиХ, В. број 1389/2013 од 28. 11. 2013. године, Савјет је утврдио да се задужује Развојна банка Федерације БиХ и Федерално министарство развоја, подузетништва и обрта да активирају средства од повратa кредита на револвинг основи по Уговору између Федералног министарства развоја, подузетништва и обрта и Развојне банке Федерације БиХ, а која су на депозитном рачуну у Развојној банци Федерације БиХ.

Савјет је утврдио да је, на основу наведеног закључка Владе Федерације БиХ, Одлуке о одобравању утрошка дијела средстава "Трансфер за потицај развоја, предузетништва и обрта", утврђено Буџетом Федерације БиХ за 2008. и 2009. годину, Федералном министарству развоја, подузетништва и обрта, затим на основу Одлуке о одобравању утрошка средстава са позиције - Остала домаћа позајмљивања, Буџета Федерације БиХ за 2010, 2011. и 2012. годину, федерални министар развоја, подузетништва и обрта донио Одлуку о даљој реализацији Програма "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта", број 01-14-550/14 од 20. 05. 2014. године, којом се, из средстава од наплаћених главница претходно пласираних кредита у периоду 2008 - 2012. године и неутрошених средстава из 2012. године, која су депонована код Развојне банке Федерације БиХ и воде се на конту "Дугорочни намјенски депозит Владе Федерације БиХ - Федерално министарство развоја, подузетништва и обрта" и која на дан 31.03.2014. године износе 6.183.599 КМ, одобрава даља реализација Програма "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта".

Наиме, из наведеног програма јасно произлази да кредитни програм има за циљ да пружи финансијску помоћ субјектима мале привреде за продуктивније пословање и раст привредних активности, а неопходна су им додатна улагања у стална средства.

Током поступка Савјет је првенствено требало да утврди да ли програм државне помоћи - "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта" намијењен субјектима мале привреде, у складу са чланом 4. Закона о потицају развоја мале привреде Федерације БиХ, чије је сједиште на подручју Федерације БиХ, који послују најмање годину дана те имају минимално три особе запослене на неодређено вријеме, а налазе се у најмање 51%-ном приватном власништву држављана Босне и Херцеговине, за набавку сталних средстава (најмање 80%) и набавку репроматеријала (највише 20%) од одобреног износа кредита, у облику кредита са преференцијалном каматном стопом, представља државну помоћ из члана 3. став (1) Закона.

Приликом утврђивања да ли државна помоћ у облику кредита са преференцијалном каматном стопом која је намијењена субјектима мале привреде са циљем набавке сталних средстава (најмање 80%) и набавке репроматеријала (највише 20%) представља државну помоћ, Савјет је размотрио да ли су испуњени сви услови из члана 3. став (1) Закона, односно да ли је ријеч о трансферу државних средстава, да ли су средства помоћ која кориснику помоћи доноси економску предност коју он не би остварио кроз своје редовно и нормално пословање, да ли се предложена средства додјељују кориснику на селективној основи и да ли додјелом предложених средстава постоји могућност нарушавања тржишне конкуренције давањем предности на тржишту кориснику државне помоћи, нарочито у мјери у којој то може утицати на испуњавање међународних обавеза Босне и Херцеговине из ове области.

У конкретном случају утврђено је да је кредит који се додјељује кроз Програм "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта" кредит са преференцијалном каматном стопом те да представља државну помоћ, јер су испуњени сви услови из члана 3. став (1) Закона.

На основу чињеница утврђених током поступка, произлази да је државна помоћ садржана у разлици између референтне каматне стопе израчунате у складу са чланом 2. став (1) тачка к) Закона, а према статистичким подацима Централне банке БиХ, и каматне стопе објављене у кредитним условима Јавног конкурса за одабир корисника кредитних средстава по Програму "Кредитни потицај развоја, предузетништва и обрта".

Савјет је, такође, утврдио да није могуће додијелити хоризонталну државну помоћ за мале и средње привредне субјекте јер нису испуњени услови који су предвиђени у чл. 12, 13. и 14, као и чл. 44. и 45. Уредбе.

У даљем разматрању Савјет је утврдио да постоји могућност примјене изузећа на основу члана 6. став (1) тачка д) Закона, који се односи на државну помоћ која је усклађена са правилом *de minimis*, у складу са чланом 2. тачка ц) Закона и у складу са чланом 68. Уредбе, а што се односи на сљедеће:

- износ државне помоћи појединачном привредном субјекту не прелази износ од 200.000 евра у периоду од три узастопне фискалне године.

Наиме, с обзиром на то да је максималан износ кредита који се по разматраном програму додјељује појединачном кориснику 500.000 КМ, износ државне помоћи који је садржан у камати по основу разлике између референтне и преференцијалне каматне стопе не прелази износ утврђен правилом о *de minimis* помоћи.

Слиједом наведеног, Савјет је у поступку одлучио да је на државну помоћ у облику кредита са преференцијалном каматном стопом, која ће бити додијељена субјектима мале привреде, у складу са чланом 4. Закона о потицају развоја мале привреде Федерације БиХ, са циљем набавке сталних средстава (најмање 80%) и набавке репроматеријала (највише 20%), могуће примијенити изузеће из члана 6. став (1) тачка д) Закона које се односи на државну помоћ која је усклађена са правилом *de minimis*, у складу са чланом 2. тачка ц) Закона,

односно да је ријеч о дозвољеној државној помоћи коју није потребно пријављивати Савјету на одобрење.

Међутим, с обзиром на то да је Федерално министарство развоја, подузетништва и обрта поднијело захтјев за оцјену државне помоћи, Савјет је, у складу са наведеним, одлучио као у диспозитиву овог рјешења.

Упутство о правном лијеку:

Ово рјешење је коначно у управном поступку и против њега није дозвољена жалба.

Незадовољна страна може покренути управни спор пред Судом Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема овог рјешења.

Број УП/I 06-26-1-9-1/14
26. новембра 2014. године
Источно Сарајево

Предсједавајућа
Савјета за државну помоћ БиХ
Мира Вујева, с. р.

Na osnovu člana 12. stav (7) Zakona o sistemu državne pomoći u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 10/12) i člana 193. Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13), rješavajući u postupku ocjene usklađenosti državne pomoći s propisima o državnoj pomoći, pokrenutom na osnovu Zahtjeva Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta za odobrenje programa državne pomoći - "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta" namijenjen malim i srednjim privrednim subjektima, Vijeće za državnu pomoć Bosne i Hercegovine je na 24. sjednici, održanoj 26.11.2014. godine, donijelo

RJEŠENJE

1. Prijavljena državna pomoć odobrava se *ex post* kao program državne pomoći Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta, kao davaoca državne pomoći, koja se dodjeljuje korisnicima, subjektima male privrede, u obliku kredita s preferencijalnom kamatnom stopom u procijenjenom iznosu od oko 6.500.000 KM, jer je ocijenjena kao usklađena sa Zakonom o sistemu državne pomoći u Bosni i Hercegovini.
2. Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta, kao davalac državne pomoći, dužno je u pisanoj formi obavijestiti korisnika o tome da mu dodjeljuje *de minimis* državnu pomoć, kao i o iznosu pomoći koju dodjeljuje, te zatražiti od korisnika da ga u pisanoj formi obavijesti o svakoj drugoj *de minimis* državnoj pomoći koju je dobio u prethodnom trogodišnjem fiskalnom periodu.
3. Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta, koje dodjeljuje *de minimis* državnu pomoć, dužno je u roku od 15 dana od dana dodjele dostaviti Vijeću kopiju dokumenata o dodjeli te pomoći.
4. Ovo rješenje bit će objavljeno u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

1. Zahtjev za pokretanje postupka

Vijeće za državnu pomoć Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće) zaprimilo je 3.10.2014. godine, pod brojem: 06-26-1-9/14, Zahtjev Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta, akt broj 06-14-905-3/14, od 26.9.2014. godine, za odobrenje programa državne pomoći - "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta" u obliku kredita s preferencijalnom kamatnom stopom u iznosu od oko 6.500.000 KM namijenjen malim i srednjim privrednim subjektima.

Uz Zahtjev podnosilac je dostavio:

- Obrazac za prijavljivanje programa državne pomoći,
- Zaključak Vlade Federacije BiH, V. broj 1389/2013, od 28.11.2013. godine,
- Odluku o daljnjoj realizaciji Programa "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta", broj 01-14-550/14, od 20.5.2014. godine,
- Javni konkurs za odabir korisnika kreditnih sredstava po Programu "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta", od 4.6.2014. godine ("Službene novine Federacije BiH", broj 44/14),
- Zakon o poticaju razvoja male privrede ("Službene novine Federacije BiH", br. 19/06 i 25/09),
- Pravilnik o postupcima u provođenju programa razvoja male privrede ("Službene novine Federacije BiH", br. 50/13, 55/13 i 86/13),
- Ugovor o komisionim poslovima, br. 6381-III/14 i 01-14-614/14, od 4.6.2014. godine, zaključen između Razvojne banke Federacije BiH i Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta,
- Odluku o odobravanju utroška dijela sredstava "Transfer za poticaj razvoja, preduzetništva i obrta", utvrđen Budžetom Federacije BiH za 2008. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 19/08 i 27/14),
- Odluku o odobravanju utroška dijela sredstava "Transfer za poticaj razvoja, preduzetništva i obrta", utvrđen Budžetom Federacije BiH za 2009. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/09 i 27/14),
- Odluku o odobravanju utroška sredstava s pozicije - Ostala domaća pozajmljivanja, Budžeta Federacije BiH za 2010. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/10 i 27/14),
- Odluku o odobravanju utroška sredstava s pozicije - Ostala domaća pozajmljivanja, Budžeta Federacije BiH za 2011. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 44/11 i 27/14),
- Odluku o odobravanju utroška sredstava s pozicije – Ostala domaća pozajmljivanja, Budžeta Federacije BiH za 2012. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 51/12, 86/12 i 27/14).

U smislu člana 14. stav (1) Zakona o sistemu državne pomoći u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Zakon), Federalno ministarstvo finansija je svojim aktom dalo konsultativno mišljenje, broj 06-14-1-12/14, od 29.9.2014. godine, na prijavu programa državne pomoći Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta za dodjelu kredita s preferencijalnom kamatnom stopom malim i srednjim privrednim subjektima, te uz to mišljenje dostavilo Vijeću navedene priloge i Obrazac prijave, shodno odredbi člana 12. stav (2) Zakona.

Uvidom u podneseni zahtjev, Vijeće je utvrdilo da je dokumentacija kompletna.

2. Primijenjeni propisi

Osim Zakona, Vijeće je u postupku uzelo u obzir i druge propise Bosne i Hercegovine.

Relevantni primijenjeni propisi BiH su: Uredba o namjeni, kriterijima i uslovima za dodjelu državne pomoći u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 99/13) (u daljnjem tekstu: Uredba), Zakon o poticaju razvoja male privrede ("Službene novine Federacije BiH", br. 19/06 i 25/09) i Pravilnik o postupcima u provođenju programa razvoja male privrede ("Službene novine Federacije BiH", br. 50/13, 55/13 i 86/13).

Vijeće je u konkretnom slučaju uzelo u obzir odredbe čl. od 68. do 70. Uredbe koje se odnose na *de minimis* državnu pomoć.

3. Utvrđivanje činjenica

Na osnovu dostavljenih podataka, Vijeće je u postupku utvrdilo sljedeće:

Zaključkom Vlade Federacije BiH, V. broj 1389/2013, od 28.11.2013. godine, zadužuje se Razvojna banka Federacije BiH i Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta da aktiviraju sredstva od povrata kredita na revolving osnovi po Ugovoru između Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta i Razvojne banke Federacije BiH, a koja su na depozitnom računu u Razvojnoj banci Federacije BiH.

Odluka o daljnjoj realizaciji Programa "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta", broj 01-14-550/14, od 20.5.2014. godine, jeste akt na osnovu kojeg se iz sredstava od naplaćenih glavnica prethodno plasiranih kredita u periodu 2008. - 2012. godine i neutrošenih sredstava iz 2012. godine, koja su deponovana kod Razvojne banke Federacije BiH i vode se na kontu "Dugoročni namjenski depozit Vlade Federacije BiH - Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta" i koja na dan 31.3.2014. godine iznose 6.183.599,47 KM, odobrava daljnja realizacija Programa "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta".

U spomenutoj odluci navodi se da će se na dan donošenja pojedinačnih odluka o dodjeli kredita utvrditi konačni iznos raspoloživih sredstava koja će se plasirati u nove kreditne poticaje.

Kreditni poticaji dodjeljivat će se na period do sedam godina, grejs period do dvije godine i s kamatnom stopom od 1,5%.

Na osnovu Zaključka Vlade Federacije BiH, V. broj 1389/2013, od 28.11.2013. godine, o aktiviranju sredstava koja su na depozitnim računima kod Razvojne banke Federacije BiH, Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta raspisalo je 4.6.2014. godine Javni konkurs za odabir korisnika kreditnih sredstava po Programu "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta".

Ugovor o komisionim poslovima, br. 6381-III/14 i 01-14-614/14, od 4.6.2014. godine, zaključen je između Razvojne banke Federacije BiH i Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta na osnovu Zaključka Vlade Federacije BiH, V. broj 1389/2013., o aktiviranju sredstava koja su na depozitnim računima kod Razvojne banke Federacije BiH i Odluke o odobravanju utroška dijela sredstava "Transfer za poticaj razvoja, preduzetništva i obrta", utvrđen Budžetom Federacije BiH za 2008. i 2009. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta, Odluke o odobravanju utroška sredstava s pozicije – Ostala domaća pozajmljivanja, Budžeta Federacije BiH za 2010., 2011. i 2012. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta, po kojima su formirane kreditne linije radi realizacije Programa "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta".

Predmet Ugovora je formiranje revolving komisione kreditne linije za poticaj razvoja, preduzetništva i obrta i reguliranje obaveza komisionara i komitenta za njenu realizaciju.

4. Program "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta"

Program predstavlja program državne pomoći iz člana 3. stav (4) Zakona iz kojeg proizlazi da program državne pomoći (shema), u smislu Zakona, podrazumijeva akt na osnovu kojeg se, bez potrebe za dodatnim provedbenim mjerama, unaprijed neodređenim korisnicima državne pomoći dodjeljuju pojedinačne državne pomoći i akt na osnovu kojeg se državna pomoć, koja unaprijed nije vezana za poseban projekat, dodjeljuje jednom ili više korisnika državne pomoći.

4.1. Davalac državne pomoći: Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta

4.2. Naziv programa: "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta"

4.3. Cilj i svrha:

Cilj kreditnog programa je pružanje finansijske podrške subjektima male privrede za produktivnije poslovanje i rast privrednih aktivnosti, a neophodna su im dodatna ulaganja u osnovna sredstva. Dodatna ulaganja omogućit će pokretanje nove i održavanje postojeće proizvodnje, pružanje usluga, veće iskorištavanje kapaciteta, održavanje postojećih radnih mjesta, očuvanje postojećeg broja subjekata male privrede, prevazilaženje negativnih učinaka ekonomske krize, novo zapošljavanje i povećanje izvoza. Kredit se daje na osnovu komisione kreditne linije koja će se koristiti putem Razvojne banke Federacije BiH. Za nabavku repromaterijala subjekti male privrede moći će koristiti do 20% odobrenih kreditnih sredstava.

4.4. Kriteriji za izbor programa:

- vrsta djelatnosti;
- namjena utroška sredstava;
- povećanje zaposlenosti;
- izvori - način finansiranja;
- broj zaposlenih;
- orijentiranost ka izvozu;
- ravnomjerniji regionalni razvoj (stepen nezaposlenosti);
- dosadašnji poticaji Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta.

4.5. Korisnici kreditnih sredstava

Subjekti male privrede, definirani u skladu s članom 4. Zakona o poticaju razvoja male privrede Federacije BiH, čije je sjedište na području Federacije BiH, koji posluju najmanje godinu dana, te imaju minimalno tri radnika zaposlena na neodređeno vrijeme, a nalaze se u najmanje 51%-nom privatnom vlasništvu državljana BiH.

4.6. Pravni osnov:

- Zakon o poticaju razvoja male privrede Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 19/06 i 25/09);
- Odluka o odobravanju utroška dijela sredstava "Transfer za poticaj razvoja, preduzetništva i obrta", utvrđen Budžetom Federacije BiH za 2008. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 19/08 i 27/14);
- Odluka o odobravanju utroška dijela sredstava "Transfer za poticaj razvoja, preduzetništva i obrta", utvrđen Budžetom Federacije BiH za 2009. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/09 i 27/14);
- Odluka o odobravanju utroška sredstava s pozicije – Ostala domaća pozajmljivanja, Budžeta Federacije BiH za 2010. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 13/10 i 27/14);
- Odluka o odobravanju utroška sredstava s pozicije - Ostala domaća pozajmljivanja, Budžeta Federacije BiH za 2011. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 44/11 i 27/14);
- Odluka o odobravanju utroška sredstava s pozicije – Ostala domaća pozajmljivanja, Budžeta Federacije BiH za 2012. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta ("Službene novine Federacije BiH", br. 51/12, 86/12 i 27/14);
- Zaključak Vlade Federacije BiH, V. broj 1389/2013, od 28.11.2013. godine.

4.7. Instrument državne pomoći, intenzitet državne pomoći i trajanje:

Instrument državne pomoći je kredit s preferencijalnom kamatnom stopom, odnosno kredit pod povoljnijim uslovima od tržišnih, koji se dodjeljuje u skladu s kreditnim uslovima objavljenim u Dijelu I. Javnog konkursa za odabir korisnika kreditnih sredstava po Programu "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta".

Kreditna sredstva bit će plasirana putem Razvojne banke Federacije BiH, s rokom povrata sredstava na račun Banke do sedam godina, grejs periodom do dvije godine, uključenim u rok povrata sredstava, i kamatnom stopom od 1,5%.

Minimalan iznos kredita po korisniku može biti 20.000 KM, a maksimalan iznos kredita određen je u zavisnosti od broja zaposlenih lica u subjektu male privrede, i to na sljedeći način:

- do 200.000 KM za subjekte male privrede koji imaju od 3 do 9 zaposlenih,
- do 300.000 KM za subjekte male privrede koji imaju od 10 do 49 zaposlenih,
- do 500.000 KM za subjekte male privrede koji imaju od 50 do 250 zaposlenih.

Odobrena kreditna sredstva mogu se koristiti najmanje u 80%-nom iznosu za finansiranje stalnih sredstava, a najviše do 20% odobrenih kreditnih sredstava subjekti male privrede moći će koristiti za nabavku repromaterijala/sirovina.

U pogledu utvrđivanja referentne kamatne stope Vijeće je koristilo statističke podatke o kamatnim stopama, a koji su objavljeni na službenoj internetskoj stranici Centralne banke BiH.

Iz podataka objavljenih posljednjih šest mjeseci proizlazi da prosječna kamatna stopa nefinansijskim preduzećima na kredite u konvertibilnim markama, do iznosa od 0,25 miliona eura, preko 5 godina, iznosi 7,653%.

(izvor:http://www.cbbh.ba/index.php?id=33&lang=bs&sub=sks_aks&table=kamatne_stope_na_kredite_nefinansijskim_preduzecima_u_km)

Trajanje Programa - Plasman sredstava na revolving osnovi s rokom povrata do 2030. godine.

5. Donošenje odluke

Vijeće je na 24. sjednici, održanoj 26.11.2014. godine, razmatralo Zahtjev Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta. Prilikom donošenja odluke, Vijeće je uzelo u obzir cjelokupnu dokumentaciju.

Na osnovu Zaključka Vlade Federacije BiH, V. broj 1389/2013, od 28.11.2013. godine, Vijeće je utvrdilo da se zadužuje Razvojna banka Federacije BiH i Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta da aktiviraju sredstva od povrata kredita na revolving osnovi po Ugovoru između Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta i Razvojne banke Federacije BiH, a koja su na depozitnom računu u Razvojnoj banci Federacije BiH.

Vijeće je utvrdilo da je, na osnovu navedenog zaključka Vlade Federacije BiH, Odluke o odobravanju utroška dijela sredstava "Transfer za poticaj razvoja, preduzetništva i obrta", utvrđeno Budžetom Federacije BiH za 2008. i 2009. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta, zatim na osnovu Odluke o odobravanju utroška sredstava s pozicije – Ostala domaća pozajmljivanja, Budžeta Federacije BiH za 2010., 2011. i 2012. godinu, federalni ministar razvoja, poduzetništva i obrta donio Odluku o daljnjoj realizaciji Programa "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta", broj: 01-14-550/14, od 20.5.2014. godine, kojom se, iz sredstava od naplaćenih glavnica prethodno plasiranih kredita u periodu 2008. - 2012. godine i neutrošenih sredstava iz 2012. godine, koja su deponovana kod Razvojne banke Federacije BiH i vode se na kontu "Dugoročni namjenski depozit Vlade Federacije BiH - Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta" i koja na dan 31.3.2014. godine iznose 6.183.599 KM, odobrava daljnja realizacija Programa "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta".

Naime, iz navedenog programa jasno proizlazi da kreditni program ima za cilj da pruži finansijsku pomoć subjektima male privrede za produktivnije poslovanje i rast privrednih aktivnosti, a neophodna su im dodatna ulaganja u stalna sredstva.

Tokom postupka Vijeće je prvenstveno trebalo utvrditi da li program državne pomoći – "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta" namijenjen subjektima male privrede, u skladu s članom 4. Zakona o poticaju razvoja male privrede Federacije BiH, čije je sjedište na području Federacije BiH, koji posluju najmanje godinu dana te imaju minimalno tri osobe zaposlene na neodređeno vrijeme, a nalaze se u najmanje 51%-nom privatnom vlasništvu državljana Bosne i Hercegovine, za nabavku stalnih sredstava (najmanje 80%) i nabavku repromaterijala (najviše 20%) od odobrenog iznosa kredita, u obliku kredita s preferencijalnom kamatnom stopom, predstavlja državnu pomoć iz člana 3. stav (1) Zakona.

Prilikom utvrđivanja da li državna pomoć u obliku kredita s preferencijalnom kamatnom stopom koja je namijenjena subjektima male privrede s ciljem nabavke stalnih sredstava (najmanje 80%) i nabavke repromaterijala (najviše 20%) predstavlja državnu pomoć, Vijeće je razmotrilo da li su ispunjeni svi uslovi iz člana 3. stav (1) Zakona, odnosno da li je riječ o transferu državnih sredstava, da li su sredstva pomoć koja korisniku pomoći donosi ekonomsku prednost koju on ne bi ostvario kroz svoje redovno i normalno poslovanje, da li se predložena sredstva dodjeljuju korisniku na selektivnoj osnovi i da li dodjelom predloženih sredstava postoji mogućnost narušavanja tržišne konkurencije davanjem prednosti na tržištu korisniku državne pomoći, naročito u mjeri u kojoj to može uticati na ispunjavanje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine iz ove oblasti.

U konkretnom slučaju utvrđeno je da je kredit koji se dodjeljuje kroz Program "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta" kredit s preferencijalnom kamatnom stopom te da predstavlja državnu pomoć, jer su ispunjeni svi uslovi iz člana 3. stav (1) Zakona.

Na osnovu činjenica utvrđenih tokom postupka, proizlazi da je državna pomoć sadržana u razlici između referentne kamatne stope izračunate u skladu s članom 2. stav (1) tačka k) Zakona, a prema statističkim podacima Centralne banke BiH, i kamatne stope objavljene u kreditnim uslovima Javnog konkursa za odabir korisnika kreditnih sredstava po Programu "Kreditni poticaj razvoja, preduzetništva i obrta".

Vijeće je, također, utvrdilo da nije moguće dodijeliti horizontalnu državnu pomoć za male i srednje privredne subjekte jer nisu ispunjeni uslovi koji su predviđeni u čl. 12., 13. i 14., kao i čl. 44. i 45. Uredbe.

U daljnjem razmatranju Vijeće je utvrdilo da postoji mogućnost primjene izuzeća na osnovu člana 6. stav (1) tačka d) Zakona, koji se odnosi na državnu pomoć koja je usklađena s pravilom *de minimis*, u skladu s članom 2. tačka c) Zakona i u skladu s članom 68. Uredbe, a što se odnosi na sljedeće:

- iznos državne pomoći pojedinačnom privrednom subjektu ne prelazi iznos od 200.000 eura u periodu od tri uzastopne fiskalne godine.

Naime, s obzirom na to da je maksimalan iznos kredita koji se po razmatranom programu dodjeljuje pojedinačnom korisniku 500.000 KM, iznos državne pomoći koji je sadržan u kamati po osnovu razlike između referentne i preferencijalne kamatne stope ne prelazi iznos utvrđen pravilom o *de minimis* pomoći.

Slijedom navedenog, Vijeće je u postupku odlučilo da je na državnu pomoć u obliku kredita s preferencijalnom kamatnom stopom, koja će biti dodijeljena subjektima male privrede, u

skladu s članom 4. Zakona o poticaju razvoja male privrede Federacije BiH, s ciljem nabavke stalnih sredstava (najmanje 80%) i nabavke repromaterijala (najviše 20%), moguće primijeniti izuzeće iz člana 6. stav (1) tačka d) Zakona koje se odnosi na državnu pomoć koja je usklađena s pravilom *de minimis*, u skladu s članom 2. tačka c) Zakona, odnosno da je riječ o dozvoljenoj državnoj pomoći koju nije potrebno prijavljivati Vijeću na odobrenje.

Međutim, s obzirom na to da je Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta podnijelo zahtjev za ocjenu državne pomoći, Vijeće je, u skladu s navedenim, odlučilo kao u dispozitivu ovog rješenja.

Uputstvo o pravnom lijeku:

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv njega nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema ovog rješenja.

Broj UP/I 06-26-1-9-1/14	Predsjedavajuća
26. novembra 2014. godine	Vijeća za državnu pomoć BiH
Istočno Sarajevo	**Mira Vujeva**, s. r.

1454

Na temelju članka 12. stavak (3) točka c) Zakona o sustavu državne potpore u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 10/12) i članka 193. Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13), rješavajući u postupku ocjene usklađenosti državne potpore sa propisima o državnoj potpori, pokrenutom na temelju zahtjeva Federalnog ministarstva prometa i komunikacija za odobrenje državne potpore Bosansko Hercegovačkoj željezničkoj javnoj korporaciji za njezino financiranje u 2014. godini, Vijeće za državnu potporu Bosne i Hercegovine, na 24. sjednici održanoj dana 26. studenog 2014. godine, donijelo je sljedeće

RJEŠENJE

1. Utvrđuje se da državna potpora sadržana u zahtjevu Federalnog ministarstva prometa i komunikacija za odobrenje državne potpore Bosansko Hercegovačkoj željezničkoj javnoj korporaciji za financiranje njezinog rada u 2014. godini, ne predstavlja državnu potporu u smislu Zakona o sustavu državne potpore u Bosni i Hercegovini.
2. Ovo rješenje bit će objavljeno u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

1. Zahtjev za pokretanje postupka

Vijeće za državnu potporu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće) zaprimilo je dana 30.10.2014. godine pod brojem UP/I 07-26-1-10/14 zahtjev Federalnog ministarstva prometa i komunikacija, akt broj: 06-14-729/14 od 16.10.2014. godine, za odobrenje državne potpore u obliku subvencije u iznosu od 660.000,00 KM Bosansko Hercegovačkoj željezničkoj javnoj korporaciji (u daljnjem tekstu: BHŽJK) za financiranje njezinog rada u 2014. godini. Uz zahtjev je podnositelj dostavio:

- popunjen Obrazac za prijavljivanje programa državne potpore u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Obrazac prijave),
- Odluku o usvajanju programa utroška sredstava tekućeg transfera "Subvencije javnim preduzećima – Transfer željeznicama FBiH" utvrđenog Proračunom Federacije Bosne i Hercegovine za 2014. godinu Federalnom ministarstvu prometa i komunikacija ("Službene novine Federacije BiH", broj 15/14),
- Izvod iz Proračuna Federacije BiH za 2014. godinu – Razdjel 18 - Federalno ministarstvo prometa i komunikacija ("Službene novine Federacije BiH", broj 99/14),
- Sporazum između Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske o uspostavljanju zajedničke željezničke javne korporacije kao dijela transportne korporacije ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/98),
- Dodatni Sporazum između Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske o privremenim aranžmanima za BHŽJK očekujući završetak pravnih formalnosti neophodnih za njenu legalnu uspostavu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/98),
- Bilanca uspjeha BHŽJK za period 1.1. - 31.12.2013. godine,
- Bilanca stanja BHŽJK na dan 31.12.2013. godine.

U smislu članka 14. stavak (1) Zakona o sustavu državne potpore u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Zakon) Federalno ministarstvo financija je svojim aktom dalo konzultativno Mišljenje broj: 06-14-729-1/14 od 27.10.2014. godine na prijavu državne potpore od Federalnog ministarstva prometa i komunikacija za dodjelu subvencije BHŽJK, te uz to mišljenje dostavilo Vijeću naprijed navedene priloge i Obrazac prijave sukladno odredbi članka 12. stavak (2) Zakona.

Uvidom u podnesenu prijavu, Vijeće je utvrdilo da je ista nepotpuna, odnosno da ne sadrži sve dokumente neophodne za njezinu ocjenu i donošenje odluke iz članka 12. stavak (3) Zakona, te je zatražilo od Federalnog ministarstva prometa i komunikacija, dopunu aktom broj: UP/I 07-26-1-10-1/14 od 12.11.2014. godine.

Podnositelj zahtjeva je u ostavljenom roku dostavio dopunu dokumentacije za prijavu državne potpore - akt broj: 04-49-1402-4/14 od 14.11.2014. godine koji je Vijeće zaprimilo 18.11.2014. godine, u prilogu koga su dostavljeni sljedeći dokumenti:

- Osnove plana poslovanja Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije za 2014. godinu,
- Odluka Upravnog odbora BHŽJK o usvajanju Osnova Plana poslovanja BHŽJK za 2014. godinu, broj: 16-I/2014 od 27.1.2014. godine,
- Odluka Vlade Federacije BiH o davanju suglasnosti na Odluku Upravnog odbora Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije o usvajanju Osnova plana poslovanja Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije Sarajevo za 2014. godinu, broj: 681/2014 od 17.4.2014. godine,
- Izvještaj o financijskom poslovanju Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije za period 01.01 - 31.12.2013. godine,
- Odluka Upravnog odbora BHŽJK o usvajanju Izvještaja o financijskom poslovanju BHŽJK za period 01.01 - 31.12.2013. godine, broj: 93-III/14 od 27.3.2014. godine.

2. Utvrđivanje činjenica

Na temelju dostavljenih podataka Vijeće je u postupku utvrdilo sljedeće:

BHŽJK je, u skladu sa Aneksom 9. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kojim je utvrđena obveza osnivanja javnih korporacija u Bosni i Hercegovini u oblasti organizovanja i upravljanja saobraćajnom infrastrukturom, osnovana Sporazumom između Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske o uspostavljanju zajedničke željezničke javne korporacije kao dijela transportne korporacije (u daljnjem tekstu: Sporazum) kao međuentitetska organizacija koja treba da uspostavi institucionaliziranu suradnju među entitetima u oblasti željezničkog sektora i da omogući donošenje svih potrebnih

odluka kako bi se neometano, sigurno i redovito mogao odvijati međuentitetski i međunarodni željeznički promet.

U članku 3. stavak 3.2. Sporazuma se navodi da je BHŽJK ovlaštena da razmatra i donosi odluke o pitanjima koja se tiču željezničke infrastrukture i njezinog korištenja od strane željezničkih operatera, u koja se između ostalih ubrajaju: dodjela željezničkih pravaca za međuentitetski i međunarodni promet i uspostavljanje, publikacija i slanje relevantnih međuentitetskih redova vožnje; usklađivanje sustava signalizacije, sigurnosti, telekomunikacija i drugih sustava i pravila koja se koriste na željezničkoj mreži dva entiteta; usklađivanje i određivanje naknada za infrastrukturu; plaćanje računa između željezničkih kompanija posebice u vezi sa podjelom naplaćenih prihoda između operacija i infrastrukture; i kontrola poštivanja propisa o međuentitetskom i međunarodnom prometu koje su izdale institucije Bosne i Hercegovine.

Pravni osnov za dodjelu državne potpore u obliku subvencije u iznosu od 660.000,00 KM BHŽJK za financiranje njezinog rada u 2014. godini sadržan je u Sporazumu.

Člankom 6. stavak 6.1. navedenog Sporazuma propisano je da se godišnji proračun BHŽJK financira iz subvencija koje plaćaju entiteti i dijela infrastrukturnih provizija koje će biti dodijeljene BHŽJK.

Prema financijskom planu poslovanja za 2014. godinu sadržanom u Osnovama plana poslovanja Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije za 2014. godinu, ukupan planirani prihod BHŽJK u iznosu od 1.100.000,00 KM čine prihodi od subvencija, od čega 660.000,00 KM predstavljaju prihodi iz proračuna Federacije BiH, a 440.000,00 KM prihodi iz proračuna Republike Srpske, koji su namijenjeni za pokrivanje tekućih troškova BHŽJK. Iz stavke III navedenog financijskog plana je vidljivo da nije planirano stjecanje dobiti.

Također, iz Izvještaja o financijskom poslovanju Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije za period 1.1 – 31.12.2013. godine je vidljivo da ukupan prihod BHŽJK za navedeni period iznosi 1.073.521,00 KM, te da strukturu ukupnog prihoda čine prihodi iz proračuna Federacije BiH u iznosu od 605.000,00 KM i proračuna Republike Srpske u iznosu od 453.474,00 KM i ostali prihodi u iznosu od 15.047,00 KM koji se odnose na zaostale prihode od entiteta iz ranijih godina.

3. Donošenje odluke

Vijeće je razmatralo zahtjev Federalnog ministarstva prometa i komunikacija na 24. sjednici održanoj 26. studenog 2014. godine. Pri donošenju odluke, Vijeće je uzelo u obzir cjelokupnu dostavljenu dokumentaciju.

Naime, Vijeće je prvenstveno tijekom postupka trebalo utvrditi da li državna potpora u obliku subvencije BHŽJK, koja se odnosi na financiranje njezinog rada u 2014. godini, predstavlja državnu pomoć iz članka 3. stavak (1) Zakona.

Prilikom utvrđivanja predstavlja li državna potpora u obliku subvencije za financiranje rada BHŽJK u 2014. godini državnu potporu, Vijeće je razmotrilo jesu li ispunjeni svi uvjeti iz članka 3. stavak (1) Zakona, odnosno je li riječ o transferu državnih sredstava; da li sredstva predstavljaju potporu koja korisniku potpore donose ekonomsku prednost koju isti ne bi ostvario kroz svoje redovito i normalno poslovanje; da li se predložena sredstva dodjeljuju korisniku na selektivnoj osnovi, i da li dodjelom predloženih sredstava postoji mogućnost narušavanja tržišne konkurencije davanjem prednosti na tržištu korisniku državne potpore, naročito u mjeri u kojoj to može utjecati na ispunjavanje međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine iz ove oblasti.

Vijeće je utvrdilo na temelju Sporazuma da je svrha BHŽJK da uspostavi institucionaliziranu suradnju među entitetima u oblasti željezničkog sektora i da omogući donošenje svih potrebnih odluka kako bi se neometano, sigurno i redovito mogao odvijati međuentitetski i međunarodni željeznički promet, da je BHŽJK ovlaštena da razmatra i donosi odluke o pitanjima koja se tiču željezničke infrastrukture i njezinog korištenja od strane željezničkih operatera, u koja se između ostalih ubrajaju: dodjela željezničkih pravaca za međuentitetski i međunarodni promet i uspostavljanje, publikacija i slanje relevantnih međuentitetskih redova vožnje; usklađivanje sustava signalizacije, sigurnosti, telekomunikacija i drugih sustava i pravila koja se koriste na željezničkoj mreži dva entiteta; usklađivanje i određivanje naknada za infrastrukturu i druga pitanja pobrojana u članku 3. stavak 3.2. Sporazuma, te da se BHŽJK financira iz subvencija koje plaćaju entiteti Federacija BiH i Republika Srpska u odnosu 60%: 40% i dijela infrastrukturnih provizija koje će biti dodijeljene BHŽJK. Vijeće je također utvrdilo na osnovu Plana poslovanja Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije za 2014. godinu i Izvještaja o financijskom poslovanju Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije za period 1.1. – 31.12.2013. godine da se BHŽJK isključivo financira iz subvencija koje plaćaju entiteti, odnosno da ostvaruje samo prihode od subvencija, te da ne ostvaruje prihode od prodanih usluga, neposredne prihode i ostale prihode, kao i da se dio infrastrukturne provizije ne dodjeljuje BHŽJK kako je to predviđeno Sporazumom.

Na osnovu naprijed navedenog zaključeno je da aktivnosti koje je BHŽJK ovlaštena da obavlja na osnovu Sporazuma, ne predstavljaju gospodarsku djelatnost, jer se ne odnose na proizvodnju ili trgovinu određenih proizvoda ili pružanje određenih usluga, pa samim tim BHŽJK ne učestvuje na tržištu, te sukladno tome ne predstavlja gospodarski subjekt iz članka 2. stavak (1) točka g) Zakona.

Na temelju činjenica utvrđenih tijekom postupka proizilazi da se BHŽJK ne može smatrati korisnikom državne potpore u smislu članka 3. stavak (3) Zakona, jer ne predstavlja gospodarski subjekt koji obavlja gospodarsku djelatnost učestvujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine roba i/ili usluga.

Zbog činjenice da BHŽJK ne može biti korisnik državne potpore u smislu Zakona jer nije gospodarski subjekt, te da ne učestvuje na tržištu, odnosno da se aktivnosti za koje je nadležna ne obavljaju na tržištu, Vijeće je u postupku utvrdilo da državna potpora u obliku subvencije koju je Federalno ministarstvo prometa i komunikacija planiralo dodijeliti BHŽJK ne predstavlja državnu potporu u smislu Zakona, jer nisu ispunjeni uvjeti prema kojima planirana državna potpora BHŽJK osigurava ekonomsku prednost u odnosu na konkurente, te dodjelom planirane državne potpore u obliku subvencije ne postoji mogućnost narušavanja konkurencije na tržištu davanjem prednosti na tržištu korisniku državne potpore naročito u mjeri u kojoj to može utjecati na ispunjenje međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine iz ove oblasti.

Sukladno prethodno navedenom, Vijeće je odlučilo kao u dispozitivu ovog rješenja.

Uputstvo o pravnom lijeku:

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv istog nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema ovog rješenja.

Broj UP/I 07-26-1-10-3/14	Predsjedateljica
26. studenog 2014. godine	Vijeća za državnu potporu BiH
Istočno Sarajevo	**Mira Vujeva**, v. r.

На основу члана 12. став (3) тачка ц) Закона о систему државне помоћи у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 10/12) и члана 193. Закона о управном поступку

("Службени гласник БиХ", бр. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 и 41/13), рјешавајући у поступку оцјене усклађености државне помоћи са прописима о државној помоћи, покренутом на основу захтјева Федералног министарства промета и комуникација за одобрење државне помоћи Босанско Херцеговачкој жељезничкој јавној корпорацији за њено финансирање у 2014. години, Савјет за државну помоћ Босне и Херцеговине, на 24. сједници одржаној дана 26. новембра 2014. године, донио је сљедеће

РЈЕШЕЊЕ

1. Утврђује се да државна помоћ садржана у захтјеву Федералног министарства промета и комуникација за одобрење државне помоћи Босанско Херцеговачкој жељезничкој јавној корпорацији за финансирање њеног рада у 2014. години, не представља државну помоћ у смислу Закона о систему државне помоћи у Босни и Херцеговини.
2. Ово рјешење биће објављено у "Службеном гласнику БиХ", службеним гласилима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложење

1. Захтјев за покретање поступка

Савјет за државну помоћ Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Савјет) запримио је дана 30.10.2014. године под бројем УП/I 07-26-1-10/14 захтјев Федералног министарства промета и комуникација, акт број: 06-14-729/14 од 16.10.2014. године, за одобрење државне помоћи у облику субвенције у износу од 660.000,00 КМ Босанско Херцеговачкој жељезничкој јавној корпорацији (у даљем тексту: БХЖЈК) за финансирање њеног рада у 2014. години. Уз захтјев је подносилац доставио:

- попуњен Образац за пријављивање програма државне помоћи у Федерацији Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Образац пријаве),
- Одлуку о усвајању програма утрошка средстава текућег трансфера "Субвенције јавним предузећима – Трансфер жељезницама ФБиХ" утврђеног Буџетом Федерације Босне и Херцеговине за 2014. годину Федералном министарству промета и комуникација ("Службене новине Федерације БиХ", број 15/14),
- Извод из Буџета Федерације БиХ за 2014. годину – Раздјел 18 - Федерално министарство промета и комуникација ("Службене новине Федерације БиХ", број 99/14),
- Споразум између Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске о успостављању заједничке жељезничке јавне корпорације као дијела транспортне корпорације ("Службене новине Федерације БиХ", број 46/98),
- Додатни Споразум између Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске о привременим аранжманима за БХЖЈК очекујући завршетак правних формалности неопходних за њену легалну успоставу ("Службене новине Федерације БиХ", број 46/98),
- Биланс успјеха БХЖЈК за период 1.1. - 31.12.2013. године,
- Биланс стања БХЖЈК на дан 31.12.2013. године.

У смислу члана 14. став (1) Закона о систему државне помоћи у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Закон) Федерално министарство финансија је својим актом дало консултативно Мишљење број: 06-14-729-1/14 од 27.10.2014. године на пријаву државне помоћи од Федералног министарства промета и комуникација за додјелу субвенције БХЖЈК, те уз то мишљење доставило Савјету напријед наведене прилоге и Образац пријаве сходно одредби члана 12. став (2) Закона.

Увидом у поднесену пријаву, Савјет је утврдио да је иста непотпуна, односно да не садржи све документе неопходне за њену оцјену и доношење одлуке из члана 12. став (3) Закона, те је затражио од Федералног министарства промета и комуникација, допуну актом број: УП/I 07-26-1-10-1/14 од 12.11.2014. године

Подносилац захтјева је у остављеном року доставио допуну документације за пријаву државне помоћи - акт број: 04-49-1402-4/14 од 14.11.2014. године који је Савјет запримио 18.11.2014. године, у прилогу кога су достављени сљедећи документи:

- Основе плана пословања Босанско Херцеговачке жељезничке јавне корпорације за 2014. годину,
- Одлука Управног одбора БХЖЈК о усвајању Основа Плана пословања БХЖЈК за 2014. годину, број: 16-I/2014 од 27.1.2014. године,
- Одлука Владе Федерације БиХ о давању сагласности на Одлуку Управног одбора Босанско Херцеговачке жељезничке јавне корпорације о усвајању Основа плана пословања Босанско Херцеговачке жељезничке јавне корпорације Сарајево за 2014. годину, број: 681/2014 од 17.4.2014. године,
- Извјештај о финансијском пословању Босанско Херцеговачке жељезничке јавне корпорације за период 01.01 - 31.12.2013. године,
- Одлука Управног одбора БХЖЈК о усвајању Извјештаја о финансијском пословању БХЖЈК за период 01.01 - 31.12.2013. године, број: 93-III/14 од 27.3.2014. године.

2. Утврђивање чињеница

На основу достављених података Савјет је у поступку утврдио сљедеће:

БХЖЈК је, у складу са Анексом 9. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, којим је утврђена обавеза оснивања јавних корпорација у Босни и Херцеговини у области организовања и управљања саобраћајном инфраструктуром, основана Споразумом између Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске о успостављању заједничке жељезничке јавне корпорације као дијела транспортне корпорације (у даљем тексту: Споразум) као међуентитетска организација која треба да успостави институционализовану сарадњу међу ентитетима у области жељезничког сектора и да омогући доношење свих потребних одлука како би се неометано, безбједно и редовно могао одвијати међуентитетски и међународни жељезнички саобраћај.

У члану 3. став 3.2. Споразума се наводи да је БХЖЈК овлашћена да разматра и доноси одлуке о питањима која се тичу жељезничке инфраструктуре и њеног коришћења од стране жељезничких оператера, у која се између осталих убрајају: додјела жељезничких праваца за међуентитетски и међународни саобраћај и успостављање, публикација и слање релевантних међуентитетских редова вожње; усклађивање система сигнализације, сигурности, телекомуникација и других система и правила која се користе на жељезничкој мрежи два ентитета; усклађивање и одређивање накнада за инфраструктуру; плаћање рачуна између жељезничких компанија посебно у вези са подјелом наплаћених прихода између операција и инфраструктуре; и контрола поштивања прописа о међуентитетском и међународном саобраћају које су издале институције Босне и Херцеговине.

Правни основ за додјелу државне помоћи у облику субвенције у износу од 660.000,00 КМ БХЖЈК за финансирање њеног рада у 2014. години садржан је у Споразуму.

Чланом 6. став 6.1. наведеног Споразума прописано је да се годишњи буџет БХЖЈК финансира из субвенција које плаћају ентитети и дијела инфраструктурних провизија које ће бити додијељене БХЖЈК.

Према финансијском плану пословања за 2014. годину садржаном у Основама плана пословања Босанско Херцеговачке жељезничке јавне корпорације за 2014. годину, укупан планирани приход БХЖЈК у износу од 1.100.000,00 КМ чине приходи од субвенција, од чега 660.000,00 КМ представљају приходи из буџета Федерације БиХ, а 440.000,00 КМ приходи из буџета Републике Српске, који су намијењени за покривање текућих трошкова БХЖЈК. Из ставке III наведеног финансијског плана је видљиво да није планирано стицање добити.

Такође, из Извјештаја о финансијском пословању Босанско Херцеговачке жељезничке јавне корпорације за период 1.1. – 31.12.2013. године је видљиво да укупан приход БХЖЈК за наведени период износи 1.073.521,00 КМ, те да структуру укупног прихода чине приходи из буџета Федерације БиХ у износу од 605.000,00 КМ и буџета Републике Српске у износу од 453.474,00 КМ и остали приходи у износу од 15.047,00 КМ који се односе на заостале приходе од ентитета из ранијих година.

3. Доношење одлуке

Савјет је разматрао захтјев Федералног министарства промета и комуникација на 24. сједници одржаној 26. новембра 2014. године. При доношењу одлуке, Савјет је узео у обзир цјелокупну достављену документацију.

Наиме, Савјет је првенствено током поступка требао утврдити да ли државна помоћ у облику субвенције БХЖЈК, која се односи на финансирање њеног рада у 2014. години, представља државну помоћ из члана 3. става (1) Закона.

Приликом утврђивања представља ли државна помоћ у облику субвенције за финансирање рада БХЖЈК у 2014. години државну помоћ, Савјет је размотрио јесу ли испуњени сви услови из члана 3. става (1) Закона, односно да ли је ријеч о трансферу државних средстава; да ли средства представљају помоћ која кориснику помоћи доносе економску предност коју исти не би остварио кроз своје редовно и нормално пословање; да ли се предложена средства додјељују кориснику на селективној основи, и да ли додјелом предложених средстава постоји могућност нарушавања тржишне конкуренције, давањем предности на тржишту кориснику државне помоћи нарочито у мјери у којој то може утицати на испуњавање међународних обавеза Босне и Херцеговине из ове области.

Савјет је утврдио на основу Споразума да је сврха БХЖЈК да успостави институционализовану сарадњу међу ентитетима у области жељезничког сектора и да омогући доношење свих потребних одлука како би се неометано, безбједно и редовно могао одвијати међуентитетски и међународни жељезнички саобраћај, да је БХЖЈК овлашћена да разматра и доноси одлуке о питањима која се тичу жељезничке инфраструктуре и њеног коришћења од стране жељезничких оператера, у која се између осталих убрајају: додјела жељезничких праваца за међуентитетски и међународни саобраћај и успостављање, публикација и слање релевантних међуентитетских редова вожње; усклађивање система сигнализације, сигурности, телекомуникација и других система и правила која се користе на жељезничкој мрежи два ентитета; усклађивање и одређивање накнада за инфраструктуру и друга питања побројана у члану 3. став 3.2. Споразума, те да се БХЖЈК финансира из субвенција које плаћају ентитети Федерација БиХ и Република Српска у односу 60%: 40% и дијела инфраструктурних провизија које ће бити додијељене БХЖЈК. Савјет је такође утврдио на основу Плана пословања Босанско Херцеговачке жељезничке јавне корпорације за 2014. годину и Извјештаја о финансијском пословању Босанско Херцеговачке жељезничке јавне корпорације за период 1.1. – 31.12.2013. године да се БХЖЈК искључиво финансира из субвенција које плаћају ентитети, односно да остварује само приходе од субвенција, те да не остварује приходе од продатих услуга, непосредне приходе и остале приходе, као и да се дио инфраструктурне провизије не додјељује БХЖЈК како је то предвиђено Споразумом.

На основу напријед наведеног закључено је да активности које је БХЖЈК овлашћена да обавља на основу Споразума, не представљају привредну дјелатност, јер се не односе на производњу или трговину одређених производа или пружање одређених услуга, па самим тим БХЖЈК не учествује на тржишту, те сходно томе не представља привредни субјект из члана 2. став (1) тачка г) Закона.

На основу чињеница утврђених током поступка произилази да се БХЖЈК не може сматрати корисником државне помоћи у смислу члана 3. став (3) Закона, јер не представља привредни субјект који обавља привредну дјелатност учествујући на тржишту путем производње или трговине роба и/или услуга.

Због чињенице да БХЖЈК не може бити корисник државне помоћи у смислу Закона јер није привредни субјект, те да не учествује на тржишту, односно да се активности за које је надлежна не обављају на тржишту, Савјет је у поступку утврдио да државна помоћ у облику субвенције коју је Федерално министарство промета и комуникација планирало да додијели БХЖЈК не представља државну помоћ у смислу Закона, јер нису испуњени услови према којима планирана државна помоћ БХЖЈК осигурава економску предност у односу на конкуренте, те додјелом планиране државне помоћи у облику субвенције не постоји могућност нарушавања конкуренције на тржишту давањем предности на тржишту кориснику државне помоћи нарочито у мјери у којој то може утицати на испуњење међународних обавеза Босне и Херцеговине из ове области.

У складу са претходно наведеним, Савјет је одлучио као у диспозитиву овог рјешења.

Упутство о правном лијеку:

Ово рјешење је коначно у управном поступку и против истог није дозвољена жалба.

Незадовољна страна може покренути управни спор пред Судом Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема овог рјешења.

Број УП/I 07-26-1-10-3/14	Предсједавајућа
26. новембра 2014. године	Савјета за државну помоћ БиХ
Источно Сарајево	**Мира Вујева**, с. р.

Na osnovu člana 12. stav (3) tačka c) Zakona o sistemu državne pomoći u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 10/12) i člana 193. Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13), rješavajući u postupku ocjene usklađenosti državne pomoći sa propisima o državnoj pomoći, pokrenutom na osnovu zahtjeva Federalnog ministarstva prometa i komunikacija za odobrenje državne pomoći Bosansko Hercegovačkoj željezničkoj javnoj korporaciji za njeno finansiranje u 2014. godini, Vijeće za državnu pomoć Bosne i

Hercegovine, na 24. sjednici održanoj dana 26. novembra 2014. godine, donijelo je sljedeće

RJEŠENJE

1. Utvrđuje se da državna pomoć sadržana u zahtjevu Federalnog ministarstva prometa i komunikacija za odobrenje državne pomoći Bosansko Hercegovačkoj željezničkoj javnoj korporaciji za finansiranje njenog rada u 2014. godini, ne predstavlja državnu pomoć u smislu Zakona o sistemu državne pomoći u Bosni i Hercegovini.
2. Ovo rješenje bit će objavljeno u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

1. Zahtjev za pokretanje postupka

Vijeće za državnu pomoć Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće) zaprimilo je dana 30.10.2014. godine pod brojem UP/I 07-26-1-10/14 zahtjev Federalnog ministarstva prometa i komunikacija, akt broj: 06-14-729/14 od 16.10.2014. godine, za odobrenje državne pomoći u obliku subvencije u iznosu od 660.000,00 KM Bosansko Hercegovačkoj željezničkoj javnoj korporaciji (u daljnjem tekstu: BHŽJK) za finansiranje njenog rada u 2014. godini. Uz zahtjev je podnosilac dostavio:

- popunjen Obrazac za prijavljivanje programa državne pomoći u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Obrazac prijave),
- Odluku o usvajanju programa utroška sredstava tekućeg transfera "Subvencije javnim preduzećima – Transfer željeznicama FBiH" utvrđenog Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2014. godinu Federalnom ministarstvu prometa i komunikacija ("Službene novine Federacije BiH", broj 15/14),
- Izvod iz Budžeta Federacije BiH za 2014. godinu – Razdjel 18 - Federalno ministarstvo prometa i komunikacija ("Službene novine Federacije BiH", broj 99/14),
- Sporazum između Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske o uspostavljanju zajedničke željezničke javne korporacije kao dijela transportne korporacije ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/98),
- Dodatni Sporazum između Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske o privremenim aranžmanima za BHŽJK očekujući završetak pravnih formalnosti neophodnih za njenu legalnu uspostavu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/98),
- Bilans uspjeha BHŽJK za period 1.1. - 31.12.2013. godine,
- Bilans stanja BHŽJK na dan 31.12.2013. godine.

U smislu člana 14. stav (1) Zakona o sistemu državne pomoći u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Zakon) Federalno ministarstvo finansija je svojim aktom dalo konsultativno Mišljenje broj: 06-14-729-1/14 od 27.10.2014. godine na prijavu državne pomoći od Federalnog ministarstva prometa i komunikacija za dodjelu subvencije BHŽJK, te uz to mišljenje dostavilo Vijeću naprijed navedene priloge i Obrazac prijave shodno odredbi člana 12. stav (2) Zakona.

Uvidom u podnesenu prijavu, Vijeće je utvrdilo da je ista nepotpuna, odnosno da ne sadrži sve dokumente neophodne za njenu ocjenu i donošenje odluke iz člana 12. stav (3) Zakona, te je zatražilo od Federalnog ministarstva prometa i komunikacija, dopunu aktom broj: UP/I 07-26-1-10-1/14 od 12.11.2014. godine.

Podnosilac zahtjeva je u ostavljenom roku dostavio dopunu dokumentacije za prijavu državne pomoći - akt broj: 04-49-1402-4/14 od 14.11.2014. godine koji je Vijeće zaprimilo 18.11.2014. godine, u prilogu koga su dostavljeni sljedeći dokumenti:

- Osnove plana poslovanja Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije za 2014. godinu,
- Odluka Upravnog odbora BHŽJK o usvajanju Osnova Plana poslovanja BHŽJK za 2014. godinu, broj: 16-I/2014 od 27.1.2014. godine,
- Odluka Vlade Federacije BiH o davanju saglasnosti na Odluku Upravnog odbora Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije o usvajanju Osnova plana poslovanja Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije Sarajevo za 2014. godinu, broj: 681/2014 od 17.4.2014. godine,
- Izvještaj o finansijskom poslovanju Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije za period 01.01 - 31.12.2013. godine,
- Odluka Upravnog odbora BHŽJK o usvajanju Izvještaja o finansijskom poslovanju BHŽJK za period 01.01 - 31.12.2013. godine, broj: 93-III/14 od 27.3.2014. godine.

2. Utvrđivanje činjenica

Na osnovu dostavljenih podataka Vijeće je u postupku utvrdilo sljedeće:

BHŽJK je, u skladu sa Aneksom 9. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kojim je utvrđena obaveza osnivanja javnih korporacija u Bosni i Hercegovini u oblasti organizovanja i upravljanja saobraćajnom infrastrukturom, osnovana Sporazumom između Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske o uspostavljanju zajedničke željezničke javne korporacije kao dijela transportne korporacije (u daljnjem tekstu: Sporazum) kao međuentitetska organizacija koja treba da uspostavi institucionalizovanu saradnju među entitetima u oblasti željezničkog sektora i da omogući donošenje svih potrebnih odluka kako bi se neometano, sigurno i redovno mogao odvijati međuentitetski i međunarodni željeznički saobraćaj.

U članu 3. stav 3.2. Sporazuma se navodi da je BHŽJK ovlaštena da razmatra i donosi odluke o pitanjima koja se tiču željezničke infrastrukture i njenog korištenja od strane željezničkih operatera, u koja se između ostalih ubrajaju: dodjela željezničkih pravaca za međuentitetski i međunarodni saobraćaj i uspostavljanje, publikacija i slanje relevantnih međuentitetskih redova vožnje; usklađivanje sistema signalizacije, sigurnosti, telekomunikacija i drugih sistema i pravila koja se koriste na željezničkoj mreži dva entiteta; usklađivanje i određivanje naknada za infrastrukturu; plaćanje računa između željezničkih kompanija posebno u vezi sa podjelom naplaćenih prihoda između operacija i infrastrukture; i kontrola poštivanja propisa o međuentitetskom i međunarodnom saobraćaju koje su izdale institucije Bosne i Hercegovine.

Pravni osnov za dodjelu državne pomoći u obliku subvencije u iznosu od 660.000,00 KM BHŽJK za finansiranje njenog rada u 2014. godini sadržan je u Sporazumu.

Članom 6. stav 6.1. navedenog Sporazuma propisano je da se godišnji budžet BHŽJK finansira iz subvencija koje plaćaju entiteti i dijela infrastrukturnih provizija koje će biti dodijeljene BHŽJK.

Prema finansijskom planu poslovanja za 2014. godinu sadržanom u Osnovama plana poslovanja Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije za 2014. godinu, ukupan planirani prihod BHŽJK u iznosu od 1.100.000,00 KM čine prihodi od subvencija, od čega 660.000,00 KM predstavljaju prihodi iz budžeta Federacije BiH, a 440.000,00 KM prihodi iz budžeta Republike Srpske, koji su namijenjeni za pokrivanje tekućih troškova BHŽJK. Iz stavke III navedenog finansijskog plana je vidljivo da nije planirano stjecanje dobiti.

Također, iz Izvještaja o finansijskom poslovanju Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije za period 1.1. –

31.12.2013. godine je vidljivo da ukupan prihod BHŽJK za navedeni period iznosi 1.073.521,00 KM, te da strukturu ukupnog prihoda čine prihodi iz budžeta Federacije BiH u iznosu od 605.000,00 KM i budžeta Republike Srpske u iznosu od 453.474,00 KM i ostali prihodi u iznosu od 15.047,00 KM koji se odnose na zaostale prihode od entiteta iz ranijih godina.

3. Donošenje odluke

Vijeće je razmatralo zahtjev Federalnog ministarstva prometa i komunikacija na 24. sjednici održanoj 26. novembra 2014. godine. Pri donošenju odluke, Vijeće je uzelo u obzir cjelokupnu dostavljenu dokumentaciju.

Naime, Vijeće je prvenstveno tokom postupka trebalo utvrditi da li državna pomoć u obliku subvencije BHŽJK, koja se odnosi na finansiranje njenog rada u 2014. godini, predstavlja državnu pomoć iz člana 3. stava (1) Zakona.

Prilikom utvrđivanja predstavlja li državna pomoć u obliku subvencije za finansiranje rada BHŽJK u 2014. godini državnu pomoć, Vijeće je razmotrilo jesu li ispunjeni svi uslovi iz člana 3. stava (1) Zakona, odnosno da li je riječ o transferu državnih sredstava; da li sredstva predstavljaju pomoć koja korisniku pomoći donose ekonomsku prednost koju isti ne bi ostvario kroz svoje redovno i normalno poslovanje; da li se predložena sredstva dodjeljuju korisniku na selektivnoj osnovi, i da li dodjelom predloženih sredstava postoji mogućnost narušavanja tržišne konkurencije, davanjem prednosti na tržištu korisniku državne pomoći naročito u mjeri u kojoj to može uticati na ispunjavanje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine iz ove oblasti.

Vijeće je utvrdilo na osnovu Sporazuma da je svrha BHŽJK da uspostavi institucionalizovanu saradnju među entitetima u oblasti željezničkog sektora i da omogući donošenje svih potrebnih odluka kako bi se neometano, sigurno i redovno mogao odvijati međuentitetski i međunarodni željeznički saobraćaj, da je BHŽJK ovlaštena da razmatra i donosi odluke o pitanjima koja se tiču željezničke infrastrukture i njenog korištenja od strane željezničkih operatora, u koja se između ostalih ubrajaju: dodjela željezničkih pravaca za međuentitetski i međunarodni saobraćaj i uspostavljanje, publikacija i slanje relevantnih međuentitetskih redova vožnje; usklađivanje sistema signalizacije, sigurnosti, telekomunikacija i drugih sistema i pravila koja se koriste na željezničkoj mreži dva entiteta; usklađivanje i određivanje naknada za infrastrukturu i druga pitanja pobrojana u članu 3. stav 3.2. Sporazuma, te da se BHŽJK finansira iz subvencija koje plaćaju entiteti Federacija BiH i Republika Srpska u odnosu 60%: 40% i dijela infrastrukturnih provizija koje će biti dodijeljene BHŽJK. Vijeće je također utvrdilo na osnovu Plana poslovanja Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije za 2014. godinu i Izvještaja o finansijskom poslovanju Bosansko Hercegovačke željezničke javne korporacije za period 1.1. – 31.12.2013. godine da se BHŽJK isključivo finansira iz subvencija koje plaćaju entiteti, odnosno da ostvaruje samo prihode od subvencija, te da ne ostvaruje prihode od prodatih usluga, neposredne prihode i ostale prihode, kao i da se dio infrastrukturne provizije ne dodjeljuje BHŽJK kako je to predviđeno Sporazumom.

Na osnovu naprijed navedenog zaključeno je da aktivnosti koje je BHŽJK ovlaštena da obavlja na osnovu Sporazuma, ne predstavljaju privrednu djelatnost, jer se ne odnose na proizvodnju ili trgovinu određenih proizvoda ili pružanje određenih usluga, pa samim tim BHŽJK ne učestvuje na tržištu, te shodno tome ne predstavlja privredni subjekt iz člana 2. stav (1) tačka g) Zakona.

Na osnovu činjenica utvrđenih tokom postupka proizilazi da se BHŽJK ne može smatrati korisnikom državne pomoći u smislu člana 3. stav (3) Zakona, jer ne predstavlja privredni subjekt koji obavlja privrednu djelatnost učestvujući na tržištu putem proizvodnje ili trgovine roba i/ili usluga.

Zbog činjenice da BHŽJK ne može biti korisnik državne pomoći u smislu Zakona jer nije privredni subjekt, te da ne učestvuje na tržištu, odnosno da se aktivnosti za koje je nadležna ne obavljaju na tržištu, Vijeće je u postupku utvrdilo da državna pomoć u obliku subvencije koju je Federalno ministarstvo prometa i komunikacija planiralo da dodijeli BHŽJK ne predstavlja državnu pomoć u smislu Zakona, jer nisu ispunjeni uslovi prema kojima planirana državna pomoć BHŽJK osigurava ekonomsku prednost u odnosu na konkurente, te dodjelom planirane državne pomoći u obliku subvencije ne postoji mogućnost narušavanja konkurencije na tržištu davanjem prednosti na tržištu korisniku državne pomoći naročito u mjeri u kojoj to može uticati na ispunjenje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine iz ove oblasti.

U skladu sa prethodno navedenim, Vijeće je odlučilo kao u dispozitivu ovog rješenja.

Uputstvo o pravnom lijeku:

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv istog nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema ovog rješenja.

Broj UP/I 07-26-1-10-3/14	Predsjedavajuća
26. novembra 2014. godine	Vijeća za državnu pomoć BiH
Istočno Sarajevo	**Mira Vujeva**, s. r.

VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE

1455

Na temelju članka 17. stavak 1. točka 1. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i članka 61. Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog Vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 i 78/14), Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj dana 26.11.2014. godine, donijelo

ODLUKU
O IMENOVANJU PREDSJEDNIKA KANTONALNOG SUDA U BIHAĆU

I

Za predsjednika Kantonalnog suda u Bihaću, imenuje se **Fata Nadarević.**

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidata, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentiranja, sposobnosti kandidata da odgovorno, neovisno i nepristrano obnaša funkciju suca, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidata, profesionalnu nepristranost i ugled, ponašanje izvan posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje znanstvenih radova, te druge aktivnosti u struci, rukovodne vještine i iskustvo, sposobnost upravljanja ljudskim potencijalima i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovana kandidatkinja u potpunosti ispunjava uvjete za imenovanje propisane u članku 43. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovana preuzima dužnost 15.12.2014. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH", sukladno članku 45. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-02-3733-1/2014 Predsjednik
26. studenoga 2014. godine **Milan Tegeltija**, v. r.

На основу члана 17. став 1. тачка 1. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и члана 61. Пословника Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 и 78/14), Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине је, на сједници одржаној 26.11.2014. године, донио

ОДЛУКУ
О ИМЕНОВАЊУ ПРЕДСЈЕДНИКА КАНТОНАЛНОГ СУДА У БИХАЋУ

I

За предсједника Кантоналног суда у Бихаћу, именује се **Фата Надаревић.**

II

Савјет је након оцјене стручности кандидата, способности правне анализе, комуникативности и способности презентације, способности кандидата да одговорно, независно и непристрасно обавља функцију судије, узимајући у обзир, између осталог, досадашње радно искуство кандидата, професионалну непристрасност и углед, понашање ван посла, едукацију и усавршавање, објављивање научних радова, те друге активности у струци, руководне вјештине и искуство, способност управљања људским потенцијалима и оцјене критерија подобности, оцијенио да именована кандидаткиња у потпуности испуњава услове за именовање прописане у члану 43. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

III

Именована преузима дужност 15.12.2014. године.

IV

Ова одлука ступа на снагу даном доношења.

V

Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" у складу са чланом 45. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

Број 04-02-3733-1/2014 Предсједник
26. новембра 2014. године **Милан Тегелтија**, с. р.

Na osnovu člana 17. stav 1. tačka 1. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i člana 61. Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog Vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 i 78/14), Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj 26.11.2014. godine, donijelo

ODLUKU
O IMENOVANJU PREDSJEDNIKA KANTONALNOG SUDA U BIHAĆU

I

Za predsjednika Kantonalnog suda u Bihaću, imenuje se **Fata Nadarević.**

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidata, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentacije, sposobnosti kandidata da odgovorno, nezavisno i nepristrasno obavlja funkciju sudije, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidata, profesionalnu nepristrasnost i ugled, ponašanje van posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje naučnih radova, te druge aktivnosti u struci, rukovodne vještine i iskustvo, sposobnost upravljanja ljudskim potencijalima i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovana kandidatkinja u potpunosti ispunjava uslove za imenovanje propisane u članu 43. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovana preuzima dužnost 15.12.2014. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" u skladu sa članom 45. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-02-3733-1/2014 Predsjednik
26. novembra 2014. godine **Milan Tegeltija**, s. r.

1456

Na temelju članka 17. stavak 1. točka 1. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i članka 61. Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog Vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 i 78/14), Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj dana 26.11.2014. godine, donijelo

ODLUKU
O IMENOVANJU SUCA VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za suca Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, imenuje se **Ismeta Mujanović.**

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidata, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentiranja, sposobnosti kandidata da odgovorno, neovisno i nepristrano obavlja funkciju suca, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidata, profesionalnu nepristranost i ugled, ponašanje izvan posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje znanstvenih radova, te druge aktivnosti u struci i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovana kandidatkinja u potpunosti ispunjava uvjete za imenovanje propisane u članku 43. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovana preuzima dužnost 15.12.2014. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH", sukladno članku 45. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-02-3734-1/2014 Predsjednik
26. studenoga 2014. godine **Milan Tegeltija**, v. r.

На основу члана 17. став 1. тачка 1. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и члана 61. Пословника Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 и 78/14), Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине је, на сједници одржаној 26.11.2014. године, донио

ОДЛУКУ
О ИМЕНОВАЊУ СУДИЈЕ ВРХОВНОГ СУДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I

За судију Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, именује се **Исмета Мујановић.**

II

Савјет је након оцјене стручности кандидата, способности правне анализе, комуникативности и способности презентације, способности кандидата да одговорно, независно и непристрасно обавља функцију судије, узимајући у обзир, између осталог, досадашње радно искуство кандидата, професионалну непристрасност и углед, понашање ван посла, едукацију и усавршавање, објављивање научних радова, те друге активности у струци и оцјене критерија подобности, оцијенио да именована кандидаткиња у потпуности испуњава услове за именовање прописане у члану 43. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

III

Именована преузима дужност 15.12.2014. године.

IV

Ова одлука ступа на снагу даном доношења.

V

Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" у складу са чланом 45. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

Број 04-02-3734-1/2014 Предсједник
26. новембра 2014. године **Милан Тегелтија**, с. р.

Na osnovu člana 17. stav 1. tačka 1. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i člana 61. Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog Vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 i 78/14), Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj 26.11.2014. godine, donijelo

ODLUKU
O IMENOVANJU SUDIJE VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za sudiju Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, imenuje se **Ismeta Mujanović.**

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidata, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentacije, sposobnosti kandidata da odgovorno, nezavisno i nepristrasno obavlja funkciju sudije, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidata, profesionalnu nepristrasnost i ugled, ponašanje van posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje naučnih radova, te druge aktivnosti u struci i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovana kandidatkinja u potpunosti ispunjava uslove za imenovanje propisane u članu 43. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovana preuzima dužnost 15.12.2014. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" u skladu sa članom 45. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-02-3734-1/2014 Predsjednik
26. novembra 2014. godine **Milan Tegeltija**, s. r.

1457

Na temelju članka 17. stavak 1. točka 1. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i članka 61. Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 i 78/14), Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj dana 26.11.2014. godine, donijelo

ODLUKU
O IMENOVANJU SUCA VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za suca Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, imenuje se **Dragan Čorlija.**

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidata, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentiranja, sposobnosti kandidata da odgovorno, neovisno i nepristrano obnaša funkciju suca, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidata, profesionalnu nepristranost i ugled, ponašanje izvan posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje znanstvenih radova, te druge aktivnosti u struci i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovani kandidat u potpunosti ispunjava uvjete za imenovanje propisane u članku 43. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovani preuzima dužnost 15.12.2014. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH", sukladno članku 45. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-02-3735-1/2014 Predsjednik
26. studenoga 2014. godine **Milan Tegeltija**, v. r.

На основу члана 17. став 1. тачка 1. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и члана 61. Пословника Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 и 78/14), Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине је, на сједници одржаној дана 26.11.2014. године, донио

ОДЛУКУ
О ИМЕНОВАЊУ СУДИЈЕ ВРХОВНОГ СУДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I

За судију Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, именује се **Драган Чорлија**.

II

Савјет је након оцјене стручности кандидата, способности правне анализе, комуникативности и способности презентације, способности кандидата да одговорно, независно и непристрасно обавља функцију судије, узимајући у обзир, између осталог, досадашње радно искуство кандидата, професионалну непристрасност и углед, понашање ван посла, едукацију и усавршавање, објављивање научних радова, те друге активности у струци и оцјене критерија подобности, оцијенио да именовани кандидат у потпуности испуњава услове за именовање прописане у члану 43. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

III

Именовани преузима дужност 15.12.2014. године.

IV

Ова одлука ступа на снагу даном доношења.

V

Ова одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" у складу са чланом 45. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

Број 04-02-3735-1/2014 Предсједник
26. новембра 2014. године **Милан Тегелтија**, с. р.

Na osnovu člana 17. stav 1. tačka 1. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i člana 61. Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog Vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 i 78/14), Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj 26.11.2014. godine, donijelo

ODLUKU
O IMENOVANJU SUDIJE VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za sudiju Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, imenuje se **Dragan Čorlija**.

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidata, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentacije, sposobnosti kandidata da odgovorno, nezavisno i nepristrasno obavlja funkciju sudije, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidata, profesionalnu nepristrasnost i ugled, ponašanje van posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje naučnih radova, te druge aktivnosti u struci i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovani kandidat u potpunosti ispunjava uslove za imenovanje propisane u članu 43. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovani preuzima dužnost 15.12.2014. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" u skladu sa članom 45. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-02-3735-1/2014 Predsjednik
26. novembra 2014. godine **Milan Tegeltija**, s. r.

1458

Na temelju članka 17. stavak 1. točka 1. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i članka 61. Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog Vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 i 78/14), Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj dana 26.11.2014. godine, donijelo

ODLUKU
O IMENOVANJU PREDSJEDNIKA OSNOVNOG SUDA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za predsjednika Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, imenuje se **Jadranko Grčević.**

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidata, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentiranja, sposobnosti kandidata da odgovorno, neovisno i nepristrano obavlja funkciju suca, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidata, profesionalnu nepristranost i ugled, ponašanje izvan posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje znanstvenih radova, te druge aktivnosti u struci, rukovodne vještine i iskustvo, sposobnost upravljanja ljudskim potencijalima i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovani kandidat u potpunosti ispunjava uvjete za imenovanje propisane u članku 43. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovani preuzima dužnost 26.11.2014. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH", sukladno članku 45. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-02-3736-1/2014 Predsjednik
26. studenoga 2014. godine **Milan Tegeltija**, v. r.

На основу члана 17. став 1. тачка 1. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине ("Службени гласник и БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и члана 61. Пословника Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 и 78/14), Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине је, на сједници одржаној 26.11.2014. године, донио

ОДЛУКУ
О ИМЕНОВАЊУ ПРЕДСЈЕДНИКА ОСНОВНОГ СУДА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I

За предсједника Основног суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, именује се **Јадранко Грчевић.**

II

Савјет је након оцјене стручности кандидата, способности правне анализе, комуникативности и способности презентације, способности кандидата да одговорно, независно и непристрасно обавља функцију судије, узимајући у обзир, између осталог, досадашње радно искуство кандидата, професионалну непристрасност и углед, понашање ван посла, едукацију и усавршавање, објављивање научних радова, те друге активности у струци, руководне вјештине и искуство, способност управљања људским потенцијалима и оцјене критерија подобности, оцијенио да именовани кандидат у потпуности испуњава услове за именовање прописане у члану 43. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

III

Именовани преузима дужност 26.11.2014. године.

IV

Ова одлука ступа на снагу даном доношења.

V

Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" у складу са чланом 45. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

Број 04-02-3736-1/2014 Предсједник
26. новембра 2014. године **Милан Тегелтија**, с. р.

Na osnovu člana 17. stav 1. tačka 1. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i člana 61. Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog Vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 i 78/14), Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj 26.11.2014. godine, donijelo

ODLUKU
O IMENOVANJU PREDSJEDNIKA OSNOVNOG SUDA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za predsjednika Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, imenuje se **Jadranko Grčević**.

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidata, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentacije, sposobnosti kandidata da odgovorno, nezavisno i nepristrasno obavlja funkciju sudije, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidata, profesionalnu nepristrasnost i ugled, ponašanje van posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje naučnih radova, te druge aktivnosti u struci, rukovodne vještine i iskustvo, sposobnost upravljanja ljudskim potencijalima i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovani kandidat u potpunosti ispunjava uslove za imenovanje propisane u članu 43. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovani preuzima dužnost 26.11.2014. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" u skladu sa članom 45. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-02-3736-1/2014 Predsjednik
26. novembra 2014. godine **Milan Tegeltija**, s. r.

1459

Na osnovu članka 17. stavak 1. točka 1. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i članka 61. Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14), Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj 26.11.2014. godine, donijelo

ODLUKU
O IMENOVANJU SUCA VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za suca Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, imenuje se **Dinka Lukes.**

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidata, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentiranja, sposobnosti kandidata da odgovorno, neovisno i nepristrano obnaša funkciju suca, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidata, profesionalnu nepristranost i ugled, ponašanje izvan posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje znanstvenih radova, te druge aktivnosti u struci i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovani kandidat u potpunosti ispunjava uvjete za imenovanje propisane u članku 43. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovana preuzima dužnost 15.12.2014. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH", sukladno članku 45. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-02-3737-1/2014 Predsjednik
26. studenoga 2014. godine **Milan Tegeltija**, v. r.

На основу члана 17. став 1. тачка 1. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и члана 61. Пословника Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 и 78/14), Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине је, на сједници одржаној 26.11.2014. године, донио

ОДЛУКУ
О ИМЕНОВАЊУ СУДИЈЕ ВРХОВНОГ СУДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I

За судију Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, именује се **Динка Лукес.**

II

Савјет је након оцјене стручности кандидата, способности правне анализе, комуникативности и способности презентације, способности кандидата да одговорно, независно и непристрасно обавља функцију судије, узимајући у обзир, између осталог, досадашње радно искуство кандидата, професионалну непристрасност и углед, понашање ван посла, едукацију и усавршавање, објављивање научних радова, те друге активности у струци и оцјене критерија подобности, оцијенио да именовани кандидат у

потпуности испуњава услове за именовање прописане у члану 43. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

III

Именована преузима дужност 15.12.2014. године.

IV

Ова одлука ступа на снагу даном доношења.

V

Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" у складу са чланом 45. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

Број 04-02-3737-1/2014 Предсједник
26. новембра 2014. године **Милан Тегелтија**, с. р.

Na osnovu člana 17. stav 1. tačka 1. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i člana 61. Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog Vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 i 78/14), Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj 26.11.2014. godine, donijelo

ODLUKU
O IMENOVANJU SUDIJE VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za sudiju Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, imenuje se **Dinka Lukes.**

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidata, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentacije, sposobnosti kandidata da odgovorno, nezavisno i nepristrasno obavlja funkciju sudije, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidata, profesionalnu nepristrasnost i ugled, ponašanje van posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje naučnih radova, te druge aktivnosti u struci i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovana kandidatkinja u potpunosti ispunjava uslove za imenovanje propisane u članu 43. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovana preuzima dužnost 15.12.2014. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" u skladu sa članom 45. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-02-3737-1/2014 Predsjednik
26. novembra 2014. godine **Milan Tegeltija**, s. r.

1460

Na temelju članka 17. točka 1., članka 34. i članka 49. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08), te članka 67. Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 i 78/14), Vijeće je, na sjednici održanoj 26.11.2014. godine, donijelo

ODLUKU
O IMENOVANJU SUDACA POROTNIKA U OPĆINSKI SUD U BANOVIĆIMA

I

Za suce porotnike u Općinski sud u Banovićima, imenuju se:
1. Kurtić Damir
2. Vidic Josipa
3. Karavdić Anadela i
4. Rahmanović Nermina

II

Suci porotnici imenuju se na mandat od osam (8) godina, osim ukoliko mandat ne prestane ranije po nekom od osnova iz članka 34. stavak 4. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovani suci porotnici preuzimaju dužnost 22.12.2014. godine.

IV

Prilikom imenovanja, Vijeće se rukovodilo prijedlogom kandidata dostavljenim od strane predsjednika Općinskog suda u Banovićima, odredbama Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine, Zakona o sudovima u Federaciji BiH, te stavovima Vijeća o izboru sudaca porotnika.

V

Prije preuzimanja dužnosti, suci porotnici će dati svečanu izjavu pred predsjednikom Općinskog suda u Banovićima.

VI

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH" kao i u prostorijama Vijeća dostupnim javnosti.

Broj 4-02-2363/2014 Predsjednik
26. studenoga 2014. godine **Milan Tegeltija**, v. r.

На основу члана 17. тачка 1., члана 34. и члана 49. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08), те члана 67. Пословника Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 и 78/14), Савјет је, на сједници одржаној 26.11.2014. године, донио

ОДЛУКУ
О ИМЕНОВАЊУ СУДИЈА ПОРОТНИКА У ОПЋИНСКИ СУД У БАНОВИЋИМА

I

За судије поротнике у Општински суд у Бановићима, именују се:
1. Куртић Дамир
2. Видиц Јосипа
3. Каравдић Анадела и
4. Рахмановић Нермина

II

Судије поротници именују се на мандат од осам (8) година, осим уколико мандат не престане раније по неком од основа из члана 34. став 4. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

III

Именоване судије поротници преузимају дужност 22.12.2014. године.

IV

Приликом именовања, Савјет се руководио приједлогом кандидата достављеним од стране предсједника Општинског суда у Бановићима, одредбама Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине, Закона о судовима у Федерацији БиХ, те ставовима Савјета о избору судија поротника.

V

Прије преузимања дужности, судије поротници ће дати свечану изјаву пред предсједником Општинског суда у Бановићима.

VI

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" као и у просторијама Савјета доступним јавности.

Број 04-02-2363/2014 Предсједник
26. новембра 2014. године **Милан Тегелтија**, с. р.

Na osnovu člana 17. tačka 1., člana 34. i člana 49. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08), te člana 67. Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14 i 78/14), Vijeće je, na sjednici održanoj 26.11.2014. godine, donijelo

ODLUKU
O IMENOVANJU SUDIJA POROTNIKA U OPĆINSKI SUD U BANOVIĆIMA

I

Za sudije porotnike u Općinski sud u Banovićima, imenuju se:

1. Kurtić Damir
2. Vidic Josipa
3. Karavdić Anadela i
4. Rahmanović Nermina

II

Sudije porotnici imenuju se na mandat od osam (8) godina, osim ukoliko mandat ne prestane ranije po nekom od osnova iz člana 34. stav 4. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovane sudije porotnici preuzimaju dužnost 22.12.2014. godine.

IV

Prilikom imenovanja, Vijeće se rukovodilo prijedlogom kandidata dostavljenim od strane predsjednika Općinskog suda u Banovićima, odredbama Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, Zakona o sudovima u Federaciji BiH, te stavovima Vijeća o izboru sudija porotnika.

V

Prije preuzimanja dužnosti, sudije porotnici će dati svečanu izjavu pred predsjednikom Općinskog suda u Banovićima.

VI

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH" kao i u prostorijama Vijeća dostupnim javnosti.

Broj 4-02-2363/2014 Predsjednik
26. novembra 2014. godine **Milan Tegeltija**, s. r.

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

1461

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1751/11**, rješavajući apelaciju **Ante Kovača**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1), (2) i (3) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 22/14 i 57/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica
Miodrag Simović, dopredsjednik
Seada Palavrić, dopredsjednica
Mato Tadić, sudac
Mirsad Ćeman, sudac
Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 6. studenoga 2014. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija **Ante Kovača**.

Utvrđuje se povreda članka II/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 7. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ-08/489 od 12. studenoga 2010. godine u dijelu koji se odnosi na primjenu blažeg kaznenog zakona.

Ukidanje Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ-08/489 od 12. studenoga 2010. godine u dijelu iz prethodnoga stavka ove odluke ni na koji način ne utječe na apelantovo lišavanje slobode, zadržavanje i pritvor, što je u isključivoj nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine.

Predmet se vraća Sudu Bosne i Hercegovine koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, u odnosu na izricanje kazne sukladno članku II/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članku 7. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Sudu Bosne i Hercegovine da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Ante Kovača**, podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ-08/489 od 12. studenoga 2010. godine u odnosu na članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. i stavak 3. točka d. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i u odnosu na povredu prava na priziv iz članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Ante Kovača**, izjavljena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. X-KRŽ-08/498 od 10. svibnja 2011. godine i X-KRŽ-08/498 od 18. ožujka 2011. godine u odnosu na članak 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Ante Kovač (u daljnjem tekstu: apelant) iz Viteza, kojega zastupa Dušan Tomić, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 12. travnja 2011. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. X-KRŽ-08/489 od 12. studenoga 2010. godine i X-KR-08/498 od 10. srpnja 2009.

godine. Apelant je, također, podnio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud prekinuo izdržavanje kazne zatvora do donošenja konačne odluke o apelaciji. Apelant je dopunio apelaciju 25. travnja 2011. godine.

2. Apelant je 20. lipnja 2011. godine apelacijom osporio rješenja Suda BiH br. X-KRŽ-08/489, od 10. svibnja 2011. godine i X-KRŽ-08/489 od 18. ožujka 2011. godine o troškovima postupka, te je 19. rujna 2011. godine dostavio "nove dokaze" u svezi s predmetom. Apelant je tražio žurno rješavanje predmeta zbog svoga zdravstvenog stanja.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na temelju članka 22. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 60/05, 64/08 i 51/09), koja su važila u vrijeme poduzimanja navedenih radnji, od Suda BiH i Tužiteljstva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo) je zatraženo 22. travnja 2011. godine da dostave odgovor na apelaciju.

4. Sud BiH je dostavio odgovor na apelaciju 10. svibnja 2011. godine, a Tužiteljstvo 13. svibnja 2011. godine.

5. Ustavni sud je Odlukom broj *AP 1751/11*, od 6. prosinca 2011. godine (dostupna na www.ustavnisud.ba) odbio apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere kao neutemeljen.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata podastrtih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Sud BiH je donio Presudu broj X-KR-08/498 od 10. srpnja 2009. godine kojom je apelanta proglasio krivim da je za vrijeme ratnog stanja, u vrijeme oružanog sukoba između Armije BiH i HVO, prekršio odredbe članka 3. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osobe u vrijeme rata (od 12. kolovoza 1949. godine) tako što je, na način detaljno opisan u točki 1. presude, u vremenskom razdoblju travanj-svibanj 1993. godine, kao zapovjednik Vojne policije "Viteške brigade" HVO naređivao i odobravao njemu podređenim vojnim policajcima, ali i skupa s njima nezakonito lišavao slobode i zatvarao bošnjačko stanovništvo. Vojni policajci, kojima je bio nadređeni, po njegovoj su ih naredbi i odobrenju držali u nehumanim uvjetima, koji su detaljno opisani u optužnici, te su ih, uz njegovu naredbu i odobrenje, odvodili na prisilan rad na kopanje rovova na crti razgraničenja između Armije Bosne i Hercegovine i HVO-a, iako je znao da su neka osobe (točno navedene) poginule obavljajući ove radove. Pod točkom 2. presude 18. travnja 1993. godine i u istom svojstvu (kao iz točke 1. presude) apelant je tijekom noći izveo iz objekta u kojemu se nalazila nezakonito zatvorena civilna osoba pod pseudonimom B i odveo je u stan u zgradu "Crnogorka", psovao joj i prijetio i, na način detaljno opisan u optužnici, dok ga je ona molila i govorila da to ne radi bez njezinoga pristanka, silovao ju je, te je vratio u prostorije SDK. Pod točkom 3. presude 21. kolovoza 1993. godine u Vitezu je, u istom svojstvu, naredio vojnim policajcima da zaustave i privedu vozilo s oznakom Međunarodnog komiteta crvenog križa, koje se uputilo prema Zenici, u kojemu su bile bolesne civilne osobe bošnjačke nacionalnosti, osobe pod pseudonimom A, N. P. i M. G., te naredio da ih protuzakonito liše slobode i zatvore, te je nad njima izvršen pretres, oduzeli su im i prisvojili novac i vrijedne predmete i ispitivali ih o vojnom stanju u naselju Mahala da bi apelant osobu A, dok se nalazila sama u jednome uredu, prijeteći joj da više neće vidjeti djecu, ispitivao gdje joj je muž i o naoružanju u Mahali, te bez njezinoga pristanka izvršio nad njom seksualni odnos-silovanje. Utvrđeno je kako je apelant navedenim radnjama, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata i oružanog sukoba, učinio protuzakonita pritvaranja i odvođenja u koncentracione logore, silovanja, pljačku imovine i prisiljavanje na prisilni rad, počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 173. stavak 1. toč. e) i f) Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH), sve u svezi s člankom 180. stavak 1. KZBiH. Sud BiH je apelantu izrekao kaznu zatvora u trajanju od 13 godina, u koju će mu se ubrojiti vrijeme provedeno u pritvoru. Sud BiH je, sukladno članku 188. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKP), apelanta obvezao na plaćanje troškova kaznenoga postupka, a o visini troškova će odlučiti Sud BiH posebnim rješenjem. Sud BiH je, sukladno članku 198. stavak 2. ZKP-a, oštećene uputio da imovinskopravne zahtjeve rješavaju u parnici.

8. U obrazloženju presude Sud BiH je naveo dokaze koje je predložilo Tužiteljstvo, koji su prihvaćeni tijekom postupka, kao i dokaze koje je predložila obrana. Sud je, također, pojasnio zašto je prihvatio predložene dokaze Tužiteljstva, materijalne dokaze koji su korišteni pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju (u daljnjem tekstu: MKSJ), na koje je obrana istaknunula prigovor autentičnosti, navodeći da su oni relevantni i da se sukladno člankom 3. Zakona o ustupanju predmeta mogu koristiti. Potom, sud se razvidno očitovao na prijedloge obrane u svezi sa saslušanjem velikog broja svjedoka na iste okolnosti (pod točkom jedan optužnice, na karakter apelanta i ostalo), te je naveo da je obrani data mogućnost da izabere koje će svjedoke pozvati kao i da je svjedočenje velikog broja osobe o karakteru apelanta irelevantno za utvrđivanje apelantove kaznene odgovornosti, te je ovo cijenio relevantnim za odmjeravanje kazne. Također, Sud je detaljno naveo da je apelant tijekom postupka imao izabrane branitelje, te je jednom otkazao punomoć za zastupanje, drugi branitelj je otkazao apelantu punomoć i apelantu je postavljen odvjetnik po službenoj dužnosti (Dušan Tomić). Imajući u vidu promjenu branitelja Sud BiH je istaknuo kako je apelantovome odvjetniku (Dušanu Tomiću) dato dovoljno vremena za pripremu obrane, te se očitovao na prijedlog obrane da se ponovno saslušaju zaštićeni svjedoci (jer ih raniji odvjetnici nisu dovoljno ispitali), kao i prijedlog da se pozove Mario Čerkez (što je bio raniji prijedlog obrane) i da se još pozovu Paško Ljubičić, Vladimir Šantić i Tihomir Blaškić. Sud je naveo kako su svi zaštićeni svjedoci ispitani u nazočnosti izabranih apelantovih odvjetnika, kao i apelanta osobno, čak i više od dopuštenih zakonskih mogućnosti, te da apelantovi odvjetnici nisu predložili da se ovi svjedoci pozovu i kao svjedoci obrane (nalazeći da su dovoljno ispitani). Sud se očitovao i na navod obrane o povredi prava na obranu, navodeći kako je apelant razvidno naveo da nije došlo do poremećenih odnosa između njega i odvjetnika i da nije bilo nesporazuma, dakle da se ne radi o apelantovome nezadovoljstvu pomoći koju su mu pružili odvjetnici. Dakle, nalazeći da je apelantova obrana ispunila svoje dužnosti sud nije udovoljio prijedlogu obrane o ponovnome saslušanju zaštićenih svjedoka. U odnosu na drugi prijedlog, Sud BiH je prihvatio da obrana od četiri predložena svjedoka (Čerkez, Ljubičić, Šantić i Blaškić) izabere dva po svome izboru, ističući da je i na ovu okolnost (uloge apelanta u vojnim formacijama) već saslušan veći broj svjedoka.

9. Nakon provedenoga dokaznog postupka Sud BiH je prije svega utvrdio apelantovu ulogu, s obzirom da ga je optužnica teretila da je konkretne kaznenopravne radnje počinio u svojstvu zapovjednika Vojne policije "Viteške brigade" u razdoblju od polovice travnja do konca kolovoza 1993. godine u Vitezu. Apelant je u obrani navodio da je bio pripadnik i zapovjednik brigade, ali tek od srpnja 1993. godine, dakle, nakon što su se desili događaji iz toč. 1. i 2. presude (odnosno optužnice), u prilog čemu je dostavio materijalne dokaze da je zapovjednik u ožujku 1993. godine bio I. P., te je isticao kako je u inkriminiranom razdoblju bio operiran i dulje vremensko razdoblje na bolovanju. Sud BiH je na temelju velikoga broja saslušanih svjedoka, koji su viđali apelanta i opisivali njegovo ponašanje u relevantnome

razdoblju, kao i na temelju materijalnih dokaza, utvrdio kako je apelant u inkriminiranome razdoblju imao ovlasti zapovjednika Vojne policije te izravno rukovodio vojnim policajcima koji su dovodili i čuvali muškarce bošnjačke nacionalnosti u zatočeničkim objektima.

10. Potom, Sud BiH se pozvao na opće elemente kaznenoga djela ratnoga zločina protiv civilnoga stanovništva, te je utvrdio postojanje oružanog sukoba u inkriminiranome razdoblju na području općine Vitez između pripadnika Armije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Armija BiH) i Hrvatskog vijeća obrane (u daljnjem tekstu: HVO), koji je počeo najkasnije 16. travnja 1993. godine.

11. Sud je dalje detaljno izanalizirao sve točke optužnice, pa je u odnosu na točku 1. optužnice kojom se apelanta teretilo za nečovječno postupanje, protupravno odvođenje u koncentracione logore i prisiljavanje na prinudni rad (iz članka 173. točke c), e) i f) KZBiH) utvrdio da je nezakonito pritvaranje civila bošnjačke nacionalnosti u općini Vitez počelo 16. travnja 1993. godine, kada je došlo do oružanog sukoba između HVO i Armije BiH. Sud se pozvao na standarde utvrđene u odluci MKSJ u predmetu Čelebići, u svezi s procjenom postoji li odgovornost za protuzakonito zatvaranje osobe. Sud je utvrdio da je preko 250 osoba bošnjačke nacionalnosti različite dobi bilo protuzakonito zatvoreno i da sve osobe imaju svojstvo zaštićenih osoba iz članka 3. Ženevskih konvencija. Obrana je pokušavala dokazati kako je pritvaranje osoba bilo zbog njihove sigurnosti, odnosno kako se radilo o pripadnicima Armije BiH. Sud BiH je detaljno odgovorio na ove navode obrane, utvrdivši kako su oni neutemeljeni jer su zatvorene osobe držane protiv svoje volje pod oružanom stražom Vojne policije, u nehumanim uvjetima, bez provedene bilo kakve pravne procedure. Pritvaranje je vršeno prisilom i bez davanja razloga zašto se osobe pritvaraju. Zbog navedenoga Sud BiH je utvrdio da se ne može raditi o "pomaganju", pogotovo jer su se navedene osobe, uglavnom muškarci, nalazile u prostoru van borbenih djelovanja. Potom, u odnosu na tezu kako se radilo o pripadnicima neprijateljske strane, Sud BiH je naveo da ovu tezu obrana ničim nije dokazala, te istaknuo kako su i svjedoci obrane demantirali ovu tezu. Sud nije prihvatio ni navod obrane kako Vojna policija nije imala nadležnosti prema civilima i da su civile dovodili razni vojnici. Čak je i na temelju iskaza samoga apelanta Sud BiH utvrdio njegovo izravno sudjelovanje u privođenju. Također, isti zaključak sud je izveo iz materijalnih dokaza u spisu. Na temelju svega, Sud BiH je utvrdio kako su ispunjeni svi elementi kaznenoga djela iz članka 173. stavak 1. točka e) KZBiH, odgovornost apelanta i to za naređivanje i izvršenje, te je navedeno kazneno djelo apelant počinio s izravnim umišljajem.

12. U odnosu na prisilni rad, odnosno prisiljavanje na rad zatvorenih civila, polazeći od obilježja kaznenoga djela iz članka 173. stavak 1. točka f) KZBiH, te imajući u vidu uvjerljivost velikoga broja saslušanih svjedoka o okolnostima odvođenja i kopanja rovova i ulogu Vojne policije (i apelanta osobno), sud je našao dokazanim da je apelant u kritično vrijeme, kršeći pravila međunarodnoga humanitarnog prava i igrajući ključnu ulogu u odvođenju i prisiljavanju zarobljenika Bošnjaka na kopanje rovova, počinio kazneno djelo naređivanja i prisiljavanja zarobljenika na prisilan rad u smislu članka 173. stavak 1. točka f) KZBiH. Sud BiH je u svezi s ovim cijenio kako nije utemeljen navod obrane da je uloga Vojne policije bila pasivna. Dapače, utvrdio je kako je Vojna policija bila ključni i aktivni sudionik u prisiljavanju protuzakonito držanih zatvorenika na prisilan rad glede selektiranja zatvorenih osoba, sprečavanja njihovoga bijega, odvođenja i vraćanja s rovova i drugo, te je Sud BiH zaključilo kako bez sudjelovanja Vojne policije do ovakve prisile ne bi moglo doći. Sud BiH je istaknuo kako, čak i kada bi se prihvatila teza obrane da je Vojna policija bila vezana naredbama drugih, viših organa, i u takvim okolnostima apelantovo sudjelovanje na opisani način dovodi do njegove kaznene odgovornosti, opet ističući ulogu apelanta kao zapovjednika i zaključio da pripadnici Vojne policije nisu mogli na svoju ruku odvoditi civile bez apelantove suglasnosti, te je sud zaključio kako su uz njegovo znanje i pristanak civili odvođeni na prisilni rad.

13. Dalje, Sud BiH je naveo da se pod točkom 2. presude (optužnice) apelant optužuje za silovanje oštećene svjedokinje pod pseudonimom B, te je iz provedenih dokaza utvrdio, iako je obrana to negirala, da je apelant na način opisan u optužnici počinio ovo kazneno djelo iz članka 173. stavak 1. točka e) KZBiH.

14. Sud BiH je u odnosu na navode pod točkom 3. presude (i optužnice) utvrdio iz materijalnog dokaza koji je sačinio apelant osobno, kao zapovjednik Vojne policije, da je on izdao zapovijest da se zaustavi vozilo Međunarodnog komiteta crvenog križa (MKCK) kojim su putovali svjedoci pod pseudonimom A, N. P. i M. G., koje je vozila sestra K. radi liječenja u Zenicu. Ova osobe, civili, lišene su slobode prisilom i samovoljno i nikada nisu obaviještene o razlozima zatvaranja koje nije bilo opravdano bilo kakvom pravnom osnovom. Sud nije prihvatio tezu apelantove obrane da on nije naredio zatvaranje, i da je materijalne dokaze potpisao po naređenju Maria Čerkeza, koje je smatrao kontradiktornim i oprečnim provedenim dokazima (između ostaloga i svjedočenju tajnice A. P. u svezi sa sačinjenim zapisnicima). Dakle, sud je izvan svake sumnje zaključio da je apelant počinio kazneno djelo iz članka 173. stavak 1. točka e) KZBiH.

15. U svezi s pljačkom imovine ovih osobe, odnosno nakita i novca koji su imali kod sebe, Sud BiH je na temelju izjava svjedoka kao i materijalne dokumentacije (zapisnik o pronađenom zlatnom nakitu od 23. kolovoza 1993. godine) utvrdio kako je apelant naredio da se opljačka imovina ovih osoba. Apelant je tvrdio u svojoj obrani kako je imovina smještena u kasu zapovjedništva brigade, kao i da su ove osobe pretresali pripadnici Četvrte bojne. Međutim, sud nije prihvatio ovaj navod te je dao svoje razloge zašto nalazi apelantovu odgovornost u ovome dijelu.

16. U okviru točke 3. presude Sud BiH je ispitao navode optužbe u svezi s apelantovim silovanjem osobe A. Sud je, polazeći od utvrđenih činjenica i zaključka o nezakonitom zatvaranju osobe A, na temelju iskaza ove svjedokinje, kao i nakon provedenoga vještačenja i uvidom u medicinsku dokumentaciju, utvrdio da je apelant na način opisan u optužnici počinio kazneno djelo silovanja iz članka 173. stavak 1. točka e) KZBiH s izravnim umišljajem. Obrana je negirala da je apelant silovao ovu svjedokinju, te je u tome pravcu svjedočio M. Đ. koji je u kontaktu s osobom A, koja mu je rekla da hoće da "naštima" apelantu. Također, obrana je imala tezu da i osoba A, kao i osoba B, igra igru koju vodi osoba C (suprug osobe B) zbog mržnje prema apelantu. Međutim, sud je odbacio ove navode obrane, dajući razvidne razloge za svoje odlučenje.

17. Sud je apelantu izrekao kaznu zatvora u trajanju od 13 godina. Također, sud je naveo kako je apelant, s obzirom da je proglašen krivim po svi točkama optužnice, dužan naknaditi troškove cjelokupnog postupka, a da će o visini troškova postupka odlučiti sud posebnim rješenjem.

18. Protiv prvostupanjske presude apelant je izjavio priziv. Sud BiH je donio Rješenje X-KRŽ-08/489 od 4. ožujka 2010. godine kojim je priziv usvojio, ukinuo prvostupanjsku presudu i odredio održavanje pretresa pred Vijećem Apelacijskog odjeljenja.

19. Sud BiH je donio Presudu broj X-KRŽ-08/489 od 12. studenoga 2010. godine, kojom je apelant proglašen krivim da je za vrijeme ratnoga stanja i oružanoga sukoba između Armije BiH i HVO prekršio odredbe članka 3. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba u vrijeme rata (od 12. kolovoza 1949. godine), tako što je na način detaljno opisan u točki 1. presude, u vremenskome razdoblju travnja i svibnja 1993. godine na području općine Vitez,

kao zapovjednik Vojne policije "Viteške brigade" HVO, počinio protuzakonito lišavanje slobode i nezakonito zatvaranje civilnog bošnjačkog stanovništva i prisiljavanje na prinudni rad tako da je to odobravao njemu podređenim vojnim policajcima i zajedno s njima vršio nezakonito lišavanje slobode i nezakonito zatvaranje bošnjačkog stanovništava u prostorije Radničkog univerziteta, SDK i Kino sale u Vitezu (razvidno navodeći osobe koja su nezakonito lišene slobode i još više od 250 civilnih osoba), gdje su ih vojni policajci kojima je apelant bio nadređeni po njegovom odobrenju držali pod stražom u nehumanim uvjetima, detaljno opisanim u presudi, koji su apelantu bili dobro poznati, da bi određeni broj civilnih osoba vojni policajci u skupinama uz odobrenje apelanta kombi vozilom odvodili na mjesta Kratine, Krčevine i Piriće da na opasnim mjestima, gdje su bile crte razgraničenja između Armije BiH i HVO, kopaju rovove i obavljaju druge fizičke poslove, iako je znao da su osobe (navedene u presudi) poginule obavljajući ove radove, a neke zatvorene osobe vojni policajci su odvodili iz Radničkog univerziteta u druge zatočeničke objekte koji su se nalazili u šahovskom klubu i u logoru "Kaonik" u Busovači. Pod točkom 2. presude 21. kolovoza 1993. godine u Vitezu je, u istom svojstvu, naredio vojnim policajcima da zaustave i privedu vozilo s oznakom MKCK, koje se uputilo prema Zenici, a u kojemu su bile bolesne civilne osobe bošnjačke nacionalnosti, osobe pod pseudonimom A i N. P., kao i vojnik M. G., koje su upućene na liječenje u Zenicu, te protuzakonito lišio slobode i zatvorio u prostorije Radničkog univerziteta osobe A i N. P., gdje su nad njima vojni policajci izvršili pretres i od njih oduzeli i prisvojili sve vrijedne predmete i novac, a nakon toga ih ispitivali na okolnosti vojnog stanja u mjestu Mahala koje je bilo pod kontrolom jedinica Armije BiH, da bi nakon nekoliko dana apelant, dok se osoba A nalazila sama u jednom uredu Doma kulture, prijeteći joj da više neće vidjeti djecu, ispitivao gdje joj je muž i o naoružanju u Mahali, udario je rukom u predio lica i s pištoljem uperenim u njezine grudi naredio joj da se skine, a kada je ona to odbila i molila ga da to ne čini, na način opisan u presudi, bez njezinoga pristanka izvršio silovanje, a nakon toga joj zaprijetio da će je ubiti ako nekome bude govorila da ju je silovao. Dakle, kršeći pravila međunarodnoga prava za vrijeme rata i oružanog sukoba učinio je protuzakonita zatvaranja, prisiljavao druge osobe uporabom sile na seksualni odnos, prisiljavao na prinudni rad i pljačku imovine, čime je počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, iz članka 173. stavak 1. točke e) i f) KZBiH u svezi s člankom 180. stavak 1. KZBiH, pa ga je Sud BiH osudio na kaznu zatvora u trajanju od devet godina, u koju će mu se ubrojiti vrijeme provedeno u pritvoru od 30. siječnja 2008. godine. Sud BiH je, sukladno članku 188. stavak 1. ZKP apelanta obvezao na plaćanje troškova kaznenoga postupka, a o visini troškova će odlučiti Sud BiH posebnim rješenjem, po pribavljanju potrebnih dokumenata. Oštećene su, sukladno članku 198. stavak 2. ZKP-a, s imovinskopravnim zahtjevom upućene na parnicu. Na temelju odredbe članka 284. točka c) ZKP Sud BiH je apelanta oslobodio optužbe da je 18. travnja 1993. godine u Vitezu, u istome svojstvu kao pod točkom 1, na način opisan u presudi, nad osobom pod pseudonimom B izvršio silovanje, čime je počinio kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 173. stavak 1. KZBiH točka e) u svezi s člankom 180. KZBiH. U odnosu na oslobađajući dio presude Sud BiH je apelanta oslobodio naknade plaćanja troškova postupka, a osoba B je s imovinskopravnim zahtjevom upućena na parnicu.

20. U obrazloženju presude Sud BiH je naveo tijek postupka (pretresa pred drugostupanjskim sudom), te istaknuo kako je prihvatio dokaze Tužiteljstva (koje nije imalo novih dokaza pred drugostupanjskim sudom) kao i dokaze obrane izvedene pred prvostupanjskim sudom (između ostaloga izjave svjedoka Paška Ljubičića i Vladimira Šantića). Sud je naveo nove dokaze obrane koje je prihvatio i koji su izvedeni pred drugostupanjskim sudom (materijalni dokazi i saslušanje svjedoka, i to novih svjedoka i svjedoka koji su ranije saslušani na prijedlog Tužiteljstva). Sud je ponovno saslušao apelanta u svojstvu svjedoka. Dokaz obrane koji nije prihvatio Sud BiH je izjava Dž. R. od 31. svibnja 1993. godine, smatrajući je irelevantnom, za šta je dao svoje razloge. Apelantova obrana je tvrdila kako Tužiteljstvo nije izvan razumne sumnje dokazalo da je apelant počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret. S tim u svezi, apelantova obrana se pozvala na presudu MKSJ u predmetima Maria Čerkeza i Tihomira Blaškića, te isticala da osobe koje su bile zatvorene u prostorijama Radničkog univerziteta, Kino sale i SDK, nisu bili civili, kao ni osobe A i B. Osim toga, apelant je ukazivao da ne postoji njegova odgovornost jer u inkriminiranome razdoblju nije imao status zapovjednika. Također, obrana je isticala kako Tužiteljstvo nije dokazalo da je apelant silovao osobe A i B, te da je motiv za njihovo lažno svjedočenje činjenica da su na temelju toga ostvarile pravo na mirovinu.

21. Sud BiH je prije svega utvrdio kako su, oprečno navodima obrane, gotovo sva osobe koje su bile zatvorene (osim nekoliko pojedinačno nabrojanih osoba) bili civili. Osim toga, sud je dao razvidno obrazloženje i za osobe za koje je utvrđeno da imaju priznat ratni staž od 1992. godine u vojnim knjižicama, te utvrdio kako na području općine Vitez do oružanoga sukoba između Armije BiH i HVO-a (travanj 1993. godine) nije bilo potrebe za vojnim angažiranjem ovih osoba. Sud je smatrao za potrebno utvrditi apelantov status. Polazeći od izjava velikog broja saslušanih svjedoka, kao i materijalnih dokaza, Sud BiH je zaključio kako je apelant u inkriminiranome razdoblju bio zapovjednik Vojne policije "Viteške brigade". Navod obrane da je apelant bio desetnik, dok je zapovjednik bio I. P., sud je cijenio neutemeljenim, i oprečnim materijalnim dokazima. Također, Sud je cijenio apelantov navod da je u maju operirao čir i da je bio na bolovanju, ali to nije uticalo na drugačije rješavanje stvari jer je u dokaznom postupku utvrđeno da je apelant bio u bolnici od 13. do 22. svibnja 1993. godine. Dakle, sud je zaključio kako je apelant uslijed okolnosti postojanja oružanog sukoba bio angažiran u vojnoj policiji "Viteške brigade", te mu je navedena okolnost omogućila sudjelovanje u protuzakonitom zatvaranju civilnog bošnjačkog stanovništva, prisiljavanju na rad, pljački imovine te silovanju.

22. Potom, razmatrajući kaznena djela prema točkama optuženja u odnosu na protuzakonito pritvaranje, Sud BiH je veoma opširno (stranice 37. do 51. presude) naveo kako zatvaranje civila u zatočeničke objekte ima karakter *drugih oblika protuzakonitog zatvaranja*, kako to definira odredba članka 173. stavak 1. točka e) KZBiH. Sud BiH je naveo kako masovno zatvaranje civila koje nije na dobrovoljnoj osnovi, pri čemu nisu ispoštovane zakonom propisane procedure, bez konkretnih razloga zatvaranja, jesu okolnosti koje upućuju da se radi o protuzakonitom zatvaranju kako propisuje odredba članka 173. stavak 1. točka e) KZBiH. Sud BiH je kod utvrđivanja veze apelanta s protupravnim radnjama utvrdio da je oružani sukob Armije BiH i HVO-a na području općine Vitez počeo 16. travnja 1993. godine u ranim jutarnjim satima, da su privođenje civila Bošnjaka vršili pripadnici raznih vojnih i paravojnih formacija, ali su osiguravanje objekata u kojima su osobe bile smještene i zatvorene vršili isključivo pripadnici vojne policije "Viteške brigade", čiji je zapovjednik bio apelant. Sud BiH se u tome pravcu pozvao i na standarde utvrđene u presudi MKSJ u predmetu Čelebići. Navod obrane da su zatočene osobe bili pripadnici Armije BiH, uključujući i žensku osobu B, sud nije prihvatio jer obrana nije u tome pravcu ponudila niti jedan dokaz. U odnosu na zatočene muškarce obrana je pokušala dokazati da su ih "čuvali", u prilog čemu su saslušani i svjedoci obrane.

Međutim, sud je ocijenio kako njihovi iskazi idu da pomognu apelantu, kao i da pokušavaju izbjeći vlastitu odgovornost. Potom, Sud je naveo kako je apelantu stavljeno na teret optužnicom da je naređivao protuzakonito pritvaranje, ali je zaključio da iz dokaza ne proizlazi da je on podređenima naređivao da bilo koga privedu. Dapače, Sud je zaključio da, i kada je postojalo naređenje (kao u slučaju dr. M.), apelant je ovu osobu sam priveo, dakle nije davao naređenja. Dakle, u nedostatku konkretnih dokaza da je apelant naređivao protuzakonito privođenje Bošnjaka civila, sud ga je sukladno načelu *in dubio pro reo* oslobodio. Sud je dalje naveo kako radnja koju je izvršio apelant osobno proizlazi iz iskaza samoga apelanta (da je doveo dr. M.), dok njegovo prisustvo u prostorijama gdje su civili držani, kao i njegova uloga u njihovome razmještanju po prostorijama ili objektima, upućuje na njegovo odobravanje protuzakonitih postupaka.

23. U odnosu na kazneno djelo prisiljavanja na prinudan rad, Sud BiH je iz iskaza saslušanih svjedoka utvrdio kako su civile vodili na kopanje rovova pripadnici vojne policije, te se oni mogu dovesti u vezu s apelantom, a na temelju iskaza svjedoka S. K. Sud je neprijeporno utvrdio da ga je apelant osobno odveo na kopanje rovova, rekavši mu: "Ti si peti, ti nam trebaš", nakon čega je odveden na kopanje rovova. Obrana je pokušala dokazati da vojna policija i apelant osobno nisu imali veze s odvođenjem civila na kopanje. Sud je cijenio i apelantovu izjavu da je vojna policija znala otpratiti zatočenike (po zapovijedi Maria Čerkeza), ali ovu tezu sud nije prihvatio. Iz iskaza saslušanih svjedoka koji na razvidan, potpun i uvjerljiv način opisuju način odabira i sprovođenja na kopanje proizlazi da su vojna policija, te apelant osobno (i kao zapovjednik), imali aktivnu ulogu. Osobe su odvođenja odabirom pripadnika vojne policije, ili apelanta osobno, sprovođenjem na crte razgraničenja, te osiguravanjem i sprečavanjem civila da pobjegnu na putu do mjesta kopanja rovova, te su ih tamo predavali vojnicima HVO-a ili pripadnicima paravojnih formacija koji su ih preuzimali i dalje sprovodili na točan lokalitet kopanja rovova, te ih po završenome poslu vraćali i predavali istim vojnim policajcima kako bi ih oni vratili u zatočeničke objekte. Potom, polazeći od već utvrđene uloge apelanta kao zapovjednika, Sud BiH je zaključio kako je apelant, osim što je sam odabirao osobe za kopanje i sprovodio ih na crte razgraničenja, s obzirom da je cijelo vrijeme bio nazočan na licu mjesta, takve postupke odobravao i suglašavao se s njima, te je imao značajnu ulogu u lancu prisile.

24. U odnosu na točku 2. presude, Sud BiH je neprijeporno utvrdio kako je vozilo MKCK zaustavljeno po apelantovoj naredbi, a što je zaključio iz materijalne dokumentacije, kao i iskaza saslušanih svjedoka (optužbe i obrane). Osim toga, Sud je prethodno utvrdio da su N. P. i osoba A imale status civila, te naveo da njegove radnje imaju težinu jer se radi o vozilu MKCK. Potom, sud je cijenio navode obrane da je apelant znao za zaustavljanje vozila, ali da je to poduzelo Četvrta bojna, te zaključio da je navod oprečan ostalim provedenim dokazima, pogotovo materijalnom dokazu T-31 iz kojega proizlazi da je apelant naredio zaustavljanje vozila MKCK. Sud je razvidno naveo kako nije prihvatio navod obrane da je osoba A bila kurir Armije BiH, što prema navodima obrane razvidno proizlazi iz ponuđenoga dokaza A-O-19, odnosno iskaza kojega je dala nakon njene razmjene, kada je stigla u Zenicu 1993. godine, a gdje je navela da je pocijepala pismo vojnog sadržaja. Naime Sud BiH je, cijeneći ovaj dokaz s ostalim provedenim dokazima, a pogotovo imajući u vidu izjavu koju je dala svjedokinja A da je pismo nosila za izvjesnu Hadžiru i da do momenta njegovoga otvaranja u zatočeništvu nije znala njegov sadržaj - smatrao kao nedokazanom tvrdnju obrane da je osoba A bila angažirana u Armiji BiH. Također, u svezi s naređivanjem da se privede vozilo MKCK sud je saslušao tajnicu A. P., koja je tipkala dokument T-31 (zapisnik o zaustavljanju vozila koji je potpisao apelant) i zapisnik o oduzimanju predmeta (od ovih zatvorenih osoba), a koja je izjavila kako je zapisnik potpisao apelant u odsutnosti Maria Čerkeza i nije govorila ništa o njegovome negodovanju da potpiše ovaj dokument, zbog čega je sud ocijenio da je apelantov iskaz (da je ovaj dokument potpisao po nagovoru Maria Čerkeza) u oprečnosti s izjavom ove svjedokinje.

25. U odnosu na pljačku imovine koja je pripadala svjedokinji N. P. i osobi A, obje su svjedočile o načinu pretresanja, te je N. P. navela da je oniska plava žena koja joj je oduzela sve vrijednosti istaknula kako ih treba predati šefu policije (apelantu). Okolnost pretresanja N. P. potvrdila je i R. Š., koja je navela da je pretresla stariju ženu u kolovozu 1993. godine. Osoba A je također navela kako ju je pretresla "neka cura" koja joj je oduzela zlato koje je nosila sa sobom. Na temelju zapisnika o pronađenom zlatnom nakitu, koji je potpisao osobno apelant, proizlazi da su od svjedokinja oduzeti novac i komadi zlatnog nakita i pohranjeni u sef. Povjerenstvo koje je oduzele zlatni nakit sastojala se od četiri osobe i apelanta, te su o ovim okolnostima svjedočili i neki predloženi svjedoci obrane, kao i svjedok V. Č. koji je izjavio da je apelant istaknuo da će zlato skloniti na sigurno. Sud je, cijeneći navode obrane i konkretne okolnosti, našao kako postojanje zapisnika ne umanjuje nezakonit karakter poduzete radnje, jer su svjedokinje bile nezakonito pritvorene, nisu obaviještene o razlozima oduzimanja predmeta niti je za to postojala zakonska osnova, a oduzeti predmeti im nikada nisu vraćeni. Sud je cijenio posljedice takvih radnji s aspekta vremena u kojemu se to desilo, te je zaključio kako oduzimanje novca i predmeta ove osobe dovodi u stanje bespomoćnosti. Dakle, sud je zaključio da je apelant, nakon što je naredio protupravno zatvaranje navedenih osoba, u svojstvu zapovjednika bojne naredio pljačku imovine, na koji su način njegovom radnjama ostvarena bitna svojstva obilježja kaznenoga djela iz članka 173. stavak 1. točka f) KZBiH.

26. Potom, u odnosu na dio kojim se apelanta tereti za silovanje osobe A, na način opisan u dispozitivu presude, Sud BiH je zaključio da je apelant počinio ovo djelo nakon protupravnog zatvaranja osobe A, a potom njezinoga odvajanja od N. P. i M. G. Sud BiH je naveo da je iskaz svjedokinje uvjerljiv i razvidan, da se ona obratila za pomoć udruženju "Medika", te je opisala da je o događaju šutala, kao i da je opisala neprijatne situacije u kasnijim susretima s apelantom u Vitezu, nakon njezinoga povratka. Na ove okolnosti svjedočila je liječnica kojoj je osoba A (prvi put) rekla za silovanje i apelantovo ime, kao i da je godinu dana nakon završetka liječenja ponovno kontaktirala ovu liječnicu, navodeći da je vidjela svog silovatelja u blizini kuće. Svjedok, liječnica, je na pretresu prepoznala svoje bilješke pisane rukom, te je otklonila neslaganja oko datuma kada je ostvarila prvi put kontakt s osobom A (1994. ili 1995. godine). Tijekom postupka na okolnost psihičkog stanja osobe A saslušan je svjedok dr. K. koji je dao detaljan opis trauma koje osoba A ima, a sve predstavlja tipične patnje jedne osobe koja je preživjela traumu ratnog silovanja. Sud je ocijenio iskaz svjedoka obrane M. Đ., koji je rekao kako mu je osoba A rekla da želi "naštimati" apelantu, svjedoka M1 koji je naveo kako mu je svjedokinja A rekla: "Da nije bilo Žapca sa mnom bi bilo svašta", te je cijenio navode obrane kojima su pokušavali osporiti kredibilitet osobe A ističući da joj je iskaz pun neistina (od navoda da boluje od tuberkuloze zbog čega je trebala otići u Zenicu u prijepornome razdoblju), kao i navode da ima osobni motiv teretiti apelanta – zbog ostvarivanja prava na mirovinu. Međutim, sud je istaknuo kako obrana nije dokazala da osoba A prima mirovinu kao žrtva silovanja, a ostale navode obrane, kojima se apelant pokušao ekskulpirati, cijenio je paušalnim i neutemeljenim. Sud se izjasnio kako činjenica da osoba A nije bila evidentirana u bolničkoj evidenciji ne znači da doista nije bolovala od tuberkuloze. Osim toga, činjenica da je sumnju u bolest iskoristila da napusti Vitez u razdoblju oružanog

sukoba je irelevantna, jer čak i da je bolest iskoristila kao izgovor to ne može biti od bilo kakvog utjecaja na postojanje kaznenoga djela i apelantove krivnje. Osim toga, sud je naveo da je s osobitom pozornošću cijenio iskaz svjedokinje koji je bio pun detalja o događaju koji se desio, te su joj izjave koje je davala u različitim fazama konzistentne, kao i da je njen iskaz potkrijepljen nizom drugih dokaza. Zbog toga je sud našao utvrđenim da je apelant s izravnim umišljajem, kao individualni počinitelj, koristeći situaciju oružanog sukoba, silovao osobu A kao oblik izvršenja kaznenoga djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, kako to propisuje odredba članka 173. stavak 1. točka e) KZBiH.

27. U odnosu na oslobađajući dio presude da je apelant na način opisan u presudi počinio silovanje osobe B, Sud BiH je, dajući detaljne razloge (stranica 72. do 79. presude), naveo kako nije van svake razumne sumnje nakon analize svih provedenih dokaza došao do zaključka da je apelant počinio kazneno djelo silovanja iz članka 173. stavak 1. i 180. KZBiH.

28. U odnosu na primjenu zakona, konkretno KZBiH, iako je u inkriminiranome razdoblju bio na snazi KZSFRJ, Sud BiH je rukovodeći se načelom zakonitosti (članak 3. KZBiH) i člankom 4. KZBiH o vremenskoj primjeni zakona, utvrdio da je KZSFRJ blaži zbog propisane minimalne kazne (pet godina), ali je KZBiH blaži zbog propisane maksimalne kazne (kazna dugotrajnog zatvora umjesto smrtne kazne), pa se pozvao na praksu Ustavnog suda u predmetu *Maktouf*, zbog čega je zaključio da je u konkretnom slučaju trebao biti primijenjen KZBiH. U odnosu na odluku o kazni, Sud BiH je naveo da je našao niz olakotnih okolnosti, koje je smatrao posebice olakotnim, a koje su bile osnova sukladno članku 49. KZBiH za ublažavanje kazne ispod zakonom propisanog minimuma, zbog čega je apelantu izrekao kaznu zatvora u trajanju od devet godina.

Rješenje o troškovima postupka

29. Sud BiH (Vijeće Apelacijskog odjeljenja) je donio Rješenje broj X-KRŽ-08/489 od 18. ožujka 2011. godine kojim je apelanta obvezao na plaćanje troškova kaznenoga postupka u iznosu od 20.725,04 KM, a koji je dužan uplatiti na račun naveden u rješenju u roku od 15 dana od dana prijema rješenja.

30. U obrazloženju rješenja Sud BiH je, polazeći od utvrđenja prvostupanjskog i drugostupanjskog suda, te utvrđenih troškova postupka koje je detaljno precizirao, utvrdio ukupni iznos od 36.181,90 KM plus troškovi sudskog paušala. Potom, imajući u vidu da je apelant oslobođen optužbi, Sud je načelom *in favorem* osuđenog odlučio da 55% od ukupnog iznosa troškova predstavlja iznos koji se vezuje za osuđujući dio presude, pa je odlučio kao u izreci. U rješenju je navedeno da je, kako se radi o odluci vijeća apelacijskog odjeljenja, rješenje pravomoćno.

31. Sud je rješavajući apelantov priziv protiv rješenja od 18. ožujka 2011. godine donio Rješenje X-KRŽ-08/489, od 10. svibnja 2011. godine kojim je priziv odbacio kao nedopušten.

32. U obrazloženju rješenja Sud BiH je istaknuo kako je prvostupanjskom presudom utvrđeno da će se posebnim rješenjem odlučiti o troškovima postupka. Međutim, imajući u vidu činjenicu da je prvostupanjska presuda u cijelosti ukinuta, na navedeni način ukinuta je i presuda o troškovima postupka. Također, odlukom drugostupanjskog suda je odlučeno da će sud donijeti rješenje o troškovima postupka, koje je i donijeto 18. ožujka 2011. godine. Imajući u vidu da je rješenje donio drugostupanjski sud priziv protiv rješenja nije dopušten, što je razvidno regulirano odredbama ZKP-a. Potom, Sud BiH je istaknuo kako članak 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda regulira pravo na priziv, ali u stavku 2. članka 2. propisuje izuzetak, te između ostaloga navodi kako priziv nije dopušten ako je sudio "najviši sud", što se u konkretnom slučaju i desilo.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

33. Apelant navodi povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 6. st. 1. i 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), članka 7. Europske konvencije, povredu prava iz članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, kao i članka 14. st. 1. i 5. i članka 15. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i članak 11. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima. Apelant navodi da je osporenim odlukama prije svega došlo do povrede načela vladavine prava, kao i da je primjena zakona procesnog i materijalnog bila proizvoljna. Apelant prije svega ukazuje da je sud primijenio odredbe KZBiH umjesto KZSFRJ, te u tome pravcu ukazuje na različitu praksu u odnosnu na entitetske sudove i sud Brčko distrikta (koji primjenjuju KZSFRJ) u odnosu na Sud BiH, kao i na različitu praksu pred samim Sudom BiH, a što sve ukazuje na povredu članka 7. Europske konvencije, kao i povredu članka 12. Europske konvenciju u svezi s člankom 7. Europske konvencije. Potom, u odnosu na pravo na pravično suđenje apelant veoma opširno navodi propuste sudova te ističe da je sud propustio savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima. Apelant ističe i da je ocjena dokaza obrane fragmentirana, u mjeri u kolikoj je potrebno da se potkrijepi određeni dokaz optužbe. Sud poklanja vjeru svjedocima optužbe, bez izuzetka, i nije obrazložio zašto poklanja vjeru svjedocima obrane o istim činjeničnim navodima kada su oprečni svjedocima optužbe. Prema apelantovome mišljenju sud nije uopće na pravilan način utvrdio njegovu ulogu u vojnim formacijama, te bez obzira na značaj za konkretno suđenje sud nije osigurao nazočnost Maria Čerkeza. Potom, apelant navodi kako nije imao nikakvu nadređenu funkciju nad ostalim pripadnicima vojne policije, već je samo prenosio zapovijesti Maria Čerkeza i starao se o njihovoj provedbi. Apelant navodi kako ih je mogao samo prijaviti za prekršaj komandantu brigade što je, kako navodi, i učinio, ali sud nije cijenio te dokazane okolnosti. Apelant je osporavao i standarde MKSJ, odnosno način kako ih je Sud BiH koristio samo djelomično. Apelant navodi da niti jednu od navedenih osoba on nije zatvorio niti je izdao naredbu za njihovo zatvaranje, što i sud navodi u jednom dijelu presude, što čini presudu posebice kontradiktornom i konfuznom. Apelant u odnosu na protuzakonito zatvaranje osobe (u vozilu MKCK) upućuje da je samo jedna osoba, N. P., bila civil i da ona nije bila pritvorena nego ostavljena u bolnici. U odnosu na svjedokinju A apelant ističe kako je sama izjavila u informativnim razgovorima u Zenici koje je obavila odmah po izlasku da je "pocijepala pismo vojnog sadržaja", kao i da je izjavila (osoba M1 je o tome svjedočila) da joj je apelant pomogao uništiti pismo, ali ove dokaze sud ne cijeni u odnosu na okolnost utvrđivanja statusa civila, već samo parcijalno u odnosu na silovanje osobe A. Potom, u odnosu na protuzakonito zatvaranje osoba iz vozila MKCK, apelant ističe kako je to urađeno po naredbi Maria Čerkeza, te ističe da je M. Đ., Čerkezov osobni vozač, zaustavio automobil MKCK zajedno s pripadnicima Četvrte bojne iz koje je bila i R. Š., koja je pretresla svjedokinju A, te da je sud samo djelomično uzeo u obzir svjedočenje A. P., kao i iskaz M. Đ. za kojega tvrdi da je sud dozvolio "Tužiteljstvu da ovog svjedoka tijekom svjedočenja uvjetuje, ucjenjuje i na taj način spriječi da kaže istinu". Osim toga, imajući u vidu akuzatornost postupka, apelant ističe da je Tužiteljstvo raspolagalo dokazima koje nikada nije objelodanilo (pogotovu materijal koji je korišten i pred MKSJ, u predmetu *Čerkez, Šantić i ostali*), te je obrana insistirala da ovi dokazi budu objelodanjeni (i uspjela s oko 15 dokumenata, uključujući kao najdrastičniji primjer ovu izjavu osobe A), ali Tužiteljstvo to nikada nije učinilo. Apelant također navodi da je za prisiljavanja na prinudan rad postojala dokumentacija pred MKCJ

koja nije objelodanjena, te i da je jedini mjerodavan za izdavanje takve naredbe bio Mario Čerkez, dok je u Općini Vitez na razini civilnih vlasti načelnik za radne vodove bio odgovoran D. G. U odnosu na silovanje osobe A, istaknuo je kako je prije svega sud nije cijenio dva bitna dokaza (izjavu svjedokinje koju je dala u Zenici), kao i izjavu svjedoka M1, koji je obavio informativni razgovor s osobom A u Zenici, a koji je naveo kako mu je rekla: "Da nije bilo Žapca sa mnom bi svašta bilo". Nasuprot ovim dokazima sud gradi osuđujuću presudu na dokazima iz "Medike", koji su antidatirani i vrlo upitni i izjavi same svjedokinje. Apelant ističe da je svjedokinja A u rodbinskoj vezi s osobom B, čiji je suprug osoba C (za čije je silovanje oslobođen u nedostatku dokaza), te dalje upućuje kako se radi o montiranom slučaju iz osvete kao i radi ostvarivanja prava na mirovinu silovanih žena. Potom, apelant se poziva na samo formalnu višestupnost postupka, u odnosu na članak 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, jer prema apelantovim navodima u slučaju Suda BiH ne postoji višestupnost, zbog činjenice da o prizivu raspravlja isti sud u apelacijskom vijeću od trojice sudaca. Apelant je tražio da Ustavni sud donese privremenu mjeru prekida izdržavanja kazne do okončanja postupka po apelaciji, da održi javnu raspravu, ukine osporene presude i utvrdi povrede navedenih prava. U dopuni apelacije apelant je dostavio izjavu osobe A koju je dala u Zenici 1993. godine, za koju apelant tvrdi da je dobio na "neformalan način", kao i da je Sud BiH uvrstio u dokaze, ali ih nije cijenio kako treba, te ističe da ovaj dokument obrana nije imala prilikom saslušavanja osobe A. Apelant je također naveo da su protiv njega radili njegovi odvjetnici jer mu nisu dali postavljati pitanja i predlagati svjedoke. Potom, apelant osporava rješenje o troškovima postupka koje je donio Sud BiH (Apelacijsko odjeljenje) 18. ožujka 2011. godine, a kojim je apelantu osporena mogućnost priziva na troškove postupka, odnosno ukinuto pravo na priziv.

b) Odgovor na apelaciju

34. Sud BiH je naveo da je apelacija neutemeljena i predložilo da se ona odbije. Prije svega, Sud BiH je obrazložio primjenu odredbi KZ na konkretan slučaj. Potom, Sud se izjasnio da je dao detaljno obrazloženje za svoju odluku u svezi s provedenim dokaznim postupkom i odlukom suda u svojoj presudi. Sud ističe da je dokaz A-O-19 izjava svjedokinje A pribavljena na zahtjev Suda koji je upućenom Ministarstvu obrane BiH i Sud ju je dostavio stranama u postupku, te je obrana uložila kao dokaz obrane u spis. Sud se izjasnio da je povredu akuzatornosti postupka apelant isticao tijekom postupka obrane, zbog čega je Tužiteljstvo pozvalo apelanta da izvrši uvid u spis, što je učinjeno. U odnosu na apelantov navod da je stvoren samo privid višestupnosti Suda BiH, navedeno je da je dokaz učinkovitog pravnog lijeka činjenica da je za dio optužbe apelant oslobođen. Osim toga, zbog činjenice da apelant nije mogao izjaviti priziv protiv odluke koju je donio drugostupanjski sud ne može se govoriti o povredi prava iz članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju.

35. U odgovoru na apelaciju Tužiteljstvo je osporilo navode obrane, posebice navodeći kako je Tužiteljstvo izvelo 22 svjedoka, obrana 60. Također, Tužiteljstvo je navelo da je Sud BiH pozvao Maria Čekeza koji je nastanjen u Splitu i koji je odbio svjedočiti, i rekao kako nije bio nadređeni apelantu, pozivajući se na svoju presudu u Hagu. Potom, Tužiteljstvo navodi da apelant nikada nije tražio nakon podizanja optužnice uvid u spis, a kada je to prvi put zatraženo to mu je odmah omogućeno i određeni dokumenti su predati apelantu, koji ih je prezentirao sudu, ali to nije uticalo na odluku. Tužiteljstvo je ocijenilo pravilnom odluku Suda BiH u svezi s primjenom materijalnog prava u konkretnom slučaju, odnosno odredbi KZ.

V. Relevantni propisi

36. U **Kaznenom zakonu Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10) relevantne odredbe glase:

Ublažavanje kazne

Članak 49.

Sud može počinitelju odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne:

a) kada zakon propisuje da se počinitelj može blaže kazniti;

b) i kad sud utvrdi da postoje osobito olakotne okolnosti koje ukazuju da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Granice ublažavanja kazne

Članak 50.

(1) Kada postoje uvjeti za ublažavanje kazne iz članka 49. (Ublažavanje kazne) ovoga Zakona, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:

a) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do pet godina zatvora;

(2) Pri odlučivanju koliko će kaznu ublažiti prema pravilima iz stavka 1. ovoga članka, sud će posebno uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za to kazneno djelo.

Ratni zločin protiv civilnog pučanstva

Članak 173.

(1) Tko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije, naredi ili počini koje od ovih djela:

e) prisiljavanje druge osobe, uporabom sile ili prijetnje da će se izravno napasti njezin život ili tijelo ili život ili tijelo njoj bliske osobe, na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju (silovanje), prisiljavanje na prostituciju, primjenjivanje mjera zastrašivanja i užasa, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protupravno odvođenje u koncentracijske logore i druga protuzakonita zatvaranja, oduzimanje prava na pravično i nepristrano suđenje, prisiljavanje na službu u neprijateljskim oružanim snagama ili u neprijateljskoj obavještajnoj službi ili upravi;

f) prisiljavanje na rad, izgladnjivanje pučanstva, konfiskaciju imovine, pljačkanje imovine pučanstva, protupravno, samovoljno i vojnim potrebama neopravdano uništavanje ili prisvajanje imovine u velikim razmjerama, uzimanje nezakonite i nerazmjerno velike kontribucije i rekvizicije, smanjenje vrijednosti domaće novčane jedinice ili protuzakonito izdavanje novca,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

37. **Kazneni zakon SFRJ** ("Službeni list SFRJ" br. 44/76, 36/77, 56/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90 i 45/90) u relevantnom dijelu glasi:

Ublažavanje kazne

Član 42.

Sud može učiniocu odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili primijeniti blažu vrstu kazne:

1) kad zakon propisuje da se učinilac može blaže kazniti;

2) kad sud utvrdi da postoje osobito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Granice ublažavanja kazne

Član 43.

(1) Kada postoje uvjeti za ublažavanje kazne iz člana 42. ovog zakona, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:

1) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor u trajanju od tri ili više godina, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora;

(...)

Pri odlučivanju u kojoj će mjeri kaznu ublažiti prema pravilima iz stava 1. ovog člana, sud će posebno uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za krivično djelo.

Član 142.

Ratni zločin protiv civilnog stanovništva

(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedina civilna lica ili lica onesposobljena za borbu, koji je imao za posljedicu smrt, tešku tjelesnu povredu ili teško narušavanje zdravlja ljudi; napad bez izbora cilja kojim se pogađa civilno stanovništvo; da se prema civilnom stanovništvu vrše ubistva, mučenja, nečovječna postupanja, biološki, medicinski ili drugi naučni eksperimenti, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije, nanošenja velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja; raseljavanje ili preseljavanje ili prisilno odnarodnjavanje ili prevođenje na drugu vjeru; prisiljavanje na prostituciju ili silovanje; primjenjivanje mjera zastrašivanja i terora, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protivzakonito odvođenje u koncentracione logore i druga protivzakonita zatvaranja, lišavanje prava na pravilno i nepristrano suđenje; prisiljavanje na službu u oružanim snagama neprijateljske sile ili u njezinoj obavještajnoj službi ili administraciji; prisiljavanje na prinudni rad, izgladnjivanje stanovništva, konfiskacija imovine, pljačkanje imovine stanovništva, protivzakonito i samovoljno uništavanje ili prisvajanje u velikim razmjerima imovine koje nije opravdano vojnim potrebama, uzimanje nezakonite i nerazmjerno velike kontribucije i rekvizicije, smanjenje vrijednosti domaćeg novca ili protivzakonito izdavanje novca, ili ko izvrši neko od navedenih djela,

kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

VI. Dopustivost

38. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

39. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

40. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je presuda Suda BiH od 21. studenoga 2011. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu je presudu apelant primio 24. veljače 2011. godine, a apelacija je podnesena 15. travnja 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Također, apelant je u dopuni apelacije od 20. lipnja 2011. godine osporio rješenje Suda BiH od 10. svibnja 2011. godine o troškovima postupka protiv kojeg nema učinkovitog pravnog lijeka i protiv kojeg je izjavio apelaciju u roku od 60 dana. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojega apelacija nije dopustiva, niti je očevidno (*prima facie*) neutemeljena.

41. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio kako apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

42. Apelant pobija navedene presude, tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njegova prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 3. točka d. Europske konvencije, članka 7. Europske konvencije, članka 12. Europske konvencije u svezi s člankom 7. Europske konvencije, članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, čl. 14. i 15. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i članak 11. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima. Pobijano rješenje o troškovima postupka apelant osporava zbog povrede prava iz članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, odnosno jer nema pravo na priziv protiv njega.

Pravo na pravično suđenje

43. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2., što uključuje:

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke.

44. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. […]

3. Svako tko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

[…]

d. da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka obrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe;

45. U konkretnom slučaju postupak se odnosi na utvrđivanje utemeljenosti kaznene optužbe protiv apelanta, pa su članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. Europske konvencije primjenjivi. Prema tome, Ustavni sud mora preispitati je li postupak pred redovitim sudovima bio pravičan onako kako to zahtijevaju navedene odredbe.

46. Ustavni sud opaža kako apelant kršenje prava na pravično suđenje vidi u navodno pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju, pogrešnoj ocjeni dokaza, te tvrdnjama da su osporene presude proizvoljne kao i bez valjane analize i ocjene dokaza, pogotovo dokaza koji idu apelantu u korist, bez mogućnosti da apelant izvrši uvid u dokaze i ispita svjedoke, te da je došlo do povrede jednakosti strana u postupku.

47. U svezi s apelantovim navodima kojima ukazuje na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje Ustavni sud podsjeća da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije preispitivati zaključke redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije mjerodavan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadaća redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadaća Ustavnog suda je ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

48. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise, kada je očevidno da je u određenome postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovitoga suda, kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005.

godine, stavak 26). U kontekstu navedenoga, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očevidna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se postavljaju, ispitati jesu li osporene odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava.

49. Potom, Ustavni sud glede apelantovih navoda kojima ukazuje kako je u konkretnom slučaju izostala pravilna ocjena dokaza, prije svega, podsjeća da je izvan njegove nadležnosti procjenjivati kvalitetu zaključaka sudova glede ocjene dokaza, ukoliko se ova ocjena ne doima očevidno proizvoljnom. Isto tako, Ustavni sud se neće miješati u način na koji su redoviti sudovi usvojili dokaze kao dokaznu građu. Ustavni sud se neće miješati u situaciju kada redoviti sudovi povjeruju dokazima jedne strane u postupku na temelju slobodne sudačke ocjene. To je isključivo uloga redovitih sudova, čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom oprečne jedna drugoj (vidi Europski sud, *Doorson protiv Nizozemske*, presuda od 6. ožujka 1996. godine, objavljena u Izvješćima, broj 1996-II, stavak 78).

50. Dovodeći prethodno iznesene stavove u vezu s konkretnim slučajem, Ustavni sud opaža kako je apelant identične prigovore kao u apelaciji iznosio i tijekom postupka pred redovitim sudovima, o čemu se Sud BiH dovoljno razvidno, precizno i argumentirano izjasnio. U tome kontekstu Ustavni sud opaža kako je u postupku proveden veliki broj dokaza koje su predložili obrana i Tužiteljstvo, koji su cijenjeni pojedinačno i u međusobnoj vezi, pri čemu nije izostala analiza provedenih dokaza, o čemu se drugostupanjski sud detaljno izjasnio u obrazloženju presude. Apelant osporava zaključke suda tvrdeći kako nije utvrđena njegova uloga u vojnim formacija u inkriminiranom razdoblju, te da osobe (čije protuzakonito zatvaranje nije ni naredio) nisu bili civili, da nije imao nikakve veze s odvođenjem civila na kopanje rovova, te da je najteža optužba za silovanje osobe A koju nije počinio, a što je sve zaključak proizvoljne ocjene dokaza. Međutim, oprečno apelantovim navodima Ustavni sud primjećuje da je Sud BiH, nakon opsežnog dokaznog postupka, ocjenom provedenih dokaza - iskaza svjedoka optužbe, te svjedoka obrane koji su bili pripadnici vojne policije, kao i samoga apelanta, te materijalnih dokaza, oprečno apelacijskim navodima, izvan svake sumnje utvrdio da je apelant bio zapovjednik vojne policije "Viteške brigade". Osim toga, Sud BiH se razvidno očitovao na apelantov alibi vezano za operaciju i bolovanje, kao i pokušaj obrane da dokaže da zatvorene osobe nisu bili civili, odnosno da su ih pripadnici vojne policije "čuvali". Osim toga, a ono što apelant pokušava apelacijom dovesti u pitanje kao proizvoljan i kontradiktoran dio presude, Ustavni sud primjećuje da je Sud BiH utvrdio apelantovu ulogu u vojnoj strukturi – da je bio zapovjednik, ali nije utvrdio da je izdavao naredbe podređenim za protuzakonito zatvaranje civila. Međutim, sud je iz provedenih dokaza (između ostaloga i apelantovog iskaza) neprijeporno utvrdio da, iako nije naređivao, s takvim radnjama se suglašavao i odobravao ih, te osobno odlučivao i poduzimao radnje o razmještaju i zatvaranju civila u određene objekte. Sud je utvrdio i apelantovu ulogu u lancu prisile (njegovo osobno sudjelovanje i suglašavanje i odobravanje) kod odvođenja na prinudni rad, što je također detaljno objasnio očitujući se na navode obrane u tom segmentu. Potom, Sud BiH je, imajući u vidu prezentirane materijalne dokaze (zapisnike koje je apelant osobno potpisao) te izjave svjedoka, utvrdio da je apelant naredio protuzakonito zatvaranje osoba A i N. P., te je utvrdio da su navedene osobe imale status civila. Sud je dao razvidno obrazloženje da obrana nije dokazala da je osoba A bila pripadnik Armije BiH, te se očitovao zašto izjava svjedokinje A iz dokaza A-O-19 (zapisnik iz 1993. godine) da je "pocijepala pismo vojne sadržaja" nije mogla uticati na drugačiji zaključak Suda. Sud je također naveo zašto nije prihvatio apelantovu obranu da on nije naredio zaustavljanje vozila MCKC i da je zapisnik potpisao po naređenju Maria Čerkeza. Potom, na dio koji se odnosi na silovanje svjedokinje A Sud je dao detaljna obrazloženja, prije svega prihvaćajući iskaz svjedokinje kao uvjerljiv i dosljedan, bez kontradiktornosti, te dovodeći ga u vezu s ostalim saslušanim svjedocima optužbe i obrane, kao i izvedenim materijalnim dokazima. Dakle, preispitujući prvostupanjsku presudu, a u svezi s apelantovim prizivnim prigovorima, Sud BiH je dao razloge za svoje odlučenje koji ne ostavljaju utisak proizvoljnosti.

51. Apelant dalje navodi da je povrijeđeno načelo akuzatornosti postupka, odnosno načelo jednakosti strana jer obrani nisu "objelodanjeni" svi dokazi koje je Tužiteljstvo imalo (a pogotovu dokumentacija iz predmeta koji su vođeni pred MKSJ). Ustavi sud primjećuje kako apelant u tome pravcu uglavnom ističe kao prilog takvoj tvrdnji dokaz A-O-19A koji, prema apelantovim navodima, "nikada nije bio javno prezentiran na sudu", a kojem bi sasvim sigurno slijedio drugačiji zaključak. Ustavni sud, međutim, oprečno apelantovim navodima (u prilog čemu su i navodi iz odgovora na apelaciju), primjećuje da je pred drugostupanjskim sudom u dokaznu građu, a na prijedlog apelantove obrane, uvršten dokaz A-O-19A. Potom, Ustavni sud smatra paušalnim apelantove navode da ostali dokazi koje je imalo Tužiteljstvo iz predmeta pred MKSJ, a koji bi išli u njegovu korist, nisu prezentirani, jer se radi samo o apelantovoj predodžbi da takvi dokazi postoje, koja nije ničim potkrijepljena. Osim toga, iz dokumentacije podastrte Ustavnom sudu proizlazi da je u kaznenom postupku data razumna mogućnost i Tužiteljstvu i obrani da iznesu dokaznu građu. Apelant je tijekom cijelog postupka imao branitelja (dva izabrana branitelja, te je jednom otkazao punomoć, a drugi je apelantu otkazao punomoć, nakon čega mu je postavljen odvjetnik po službenoj dužnosti), te je imao mogućnost svoje argumente suprotstaviti argumentima suprotne strane. Stoga Ustavni sud u konkretnom slučaju ne može zaključiti da je postojala neravnopravnost strana u postupku, zbog čega bi bio povrijeđeno načelo jednakosti. Odluka o apelantovoj kaznenoj odgovornosti je donesena na temelju provedenog dokaznog postupka na glavnom pretresu kojemu su bili nazočni apelant i njegov branitelj (odnosno branitelji, ovisno o fazi postupka, imajući u vidu činjenicu da je apelant prvobitno imao dva izabrana branitelja), te na kojemu je apelant imao mogućnost ispitivati svjedoke optužbe kao i izvoditi svoje dokaze u svrhu dokazivanja tvrdnji obrane. Ustavni sud primjećuje da su optužba i obrana izveli svoje dokaze, te samo zbog činjenice da je postupak rezultirao osuđujućom presudom za apelanta Ustavni ne može utvrditi povredu načela iz članka 6. stavak 1, odnosno ne nalazi da se radi o nejednakom tretmanu apelanta u odnosu na Tužiteljstvo. Ustavni sud, imajući u vidu apelantov navod da je samo iluzorno imao obranu, jer branitelji (dva izabrana branitelja, odnosno kasnije jedan izabrani branitelj) nisu radili svoj posao i nisu mu dali pozivati svjedoke i postavljati pitanja, primjećuje da je u prvostupanjskoj presudi navedeno da apelant nije imao primjedbi na vođenje obrane, već su sasvim drugačiji razlozi opredijelili apelanta, odnosno njegovog izabranog branitelja, da otkaže punomoć. Osim toga tijekom prvostupanjskog postupka, nakon što je otkazana punomoć ovim braniteljima, apelantu je po službenoj dužnosti postavljen odvjetnik koji ga zastupa i u postupku pred Ustavnim sudom (dakle čijim je radom apelant zadovoljan), te imajući u vidu tijek cjelokupnog postupka, pogotovu činjenicu da je prvostupanjska presuda poništena, osim apelantovoga općenitog nezadovoljstva, Ustavni sud ne nalazi za potrebno ove navode posebice ispitivati i oni ne mogu uticati na drugačiju odluku Ustavnog suda.

52. U odnosu na apelantove navode o kršenju proceduralnih garancija iz članka 6. stavak 3. točka d. Europske konvencije (pravo na ispitivanje svjedoka), Ustavni sud ukazuje kako je ovo pravo tijesno povezano s pravom na jednakost strana u postupku. Opće načelo je da optuženim osobama mora biti dopušteno pozivati i ispitivati bilo kojega svjedoka čije svjedočenje smatraju relevantnim za svoj predmet. Također, moraju biti u mogućnosti ispitivati svakoga svjedoka kojega pozove ili na čije svjedočenje se oslanja tužitelj. Procedura pozivanja i saslušanja svjedoka mora biti ista za optužbu kao i za obranu i zahtijeva se jednakost sredstava. Svi dokazi na koje se oslanja optužnica trebaju biti izvedeni u nazočnosti optuženoga na javnoj raspravi s mogućnošću iznošenja kontraargumenata (vidi Europski sud za ljudska prava, *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španjolske*, presuda od 6. prosinca 1988. godine, serija A broj 146, stavak 78).

53. Osim toga, apelant se poziva na praksu Europskog suda u predmetu *Jespers protiv Belgije*, navodeći da je obveza tužiteljstva objelodaniti sav materijal koji ima, ili koji bi moglo pribaviti, a s ciljem pomaganja da se optuženi oslobodi krivnje ili da postigne smanjenje kazne. Prema apelantovome mišljenju ovo važi i za materijal koji bi mogao podrijeti kredibilitet svjedoka, te u tome pravcu navodi dokument, izjavu osobe A od 20. prosinca 1993. godine, za koji tvrdi da ga Tužiteljstvo nije htjelo objelodaniti. Ustavni sud se u prethodnim točkama detaljno izjasnio na ove apelantove navode koji nisu dokazani ničim, osim apelantovim pretpostavkama, a koji su oprečni i dokazima u spisu, odnosno činjenici da je prijeporni dokaz apelant predočio Sudu, koji ga je prihvatio i ocijenio. U konkretnom slučaju Ustavni sud opaža kako je u okviru članka 6. stavak 1. utvrdio da je apelant u ovome postupku bio u ravnopravnom položaju s Tužiteljstvom. Prema tome, kao što je već Ustavni sud naveo, odluka o apelantovoj kaznenoj odgovornosti je donesena na temelju dokaza koji su izvedeni na glavnom pretresu uz nazočnost apelanta i njegovih branitelja. Potom, kao jedan od konkretnijih apelantovih navoda u odnosu na ovu povredu (iako je apelant eksplicitno nije doveo u vezu s člankom 6. stavak 3. d.) činjenica je da je apelant (na okolnost njegove uloge u vojnim formacija) predlagao saslušanje Maria Čerkeza, a sud nije nikada osigurao njegovu nazočnost. Ustavni sud primjećuje, oprečno apelantovim navodima, da je Sud prihvatio da apelant pozove dva svjedoka po svome izboru (od ponuđena četiri svjedoka na istu okolnost, među kojima je bio i Mario Čerkez). Također, Ustavni sud primjećuje da su tijekom postupka saslušana dva svjedoka (Paško Ljubičić i Vladimir Šantić) i to očevidno po apelantovome odabiru, jer iz prvostupanjske presude proizlazi da je apelantu dana mogućnost pozvati koga on želi. Potom, iz drugostupanjske presude proizlazi da je Sud prihvatio izjave Paška Ljubičića i Vladimira Šantića, dok iz spisa ne proizlazi da je apelant na ovu okolnost predlagao saslušanje Maria Čerkeza. Osim toga, Ustavni sud primjećuje da je Tužiteljstvo u odgovoru na apelaciju navelo da je Mario Čerkez državljanin Hrvatske, te da je on, pozivajući se na odluku MKSJ u svome predmetu i navodeći da je utvrđeno da nije bio nadređeni apelantu, rekao apelantovome branitelju kako odbija svjedočiti. Dakle u konkretnom slučaju se ne radi o dokazu čije je izvođenje odbio Sud, naprotiv. Osim toga, pred drugostupanjskim sudom jedini odbijeni prijedlog obrane je bio da se u dokazni materijal uvrsti izjava R. Dž,, za šta je sud dao svoje razloge čime je ispoštovao svoju obvezu garantiranu člankom 6. stavak 3.d. Europske konvencije koja, u smislu prakse Europskog suda, zahtijeva samo da sud navede razloge zbog kojih je odlučio ne provesti predložene dokaze koje je optuženi izričito zahtijevao (vidi Europski sud, *Vidal protiv Belgije*, presuda od 22. travnja 1992. godine, serija A, broj 235, točka 34). S obzirom na navedeno, te okolnost da iz osporenih presuda neprijepornim proizlazi da je apelant imao mogućnost pozvati Maria Čerkeza (a njegovo "nepojavljivanje" ne može se pripisati sudu), te da je drugostupanjski sud usvojio većinu apelantovih dokaznih prijedloga, odnosno dao svoje razloge zbog čega određeni dokaz nije prihvatio, Ustavni sud ne nalazi ništa što bi ukazivalo na utemeljenost apelantovih navoda u ovom dijelu. Stoga Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi i u ovome dijelu neutemeljeni.

54. Prema tome, na temelju svega navedenoga, Ustavni sud smatra da u osporenim odlukama nema ništa što bi ukazivalo na proizvoljnost pri utvrđivanju i ocjeni činjenica, te su data obrazloženja koja u cijelosti zadovoljavaju zahtjeve prava na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije. Ustavni sud smatra da su, postupajući na navedeni način, redoviti sudovi poštovali pravila o ravnopravnosti stranaka pred sudom i nisu na bilo koji način u postupku doveli apelante u neravnopravan položaj s Tužiteljstvom. Također, u konkretnom slučaju nije došlo do povrede apelantovih prava na proceduralne garancije iz članka 6. stavak 3. točka d. Europske konvencije.

55. Stoga, Ustavni sud zaključuje kako u konkretnom slučaju nije došlo do kršenja apelantovih prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 3. točka d. Europske konvencije.

Kažnjavanje samo na temelju zakona

56. Apelant tvrdi kako mu je osporenom presudom povrijeđeno pravo iz članka 7. Europske konvencije.

57. Članak II/2. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

U Bosni i Hercegovini izravno se primjenjuju prava i slobode garantirani Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i njezinim protokolima. Ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

58. Članak 7. Europske konvencije glasi:

1. Nitko se ne može smatrati krivim za kazneno djelo nastalo činjenjem ili nečinjenjem koje nije predstavljalo kazneno djelo u vrijeme izvršenja, prema nacionalnom ili međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja kaznenog djela.

2. Ovaj članak ne utječe na suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe koja je kriva za činjenje ili nečinjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenja predstavljalo kazneno djelo prema općim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda".

59. Iz navoda apelacije proizlazi apelantova tvrdnja da je u konkretnom kaznenom postupku koji je protiv njega vođen kažnjen na temelju odredaba KZ koji je za njega nepovoljniji i stroži, umjesto prema odredbama KZSFRJ koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja kaznenog djela i koji je za njega blaži i povoljniji.

60. Apelant smatra da su redoviti sudovi bili dužni primijeniti relevantne odredbe KZSFRJ, budući da je taj zakon važio u inkriminiranom razdoblju, i da je taj zakon blaži od KZBiH koji je primijenjen u konkretnom slučaju. S obzirom na to, Ustavni sud će ispitati jesu li osporene odluke redovitih sudova sukladne standardima iz članka 7. Europske konvencije.

61. U svezi s apelacijskim navodima Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da se radi o kaznenom djelu koje je u odredbama KZBiH propisano u članku 173. stavak 1. toč. e) i f) – Kaznena djela protiv civilnog stanovništva, koje je u odredbama KZSFRJ propisano u članku 143. – Kaznena djela protiv civilnog stanovništva. Također, Ustavni sud opaža kako je u konkretnom predmetu, glede kršenja članka 7. Europske konvencije, pokrenuto pitanje koje je nužno sagledati s više aspekata i odgovoriti na temeljni apelacijski navod glede primjene "blažeg" zakona.

62. U tome kontekstu Ustavni sud prvenstveno podsjeća na to da je Europski sud u predmetu *Abduladhima Maktoufa i Gorana Damjanovića* (vidi Europski sud, *Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 18. srpnja 2013. godine, aplikacije br. 2312/08 i 34179/08; u daljnjem tekstu: predmet

Maktouf i Damjanović) donio presudu kojom je utvrdio povredu članka 7. Europske konvencije u kojoj je ukazao na to da su neki zločini, konkretno zločin protiv čovječnosti, u domaći zakon uvedeni tek 2003. godine i da su djela aplikanta, u vrijeme kada su izvršena, predstavljala kazneno djelo definirano s dovoljno dostupnosti i predvidivosti prema međunarodnom pravu (vidi Europski sud, *Boban Šimšić protiv Bosne i Hercegovine*, odluka o dopustivosti od 10. travnja 2012. godine, aplikacija 51552/10, točka 25) i da sudovi nemaju nikakve druge mogućnosti nego primjenjivati Kazneni zakon iz 2003. godine u takvim predmetima (vidi *Maktouf i Damjanović*, točka 55). Europski sud je potom ukazao na to da aplikacije pokreću potpuno drugačija pitanja od onih u predmetu *Šimšić*, budući da su kaznena djela ratnog zločina za koja je aplikantima izrečena osuđujuća presuda postojali u zakonu i u vrijeme izvršenja (KZSFRJ iz 1976. godine) i u vrijeme izricanja presuda (KZBiH iz 2003. godine). Europski sud je naglasio da njegova zadaća nije razmatrati *in abstracto* je li retroaktivna primjena KZBiH na predmete ratnih zločina sama po sebi nekompatibilna s člankom 7. Europske konvencije i da se to pitanje mora ocjenjivati za svaki predmet pojedinačno, imajući u vidu konkretne okolnosti svakog predmeta i posebice jesu li domaći sudovi primijenili zakon čije su odredbe najpovoljnije za optuženoga (vidi *Maktouf i Damjanović*, točka 65).

63. Imajući u vidu to načelo, Europski sud je krenuo od definicije kaznenoga djela ratnog zločina i utvrdio da je definicija prema KZSFRJ iz 1976. godine (članak 142. stavak 1), koji se primjenjivao u vrijeme izvršenja predmetnih kaznenih djela i u KZ (članak 173. stavak 1. KZBiH), koji je primijenjen retroaktivno, potpuno ista. Razlika postoji u odnosu na raspon kazni za ratne zločine koji ova dva zakona propisuju, pa je u okolnostima konkretnog predmeta, prema stajalištu Europskog suda, od posebnog značaja bilo ustanoviti koji je zakon blaži s aspekta kazni koje su izrečene aplikantima Maktoufu i Damjanoviću. S tim u svezi, Europski sud je imao u vidu da je aplikantu Maktoufu izrečena kazna zatvora u trajanju od pet godina (najniža moguća prema KZBiH), a aplikantu Damjanoviću kazna zatvora u trajanju od 11 godina (nešto iznad propisanog minimuma prema KZBiH), zbog čega je zaključeno da je u tim okolnostima od posebnog značaja bilo ustanoviti koji je zakon blaži glede minimalne kazne, te je zaključio da je to bez ikakve sumnje KZSFRJ (vidi *Maktouf i Damjanović*, t. od 67. do 69).

64. Europski sud nije prihvatio argumentaciju da je KZBiH blaži za aplikante od KZSFRJ jer ne propisuje smrtnu kaznu. U svezi s tim je ukazano na to da je prema KZSFRJ samo za najteže oblike ratnih zločina bila zaprijećena smrtna kazna, te, budući da nijedan od aplikanata nije proglašen krivim za oduzimanje života (Maktouf – pomaganje u uzimanju talaca i Damjanović – premlaćivanje zarobljenih Bošnjaka), zločini za koje su oni osuđeni očevidno nisu spadali u tu kategoriju. Slijedom navedenoga, Europski sud je analizirao visinu izrečenih kazni prema KZBiH i kazni koje su aplikantima eventualno mogle biti izrečene prema KZSFRJ, nakon čega je zaključio da je, s obzirom na mogućnost izricanja kazne zatvora u kraćem trajanju, za aplikante povoljniji KZSFRJ. Europski sud je, dalje, naveo da su kazne koje su izrečene aplikantima bile unutar raspona kažnjavanja koji je propisan i KZSFRJ i KZBiH i da se, stoga, ne može sa sigurnošću tvrditi da bi ijedan od aplikanata bio blaže kažnjen da je primijenjen KZSFRJ iz 1976. godine. Međutim, Europski sud je naveo da ono što je od ključnog značaja jeste da su aplikanti mogli dobiti niže kazne da je KZSFRJ primijenjen u njihovim predmetima (vidi *Maktouf i Damjanović*, točka 70).

65. U svezi s navedenim, Ustavni sud podsjeća na to da je u predmetu *Z. Damjanović* (vidi Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 325/08* od 27. rujna 2013. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba, t. 46. i 51), koji se glede činjeničnog supstrata i pravnog pitanja ne razlikuje od predmeta *Maktouf i Damjanović*, slijedeći praksu Europskog suda, u odluci koja je donesena nakon odluke Europskog suda *Maktouf i Damjanović*, utvrdio kršenje članka 7. stavak 1. Europske konvencije, jer je postojala realna mogućnost da je retroaktivna primjena KZBiH bila na apelantovu štetu glede izricanja kazne, što je protivno članku 7. Europske konvencije. U toj odluci Ustavni sud je naveo da je apelant Z. Damjanović proglašen krivim i osuđen za isti kaznenopravni događaj istom presudom kao i apelant Goran Damjanović. Ustavni sud je u citiranoj odluci podsjetio na to da garancije sadržane u članku 7. Europske konvencije predstavljaju jedan od temeljnih činitelja vladavine prava i da zauzimaju istaknuto mjesto u sustavu ostvarivanja prava zaštićenih Europskom konvencijom. Značaj članka 7. Europske konvencije ogleda se i u činjenici da, sukladno članku 15. Europske konvencije, nije dopušteno odstupanje od primjene garancija ustanovljenih člankom 7. Europske konvencije ni u vrijeme rata ili druge javne opasnosti. Članak 7. Europske konvencije se mora tumačiti i primjenjivati na način kojim se osigurava uspješna zaštita od arbitrarnog gonjenja, osude i kazne. Dalje, Ustavni sud je podsjetio na to da članak 7. stavak 1. ne garantira samo načelo zabrane retroaktivne primjene strožeg kaznenog zakona već, također, implicitno, načelo retroaktivne primjene blažeg kaznenog zakona. To načelo je sadržano u pravilu da, kad postoji razlika između kaznenog zakona koji je važio u vrijeme izvršenja kaznenog djela i kaznenih zakona koji su doneseni i koji su stupili na snagu nakon toga, a prije donošenja pravomoćne presude, sudovi moraju primijeniti zakon čije su odredbe najpovoljnije za optuženoga (vidi Europski sud, *Scoppola protiv Italije broj 2*, presuda od 17. rujna 2009. godine, točka 109). Najzad, prema stavu Europskog suda, države slobodno odlučuju o vlastitim politikama kažnjavanja, ali pri tome se i dalje moraju pridržavati članka 7. Europske konvencije (vidi *Maktouf i Damjanović*, točka 75).

66. Dovodeći prethodne stavove u vezu s konkretnim predmetom, rukovodeći se načelom Europskog suda prema kojemu njegova zadaća nije razmatrati *in abstracto* je li retroaktivna primjena KZBiH iz 2003. godine u predmetima ratnih zločina sama po sebi inkompatibilna s člankom 7. Europske konvencije, Ustavni sud nalazi da odgovor na ovo pitanje ovisi o okolnostima svakog predmeta pojedinačno. Te okolnosti ovise o visini izrečene kazne i zaprijećene kazne, odnosno od raspona propisanih kazni prema zakonu koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja kaznenoga djela i u zakonu na temelju kojega je izrečena kazna (KZSFRJ odnosno KZBiH). Ustavni sud konstatira da je kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva bilo definirano u oba zakona (KZSFRJ i KZBiH) na identičan način, ali je raspon zaprijećene kazne različit. S tim u svezi Ustavni sud nalazi da je, s obzirom na visinu izrečene kazne, od posebnog značaja bilo ustanoviti koji je zakon (KZSFRJ ili KZBiH) "blaži", odnosno povoljniji glede propisane minimalne kazne.

67. Naime, Ustavni sud opaža da je apelant na temelju osporenih presuda Suda BiH proglašen krivim za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i da mu je na temelju odredbi KZBiH izrečena kazna zatvora u trajanju od devet godina. Prema KZBiH, zaprijećena kazna za kazneno djelo za koje je apelant osuđen je kazna zatvora u trajanju od 10 do 20 godina ili u najtežim slučajevima kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 20 do 45 godina. U svezi s tim Ustavni sud opaža da je prilikom odmjeravanja kazne apelantu Sud BiH, sukladno članku 49. KZBiH, imajući u vidu posebne olakotne okolnosti, apelantu izrekao kaznu ispod zakonskog minimuma. Ustavni sud primjećuje da je po KZSFRJ i bez ublažavanja kazne sud imao mogućnost izricanja kazne u ovom trajanju (i nižem), te da je ta okolnost, uz činjenice glede ublažavanja kazni iz odredbi KZBiH i odredbi KZSFRJ, trebala biti od utjecaja za primjenu zakona u konkretnom slučaju. S tim u svezi Ustavni sud primjećuje da je Sud BiH ispitao i u osporenoj drugostupanjskoj presudi dao

obrazloženje da je s aspekta najmanje zaprijećene kazne blaži KZSFRJ, ali je ipak zaključio da je za apelanta KZBiH povoljniji (imajući u vidu maksimalno zaprijećenu kaznu).

68. Osim toga Ustavni sud, u svezi s obrazloženjem osporene presude Suda BiH glede primjene KZBiH kao "blažeg" zakona, s aspekta propisanih kazni nalazi da apelantu nije izrečena kazna dugotrajnog zatvora, već mu je izrečena kazna ispod zakonom propisanog minimuma. To dalje znači da je postojala mogućnost da se apelantu izrekne kazna u kraćem trajanju, u okviru propisanog raspona, i da nije bilo potrebno utvrđivati koji zakon propisuje blažu maksimalnu kaznu, već je bilo nužno utvrditi koji je zakon blaži glede minimalne kazne (vidi *Maktouf i Damjanović*, t. 67-69).

69. Imajući u vidu da je minimum kazne zatvora prema KZSFRJ pet godina, a prema KZBiH deset godina, te činjenicu da je primjenom odredbi KZBiH apelantu izrečena kazna niža od zakonom propisane kazne, nedvosmisleno proizlazi da je u okolnostima konkretnog slučaja blaži KZSFRJ bez obzira na činjenicu da, s obzirom na propisani raspon kazne zatvora, ne znači da bi apelant i dobio manju kaznu zatvora da je u njegovom slučaju primijenjen KZSFRJ. Naime, od ključnog značaja je to da je apelant mogao dobiti nižu kaznu da je ovaj zakon i primijenjen (vidi *Maktouf i Damjanović*, točka 70).

70. Ustavni sud smatra da je s ciljem da se zaštite apelantova ustavna prava dovoljno ukinuti osporenu Presudu Suda BiH broj X-KRŽ-08/489 od 12. studenoga 2010. godine i vratiti predmet tom sudu da donese novu odluku glede izricanja kazne sukladno članku 7. stavak 1. Europske konvencije.

71. Ustavni sud ukazuje da ni u ovome slučaju, kao i u nizu predmeta iz novije prakse u kojima je utvrdio povredu članka II/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 7. stavak 1. Europske konvencije i ukinuo presude Suda BiH s nalogom da se donese nova odluka kojom će biti otklonjena utvrđena povreda, nije odlučivao o prekidu izdržavanja kazne zatvora i puštanju na slobodu apelanta, niti o proceduri po kojoj će Sud BiH donijeti novu odluku. S obzirom da je u konkretnom slučaju osporena presuda ukinuta, da je apelant lišen slobode i upućen na izdržavanje kazne zatvora na temelju osporene presude koja je sada ukinuta ovom odlukom Ustavnog suda samo u odnosu na primjenu članka 7. Europske konvencije, o apelantovom lišavanju slobode odlučivat će Tužiteljstvo BiH i Sud BiH, sukladno svojim nadležnostima.

Pravo na preispitivanje presude

72. Ustavni sud uočava da se apelant žali i da mu je povrijeđeno pravo na priziv u kaznenim stvarima iz članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, koji u relevantnom dijelu glasi:

Svako tko je odlukom Suda osuđen za kazneno djelo ima pravo da njegovu osudu ili kaznu preispita viši sud.

73. Iz stavka 1. članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju nedvosmisleno proizlazi da o ostvarivanju prava na priziv, odnosno o modalitetima preispitivanja, odlučuje domaće zakonodavstvo. Prema praksi Europskog suda, iskazanoj u predmetu *Krombach* (vidi Europski sud, presuda od 13. veljače 2001. godine, aplikacija broj 29731/96, stavak 96), države imaju široko polje procjene u utvrđivanju kako će pravo garantirano člankom 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju biti izvršavano. Polazeći od toga, "preispitivanje 'osude' i 'kazne', koje vrši viši sud, može se odnositi i na činjenice i na pravna pitanja ili biti ograničeno jedino na pravna pitanja. Bilo koje ograničenje prava na preispitivanje garantiranog ovim člankom, koje je uspostavljeno u domaćem zakonodavstvu, mora, po analogiji s pravom na pristup sudu otjelotvorenim u članku 6. stavak 1. Europske konvencije, ići za legitimnim ciljem i ne smije kršiti samu suštinu prava". Stavkom 2. članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju ustanovljeni su i izuzeci od primjene prava izloženog u stavku 1. istog članka. Prvi izuzetak se odnosi na manje prestupe. Izvješće s objašnjenjima predlaže da vodeći kriterij u određivanju granice koja dijeli manje od ozbiljnih prestupa da bude odgovor na pitanje je li prestup kažnjiv zatvorskom kaznom ili ne. Drugi izuzetak se odnosi na slučajeve kada je domaće zakonodavstvo propisalo da u prvoj instanci sudi najviši sud zbog statusa optuženog (visoki državni dužnosnik, sudac i sl.) ili zbog prirode prestupa. U tim slučajevima takvo preispitivanje nije moguće. Najzad, treći izuzetak se odnosi na slučajeve gdje je osuda izrečena u postupku povodom priziva na oslobađajuću presudu.

a) U odnosu na osporenu presudu

74. Ustavni sud također primjećuje da je apelant ovaj navod - o povredi prava na priziv – naveo po dva osnova. U odnosu na presudu Suda BiH apelant je istaknuo da je višestupnost pred Sudom BiH samo prividna, s obzirom na organizaciju suda. S tim u svezi Ustavni sud ističe, a što je u prethodnim točkama navedeno, da je diskreciono pravo država potpisnica kako će urediti svoj pravosudni sustav. Potom, oprečno apelantovim navodima Ustavni sud primjećuje da je Sud BiH (Apelacijsko odjeljenje) preispitao prvostupanjsku presudu po apelantovome prizivu, što je rezultiralo oslobađajućom presudom po jednoj točki optužbe, kao i u konačnici izricanju zatvorske kazne apelantu u kraćem trajanju, te se u konkretnom slučaju ne može nikako govoriti o povredi prava iz članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju. S tim u svezi, Ustavni sud zaključuje kako su i ovi apelantovi navodi neutemeljeni.

b) U odnosu na osporeno rješenje

75. Apelant je dopunom apelacije osporio rješenje Suda BiH o troškovima postupka, ističući da je rješenje donio drugostupanjski sud, zbog čega apelant nije imao pravo na priziv, te je naveo povredu prava iz članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju. S tim u svezi, Ustavni sud primjećuje da je nakon prvostupanjske presude sud trebao donijeti posebno rješenje, ali ono nije donijeto. U međuvremenu, nakon postupka pred drugostupanjskim sudom, drugostupanjski sud je posebnim rješenjem odlučio o troškovima postupka, točnije njihovoj visini. Ustavni sud primjećuje da se na apelantove prizivne navode (koji su identični apelacijskim navodima u odnosu na ovaj dio) Sud BiH očitovao navodeći tijek postupka, te činjenicu da je prvostupanjska presuda u potpunosti poništena (uključujući i troškove postupka) te je drugostupanjski sud kao nadležan donio posebno rješenje od 18. ožujka 2011. godine, protiv kojega, sukladno domaćem zakonu, apelant nema pravo priziva. Također, Sud BiH se pozvao i na garancije iz članka 2. stavak 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, navodeći kao izuzetke od pravila da optuženi ima pravo na priziv zbog činjenice da je kao prvostupanjski odlučivao najviši sud.

76. U konkretnom slučaju apelant osporava rješenje o troškovima postupka, točnije o njihovoj visini, jer je u presudama već bilo odlučeno da će troškove postupka snositi apelant. U svezi s tim Ustavni sud opaža da su ovi troškovi nastali kao rezultat apelantove presude, ali je vrlo upitno mogu li se oni smatrati "osudom" (presudom) "ili kaznom" sukladno Europskoj konvenciji. Naime, u konkretnom slučaju je proceduralno riješeno "rješenjem o troškovima postupka", a ne o apelantovoj kaznenoj odgovornosti za kazneno djelo. Iz navedenoga, dakle, proizlazi da se ne može govoriti o "osudi ili kazni" u smislu garancija članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, kojim je garantirano da svatko tko je odlukom suda osuđen za kazneno djelo ima pravo da njegovu osudu ili kaznu preispita viši sud. Međutim, i pored ove dileme, Ustavni sud primjećuje da je konačnu presudu u ovome slučaju upravo donio drugostupanjski sud, te da je on odlučio i o troškovima postupka, samo ne presudom, već posebnim rješenjem. Ustavni sud u ovakvom odlučenju ne nalazi povredu

prava iz članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju imajući u vidu da je u konkretnom slučaju "najviši sud" za konkretan predmet, a nakon postupka po prizivu, donio konačnu odluku o troškovima postupka, a odluka drugostupanjskog suda je u svakom pogledu, pa i glede troškova postupka, konačna bez prava priziva protiv njih.

77. Iz svega navedenoga proizlazi da nije došlo do povrede prava iz članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju.

Ostali navodi

78. Apelant se također pozvao i na povredu članka 14. st. 1. i 5. i članka 15. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Međutim, budući da navedeni članak 14. u stavku 1. pruža identične garancije kao pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, odnosno u stavku 5. identične garancije kao članak 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju, a članku 15. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima pruža garancije kao članak 7. Europske konvencije, Ustavni sud smatra kako nije potrebno posebno razmatrati ove navode. Također, imajući u vidu zaključak o povredi prava iz članka 7. Europske konvencije, Ustavni sud ne nalazi za potrebno posebice razmatrati apelantov navod o povredi članka 14. Europske konvencije u svezi s člankom 7. Europske konvencije. Također, u svezi s apelantovim navodima o povredi prava iz članka 11. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, Ustavni sud podsjeća da deklaracija ima drukčiji pravni karakter i da nema ustavnopravni status u Bosni i Hercegovini (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 17/00* od 4. svibnja 2001. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 17/01, Ustavni sud, Odluka broj *U 149/03* od 28. studenoga 2003. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 24/04), zbog čega slijedi da Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima nije primjenjiva u konkretnom slučaju.

VIII. Zaključak

79. Ustavni sud zaključuje da je prekršeno apelantovo ustavno pravo iz članka II/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 7. stavak 1. Europske konvencije, jer je u konkretnom slučaju retroaktivna primjena KZ bila na apelantovu štetu glede izricanja kazne.

80. Ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 3. točka d. Europske konvencije u situaciji kada je Ustavni sud iz obrazloženja osporenih odluka utvrdio kako apelantova krivnja za kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva nije utvrđena proizvoljnom ocjenom dokaza i kada su neutemeljeni navodi da je povrijeđen načelo jednakosti strana i akuzatornosti postupka, jer je osuđujuća presuda utemeljena na dokazima koji su izvedeni na glavnom pretresu i uz mogućnost koja ja data apelantu da izvede dokaze, kao i da ospori dokaze Tužiteljstva, uz razvidne i potpune razloge u obrazloženju presude iz kojih je vidljivo da su ocijenjeni svi izvedeni dokazi obje strane u postupku.

81. Ne postoji povreda prava na priziv u kaznenim stvarima iz članka 2. Protokola broj 7 uz Europsku konvenciju imajući u vidu da je apelant uložio priziv višem sudu, te da je sud ispitao osporenu presudu u odnosu na apelantove prizivne navode, odnosno kada apelantu nije uskraćeno pravo na priziv u smislu ovoga članka. Osim toga, nije povrijeđeno pravo na priziv kada je rješenje o troškovima postupka donio drugostupanjski sud u postupku po prizivu.

82. Na temelju članka 59. st. (1), (2) i (3) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

83. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 1751/11**, рјешавајући апелацију **Анте Ковача**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1), (2) и (3) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 22/14 и 57/14), у саставу:

Валерија Галић, предсједница
Миодраг Симовић, потпредсједник
Сеада Палаврић, потпредсједница
Мато Тадић, судија
Мирсад Ћеман, судија
Златко М. Кнежевић, судија

на сједници одржаној 6. новембра 2014. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација **Анте Ковача**.

Утврђује се повреда члана II/2 Устава Босне и Херцеговине и члана 7 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Суда Босне и Херцеговине број Х-КРЖ-08/489 од 12. новембра 2010. године у дијелу који се односи на примјену блажег кривичног закона.

Укидање Пресуде Суда Босне и Херцеговине број Х-КРЖ-08/489 од 12. новембра 2010. године у дијелу из претходног става ове одлуке ни на који начин не утиче на апелантово лишавање слободе, задржавање и притвор, што је у искључивој надлежности Суда Босне и Херцеговине.

Предмет се враћа Суду Босне и Херцеговине који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у односу на изрицање казне у складу с чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине и чланом 7 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Суду Босне и Херцеговине да, у складу с чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама које су предузете с циљем да се изврши ова одлука.

Одбија се као неоснована апелација **Анте Ковача**, поднесена против Пресуде Суда Босне и Херцеговине број Х-КРЖ-08/489 од 12. новембра 2010. године у односу на члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 и став 3 тачка д. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и у односу на повреду права на жалбу из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода.

Одбија се као неоснована апелација **Анте Ковача**, изјављена против рјешења Суда Босне и Херцеговине бр. Х-КРЖ-08/498 од 10. маја 2011. године и Х-КРЖ-08/498 од 18. марта 2011. године у односу на члан 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Анте Ковач (у даљњем тексту: апелант) из Витеза, ког заступа Душан Томић, адвокат из Сарајева, поднио је 12. априла 2011. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против пресуда Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) бр. Х-КРЖ-08/489 од 12. новембра 2010. године и Х-КР-08/498 од 10. јула 2009. године. Апелант је, такође, поднио захтјев да се донесе привремена мјера којом би Уставни суд прекинуо издржавање казне затвора док се не донесе коначна одлука о апелацији. Апелант је допунио апелацију 25. априла 2011. године.

2. Апелант је 20. јуна 2011. године апелацијом оспорио рјешења Суда БиХ бр. Х-КРЖ-08/489, од 10. маја 2011. године и Х-КРЖ-08/489 од 18. марта 2011. године о трошковима поступка, те је 19. септембра 2011. године доставио "нове доказе" у вези с предметом. Апелант је тражио хитно рјешавање предмета због свог здравственог стања.

II. Поступак пред Уставним судом

3. На основу члана 22 ст. (1) и (2) Правила Уставног суда ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 60/05, 64/08 и 51/09), која су важила у вријеме кад су предузимане наведене радње, од Суда БиХ и Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво) затражено је 22. априла 2011. године да доставе одговор на апелацију.

4. Суд БиХ је доставио одговор на апелацију 10. маја 2011. године, а Тужилаштво 13. маја 2011. године.

5. Уставни суд је Одлуком број *АП 1751/11*, од 6. децембра 2011. године (доступна на www.ustavnisud.ba) одбио апелантов захтјев да се донесе привремена мјера као неоснован.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

7. Суд БиХ је донио Пресуду број Х-КР-08/498 од 10. јула 2009. године којом је апеланта прогласио кривим да је за вријеме ратног стања, у вријеме оружаног сукоба између Армије БиХ и ХВО, прекршио одредбе члана 3 Женевске конвенције о заштити цивилних лица у вријеме рата (од 12. августа 1949. године) тако што је, на начин детаљно описан у тачки 1 пресуде, у временском периоду април-мај 1993. године, као командант Војне полиције "Витешке бригаде" ХВО наређивао и одобравао њему подређеним војним полицајцима, али и заједно с њима незаконито лишавао слободе и затварао бошњачко становништво. Војни полицајци, којима је био надређени, по његовој наредби и одобрењу су их држали у нехуманим условима, који су детаљно описани у оптужници, те су их, уз његову наредбу и одобрење, одводили на присилан рад на копање ровова на линији разграничења између Армије Босне и Херцеговине и ХВО-а, иако је знао да су нека лица (тачно наведена) погинула обављајући ове радове. Под тачком 2 пресуде 18. априла 1993. године и у истом својству (као из тачке 1 пресуде) апелант је у току ноћи извео из објекта у ком се налазило незаконито затворено цивилно лице под псеудонимом Б и одвео је у стан у зграду "Црногорка", псовао јој и пријетио и, на начин детаљно описан у оптужници, док га је она молила и говорила да то не ради без њеног пристанка, силовао ју је, те је вратио у просторије СДК. Под тачком 3 пресуде 21. августа 1993. године у Витезу је, у истом својству, наредио војним полицајцима да зауставе и приведу возило с ознаком Међународног комитета црвеног крста, које се упутило према Зеници, у ком су биле болесна цивилна лица бошњачке националности, особе под псеудонимом А, Н. П. и М. Г., те наредио да их противзаконито лише слободе и затворе, те је над њима извршен претрес, одузели су им и присвојили новац и вриједне предмете и испитивали их о војном стању у насељу Махала да би апелант особу А, док се налазила сама у једној канцеларији, пријетећи јој да више неће видјети дјецу, испитивао гдје јој је муж и о наоружању у Махали, те без њеног пристанка извршио над њом сексуални однос-силовање. Утврђено је да је апелант наведеним радњама, кршећи правила међународног права за вријеме рата и оружаног сукоба, учинио противзаконита притварања и одвођења у концентрационе логоре, силовања, пљачку имовине и присиљавање на присилни рад, починио кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва из члана 173 став 1 тач. е) и ф) Кривичног закона Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: КЗБиХ), све у вези с чланом 180 став 1 КЗБиХ. Суд БиХ је апеланту изрекао казну затвора у трајању од 13 година, у коју ће му се урачунати вријеме проведено у притвору. Суд БиХ је, у складу с чланом 188 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ЗКП), апеланта обавезао да плати трошкове кривичног поступка, а о висини трошкова одлучиће Суд БиХ посебним рјешењем. Суд БиХ је, у складу с чланом 198 став 2 ЗКП-а, оштећене упутио да имовинскоправне захтјеве рјешавају у парници.

8. У образложењу пресуде Суд БиХ је навео доказе које је предложило Тужилаштво, који су прихваћени у току поступка, као и доказе које је предложила одбрана. Суд је, такође, појаснио зашто је прихватио предложене доказе Тужилаштва, материјалне доказе који су коришћени пред Међународним кривичним судом за бившу Југославију (у даљњем тексту: МКСЈ), на које је одбрана истакла приговор аутентичности, наводећи да су они релевантни и да, у складу с чланом 3 Закона о уступању предмета, могу да се користе. Затим, суд се јасно очитовао на приједлоге одбране у вези са саслушањем великог броја свједока на исте околности (под тачком један оптужнице, на карактер апеланта и остало), те је навео да је одбрани дата могућност да изабере које ће свједоке позвати као и да је свједочење великог броја лица о апелантовом карактеру ирелевантно за утврђивање апелантове кривичне одговорности, те је ово цијенио релевантним за одмјеравање казне. Такође, Суд је детаљно навео да је апелант у току поступка имао изабране браниоце, те је једном отказао пуномоћ за заступање, други бранилац је отказао апеланту пуномоћ и апеланту је постављен адвокат по службеној дужности (Душан Томић). Имајући у виду промјену браниоца Суд БиХ је истакао да је апелантовом адвокату (Душану Томићу) дато довољно времена да припреми одбрану, те се очитовао на приједлог одбране да се поново саслушају заштићени свједоци (јер их ранији адвокати нису довољно испитали), као и приједлог да се позове Марио Черкез (што је био ранији приједлог одбране) и да се још позову Пашко Љубичић, Владимир Шантић и Тихомир Блашкић. Суд је навео да су сви заштићени свједоци испитани у присуству изабраних апелантових адвоката, као и апеланта лично, чак и више од дозвољених законских могућности, те да апелантови адвокати нису предложили да се ови свједоци позову и као свједоци одбране (налазећи да су довољно испитани). Суд се очитовао и на навод одбране о повреди права на одбрану, наводећи да је апелант јасно навео да није дошло до поремећених односа између њега и адвоката и да није било неспоразума, дакле да се не ради о апелантовом незадовољству помоћи коју су му пружили

адвокати. Дакле, налазећи да је апелантова одбрана испунила своје дужности суд није удовољио приједлогу одбране о поновном саслушању заштићених свједока. У односу на други приједлог, Суд БиХ је прихватио да одбрана од четири предложена свједока (Черкез, Љубичић, Шантић и Блашкић) изабере два по свом избору, истичући да је и на ову околност (улоге апеланта у војним формацијама) већ саслушан већи број свједока.

9. Након проведеног доказног поступка Суд БиХ је прије свега утврдио апелантову улогу, с обзиром да га је оптужница теретила да је конкретне кривичноправне радње починио у својству команданта Војне полиције "Витешке бригаде" у периоду од половине априла до краја августа 1993. године у Витезу. Апелант је у одбрани наводио да је био припадник и командант бригаде, али тек од јула 1993. године, дакле, након што су се десили догађаји из тачке 1 и 2 пресуде (односно оптужнице), у прилог чему је доставио материјалне доказе да је командант у марту 1993. године био И. П., те је истицао да је у инкриминисаном периоду био оперисан и дужи временски период на боловању. Суд БиХ је на основу великог броја саслушаних свједока, који су виђали апеланта и описивали његово понашање у релевантном периоду, као и на основу материјалних доказа, утврдио да је апелант у инкриминисаном периоду имао овлашћења команданта Војне полиције те директно руководио војним полицајцима који су доводили и чували мушкарце бошњачке националности у заточеничким објектима.

10. Затим, Суд БиХ се позвао на опште елементе кривичног дјела ратног злочина против цивилног становништва, те је утврдио да је постојао оружани сукоб у инкриминисаном периоду на подручју општине Витез између припадника Армије Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Армија БиХ) и Хрватског вијећа одбране (у даљњем тексту: ХВО), који је почео најкасније 16. априла 1993. године.

11. Суд је даље детаљно изанализирао све тачке оптужнице, па је у односу на тачку 1 оптужнице којом се апеланта теретило за нечовјечно поступање, противправно одвођење у концентрационе логоре и присиљавање на принудни рад (из члана 173 тачке ц), е) и ф) КЗБиХ) утврдио да је незаконито притварање цивила бошњачке националности у општини Витез почело 16. априла 1993. године, када је дошло до оружаног сукоба између ХВО и Армије БиХ. Суд се позвао на стандарде утврђене у одлуци МКСЈ у предмету Челебићи, у вези с процјеном да ли постоји одговорност за противзаконито затварање лица. Суд је утврдио да је преко 250 лица бошњачке националности различите доби било противзаконито затворено и да сва лица имају својство заштићених лица из члана 3 Женевских конвенција. Одбрана је покушавала да докаже да је притварање лица било због њихове безбједности, односно да се радило о припадницима Армије БиХ. Суд БиХ је детаљно одговорио на ове наводе одбране, утврдивши да су они неосновани и да су затворена лица држана против своје воље под оружаном стражом Војне полиције, у нехуманим условима, без проведене било какве правне процедуре. Притварање је вршено присилом и без давања разлога зашто се лица притварају. Због наведеног Суд БиХ је утврдио да се не може радити о "помагању", поготово јер су се наведена лица, углавном мушкарци, налазила у простору ван борбених дејстава. Затим, у односу на тезу да се радило о припадницима непријатељске стране, Суд БиХ је навео да ову тезу одбрана ничим није доказала, те истакао да су и свједоци одбране демантовали ову тезу. Суд није прихватио ни навод одбране да Војна полиција није имала надлежности према цивилима и да су цивиле доводили разни војници. Чак је и на основу исказа самог апеланта Суд БиХ утврдио његово директно учешће у привођењу. Такође, исти закључак суд је извео из материјалних доказа у спису. На основу свега, Суд БиХ је утврдио да су испуњени сви елементи кривичног дјела из члана 173 став 1 тачка е) КЗБиХ, апелантову одговорност и то за наређивање и извршење, те је наведено кривично дјело апелант починио с директним умишљајем.

12. У односу на присилни рад, односно присиљавање на рад затворених цивила, полазећи од обиљежја кривичног дјела из члана 173 став 1 тачка ф) КЗБиХ, те имајући у виду увјерљивост великог броја саслушаних свједока о околностима одвођења и копања ровова и улогу Војне полиције (и апеланта лично), суд је нашао доказаним да је апелант у критично вријеме, кршећи правила међународног хуманитарног права и играјући кључну улогу у одвођењу и присиљавању заробљеника Бошњака на копање ровова, починио кривично дјело наређивања и присиљавања заробљеника на присилан рад у смислу члана 173 став 1 тачка ф) КЗБиХ. Суд БиХ је у вези с овим цијенио да није основан навод одбране да је улога Војне полиције била пасивна. Напротив, утврдио је да је Војна полиција била кључни и активни учесник у присиљавању противзаконито држаних затвореника на присилан рад у погледу селектовања затворених лица, спречавања њиховог бијега, одвођења и враћања с ровова и друго, те је Суд БиХ закључило да без учешћа Војне полиције до овакве присиле не би могло да дође. Суд БиХ је истакао да, чак и када би се прихватила теза одбране да је Војна полиција била везана наредбама других, виших органа, и у таквим околностима апелантово учешће на описани начин доводи до његове кривичне одговорности, опет истичући улогу апеланта као команданта и закључио да припадници Војне полиције нису могли да на своју руку одводе цивиле без апелантове сагласности, те је суд закључио да су уз његово знање и пристанак цивили одвођени на присилни рад.

13. Даље, Суд БиХ је навео да се под тачком 2 пресуде (оптужнице) апелант оптужује за силовање оштећене свједокиње под псеудонимом Б, те је из проведених доказа утврдио, иако је одбрана то негирала, да је апелант на начин описан у оптужници починио ово кривично дјело из члана 173 став 1 тачка е) КЗБиХ.

14. Суд БиХ је у односу на наводе под тачком 3 пресуде (и оптужнице) утврдио из материјалног доказа који је сачинио апелант лично, као командант Војне полиције, да је он издао команду да се заустави возило Међународног комитета црвеног крста (МКЦК) којим су путовали свједоци под псеудонимом А, Н. П. и М. Г., које је возила сестра К. ради лијечења у Зеницу. Ова лица, цивили, лишена су слободе присилом и самовољно и никада нису обавијештена о разлозима затварања које није било оправдано било каквим правним основом. Суд није прихватио тезу апелантове одбране да он није наредио затварање, и да је материјалне доказе потписао по наређењу Мариа Черкеза, које је сматрао контрадикторним и супротним проведеним доказима (између осталог и свједочењу секретарице А. П. у вези са сачињеним записницима). Дакле, суд је ван сваке сумње закључио да је апелант починио кривично дјело из члана 173 став 1 тачка е) КЗБиХ.

15. У вези с пљачком имовине ових лица, односно накита и новца који су имали код себе, Суд БиХ је на основу изјава свједока као и материјалне документације (записник о пронађеном златном накиту од 23. августа 1993. године) утврдио да је апелант наредио да се опљачка имовина ових лица. Апелант је тврдио у својој одбрани да је имовина смјештена у касу команде бригаде, као и да су ова лица претресали припадници Четвртог батаљона. Међутим, суд

није прихватио овај навод те је дао своје разлоге зашто налази апелантову одговорност у овом дијелу.

16. У оквиру тачке 3 пресуде Суд БиХ је испитао наводе оптужбе у вези с апелантовим силовањем особе А. Суд је, полазећи од утврђених чињеница и закључка о незаконитом затварању особе А, на основу исказа овог свједока, као и након проведеног вјештачења и увидом у медицинску документацију, утврдио да је апелант на начин описан у оптужници починио кривично дјело силовања из члана 173 став 1 тачка е) КЗБиХ с директним умишљајем. Одбрана је негирала да је апелант силовао овог свједока, те је у том правцу свједочио М. Ђ. који је у контакту с особом А, која му је рекла да хоће да "наштима" апеланту. Такође, одбрана је имала тезу да и особа А, као и особа Б, игра игру коју води особа Ц (супруг особе Б) због мржње према апеланту. Међутим, суд је одбацио ове наводе одбране, дајући јасне разлоге за своје одлучење.

17. Суд је апеланту изрекао казну затвора у трајању од 13 година. Такође, суд је навео да је апелант, с обзиром да је проглашен кривим по сви тачкама оптужнице, дужан да накнади трошкове цјелокупног поступка, а да ће о висини трошкова поступка одлучити суд посебним рјешењем.

18. Против првостепене пресуде апелант је изјавио жалбу. Суд БиХ је донио Рјешење Х-КРЖ-08/489 од 4. марта 2010. године којим је жалбу усвојио, укинуо првостепену пресуду и одредио одржавање претреса пред Вијећем Апелационог одјељења.

19. Суд БиХ је донио Пресуду број Х-КРЖ-08/489 од 12. новембра 2010. године, којом је апелант проглашен кривим да је за вријеме ратног стања и оружаног сукоба између Армије БиХ и ХВО прекршио одредбе члана 3 Женевске конвенције о заштити цивилних лица у вријеме рата (од 12. августа 1949. године), тако што је на начин детаљно описан у тачки 1 пресуде, у временском периоду април и мај 1993. године на подручју општине Витез, као командант Војне полиције "Витешке бригаде" ХВО, починио противзаконито лишавање слободе и незаконито затварање цивилног бошњачког становништва и присиљавање на принудни рад тако да је то одобравао њему подређеним војним полицајцима и заједно с њима вршио незаконито лишавање слободе и незаконито затварање бошњачког становништва у просторије Радничког универзитета, СДК и Кино сале у Витезу (јасно наводећи лица која су незаконито лишена слободе и још више од 250 цивилних лица), гдје су их војни полицајци којима је апелант био надређени по његовом одобрењу држали под стражом у нехуманим условима, детаљно описаним у пресуди, који су апеланту били добро познати, да би одређени број цивилних лица војни полицајци у групама уз одобрење апеланта комби возилом одводили на мјеста Кратине, Крчевине и Пириће да на опасним мјестима, гдје су биле линије разграничења између Армије БиХ и ХВО, копају ровове и обављају друге физичке послове, иако је знао да су лица (наведена у пресуди) погинула обављајући ове радове, а нека затворена лица војни полицајци су одводили из Радничког универзитета у друге заточеничке објекте који су се налазили у шаховском клубу и у логору "Каоник" у Бусовачи. Под тачком 2 пресуде 21. августа 1993. године у Витезу је, у истом својству, наредио војним полицајцима да зауставе и приведу возило с ознаком МКЦК, које се упутило према Зеници, а у ком су била болесна цивилна лица бошњачке националности, лица под псеудонимом А и Н. П., као и војник М. Г., које су упућене на лијечење у Зеницу, те противзаконито лишио слободе и затворио у просторије Радничког универзитета лица А и Н. П., гдје су над њима војни полицајци извршили претрес и од њих одузели и присвојили све вриједне предмете и новац, а након тога их испитивали на околности војног стања у мјесту Махала које је било под контролом јединица Армије БиХ, да би након неколико дана апелант, док се особа А налазила сама у једној канцеларији Дома културе, пријетећи јој да више неће видјети дјецу, испитивао гдје јој је муж и о наоружању у Махали, ударио је руком у предио лица и с пиштољем упереним у њене груди наредио јој да се скине, а када је она то одбила и молила га да то не чини, на начин описан у пресуди, без њеног пристанка извршио силовање, а након тога јој запријетио да ће је убити ако некоме буде говорила да ју је силовао. Дакле, кршећи правила међународног права за вријеме рата и оружаног сукоба учинио је противзаконита затварања, присиљавао друге особе употребом силе на сексуални однос, присиљавао на принудни рад и пљачку имовине, чиме је починио кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва, из члана 173 став 1 тачке е) и ф) КЗБиХ у вези с чланом 180 став 1 КЗБиХ, па га је Суд БиХ осудио на казну затвора у трајању од девет година, у коју ће му се урачунати вријеме проведено у притвору од 30. јануара 2008. године. Суд БиХ је, у складу с чланом 188 став 1 ЗКП апеланта обавезао да плати трошкове кривичног поступка, а о висини трошкова ће одлучити Суд БиХ посебним рјешењем, по прибављању потребних докумената. Оштећене су, у складу с чланом 198 став 2 ЗКП-а, с имовинскоправним захтјевом упућене на парницу. На основу одредбе члана 284 тачка ц) ЗКП Суд БиХ је апеланта ослободио оптужбе да је 18. априла 1993. године у Витезу, у истом својству као под тачком 1, на начин описан у пресуди, над особом под псеудонимом Б извршио силовање, чиме је починио кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва из члана 173 став 1 КЗБиХ тачка е) у вези с чланом 180 КЗБиХ. У односу на ослобађајући дио пресуде Суд БиХ је апеланта ослободио накнаде плаћања трошкова поступка, а особа Б је с имовинскоправним захтјевом упућена на парницу.

20. У образложењу пресуде Суд БиХ је навео ток поступка (претреса пред другостепеним судом), те истакао да је прихватио доказе Тужилаштва (које није имало нових доказа пред другостепеним судом) као и доказе одбране који су изведени пред првостепеним судом (између осталог изјаве свједока Пашка Љубичића и Владимира Шантића). Суд је навео нове доказе одбране које је прихватио и који су изведени пред другостепеним судом (материјални докази и саслушање свједока, и то нових свједока и свједока који су раније саслушани на приједлог Тужилаштва). Суд је поново саслушао апеланта у својству свједока. Доказ одбране који није прихватио Суд БиХ је изјава Ц. Р. од 31. маја 1993. године, сматрајући је ирелевантном, за шта је дао своје разлоге. Апелантова одбрана је тврдила да Тужилаштво није ван разумне сумње доказало да је апелант починио кривично дјело које му се ставља на терет. С тим у вези, апелантова одбрана се позвала на пресуду МКСЈ у предметима Мариа Черкеза и Тихомира Блашкића, те истицала да лица која су била затворена у просторијама Радничког универзитета, Кино сале и СДК, нису били цивили, као ни особе А и Б. Осим тога, апелант је указивао да не постоји његова одговорност јер у инкриминисаном периоду није имао статус команданта. Такође, одбрана је истицала да Тужилаштво није доказало да је апелант силовао особе А и Б, те да је мотив за њихово лажно свједочење чињеница да су на основу тога остварили право на пензију.

21. Суд БиХ је прије свега утврдио да су, супротно наводима одбране, готово сва лица која су била затворена (осим неколико појединачно набројаних особа) били цивили. Осим тога, суд је дао јасно образложење и за лица за која је утврђено да имају признат ратни стаж од 1992. године у

војним књижицама, те утврдио да на подручју општине Витез до оружаног сукоба између Армије БиХ и ХВО-а (април 1993. године) није било потребе за војним ангажовањем ових лица. Суд је сматрао за потребно да утврди апелантов статус. Полазећи од изјава великог броја саслушаних свједока, као и материјалних доказа, Суд БиХ је закључио да је апелант у инкриминисаном периоду био командант Војне полиције "Витешке бригаде". Навод одбране да је апелант био каплар, док је командант био И. П., суд је цијенио неоснованим, и супротним материјалним доказима. Такође, Суд је цијенио апелантов навод да је у мају оперисао чир и да је био на боловању, али то није утицало на другачије рјешавање ствари јер је у доказном поступку утврђено да је апелант био у болници од 13. до 22. маја 1993. године. Дакле, суд је закључио да је апелант услијед околности да је постојао оружани сукоб био ангажован у војној полицији "Витешке бригаде", те му је наведена околност омогућила да учествује у противзаконитом затварању цивилног бошњачког становништва, присиљавању на рад, пљачки имовине те силовању.

22. Затим, разматрајући кривична дјела према тачкама оптужења у односу на противзаконито притварање, Суд БиХ је веома опширно (стране 37 до 51 пресуде) навео да затварање цивила у заточеничке објекте има карактер *других облика противзаконитог затварања*, како то дефинише одредба члана 173 став 1 тачка е) КЗБиХ. Суд БиХ је навео да масовно затварање цивила које није на добровољној основи, при чему нису испоштоване законом прописане процедуре, без конкретних разлога затварања, јесу околности које упућују да се ради о противзаконитом затварању како прописује одредба члана 173 став 1 тачка е) КЗБиХ. Суд БиХ је код утврђивања везе апеланта с противправним радњама утврдио да је оружани сукоб Армије БиХ и ХВО-а на подручју општине Витез почео 16. априла 1993. године у раним јутарњим часовима, да су привођење цивила Бошњака вршили припадници разних војних и паравојних формација, али су обезбјеђивање објеката у којима су лица била смјештена и затворена вршили искључиво припадници војне полиције "Витешке бригаде", чији је командант био апелант. Суд БиХ се у том правцу позвао и на стандарде утврђене у пресуди МКСЈ у предмету Челебићи. Навод одбране да су заточена лица били припадници Армије БиХ, укључујући и женску особу Б, суд није прихватио јер одбрана није у том правцу понудила нити један доказ. У односу на заточене мушкарце одбрана је покушала да докаже да су их "чували", у прилог чему су саслушани и свједоци одбране. Међутим, суд је оцијенио да њихови искази иду да помогну апеланту, као и да покушавају да избјегну властиту одговорност. Затим, Суд је навео да је апеланту стављено на терет оптужницом да је наређивао противзаконито притварање, али је закључио да из доказа не произилази да је он подређенима наређивао да било кога приведу. Напротив, Суд је закључио да, и када је постојало наређење (као у случају др М.), апелант је ову особу сам привео, дакле није давао наређења. Дакле, у недостатку конкретних доказа да је апелант наређивао противзаконито привођење Бошњака цивила, суд га је у складу са принципом *in dubio pro reo* ослободио. Суд је даље навео да радња коју је извршио апелант лично произилази из исказа самог апеланта (да је довео др М.), док његово присуство у просторијама гдје су цивили држани, као и његова улога у њиховом размјештању по просторијама или објектима, упућује на његово одобравање противзаконитих поступака.

23. У односу на кривично дјело присиљавања на принудан рад, Суд БиХ је из исказа саслушаних свједока утврдио да су цивиле водили на копање ровова припадници војне полиције, те они могу да се доведу у везу с апелантом, а на основу исказа свједока С. К. Суд је неспорно утврдио да га је апелант лично одвео на копање ровова, рекавши му: "Ти си пети, ти нам требаш", након чега је одведен на копање ровова. Одбрана је покушала да докаже да војна полиција и апелант лично нису имали везе с одвођењем цивила на копање. Суд је цијенио и апелантову изјаву да је војна полиција знала отпратити заточенике (по заповиједи Мариа Черкеза), али ову тезу суд није прихватио. Из исказа саслушаних свједока који на јасан, потпун и увјерљив начин описују начин одабира и спровођења на копање произилази да су војна полиција, те апелант лично (и као командант), имали активну улогу. Лица су одвођења одабиром припадника војне полиције, или апеланта лично, спровођењем на линије разграничења, те обезбјеђивањем и спречавањем цивила да побјегну на путу до мјеста копања ровова, те су их тамо предавали војницима ХВО-а или припадницима паравојних формација који су их преузимали и даље спроводили на тачан локалитет копања ровова, те их по завршеном послу враћали и предавали истим војним полицајцима како би их они вратили у заточеничке објекте. Затим, полазећи од већ утврђене улоге апеланта као команданта, Суд БиХ је закључио да је апелант, осим што је сам одабирао лица за копање и спроводио их на линије разграничења, с обзиром да је цијело вријеме био присутан на лицу мјеста, такве поступке одобравао и саглашавао се с њима, те је имао значајну улогу у ланцу присиле.

24. У односу на тачку 2 пресуде, Суд БиХ је неспорно утврдио да је возило МКЦК заустављено по апелантовој наредби, а што је закључио из материјалне документације, као и исказа саслушаних свједока (оптужбе и одбране). Осим тога, Суд је претходно утврдио да су Н. П. и особа А имале статус цивила, те навео да његове радње имају тежину јер се ради о возилу МКЦК. Затим, суд је цијенио наводе одбране да је апелант знао за заустављање возила, али да је то предузео Четврти батаљон, те закључио да је навод супротан осталим проведеним доказима, поготово материјалном доказу Т-31 из ког произилази да је апелант наредио да се заустави возило МКЦК. Суд је јасно навео да није прихватио навод одбране да је особа А била курир Армије БиХ, што према наводима одбране јасно произилази из понуђеног доказа А-О-19, односно исказа ког је дала након њене размјене, кад је стигла у Зеницу 1993. године, а гдје је навела да је поцијепала писмо војне садржине. Наиме Суд БиХ је, цијенећи овај доказ с осталим проведеним доказима, а поготово имајући у виду изјаву коју је дала свједок А да је писмо носила за извјесну Хаџиру и да до момента његовог отварања у заточеништву није знала његов садржај - сматрао као недоказаном тврдњу одбране да је особа А била ангажована у Армији БиХ. Такође, у вези с наређивањем да се приведе возило МКЦК суд је саслушао секретарицу А. П., која је куцала документ Т-31 (записник о заустављању возила који је потписао апелант) и записник о одузимању предмета (од ових затворених лица), а која је изјавила да је записник потписао апелант у одсутности Мариа Черкеза и није говорила ништа о његовом негодовању да потпише овај документ, због чега је суд оцијенио да је апелантов исказ (да је овај документ потписао по наговору Мариа Черкеза) у супротности с изјавом овог свједока.

25. У односу на пљачку имовине која је припадала свједоку Н. П. и особи А, обје су свједочиле о начину претресања, те је Н. П. навела да је ониска плава жена која јој је одузела све вриједности истакла да треба да их преда шефу полиције (апеланту). Околност претресања Н. П. потврдила је и Р. Ш., која је навела да је претресла старију жену у августу 1993. године. Особа А је такође навела да ју је претресла "нека цура" која јој је одузела злато које је носила са собом.

На основу записника о пронађеном златном накиту, који је потписао лично апелант, произилази да су од свједока одузети новац и комади златног накита и похрањени у сеф. Комисија која је одузела златни накит састојала се од четири особе и апеланта, те су о овим околностима свједочили и неки предложени свједоци одбране, као и свједок В. Ч. који је изјавио да је апелант истакао да ће злато склонити на сигурно. Суд је, цијенећи наводе одбране и конкретне околности, нашао да то што постоји записник не умањује незаконит карактер предузете радње, јер су свједоци били незаконито притворени, нису обавијештени о разлозима због којих су им одузети предмети нити је за то постојао законски основ, а одузети предмети им никада нису враћени. Суд је цијенио посљедице таквих радњи с аспекта времена у ком се то десило, те је закључио да одузимање новца и предмета ова лица доводи у стање беспомоћности. Дакле, суд је закључио да је апелант, након што је наредио противправно затварање наведених лица, у својству команданта бригаде наредио пљачку имовине, на који су начин његовом радњама остварена битна својства обиљежја кривичног дјела из члана 173 став 1 тачка ф) КЗБиХ.

26. Затим, у односу на дио којим се апеланта терети за силовање особе А, на начин описан у диспозитиву пресуде, Суд БиХ је закључио да је апелант починио ово дјело након противправног затварања особе А, а затим њеног одвајања од Н. П. и М. Г. Суд БиХ је навео да је исказ свједока увјерљив и јасан, да се она обратила за помоћ удружењу "Медика", те је описала да је о догађају ћутала, као и да је описала непријатне ситуације у каснијим сусретима с апелантом у Витезу, након њеног повратка. На ове околности свједочила је докторица којој је особа А (први пут) рекла за силовање и апелантово име, као и да је годину дана након завршетка лијечења поново контактирала ову докторицу, наводећи да је видјела свог силователја у близини куће. Свједок, докторица, је на претресу препознала своје биљешке писане руком, те је отклонила неслагања око датума када је остварила први пут контакт с особом А (1994. или 1995. године). У току поступка на околност психичког стања особе А саслушан је свједок др К. који је дао детаљан опис траума које особа А има, а све представља типичне патње једне особе која је преживјела трауму ратног силовања. Суд је оцијенио исказ свједока одбране М. Ђ., који је рекао да му је особа А рекла да жели да "наштима" апеланту, свједока М1 који је навео да му је свједок А рекла: "Да није било Жапца са мном би било свашта", те је цијенио наводе одбране којим су покушавали да оспори кредибилитет особе А истичући да јој је исказ пун неистина (од навода да болује од туберкулозе због чега је требало да оде у Зеницу у спорном периоду), као и наводе да има лични мотив да терети апеланта – због остваривања права на пензију. Међутим, суд је истакао да одбрана није доказала да особа А прима пензију као жртва силовања, а остале наводе одбране, којим је апелант покушао да се екскулпира, оцијенио је паушалним и неоснованим. Суд се изјаснио да чињеница да особа А није била евидентирана у болничкој евиденцији не значи да заиста није боловала од туберкулозе. Осим тога, чињеница да је сумњу у болест искористила да напусти Витез у периоду оружаног сукоба је ирелевантна, јер чак и да је болест искористила као изговор то не може да буде од било каквог утицаја на постојање кривичног дјела и апелантове кривице. Осим тога, суд је навео да је с посебном пажњом цијенио исказ свједокиње који је био пун детаља о догађају који се десио, те су јој изјаве које је давала у различитим фазама конзистентне, као и да је њен исказ поткријепљен низом других доказа. Због тога је суд нашао утврђеним да је апелант с директним умишљајем, као индивидуални починилац, користећи ситуацију оружаног сукоба, силовао особу А као облик извршења кривичног дјела ратног злочина против цивилног становништва, како то прописује одредба члана 173 став 1 тачка е) КЗБиХ.

27. У односу на ослобађајући дио пресуде да је апелант на начин описан у пресуди починио силовање особе Б, Суд БиХ је, дајући детаљне разлоге (страна 72 до 79 пресуде), навео да није ван сваке разумне сумње након анализе свих проведених доказа дошао до закључка да је апелант починио кривично дјело силовања из члана 173 став 1 и 180 КЗБиХ.

28. У односу на примјену закона, конкретно КЗБиХ, иако је у инкриминисаном периоду био на снази КЗСФРЈ, Суд БиХ је руководећи се принципом законитости (члан 3 КЗБиХ) и чланом 4 КЗБиХ о временској примјени закона, утврдио да је КЗСФРЈ блажи због прописане минималне казне (пет година), али је КЗБиХ блажи због прописане максималне казне (казна дуготрајног затвора умјесто смртне казне), па се позвао на праксу Уставног суда у предмету *Мактоуф*, због чега је закључио да је у конкретном случају требало да буде примијењен КЗБиХ. У односу на одлуку о казни, Суд БиХ је навео да је нашао низ олакшавајућих околности, које је сматрао посебно олакшавајућим, а које су биле основ у складу с чланом 49 КЗБиХ за ублажавање казне испод законом прописаног минимума, због чега је апеланту изрекао казну затвора у трајању од девет година.

Рјешење о трошковима поступка

29. Суд БиХ (Вијеће Апелационог одјељења) је донио Рјешење број Х-КРЖ-08/489 од 18. марта 2011. године којим је апеланта обавезао да плати трошкове кривичног поступка у износу од 20.725,04 КМ, а који је дужан да уплати на рачун наведен у рјешењу у року од 15 дана од дана пријема рјешења.

30. У образложењу рјешења Суд БиХ је, полазећи од утврђења првостепеног и другостепеног суда, те утврђених трошкова поступка које је детаљно прецизирао, утврдио укупни износ од 36.181,90 КМ плус трошкови судског паушала. Затим, имајући у виду да је апелант ослобођен оптужби, Суд је принципом *in favorem* осуђеног одлучио да 55% од укупног износа трошкова представља износ који се везује за осуђујући дио пресуде, па је одлучио као у изреци. У рјешењу је наведено да је, како се ради о одлуци вијећа апелационог одјељења, рјешење правоснажно.

31. Суд је рјешавајући апелантову жалби против рјешења од 18. марта 2011. године донио Рјешење Х-КРЖ-08/489, од 10. маја 2011. године којим је жалбу одбацио као недозвољену.

32. У образложењу рјешења Суд БиХ је истакао да је првостепеном пресудом утврђено да ће се посебним рјешењем одлучити о трошковима поступка. Међутим, имајући у виду чињеницу да је првостепена пресуда у цијелости укинута, на наведени начин укинута је и пресуда о трошковима поступка. Такође, одлуком другостепеног суда је одлучено да ће суд донијети рјешење о трошковима поступка, које је и донесено 18. марта 2011. године. Имајући у виду да је рјешење донио другостепени суд жалба против рјешења није дозвољена, што је јасно регулисано одредбама ЗКП-а. Затим, Суд БиХ је истакао да члан 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода регулише право на жалбу, али у ставу 2 члана 2 прописује изузетак, те између осталог наводи да жалба није дозвољена ако је судио "највиши суд", што се у конкретном случају и десило.

IV. Апелација
а) Наводи из апелације

33. Апелант наводи повреду права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине, члана 6 ст. 1 и 3 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), члана 7 Европске конвенције, повреду права из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију, као и члана 14 ст. 1 и 5 и члана 15 Међународног пакта о грађанским и политичким правима и члан 11 Универзалне декларације о људским правима. Апелант наводи да је оспореним одлукама прије свега дошло до повреде принципа владавине права, као и да је примјена закона процесног и материјалног била произвољна. Апелант прије свега указује да је суд примијенио одредбе КЗБиХ умјесто КЗСФРЈ, те у том правцу указује на различиту праксу у односну на ентитетске судове и суд Брчко дистрикта (који примјењују КЗСФРЈ) у односу на Суд БиХ, као и на различиту праксу пред самим Судом БиХ, а што све указује на повреду члана 7 Европске конвенције, као и повреду члана 12 Европске конвенцију у вези с чланом 7 Европске конвенције. Затим, у односу на право на правично суђење апелант веома опширно наводи пропусте судова те истиче да је суд пропустио да савјесно и брижљиво оцијени сваки доказ појединачно и у вези с осталим доказима. Апелант истиче и да је оцјена доказа одбране фрагментирана, у мјери у коликој је потребно да се поткријепи одређени доказ оптужбе. Суд поклања вјеру свједоцима оптужбе, без изузетка, и није образложио зашто поклања вјеру свједоцима одбране о истим чињеничним наводима када су супротни свједоцима оптужбе. Према апелантовом мишљењу суд није уопште на правилан начин утврдио његову улогу у војним формацијама, те без обзира на значај за конкретно суђење суд није обезбиједио присуство Мариа Черкеза. Затим, апелант наводи да није имао никакву надређену функцију над осталим припадницима војне полиције, већ је само преносио наређења Мариа Черкеза и старао се о њиховом извршењу. Апелант наводи да их је могао само пријавити за прекршај команданту бригаде што је, како наводи, и учинио, али суд није цијенио те доказане околности. Апелант је оспоравао и стандарде МКСЈ, односно начин како их је Суд БиХ користио само дјелимично. Апелант наводи да нити једно од наведених лица он није затворио нити је издао наредбу за њихово затварање, што и суд наводи у једном дијелу пресуде, што чини пресуду посебно контрадикторном и конфузном. Апелант у односу на противзаконито затварање лица (у возилу МКЦК) упућује да је само једна особа, Н. П., била цивил и да она није била притворена него остављена у болници. У односу на свједока А апелант истиче да је сама изјавила у информативним разговорима у Зеници које је обавила одмах по изласку да је "поцијепала писмо војног садржаја", као и да је изјавила (особа М1 је о томе свједочила) да јој је апелант помогао да уништи писмо, али ове доказе суд не цијени у односу на околност утврђивања статуса цивила, већ само парцијално у односу на силовање особе А. Затим, у односу на противзаконито затварање лица из возила МКЦК, апелант истиче да је то урађено по наредби Мариа Черкеза, те истиче да је М. Ђ., Черкезов лични возач, зауставио аутомобил МКЦК заједно с припадницима Четвртог батаљона из ког је била и Р. Ш., која је претресла свједока А, те да је суд само дјелимично узео у обзир свједочење А. П., као и исказ М. Ђ. за ког тврди да је суд дозволио "Тужилаштву да овог свједока у току свједочења условљава, уцјењује и на тај начин спријечи да каже истину". Осим тога, имајући у виду акузаторност поступка, апелант истиче да је Тужилаштво располагало доказима које никада није објелоданило (поготово материјал који је коришћен и пред МКСЈ, у предмету *Черкез, Шантић и остали*), те је одбрана инсистирала да ови докази буду објелодањени (и успјела с око 15 докумената, укључујући као најдрастичнији примјер ову изјаву особе А), али Тужилаштво то никада није учинило. Апелант такође наводи да је за присиљавања на принудан рад постојала документација пред МКЦЈ која није објелодањена, те и да је једини надлежан за издавање такве наредбе био Марио Черкез, док је у Општини Витез на нивоу цивилних власти начелник за радне водове био одговоран Д. Г. У односу на силовање особе А, истакао је да је прије свега суд није цијенио два битна доказа (изјаву свједока коју је дала у Зеници), као и изјаву свједока М1, који је обавио информативни разговор с особом А у Зеници, а који је навео да му је рекла: "Да није било Жапца са мном би свашта било". Насупрот овим доказима суд гради осуђујућу пресуду на доказима из "Медике", који су антидатирани и врло упитни и изјави самог свједока. Апелант истиче да је свједок А у родбинској вези с особом Б, чији је супруг особа Ц (за чије силовање је ослобођен у недостатку доказа), те даље упућује да се ради о монтираном случају из освете као и ради остваривања права на пензију силованих жена. Затим, апелант се позива на само формалну вишестепеност поступка, у односу на члан 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију, јер према апелантовим наводима у случају Суда БиХ не постоји вишестепеност, због чињенице да о жалби расправља исти суд у апелационом вијећу од тројице судија. Апелант је тражио да Уставни суд донесе привремену мјеру прекида издржавања казне до окончања поступка по апелацији, да одржи јавну расправу, укине оспорене пресуде и утврди повреде наведених права. У допуни апелације апелант је доставио изјаву особе А коју је дала у Зеници 1993. године, за коју апелант тврди да је добио на "неформалан начин", као и да је Суд БиХ уврстио у доказе, али их није цијенио како треба, те истиче да овај документ одбрана није имала приликом саслушавања особе А. Апелант је такође навео да су против њега радили његови адвокати јер му нису дали да постави питање и предлаже свједоке. Затим, апелант оспорава рјешење о трошковима поступка које је донио Суд БиХ (Апелационо одјељење) 18. марта 2011. године, а којим је апеланту оспорена могућност жалбе на трошкове поступка, односно укинуто право на жалбу.

b) Одговор на апелацију

34. Суд БиХ је навео да је апелација неоснована и предложило да се она одбије. Прије свега, Суд БиХ је образложио примјену одредби КЗ на конкретан случај. Затим, Суд се изјаснио да је дао детаљно образложење за своју одлуку у вези с проведеним доказним поступком и одлуком суда у својој пресуди. Суд истиче да је доказ А-О-19 изјава свједока А прибављена на захтјев Суда који је упућен Министарству одбране БиХ и Суд ју је доставио странама у поступку, те је одбрана уложила као доказ одбране у спис. Суд се изјаснио да је повреду акузаторности поступка апелант истицао у току поступка одбране, због чега је Тужилаштво позвало апеланта да изврши увид у спис, што је учињено. У односу на апелантов навод да је створен само привид вишестепености Суда БиХ, наведено је да је доказ дјелотворног правног лијека чињеница да је за дио оптужбе апелант ослобођен. Осим тога, због чињенице да апелант није могао да изјави жалбу против одлуке коју је донио другостепени суд не може се говорити о повреди права из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију.

35. У одговору на апелацију Тужилаштво је оспорило наводе одбране, посебно наводећи да је Тужилаштво извело 22 свједока, одбрана 60. Такође, Тужилаштво је навело да је Суд БиХ позвао Мариа Чекеза који је настањен у Сплиту и

који је одбио да свједочи, и рекао да није био надређени апеланту, позивајући се на своју пресуду у Хагу. Затим, Тужилаштво наводи да апелант никад није тражио након подизања оптужнице увид у спис, а када је то први пут затражено то му је одмах омогућено и одређени документи су предати апеланту, који их је презентовао суду, али то није утицало на одлуку. Тужилаштво је оцијенило да је правилна одлука Суда БиХ у вези с примјеном материјалног права у конкретном случају, односно одредби КЗ.

V. Релевантни прописи

36. У **Кривичном закону Босне и Херцеговине** ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 и 8/10) релевантне одредбе гласе:

Ублажавање казне

Члан 49.

Суд може починиоцу одмјерити казну испод границе прописане законом или изрећи блажу врсту казне:

а) кад закон прописује да се починилац може блаже казнити;

б) и кад суд утврди да постоје особито олакшавајуће околности које указују да се и с ублаженом казном може постићи сврха кажњавања.

Границе ублажавања казне

Члан 50.

(1) Кад постоје услови за ублажавање казне из члана 49. (Ублажавање казне) овог закона, суд ће ублажити казну у овим границама:

а) ако је за кривично дјело као најмања мјера казне прописана казна затвора од десет или више година, казна се може ублажити до пет година затвора;

(...)

(2) При одлучивању колико ће казну ублажити према правилима из става 1. овог члана, суд ће посебно узети у обзир најмању и највећу мјеру казне прописане за то кривично дјело.

Ратни злочин против цивилног становништва

Члан 173.

(1) Ко кршећи правила међународног права за вријеме рата, оружаног сукоба или окупације нареди или учини које од дјела:

е) присиљавање другог лица употребом силе или пријетње директним нападом на његов живот или тијело или на живот или тијело њему блиског лица, на сексуални однос или с њим изједначену сексуалну радњу (силовање), присиљавање на проституцију, примјењивање мјера застрашивања и терора, узимање талаца, колективно кажњавање, противправно одвођење у концентрационе логоре и друга противзаконита затварања, одузимање права на правично и непристрано суђење, присиљавање на службу у непријатељским оружаним снагама или у непријатељској обавјештајној служби или управи;

ф) присиљавање на принудни рад, изгладњивање становниш тва, конфискацију имовине, пљачкање имовине становништва, противправно, самовољно и војним потребама неоправдано уништавање или присвајање имовине у великим размјерама, узимање незаконите и несразмјерно велике контрибуције и реквизиције, смањење вриједности домаће новчане јединице или противзаконито издавање новца,

казниће се казном затвора најмање десет година или казном дуготрајног затвора.

37. **Кривични закон СФРЈ** ("Службени лист СФРЈ" бр. 44/76, 36/77, 56/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90 и 45/90) у релевантном дијелу гласи:

Ублажавање казне

Члан 42.

Суд може учиниоцу одмјерити казну испод границе прописане законом или примијенити блажу врсту казне:

1) кад закон прописује да се учинилац може блаже казнити;

2) кад суд утврди да постоје особито олакшавајуће околности које указују да се и са ублаженом казном може постићи сврха кажњавања.

Границе ублажавања казне

Члан 43.

(1) Када постоје услови за ублажавање казне из члана 42. овог закона, суд ће ублажити казну у овим границама:

1) ако је за кривично дјело као најмања мјера казне прописан затвор у трајању од три или више година, казна се може ублажити до једне године затвора;

(...)

При одлучивању у којој ће мјери казну ублажити према правилима из става 1. овог члана, суд ће посебно узети у обзир најмању и највећу мјеру казне прописане за кривично дјело.

Члан 142.

Ратни злочин против цивилног становништва

(1) Ко кршећи правила међународног права за вријеме рата, оружаног сукоба или окупације нареди да се изврши напад на цивилно становништво, насеље, појединa цивилна лица или лица онеспособљена за борбу, који је имао за посљедицу смрт, тешку тјелесну повреду или тешко нарушавање здравља људи; напад без избора циља којим се погађа цивилно становништво; да се према цивилном становништву врше убиства, мучења, нечовјечна поступања, биолошки, медицински или други научни експерименти, узимање ткива или органа ради трансплантације, наношења великих патњи или повреда тјелесног интегритета или здравља; расељавање или пресељавање или присилно однародњавање или превођење на другу вјеру; присиљавање на проституцију или силовање; примјењивање мјера застрашивања и терора, узимање талаца, колективно кажњавање, противзаконито одвођење у концентрационе логоре и друга противзаконита затварања, лишавање права на правилно и непристрано суђење; присиљавање на службу у оружаним снагама непријатељске силе или у њезиној обавјештајној служби или администрацији; присиљавање на принудни рад, изгладњивање становништва, конфискација имовине, пљачкање имовине становништва, противзаконито и самовољно уништавање или присвајање у великим размјерима имовине које није оправдано војним потребама, узимање незаконите и неразмјерно велике контрибуције и реквизиције, смањење вриједности домаћег новца или противзаконито издавање новца, или ко изврши неко од наведених дјела,

казнит ће се затвором најмање пет година или смртном казном.

VI. Допустивост

38. У складу с чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

39. У складу с чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је

подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

40. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је пресуда Суда БиХ од 21. новембра 2011. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 24. фебруара 2011. године, а апелација је поднесена 15. априла 2011. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Такође, апелант је у допуни апелације од 20. јуна 2011. године оспорио рјешење Суда БиХ од 10. маја 2011. године о трошковима поступка против ког нема дјелотворног правног лијека и против ког је изјавио апелацију у року од 60 дана. На крају, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

41. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, те члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

42. Апелант побија наведене пресуде, тврдећи да су тим пресудама повријеђена његова права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1 и 3 тачка д. Европске конвенције, члана 7 Европске конвенције, члана 12 Европске конвенције у вези с чланом 7 Европске конвенције, члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију, чл. 14 и 15 Међународног пакта о грађанским и политичким правима и члан 11 Универзалне декларације о људским правима. Побијано рјешење о трошковима поступка апелант оспорава због повреде права из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију, односно јер нема право на жалбу против њега.

Право на правично суђење

43. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

44. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристраним, законом установљеним судом. [...]

3. Свако ко је оптужен за кривично дјело има сљедећа минимална права:

[...]

д. да сам испитује или захтијева испитивање свједока оптужбе и да се присуство и саслушање свједока одбране одобри под условима који важе и за свједока оптужбе.

45. У конкретном случају поступак се односи на утврђивање основаности кривичне оптужбе против апеланта, па су члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 Европске конвенције примјењиви. Сходно томе, Уставни суд мора да преиспита да ли је поступак пред редовним судовима био правичан онако како то захтијевају наведене одредбе.

46. Уставни суд запажа да апелант кршење права на правично суђење види у наводно погрешно утврђеном чињеничном стању, погрешној оцјени доказа, те тврдњама да су оспорене пресуде произвољне као и без ваљане анализе и оцјене доказа, поготово доказа који иду апеланту у корист, без могућности да апелант изврши увид у доказе и испита свједоке, те да је дошло до повреде једнакости страна у поступку.

47. У вези с апелантовим наводима којим указује на погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање Уставни суд подсјећа да, сходно пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминаторска.

48. Уставни суд ће се, дакле, изузетно упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивно-правне прописе, када је очигледно да је у одређеном поступку дошло до произвољног поступања редовног суда, како у поступку утврђивања чињеница, тако и примјене релевантних позитивно-правних прописа (види Уставни суд, Одлука број *АП 311/04* од 22. априла 2005. године, став 26). У контексту наведеног, Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може да води ка једном правичном поступку (види Уставни суд, Одлука број *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље). Имајући у виду наведено Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која се постављају, испитати да ли су оспорене одлуке засноване на произвољној примјени материјалног и процесног права.

49. Затим, Уставни суд у погледу апелантових навода којим указује да је у конкретном случају изостала правилна оцјена доказа, прије свега, подсјећа да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака судова у погледу оцјене доказа, уколико се ова оцјена не доима очигледно произвољном. Исто тако, Уставни суд се неће мијешати у начин на који су редовни судови усвојили доказе као доказну грађу. Уставни суд се неће мијешати у ситуацију када редовни судови повјерују доказима једне стране у поступку на основу слободне судијске оцјене. То је искључиво улога редовних судова, чак и када су изјаве свједока на јавној расправи и под заклетвом супротне једна другој (види Европски суд, *Doorson против Холандије*, пресуда од 6. марта 1996. године, објављена у Извјештајима, број 1996-II, став 78).

50. Доводећи претходно изнесене ставове у везу с конкретним случајем, Уставни суд запажа да је апелант идентичне приговоре као у апелацији износио и током поступка пред редовним судовима, о чему се Суд БиХ довољно јасно, прецизно и аргументовано изјаснио. У том контексту Уставни суд запажа да је у поступку проведен велики број доказа које су предложили одбрана и Тужилаштво, који су цијењени појединачно и у међусобној вези, при чему није изостала анализа проведених доказа, о чему се другостепени суд детаљно изјаснио у образложењу пресуде. Апелант оспорава закључке суда тврдећи да није утврђена његова улога у војним формација у инкримини-

саном периоду, те да лица (чије противзаконито затварање није ни наредио) нису били цивили, да није имао никакве везе с одвођењем цивила на копање ровова, те да је најтежа оптужба за силовање особе А коју није починио, а што је све закључак произвољне оцјене доказа. Међутим, супротно апелантовим наводима Уставни суд примјећује да је Суд БиХ, након опсежног доказног поступка, оцјеном доказа који су проведени - исказа свједока оптужбе, те свједока одбране који су били припадници војне полиције, као и самог апеланта, те материјалних доказа, супротно апелационим наводима, ван сваке сумње утврдио да је апелант био командант војне полиције "Витешке бригаде". Осим тога, Суд БиХ се јасно очитовао на апелантов алиби везано за операцију и боловање, као и покушај одбране да докаже да затворена лица нису били цивили, односно да су их припадници војне полиције "чували". Осим тога, а оно што апелант покушава апелацијом да доведе у питање као произвољан и контрадикторан дио пресуде, Уставни суд примјећује да је Суд БиХ утврдио апелантову улогу у војној структури – да је био командант, али није утврдио да је издавао наредбе подређеним за противзаконито затварање цивила. Међутим, суд је из доказа који су проведени (између осталог и апелантовог исказа) неспорно утврдио да, иако није наређивао, с таквим радњама се саглашавао и одобравао их, те лично одлучивао и предузимао радње о размјештају и затварању цивила у одређене објекте. Суд је утврдио и апелантову улогу у ланцу присиле (његово лично учешће и саглашавање и одобравање) код одвођења на принудни рад, што је такође детаљно објаснио очитујући се на наводе одбране у том сегменту. Затим, Суд БиХ је, имајући у виду презентоване материјалне доказе (записнике које је апелант лично потписао) те изјаве свједока, утврдио да је апелант наредио противзаконито затварање особа А и Н. П., те је утврдио да су наведене особе имале статус цивила. Суд је дао јасно образложење да одбрана није доказала да је особа А била припадник Армије БиХ, те се очитовао зашто изјава свједока А из доказа А-О-19 (записник из 1993. године) да је "поцијепала писмо војног садржаја" није могла да утиче на другачији закључак Суда. Суд је такође навео зашто није прихватио апелантову одбрану да он није наредио да се заустави возило МЦКЦ и да је записник потписао по наређењу Мариа Черкеза. Затим, на дио који се односи на силовање свједока А Суд је дао детаљна образложења, прије свега прихватајући исказ свједока као увјерљив и досљедан, без контрадикторности, те доводећи га у везу с осталим саслушаним свједоцима оптужбе и одбране, као и изведеним материјалним доказима. Дакле, преиспитујући првостепену пресуду, а у вези с апелантовим жалбеним приговорима, Суд БиХ је дао разлоге за своје одлучење који не остављају утисак произвољности.

51. Апелант даље наводи да је повријеђен принцип акузаторности поступка, односно принцип једнакости страна јер одбрани нису "објелодањени" сви докази које је Тужилаштво имало (а поготово документација из предмета који су вођени пред МКСЈ). Устави суд примјећује да апелант у том правцу углавном истиче као прилог таквој тврдњи доказ А-О-19А који, према апелантовим наводима, "никада није био јавно презентиран на суду", а којем би сасвим сигурно слиједио другачији закључак. Уставни суд, међутим, супротно апелантовим наводима (у прилог чему су и наводи из одговора на апелацију), примјећује да је пред другостепеним судом у доказну грађу, а на приједлог апелантове одбране, уврштен доказ А-О-19А. Затим, Уставни суд сматра паушалним апелантове наводе да остали докази које је имало Тужилаштво из предмета пред МКСЈ, а који би ишли у његову корист, нису презентовани, јер се ради само о апелантовој предоџби да такви докази постоје, која није ничим поткријепљена. Осим тога, из документације која је предочена Уставном суду произилази да је у кривичном поступку дата разумна могућност и Тужилаштву и одбрани да изнесу доказну грађу. Апелант је у току цијелог поступка имао браниоца (два изабрана браниоца, те је једном отказао пуномоћ, а други је апеланту отказао пуномоћ, након чега му је постављен адвокат по службеној дужности), те је имао могућност да своје аргументе супротстави аргументима супротне стране. Стога Уставни суд у конкретном случају не може да закључи да је постојала неравноправност страна у поступку, због чега би био повријеђен принцип једнакости. Одлука о апелантовој кривичној одговорности је донесена на основу доказног поступка који је проведен на главном претресу ком су присуствовали апелант и његов бранилац (односно браниоци, зависно од фазе поступка, имајући у виду чињеницу да је апелант првобитно имао два изабрана браниоца), те на ком је апелант имао могућност да испитује свједоке оптужбе као и да изводи своје доказе у сврху доказивања тврдњи одбране. Уставни суд примјећује да су оптужба и одбрана извели своје доказе, те само због чињенице да је поступак резултирао осуђујућом пресудом за апеланта Уставни не може да утврди повреду принципа из члана 6 став 1, односно не налази да се ради о неједнаком третману апеланта у односу на Тужилаштво. Уставни суд, имајући у виду апелантов навод да је само илузорно имао одбрану, јер браниоци (два изабрана браниоца, односно касније један изабрани бранилац) нису радили свој посао и нису му дали да позива свједоке и поставља питања, примјећује да је у првостепеној пресуди наведено да апелант није имао примједби на вођење одбране, већ су сасвим другачији разлози опредијелили апеланта, односно његовог изабраног браниоца, да откаже пуномоћ. Осим тога у току првостепеног поступка, након што је отказана пуномоћ овим браниоцима, апеланту је по службеној дужности постављен адвокат који га заступа и у поступку пред Уставним судом (дакле чијим је радом апелант задовољан), те имајући у виду ток цјелокупног поступка, поготово чињеницу да је првостепена пресуда поништена, осим апелантовог генералног незадовољства, Уставни суд не налази за потребно да ове наводе посебно испитује и они не могу да утичу на другачију одлуку Уставног суда.

52. У односу на апелантове наводе о кршењу процедуралних гаранција из члана 6 став 3 тачка д. Европске конвенције (право на испитивање свједока), Уставни суд указује да је ово право тијесно повезано с правом на једнакост страна у поступку. Општи принцип је да оптуженим лицима мора да буде дозвољено да позивају и испитују било ког свједока чије свједочење сматрају релевантним за свој предмет. Такође, морају да буду у могућности да испитају сваког свједока кога позове или на чије свједочење се ослања тужилац. Процедура позивања и саслушања свједока мора да буде иста за оптужбу као и за одбрану и захтијева се једнакост средстава. Сви докази на које се ослања оптужница треба да буду изведени у присуству оптуженог на јавној расправи с могућношћу изношења контра аргумената (види Европски суд за људска права, *Barbera, Messeque и Jabardo против Шпаније*, пресуда од 6. децембра 1988. године, серија А број 146, став 78).

53. Осим тога, апелант се позива на праксу Европског суда у предмету *Jespers против Белгије*, наводећи да је обавеза тужилаштва да објелодани сав материјал који има, или који би могло да прибави, а с циљем да помогне да се оптужени ослободи кривице или да постигне смањење казне. Сходно апелантовом мишљењу ово важи и за материјал који би могао да подрије кредибилитет свједока, те у том правцу

наводи документ, изјаву особе А од 20. децембра 1993. године, за који тврди да Тужилаштво није хтјело да га објелодани. Уставни суд се у претходним тачкама детаљно изјаснио на ове апелантове наводе који нису доказани ничим, осим апелантовим претпоставкама, а који су супротни и доказима у спису, односно чињеници да је спорни доказ апелант предочио Суду, који га је прихватио и оцијенио. У конкретном случају Уставни суд запажа да је у оквиру члана 6 став 1 утврдио да је апелант у овом поступку био у равноправном положају с Тужилаштвом. Сходно томе, као што је већ Уставни суд навео, одлука о апелантовој кривичној одговорности је донесена на основу доказа који су изведени на главном претресу уз присуство апеланта и његових бранилаца. Затим, као један од конкретнијих апелантових навода у односу на ову повреду (иако је апелант експлицитно није довео у везу с чланом 6 став 3д.) чињеница је да је апелант (на околност његове улоге у војним формација) предлагао саслушање Мариа Черкеза, а Суд није никада обезбиједио његово присуство. Уставни суд примјећује, супротно апелантовим наводима, да је Суд прихватио да апелант позове два свједока по свом избору (од понуђена четири свједока на исту околност, међу којима је био и Марио Черкез). Такође, Уставни суд примјећује да су у току поступка саслушана два свједока (Пашко Љубичић и Владимир Шантић) и то очигледно по апелантовом одабиру, јер из првостепене пресуде произилази да је апеланту дата могућност па позове кога он жели. Затим, из другостепене пресуде произилази да је суд прихватио изјаве Пашка Љубичића и Владимира Шантића, док из списа не произилази да је апелант на ову околност предлагао саслушање Мариа Черкеза. Осим тога, Уставни суд примјећује да је Тужилаштво у одговору на апелацију навело да је Марио Черкез држављанин Хрватске, те да је он, позивајући се на одлуку МКСЈ у свом предмету и наводећи да је утврђено да није био надређени апеланту, рекао апелантовом браниоцу да одбија да свједочи. Дакле у конкретном случају се не ради о доказу чије је извођење одбио Суд, напротив. Осим тога, пред другостепеним судом једини одбијени приједлог одбране је био да се у доказни материјал уврсти изјава Р. Ц,, за шта је суд дао своје разлоге чиме је испоштовао своју обавезу гарантовану чланом 6 став 3д. Европске конвенције која, у смислу праксе Европског суда, захтијева само да суд наведе разлоге због којих је одлучио да не проведе предложене доказе које је оптужени изричито захтијевао (види Европски суд, *Vidal против Белгије*, пресуда од 22. априла 1992. године, серија А, број 235, тачка 34). С обзиром на наведено, те околност да из оспорених пресуда као неспорно произилази да је апелант имао могућност да позове Мариа Черкеза (а његово "непојављивање" не може се приписати суду), те да је другостепени суд усвојио већину апелантових доказних приједлога, односно дао своје разлоге због чега одређени доказ није прихватио, Уставни суд не налази ништа што би указивало на основаност апелантових навода у овом дијелу. Стога Уставни суд сматра да су апелантови наводи и у овом дијелу неосновани.

54. Према томе, на основу свега наведеног, Уставни суд сматра да у оспореним одлукама нема ништа што би указивало на произвољност при утврђивању и оцјени чињеница, те су дата образложења која у цјелини задовољавају захтјеве права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције. Уставни суд сматра да су, поступајући на наведени начин, редовни судови поштовали правила о равноправности странака пред судом и да нису на било који начин у поступку довели апеланте у неравноправан положај с Тужилаштвом. Такође, у конкретном случају није дошло до повреде апелантових права на процедуралне гаранције из члана 6 став 3 тачка д. Европске конвенције.

55. Стога, Уставни суд закључује да у конкретном случају није дошло до кршења апелантових права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1 и 3 тачка д. Европске конвенције.

Кажњавање само на основу закона

56. Апелант тврди да му је оспореном пресудом повријеђено право из члана 7 Европске конвенције.

57. Члан II/2 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Права и слободе предвиђени Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и у њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим другим законима.

58. Члан 7 Европске конвенције гласи:

1. Нико се не може сматрати кривим за кривично дјело настало чињењем или нечињењем које није представљало кривично дјело у вријеме извршења, према националном или међународном праву. Исто тако, изречена казна неће бити тежа од оне која се примјењивала у вријеме извршења кривичног дјела.

2. Овај члан не утиче на суђење или кажњавање било које особе која је крива за чињење или нечињење, ако је то дјело у вријеме извршења представљало кривично дјело према општим правним начелима признатим код цивилизованих народа.

59. Из навода апелације произилази апелантова тврдња да је у конкретном кривичном поступку који је против њега вођен кажњен на основу одредаба КЗ који је за њега неповољнији и строжи, умјесто према одредбама КЗСФРЈ који је био на снази у вријеме кад је извршено кривично дјело и који је за њега блажи и повољнији.

60. Апелант сматра да су редовни судови били дужни да примијене релевантне одредбе КЗСФРЈ, будући да је тај закон важио у инкриминисаном периоду, и да је тај закон блажи од КЗБиХ који је примијењен у конкретном случају. С обзиром на то, Уставни суд ће испитати да ли су оспорене одлуке редовних судова у складу са стандардима из члана 7 Европске конвенције.

61. У вези с апелационим наводима Уставни суд, прије свега, указује на то да се ради о кривичном дјелу које је у одредбама КЗБиХ прописано у члану 173 став 1 тач. е) и ф) – Кривична дјела против цивилног становништва, које је у одредбама КЗСФРЈ прописано у члану 143 – Кривична дјела против цивилног становништва. Такође, Уставни суд запажа да је у конкретном предмету, у погледу кршења члана 7 Европске конвенције, покренуто питање које је неопходно сагледати с више аспеката и одговорити на основни апелациони навод у погледу примјене "блажег" закона.

62. У том контексту Уставни суд превасходно подсјећа на то да је Европски суд у предмету *Абдуладхима Мактоуфа и Горана Дамјановића* (види Европски суд, *Мактоуф и Дамјановић против Босне и Херцеговине*, пресуда од 18. јула 2013. године, апликације бр. 2312/08 и 34179/08; у даљњем тексту: предмет *Мактоуф и Дамјановић*) донио пресуду којом је утврдио повреду члана 7 Европске конвенције у којој је указао на то да су неки злочини, конкретно злочин против човјечности, у домаћи закон уведени тек 2003. године и да су дјела апликанта, у вријеме када су извршена, представљала кривично дјело дефинисано с довољно доступности и предвидивости према међународном праву (види Европски суд, *Бобан Шимшић против Босне и Херцеговине*, одлука о допустивости од 10. априла 2012. године, апликација 51552/10, тачка 25) и да судови немају никакве друге могућности него да примјењују Кривични закон из 2003.

године у таквим предметима (види *Мактоуф и Дамјановић*, тачка 55). Европски суд је затим указао на то да апликације покрећу потпуно другачија питања од оних у предмету *Шимшић*, будући да су кривична дјела ратног злочина за која је апликантима изречена осуђујућа пресуда постојали у закону и у вријеме извршења (КЗСФРЈ из 1976. године) и у вријеме изрицања пресуда (КЗБиХ из 2003. године). Европски суд је нагласио да његов задатак није да размотри *in abstracto* да ли је ретроактивна примјена КЗБиХ на предмете ратних злочина сама по себи некомпатибилна с чланом 7 Европске конвенције и да то питање мора да се оцјењује за сваки предмет појединачно, имајући у виду конкретне околности сваког предмета и посебно да ли су домаћи судови примијенили закон чије су одредбе најповољније за оптуженог (види *Мактоуф и Дамјановић*, тачка 65).

63. Имајући у виду тај принцип, Европски суд је кренуо од дефиниције кривичног дјела ратног злочина и утврдио да је дефиниција према КЗСФРЈ из 1976. године (члан 142 став 1), који се примјењивао у вријеме извршења предметних кривичних дјела и у КЗ (члан 173 став 1 КЗБиХ), који је примијењен ретроактивно, потпуно иста. Разлика постоји у односу на распон казни за ратне злочине који ова два закона прописују, па је у околностима конкретног предмета, сходно становишту Европског суда, од посебног значаја било да се установи који је закон блажи с аспекта казни које су изречене апликантима Мактоуфу и Дамјановићу. С тим у вези, Европски суд је имао у виду да је апликанту Мактоуфу изречена казна затвора у трајању од пет година (најнижа могућа према КЗБиХ), а апликанту Дамјановићу казна затвора у трајању од 11 година (нешто изнад прописаног минимума према КЗБиХ), због чега је закључено да је у тим околностима од посебног значаја било да се установи који је закон блажи у погледу минималне казне, те је закључио да је то без икакве сумње КЗСФРЈ (види *Мактоуф и Дамјановић*, т. од 67. до 69).

64. Европски суд није прихватио аргументацију да је КЗБиХ блажи за апликанте од КЗСФРЈ јер не прописује смртну казну. У вези с тим је указано на то да је према КЗСФРЈ само за најтеже облике ратних злочина била запријећена смртна казна, те, будући да ниједан од апликаната није проглашен кривим за одузимање живота (Мактоуф – помагање у узимању талаца и Дамјановић – премлаћивање заробљених Бошњака), злочини за које су они осуђени очигледно нису спадали у ту категорију. Слиједом наведеног, Европски суд је анализирао висину изречених казни према КЗБиХ и казни које су апликантима евентуално могле да буду изречене према КЗСФРЈ, након чега је закључио да је, с обзиром на могућност изрицања казне затвора у краћем трајању, за апликанте повољнији КЗСФРЈ. Европски суд је, даље, навео да су казне које су изречене апликантима биле унутар распона кажњавања који је прописан и КЗСФРЈ и КЗБиХ и да, стога, не може са сигурношћу да се тврди да би иједан од апликаната био блаже кажњен да је примијењен КЗСФРЈ из 1976. године. Међутим, Европски суд је навео да оно што је од кључног значаја јесте да су апликанти могли да добију ниже казне да је КЗСФРЈ примијењен у њиховим предметима (види *Мактоуф и Дамјановић*, тачка 70).

65. У вези с наведеним, Уставни суд подсјећа на то да је у предмету *З. Дамјановић* (види Одлука о допустивости и меритуму број *АП 325/08* од 27. септембра 2013. године, доступна на www.ustavnisud.ba, т. 46 и 51), који се у погледу чињеничног супстрата и правног питања не разликује од предмета *Мактоуф и Дамјановић*, слиједећи праксу Европског суда, у одлуци која је донесена након одлуке Европског суда *Мактоуф и Дамјановић*, утврдио кршење члана 7 став 1 Европске конвенције, јер је постојала реална могућност да је ретроактивна примјена КЗБиХ била на апелантову штету у погледу изрицања казне, што је противно члану 7 Европске конвенције. У тој одлуци Уставни суд је навео да је апелант З. Дамјановић проглашен кривим и осуђен за исти кривичноправни догађај истом пресудом као и апелант Горан Дамјановић. Уставни суд је у цитираној одлуци подсјетио на то да гаранције садржане у члану 7 Европске конвенције представљају један од основних чинилаца владавине права и да заузимају истакнуто мјесто у систему остваривања права заштићених Европском конвенцијом. Значај члана 7 Европске конвенције огледа се и у чињеници да, у складу с чланом 15 Европске конвенције, није дозвољено да се одступа од примјене гаранција установљених чланом 7 Европске конвенције ни у вријеме рата или друге јавне опасности. Члан 7 Европске конвенције мора да се тумачи и примјењује на начин којим се обезбјеђује успјешна заштита од арбитрарног гоњења, осуде и казне. Даље, Уставни суд је подсјетио на то да члан 7 став 1 не гарантује само принцип забране ретроактивне примјене строжег кривичног закона већ, такође, имплицитно, принцип ретроактивне примјене блажег кривичног закона. Тај принцип је садржан у правилу да, кад постоји разлика између кривичног закона који је важио у вријеме извршења кривичног дјела и кривичних закона који су донесени и који су ступили на снагу након тога, а прије доношења правоснажне пресуде, судови морају да примијене закон чије су одредбе најповољније за оптуженог (види Европски суд, *Scoppola против Италије број 2*, пресуда од 17. септембра 2009. године, тачка 109). Најзад, сходно ставу Европског суда, државе слободно одлучују о властитим политикама кажњавања, али при томе и даље морају да се придржавају члана 7 Европске конвенције (види *Мактоуф и Дамјановић*, тачка 75).

66. Доводећи претходне ставове у везу с конкретним предметом, руководећи се принципом Европског суда према ком његов задатак није да размотри *in abstracto* да ли је ретроактивна примјена КЗБиХ из 2003. године у предметима ратних злочина сама по себи инкомпатибилна с чланом 7 Европске конвенције, Уставни суд налази да одговор на ово питање зависи од околности сваког предмета појединачно. Те околности зависе од висине изречене казне и запријећене казне, односно од распона прописаних казни према закону који је био на снази у вријеме извршења кривичног дјела и у закону на основу којег је изречена казна (КЗСФРЈ односно КЗБиХ). Уставни суд констатује да је кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва било дефинисано у оба закона (КЗСФРЈ и КЗБиХ) на идентичан начин, али је распон запријећене казне различит. С тим у вези Уставни суд налази да је, с обзиром на висину изречене казне, од посебног значаја било да се установи који је закон (КЗСФРЈ или КЗБиХ) "блажи", односно повољнији у погледу прописане минималне казне.

67. Наиме, Уставни суд запажа да је апелант на основу оспорених пресуда Суда БиХ проглашен кривим за кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва и да му је на основу одредби КЗБиХ изречена казна затвора у трајању од девет година. Према КЗБиХ, запријећена казна за кривично дјело за које је апелант осуђен је казна затвора у трајању од 10 до 20 година или у најтежим случајевима казна дуготрајног затвора у трајању од 20 до 45 година. У вези с тим Уставни суд запажа да је приликом одмјеравања казне апеланту Суд БиХ, у складу с чланом 49 КЗБиХ, имајући у виду посебне олакшавајуће околности, апеланту изрекао казну испод законског минимума. Уставни суд примјећује да

је по КЗСФРЈ и без ублажавања казне суд имао могућност да изрекне казну у овом трајању (и нижем), те да је требала да та околност, уз чињенице у погледу ублажавања казни из одредби КЗБиХ и одредби КЗСФРЈ, буде од утицаја за примјену закона у конкретном случају. С тим у вези Уставни суд примјећује да је Суд БиХ испитао и у оспореној другостепеној пресуди дао образложење да је с аспекта најмање запријећене казне блажи КЗСФРЈ, али је ипак закључио да је за апеланта КЗБиХ повољнији (имајући у виду максимално запријећену казну).

68. Осим тога Уставни суд, у вези с образложењем оспорене пресуде Суда БиХ у погледу примјене КЗБиХ као "блажег" закона, с аспекта прописаних казни налази да апеланту није изречена казна дуготрајног затвора, већ му је изречена казна испод законом прописаног минимума. То даље значи да је постојала могућност да се апеланту изрекне казна у краћем трајању, у оквиру прописаног распона, и да није било потребно да се утврђује који закон прописује блажу максималну казну, већ је било неопходно да се утврди који је закон блажи у погледу минималне казне (види *Мактоуф и Дамјановић*, т. 67-69).

69. Имајући у виду да је минимум казне затвора према КЗСФРЈ пет година, а према КЗБиХ десет година, те чињеницу да је примјеном одредби КЗБиХ апеланту изречена казна нижа од законом прописане казне, недвосмислено произилази да је у околностима конкретног случаја блажи КЗСФРЈ без обзира на чињеницу да, с обзиром на прописани распон казне затвора, не значи да би апелант и добио мању казну затвора да је у његовом случају примијењен КЗСФРЈ. Наиме, од кључног значаја је то да је апелант могао да добије нижу казну да је овај закон и примијењен (види *Мактоуф и Дамјановић*, тачка 70).

70. Уставни суд сматра да је с циљем да се заштите апелантова уставна права довољно да се укине оспорена Пресуда Суда БиХ број Х-КРЖ-08/489 од 12. новембра 2010. године и врати предмет том суду да донесе нову одлуку у погледу изрицања казне у складу с чланом 7 став 1 Европске конвенције.

71. Уставни суд указује да ни у овом случају, као и у низу предмета из новије праксе у којим је утврдио повреду члана II/2 Устава Босне и Херцеговине и члана 7 став 1 Европске конвенције и укинуо пресуде Суда БиХ с налогом да се донесе нова одлука којом ће бити отклоњена утврђена повреда, није одлучивао о прекиду издржавања казне затвора и пуштању на слободу апеланта, нити о процедури по којој ће Суд БиХ донијети нову одлуку. С обзиром да је у конкретном случају оспорена пресуда укинута, да је апелант лишен слободе и упућен на издржавање казне затвора на основу оспорене пресуде која је сада укинута овом одлуком Уставног суда само у односу на примјену члана 7 Европске конвенције, о апелантовом лишавању слободе одлучиваће Тужилаштво БиХ и Суд БиХ, у складу са својим надлежностима.

Право на преиспитивање пресуде

72. Уставни суд уочава да се апелант жали и да му је повријеђено право на жалбу у кривичним стварима из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију, који у релевантном дијелу гласи:

Свако ко је одлуком суда осуђен за кривично дјело има право да његову осуду или казну преиспита виши суд.

73. Из става 1 члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију недвосмислено произилази да о остваривању права на жалбу, односно о модалитетима преиспитивања, одлучује домаће законодавство. Сходно пракси Европског суда, исказаној у предмету *Krombach* (види Европски суд, пресуда од 13. фебруара 2001. године, апликација број 29731/96, став 96), државе имају широко поље процјене у утврђивању како ће право гарантовано чланом 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију бити извршавано. Полазећи од тога, "преиспитивање 'осуде' и 'казне', које врши виши суд, може да се односи и на чињенице и на правна питања или да буде ограничено једино на правна питања. Било које ограничење права на преиспитивање гарантованог овим чланом, које је успостављено у домаћем законодавству, мора, по аналогији с правом на приступ суду отјелотвореним у члану 6 став 1 Европске конвенције, ићи за легитимним циљем и не смије да крши саму суштину права". Ставом 2 члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију установљени су и изузеци од примјене права изложеног у ставу 1 истог члана. Први изузетак се односи на мање преступе. Извјештај с објашњењима предлаже да водећи критеријум у одређивању границе која дијели мање од озбиљних преступа да буде одговор на питање да ли је преступ кажњив затворском казном или не. Други изузетак се односи на случајеве кад је домаће законодавство прописало да у првој инстанци суди највиши суд због статуса оптуженог (високи државни званичник, судија и сл.) или због природе преступа. У тим случајевима такво преиспитивање није могуће. Најзад, трећи изузетак се односи на случајеве гдје је осуда изречена у поступку поводом жалбе на ослобађајућу пресуду.

а) У односу на оспорену пресуду

74. Уставни суд такође примјећује да је апелант овај навод - о повреди права на жалбу – навео по два основа. У односу на пресуду Суда БиХ апелант је истакао да је вишестепеност пред Судом БиХ само привидна, с обзиром на организацију суда. С тим у вези Уставни суд истиче, а што је у претходним тачкама наведено, да је дискреционо право државе потписница како ће уредити свој правосудни систем. Затим, супротно апелантовим наводима Уставни суд примјећује да је Суд БиХ (Апелационо одјељење) преиспитао првостепену пресуду по апелантовој жалби, што је резултирало ослобађајућом пресудом по једној тачки оптужбе, као и на крају изрицању затворске казне апеланту у краћем трајању, те се у конкретном случају не може никако говорити о повреди права из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију. С тим у вези, Уставни суд закључује да су и ови апелантови наводи неосновани.

b) У односу на оспорено рјешење

75. Апелант је допуном апелације оспорио рјешење Суда БиХ о трошковима поступка, истичући да је рјешење донио другостепени суд, због чега апелант није имао право на жалбу, те је навео повреду права из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију. С тим у вези, Уставни суд примјећује да је након првостепене пресуде требало да суд донесе посебно рјешење, али оно није донесено. У међувремену, након поступка пред другостепеним судом, другостепени суд је посебним рјешењем одлучио о трошковима поступка, тачније њиховој висини. Уставни суд примјећује да се на апелантове жалбене наводе (који су идентични апелационим наводима у односу на овај дио) Суд БиХ очитовао наводећи ток поступка, те чињеницу да је првостепена пресуда у потпуности поништена (укључујући и трошкове поступка) те је другостепени суд као надлежан донио посебно рјешење од 18. марта 2011. године против којег, у складу с домаћим законом, апелант нема право жалбе. Такође, Суд БиХ се позвао и на гаранције из члана 2 став 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију, наводећи као изузетке од правила да оптужени има право на жалбу због чињенице да је као првостепени одлучивао највиши суд.

76. У конкретном случају апелант оспорава рјешење о трошковима поступка, тачније о њиховој висини, јер је у пресудама већ било одлучено да ће трошкове поступка сносити апелант. У вези с тим Уставни суд запажа да су ови трошкови настали као резултат апелантове пресуде, али је врло упитно да ли они могу да се сматрају "осудом" (пресудом) "или казном" у складу с Европском конвенцијом. Наиме, у конкретном случају је процедурално ријешено "рјешењем о трошковима поступка", а не о апелантовој кривичној одговорности за кривично дјело. Из наведеног, дакле, произилази да не може да се говори о "осуди или казни" у смислу гаранција члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију, којим је гарантовано да свако ко је одлуком суда осуђен за кривично дјело има право да његову осуду или казну преиспита виши суд. Међутим, и поред ове дилеме, Уставни суд примјећује да је коначну пресуду у овом случају управо донио другостепени суд, те да је он одлучио и о трошковима поступка, само не пресудом, већ посебним рјешењем. Уставни суд у оваквом одлучењу не налази повреду права из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију имајући у виду да је у конкретном случају "највиши суд" за конкретан предмет, а након поступка по жалби, донио коначну одлуку о трошковима поступка, а одлука другостепеног суда је у сваком погледу, па и у погледу трошкова поступка, коначна без права жалбе против њих.

77. Из свега наведеног произилази да није дошло до повреде права из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију.

Остали наводи

78. Апелант се такође позвао и на повреду члана 14 ст. 1 и 5 и члана 15 Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Међутим, будући да наведени члан 14 у ставу 1 пружа идентичне гаранције као право на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, односно у ставу 5 идентичне гаранције као члан 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију, а члан 15 Међународног пакта о грађанским и политичким правима пружа гаранције као члан 7 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није потребно да се посебно разматрају ови наводи. Такође, имајући у виду закључак о повреди права из члана 7 Европске конвенције, Уставни суд не налази за потребно да посебно разматра апелантов навод о повреди члана 14 Европске конвенције у вези с чланом 7 Европске конвенције. Такође, у вези с апелантовим наводима о повреди права из члана 11 Универзалне декларације о људским правима, Уставни суд подсјећа да декларација има друкчији правни карактер и да нема уставноправни статус у Босни и Херцеговини (види Уставни суд, Одлука број *У 17/00* од 4. маја 2001. године, "Службени гласник Босне и Херцеговине" број 17/01, Уставни суд, Одлука број *У 149/03* од 28. новембра 2003. године, "Службени гласник Босне и Херцеговине" број 24/04), због чега слиједи да Универзална декларација о људским правима није примјењива у конкретном случају.

VIII. Закључак

79. Уставни суд закључује да је прекршено апелантово уставно право из члана II/2 Устава Босне и Херцеговине и члана 7 став 1 Европске конвенције, јер је у конкретном случају ретроактивна примјена КЗ била на апелантову штету у погледу изрицања казне.

80. Не постоји повреда права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1 и 3 тачка д. Европске конвенције у ситуацији када је Уставни суд из образложења оспорених одлука утврдио да апелантова кривица за кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва није утврђена произвољном оцјеном доказа и када су неосновани наводи да је повријеђен принцип једнакости страна и акузаторности поступка, јер је осуђујућа пресуда заснована на доказима који су изведени на главном претресу и уз могућност која ја дата апеланту да изведе доказе, као и да оспори доказе Тужилаштва, уз јасне и потпуне разлоге у образложењу пресуде из којих је видљиво да су оцијењени сви изведени докази обје стране у поступку.

81. Не постоји повреда права на жалбу у кривичним стварима из члана 2 Протокола број 7 уз Европску конвенцију имајући у виду да је апелант уложио жалбу вишем суду, те да је суд испитао оспорену пресуду у односу на апелантове жалбене наводе, односно када апеланту није ускраћено право на жалбу у смислу овог члана. Осим тога, није повријеђено право на жалбу када је рјешење о трошковима поступка донио другостепени суд у поступку по жалби.

82. На основу члана 59 ст. (1), (2) и (3) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

83. Сходно члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда Босне и Херцеговине
Валерија Галић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1751/11**, rješavajući apelaciju **Ante Kovača**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1), (2) i (3) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 22/14 i 57/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica
Miodrag Simović, potpredsjednik
Seada Palavrić, potpredsjednica
Mato Tadić, sudija
Mirsad Ćeman, sudija
Zlatko M. Knežević, sudija
na sjednici održanoj 6. novembra 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija **Ante Kovača**.

Utvrđuje se povreda člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 7. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ-08/489 od 12. novembra 2010. godine u dijelu koji se odnosi na primjenu blažeg krivičnog zakona.

Ukidanje Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ-08/489 od 12. novembra 2010. godine u dijelu iz prethodnog stava ove odluke ni na koji način ne utječe na apelantovo lišavanje slobode, zadržavanje i pritvor, što je u isključivoj nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine.

Predmet se vraća Sudu Bosne i Hercegovine koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u odnosu na izricanje kazne u skladu s članom II/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 7. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Sudu Bosne i Hercegovine da, u skladu s članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se kao neosnovana apelacija **Ante Kovača**, podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj X-KRŽ-

08/489 od 12. novembra 2010. godine u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. i stav 3. tačka d. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u odnosu na povredu prava na žalbu iz člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odbija se kao neosnovana apelacija **Ante Kovača**, izjavljena protiv rješenja Suda Bosne i Hercegovine br. X-KRŽ-08/498 od 10. maja 2011. godine i X-KRŽ-08/498 od 18. marta 2011. godine u odnosu na član 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Ante Kovač (u daljnjem tekstu: apelant) iz Viteza, kojeg zastupa Dušan Tomić, advokat iz Sarajeva, podnio je 12. aprila 2011. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. X-KRŽ-08/489 od 12. novembra 2010. godine i X-KR-08/498 od 10. jula 2009. godine. Apelant je, također, podnio zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud prekinuo izdržavanje kazne zatvora do donošenja konačne odluke o apelaciji. Apelant je dopunio apelaciju 25. aprila 2011. godine.

2. Apelant je 20. juna 2011. godine apelacijom osporio rješenja Suda BiH br. X-KRŽ-08/489, od 10. maja 2011. godine i X-KRŽ-08/489 od 18. marta 2011. godine o troškovima postupka, te je 19. septembra 2011. godine dostavio "nove dokaze" u vezi s predmetom. Apelant je tražio hitno rješavanje predmeta zbog svog zdravstvenog stanja.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 22. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 60/05, 64/08 i 51/09), koja su važila u vrijeme poduzimanja navedenih radnji, od Suda BiH i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo) zatraženo je 22. aprila 2011. godine da dostave odgovor na apelaciju.

4. Sud BiH je dostavio odgovor na apelaciju 10. maja 2011. godine, a Tužilaštvo 13. maja 2011. godine.

5. Ustavni sud je Odlukom broj *AP 1751/11*, od 6. decembra 2011. godine (dostupna na www.ustavnisud.ba) odbio apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere kao neosnovan.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

7. Sud BiH je donio Presudu broj X-KR-08/498 od 10. jula 2009. godine kojom je apelanta proglasio krivim da je za vrijeme ratnog stanja, u vrijeme oružanog sukoba između Armije BiH i HVO, prekršio odredbe člana 3. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih lica u vrijeme rata (od 12. augusta 1949. godine) tako što je, na način detaljno opisan u tački 1. presude, u vremenskom periodu april-maj 1993. godine, kao zapovjednik Vojne policije "Viteške brigade" HVO naređivao i odobravao njemu podređenim vojnim policajcima, ali i zajedno s njima nezakonito lišavao slobode i zatvarao bošnjačko stanovništvo. Vojni policajci, kojima je bio nadređeni, po njegovoj naredbi i odobrenju su ih držali u nehumanim uvjetima, koji su detaljno opisani u optužnici, te su ih, uz njegovu naredbu i odobrenje, odvodili na prisilan rad na kopanje rovova na liniji razgraničenja između Armije Bosne i Hercegovine i HVO-a, iako je znao da su neka lica (tačno navedena) poginula obavljajući ove radove. Pod tačkom 2. presude 18. aprila 1993. godine i u istom svojstvu (kao iz tačke 1. presude) apelant je u toku noći izveo iz objekta u kojem se nalazilo nezakonito zatvoreno civilno lice pod pseudonimom B i odveo je u stan u zgradu "Crnogorka", psovao joj i prijetio i, na način detaljno opisan u optužnici, dok ga je ona molila i govorila da to ne radi bez njenog pristanka, silovao ju je, te je vratio u prostorije SDK. Pod tačkom 3. presude 21. augusta 1993. godine u Vitezu je, u istom svojstvu, naredio vojnim policajcima da zaustave i privedu vozilo s oznakom Međunarodnog komiteta crvenog krsta, koje se uputilo prema Zenici, u kojem su bile bolesna civilna lica bošnjačke nacionalnosti, osobe pod pseudonimom A, N. P. i M. G., te naredio da ih protuzakonito liše slobode i zatvore, te je nad njima izvršen pretres, oduzeli su im i prisvojili novac i vrijedne predmete i ispitivali ih o vojnom stanju u naselju Mahala da bi apelant osobu A, dok se nalazila sama u jednoj kancelariji, prijeteći joj da više neće vidjeti djecu, ispitivao gdje joj je muž i o naoružanju u Mahali, te bez njenog pristanka izvršio nad njom seksualni odnos-silovanje. Utvrđeno je da je apelant navedenim radnjama, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata i oružanog sukoba, učinio protuzakonita pritvaranja i odvođenja u koncentracione logore, silovanja, pljačku imovine i prisiljavanje na prisilni rad, počinio krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tač. e) i f) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH), sve u vezi s članom 180. stav 1. KZBiH. Sud BiH je apelantu izrekao kaznu zatvora u trajanju od 13 godina, u koju će mu se uračunati vrijeme provedeno u pritvoru. Sud BiH je, u skladu s članom 188. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKP), apelanta obavezao na plaćanje troškova krivičnog postupka, a o visini troškova će odlučiti Sud BiH posebnim rješenjem. Sud BiH je, u skladu s članom 198. stav 2. ZKP-a, oštećene uputio da imovinskopravne zahtjeve rješavaju u parnici.

8. U obrazloženju presude Sud BiH je naveo dokaze koje je predložilo Tužilaštvo, koji su prihvaćeni u toku postupka, kao i dokaze koje je predložila odbrana. Sud je, također, pojasnio zašto je prihvatio predložene dokaze Tužilaštva, materijalne dokaze koji su korišteni pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (u daljnjem tekstu: MKSJ), na koje je odbrana istakla prigovor autentičnosti, navodeći da su oni relevantni i da se u skladu s članom 3. Zakona o ustupanju predmeta mogu koristiti. Zatim, sud se jasno očitovao na prijedloge odbrane u vezi sa saslušanjem velikog broja svjedoka na iste okolnosti (pod tačkom jedan optužnice, na karakter apelanta i ostalo), te je naveo da je odbrani data mogućnost da izabere koje će svjedoke pozvati kao i da je svjedočenje velikog broja lica o karakteru apelanta irelevantno za utvrđivanje apelantove krivične odgovornosti, te je ovo cijenio relevantnim za odmjeravanje kazne. Također, Sud je detaljno naveo da je apelant u toku postupka imao izabrane branioce, te je jednom otkazao punomoć za zastupanje, drugi branilac je otkazao apelantu punomoć i apelantu je postavljen advokat po službenoj dužnosti (Dušan Tomić). Imajući u vidu promjenu branioca Sud BiH je istakao da je apelantovom advokatu (Dušanu Tomiću) dato dovoljno vremena da pripremi odbranu, te se očitovao na prijedlog odbrane da se ponovo saslušaju zaštićeni svjedoci (jer ih raniji advokati nisu dovoljno ispitali), kao i prijedlog da se pozove Mario Čerkez (što je bio raniji prijedlog odbrane) i da se još pozovu Paško Ljubičić, Vladimir Šantić i Tihomir Blaškić. Sud je naveo da su svi zaštićeni svjedoci ispitani u prisustvu izabranih apelantovih advokata, kao i apelanta lično, čak i više od dozvoljenih zakonskih mogućnosti, te da apelantovi advokati nisu predložili da se ovi svjedoci pozovu i kao svjedoci odbrane (nalazeći da su dovoljno ispitani). Sud se očitovao i na navod odbrane o povredi prava na odbranu, navodeći da je apelant jasno naveo da nije došlo do poremećenih odnosa između njega i advokata i da nije bilo

nesporazuma, dakle da se ne radi o apelantovom nezadovoljstvu pomoći koju su mu pružili advokati. Dakle, nalazeći da je apelantova odbrana ispunila svoje dužnosti sud nije udovoljio prijedlogu odbrane o ponovnom saslušanju zaštićenih svjedoka. U odnosu na drugi prijedlog, Sud BiH je prihvatio da odbrana od četiri predložena svjedoka (Čerkez, Ljubičić, Šantić i Blaškić) izabere dva po svom izboru, ističući da je i na ovu okolnost (uloge apelanta u vojnim formacijama) već saslušan veći broj svjedoka.

9. Nakon provedenog dokaznog postupka Sud BiH je prije svega utvrdio apelantovu ulogu, s obzirom da ga je optužnica teretila da je konkretne krivičnopravne radnje počinio u svojstvu zapovjednika Vojne policije "Viteške brigade" u periodu od polovine aprila do kraja augusta 1993. godine u Vitezu. Apelant je u odbrani navodio da je bio pripadnik i zapovjednik brigade, ali tek od jula 1993. godine, dakle, nakon što su se desili događaji iz tačke 1. i 2. presude (odnosno optužnice), u prilog čemu je dostavio materijalne dokaze da je zapovjednik u martu 1993. godine bio I. P., te je isticao da je u inkriminiranom periodu bio operiran i duži vremenski period na bolovanju. Sud BiH je na osnovu velikog broja saslušanih svjedoka, koji su viđali apelanta i opisivali njegovo ponašanje u relevantnom periodu, kao i na osnovu materijalnih dokaza, utvrdio da je apelant u inkriminiranom periodu imao ovlaštenja zapovjednika Vojne policije te direktno rukovodio vojnim policajcima koji su dovodili i čuvali muškarce bošnjačke nacionalnosti u zatočeničkim objektima.

10. Zatim, Sud BiH se pozvao na opće elemente krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, te je utvrdio postojanje oružanog sukoba u inkriminiranom periodu na području općine Vitez između pripadnika Armije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Armija BiH) i Hrvatskog vijeća obrane (u daljnjem tekstu: HVO), koji je počeo najkasnije 16. aprila 1993. godine.

11. Sud je dalje detaljno izanalizirao sve tačke optužnice, pa je u odnosu na tačku 1. optužnice kojom se apelanta teretilo za nečovječno postupanje, protupravno odvođenje u koncentracione logore i prisiljavanje na prinudni rad (iz člana 173. tačke c), e) i f) KZBiH) utvrdio da je nezakonito pritvaranje civila bošnjačke nacionalnosti u općini Vitez počelo 16. aprila 1993. godine, kada je došlo do oružanog sukoba između HVO i Armije BiH. Sud se pozvao na standarde utvrđene u odluci MKSJ u predmetu Čelebići, u vezi s procjenom da li postoji odgovornost za protuzakonito zatvaranje lica. Sud je utvrdio da je preko 250 lica bošnjačke nacionalnosti različite dobi bilo protuzakonito zatvoreno i da sva lica imaju svojstvo zaštićenih lica iz člana 3. Ženevskih konvencija. Odbrana je pokušavala dokazati da je pritvaranje lica bilo zbog njihove sigurnosti, odnosno da se radilo o pripadnicima Armije BiH. Sud BiH je detaljno odgovorio na ove navode odbrane, utvrdivši da su oni neosnovani i da su zatvorena lica držana protiv svoje volje pod oružanom stražom Vojne policije, u nehumanim uvjetima, bez provedene bilo kakve pravne procedure. Pritvaranje je vršeno prisilom i bez davanja razloga zašto se lica pritvaraju. Zbog navedenog Sud BiH je utvrdio da se ne može raditi o "pomaganju", pogotovo jer su se navedena lica, uglavnom muškarci, nalazila u prostoru van borbenih dejstava. Zatim, u odnosu na tezu da se radilo o pripadnicima neprijateljske strane, Sud BiH je naveo da ovu tezu odbrana ničim nije dokazala, te istakao da su i svjedoci odbrane demantirali ovu tezu. Sud nije prihvatio ni navod odbrane da Vojna policija nije imala nadležnosti prema civilima i da su civile dovodili razni vojnici. Čak je i na osnovu iskaza samog apelanta Sud BiH utvrdio njegovo direktno učešće u privođenju. Također, isti zaključak sud je izveo iz materijalnih dokaza u spisu. Na osnovu svega, Sud BiH je utvrdio da su ispunjeni svi elementi krivičnog djela iz člana 173. stav 1. tačka e) KZBiH, odgovornost apelanta i to za naređivanje i izvršenje, te je navedeno krivično djelo apelant počinio s direktnim umišljajem.

12. U odnosu na prisilni rad, odnosno prisiljavanje na rad zatvorenih civila, polazeći od obilježja krivičnog djela iz člana 173. stav 1. tačka f) KZBiH, te imajući u vidu uvjerljivost velikog broja saslušanih svjedoka o okolnostima odvođenja i kopanja rovova i ulogu Vojne policije (i apelanta lično), sud je našao dokazanim da je apelant u kritično vrijeme, kršeći pravila međunarodnog humanitarnog prava i igrajući ključnu ulogu u odvođenju i prisiljavanju zarobljenika Bošnjaka na kopanje rovova, počinio krivično djelo naređivanja i prisiljavanja zarobljenika na prisilan rad u smislu člana 173. stav 1. tačka f) KZBiH. Sud BiH je u vezi s ovim cijenio da nije osnovan navod odbrane da je uloga Vojne policije bila pasivna. Naprotiv, utvrdio je da je Vojna policija bila ključni i aktivni učesnik u prisiljavanju protuzakonito držanih zatvorenika na prisilan rad u pogledu selektiranja zatvorenih lica, sprečavanja njihovog bijega, odvođenja i vraćanja s rovova i drugo, te je Sud BiH zaključilo da bez učešća Vojne policije do ovakve prisile ne bi moglo doći. Sud BiH je istakao da, čak i kada bi se prihvatila teza odbrane da je Vojna policija bila vezana naredbama drugih, viših organa, i u takvim okolnostima apelantovo učešće na opisani način dovodi do njegove krivične odgovornosti, opet ističući ulogu apelanta kao zapovjednika i zaključio da pripadnici Vojne policije nisu mogli na svoju ruku odvoditi civile bez apelantove saglasnosti, te je sud zaključio da su uz njegovo znanje i pristanak civili odvođeni na prisilni rad.

13. Dalje, Sud BiH je naveo da se pod tačkom 2. presude (optužnice) apelant optužuje za silovanje oštećene svjedokinje pod pseudonimom B, te je iz provedenih dokaza utvrdio, iako je odbrana to negirala, da je apelant na način opisan u optužnici počinio ovo krivično djelo iz člana 173. stav 1. tačka e) KZBiH.

14. Sud BiH je u odnosu na navode pod tačkom 3. presude (i optužnice) utvrdio iz materijalnog dokaza koji je sačinio apelant lično, kao zapovjednik Vojne policije, da je on izdao zapovijest da se zaustavi vozilo Međunarodnog komiteta crvenog krsta (MKCK) kojim su putovali svjedoci pod pseudonimom A, N. P. i M. G., koje je vozila sestra K. radi liječenja u Zenicu. Ova lica, civili, lišena su slobode prisilom i samovoljno i nikada nisu obaviještena o razlozima zatvaranja koje nije bilo opravdano bilo kakvim pravnim osnovom. Sud nije prihvatio tezu apelantove odbrane da on nije naredio zatvaranje, i da je materijalne dokaze potpisao po naređenju Maria Čerkeza, koje je smatrao kontradiktornim i suprotnim provedenim dokazima (između ostalog i svjedočenju sekretarice A. P. u vezi sa sačinjenim zapisnicima). Dakle, sud je van svake sumnje zaključio da je apelant počinio krivično djelo iz člana 173. stav 1. tačka e) KZBiH.

15. U vezi s pljačkom imovine ovih lica, odnosno nakita i novca koji su imali kod sebe, Sud BiH je na osnovu izjava svjedoka kao i materijalne dokumentacije (zapisnik o pronađenom zlatnom nakitu od 23. augusta 1993. godine) utvrdio da je apelant naredio da se opljačka imovina ovih lica. Apelant je tvrdio u svojoj odbrani da je imovina smještena u kasu zapovjedništva brigade, kao i da su ova lica pretresali pripadnici Četvrtog bataljona. Međutim, sud nije prihvatio ovaj navod te je dao svoje razloge zašto nalazi apelantovu odgovornost u ovom dijelu.

16. U okviru tačke 3. presude Sud BiH je ispitao navode optužbe u vezi s apelantovim silovanjem osobe A. Sud je, polazeći od utvrđenih činjenica i zaključka o nezakonitom zatvaranju osobe A, na osnovu iskaza ove svjedokinje, kao i nakon provedenog vještačenja i uvidom u medicinsku dokumentaciju, utvrdio da je apelant na način opisan u optužnici počinio krivično djelo silovanja iz člana 173. stav 1. tačka e) KZBiH s direktnim umišljajem. Odbrana je negirala da je apelant silovao ovu svjedokinju, te je u tom pravcu svjedočio M. Đ. koji je u kontaktu

s osobom A, koja mu je rekla da hoće da "naštima" apelantu. Također, odbrana je imala tezu da i osoba A, kao i osoba B, igra igru koju vodi osoba C (suprug osobe B) zbog mržnje prema apelantu. Međutim, sud je odbacio ove navode odbrane, dajući jasne razloge za svoje odlučenje.

17. Sud je apelantu izrekao kaznu zatvora u trajanju od 13 godina. Također, sud je naveo da je apelant, s obzirom da je proglašen krivim po svi tačkama optužnice, dužan naknaditi troškove cjelokupnog postupka, a da će o visini troškova postupka odlučiti sud posebnim rješenjem.

18. Protiv prvostepene presude apelant je izjavio žalbu. Sud BiH je donio Rješenje X-KRŽ-08/489 od 4. marta 2010. godine kojim je žalbu usvojio, ukinuo prvostepenu presudu i odredio održavanje pretresa pred Vijećem Apelacionog odjeljenja.

19. Sud BiH je donio Presudu broj X-KRŽ-08/489 od 12. novembra 2010. godine, kojom je apelant proglašen krivim da je za vrijeme ratnog stanja i oružanog sukoba između Armije BiH i HVO prekršio odredbe člana 3. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba u vrijeme rata (od 12. augusta 1949. godine), tako što je na način detaljno opisan u tački 1. presude, u vremenskom periodu april i maj 1993. godine na području općine Vitez, kao zapovjednik Vojne policije "Viteške brigade" HVO, počinio protuzakonito lišavanje slobode i nezakonito zatvaranje civilnog bošnjačkog stanovništva i prisiljavanje na prinudni rad tako da je to odobravao njemu podređenim vojnim policajcima i zajedno s njima vršio nezakonito lišavanje slobode i nezakonito zatvaranje bošnjačkog stanovništava u prostorije Radničkog univerziteta, SDK i Kino sale u Vitezu (jasno navodeći lica koja su nezakonito lišena slobode i još više od 250 civilnih lica), gdje su ih vojni policajci kojima je apelant bio nadređeni po njegovom odobrenju držali pod stražom u nehumanim uvjetima, detaljno opisanim u presudi, koji su apelantu bili dobro poznati, da bi određeni broj civilnih lica vojni policajci u grupama uz odobrenje apelanta kombi vozilom odvodili na mjesta Kratine, Krčevine i Piriće da na opasnim mjestima, gdje su bile linije razgraničenja između Armije BiH i HVO, kopaju rovove i obavljaju druge fizičke poslove, iako je znao da su lica (navedena u presudi) poginula obavljajući ove radove, a neka zatvorena lica vojni policajci su odvodili iz Radničkog univerziteta u druge zatočeničke objekte koji su se nalazili u šahovskom klubu i u logoru "Kaonik" u Busovači. Pod tačkom 2. presude 21. augusta 1993. godine u Vitezu je, u istom svojstvu, naredio vojnim policajcima da zaustave i privedu vozilo s oznakom MKCK, koje se uputilo prema Zenici, a u kojem su bile bolesne civilne osobe bošnjačke nacionalnosti, osoba pod pseudonimom A i N. P., kao i vojnik M. G., koje su upućene na liječenje u Zenicu, te protuzakonito lišio slobode i zatvorio u prostorije Radničkog univerziteta osobe A i N. P., gdje su nad njima vojni policajci izvršili pretres i od njih oduzeli i prisvojili sve vrijedne predmete i novac, a nakon toga ih ispitivali na okolnosti vojnog stanja u mjestu Mahala koje je bilo pod kontrolom jedinica Armije BiH, da bi nakon nekoliko dana apelant, dok se osoba A nalazila sama u jednoj kancelariji Doma kulture, prijeteći joj da više neće vidjeti djecu, ispitivao gdje joj je muž i o naoružanju u Mahali, udario je rukom u predio lica i s pištoljem uperenim u njene grudi naredio joj da se skine, a kada je ona to odbila i molila ga da to ne čini, na način opisan u presudi, bez njenog pristanka izvršio silovanje, a nakon toga joj zaprijetio da će je ubiti ako nekome bude govorila da ju je silovao. Dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata i oružanog sukoba učinio je protuzakonita zatvaranja, prisiljavao druge osobe upotrebom sile na seksualni odnos, prisiljavao na prinudni rad i pljačku imovine, čime je počinio krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, iz člana 173. stav 1. tačke e) i f) KZBiH u vezi s članom 180. stav 1. KZBiH, pa ga je Sud BiH osudio na kaznu zatvora u trajanju od devet godina, u koju će mu se uračunati vrijeme provedeno u pritvoru od 30. januara 2008. godine. Sud BiH je, u skladu s članom 188. stav 1. ZKP apelanta obavezao na plaćanje troškova krivičnog postupka, a o visini troškova će odlučiti Sud BiH posebnim rješenjem, po pribavljanju potrebnih dokumenata. Oštećene su, u skladu s članom 198. stav 2. ZKP-a, s imovinskopravnim zahtjevom upućene na parnicu. Na temelju odredbe člana 284. tačka c) ZKP Sud BiH je apelanta oslobodio optužbe da je 18. aprila 1993. godine u Vitezu, u istom svojstvu kao pod tačkom 1, na način opisan u presudi, nad osobom pod pseudonimom B izvršio silovanje, čime je počinio krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. KZBiH tačka e) u vezi s članom 180. KZBiH. U odnosu na oslobađajući dio presude Sud BiH je apelanta oslobodio naknade plaćanja troškova postupka, a osoba B je s imovinskopravnim zahtjevom upućena na parnicu.

20. U obrazloženju presude Sud BiH je naveo tok postupka (pretresa pred drugostepenim sudom), te istakao da je prihvatio dokaze Tužilaštva (koje nije imalo novih dokaza pred drugostepenim sudom) kao i dokaze odbrane izvedene pred prvostepenim sudom (između ostalog izjave svjedoka Paška Ljubičića i Vladimira Šantića). Sud je naveo nove dokaze odbrane koje je prihvatio i koji su izvedeni pred drugostepenim sudom (materijalni dokazi i saslušanje svjedoka, i to novih svjedoka i svjedoka koji su ranije saslušani na prijedlog Tužilaštva). Sud je ponovo saslušao apelanta u svojstvu svjedoka. Dokaz odbrane koji nije prihvatio Sud BiH je izjava Dž. R. od 31. maja 1993. godine, smatrajući je irelevantnom, za šta je dao svoje razloge. Apelantova odbrana je tvrdila da Tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo da je apelant počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret. S tim u vezi, apelantova odbrana se pozvala na presudu MKSJ u predmetima Maria Čerkeza i Tihomira Blaškića, te isticala da lica koja su bila zatvorena u prostorijama Radničkog univerziteta, Kino sale i SDK, nisu bili civili, kao ni osobe A i B. Osim toga, apelant je ukazivao da ne postoji njegova odgovornost jer u inkriminiranom periodu nije imao status zapovjednika. Također, odbrana je isticala da Tužilaštvo nije dokazalo da je apelant silovao osobe A i B, te da je motiv za njihovo lažno svjedočenje činjenica da su na osnovu toga ostvarile pravo na penziju.

21. Sud BiH je prije svega utvrdio da su, suprotno navodima odbrane, gotovo sva lica koja su bila zatvorena (osim nekoliko pojedinačno nabrojanih osoba) bili civili. Osim toga, sud je dao jasno obrazloženje i za lica za koja je utvrđeno da imaju priznat ratni staž od 1992. godine u vojnim knjižicama, te utvrdio da na području općine Vitez do oružanog sukoba između Armije BiH i HVO-a (april 1993. godine) nije bilo potrebe za vojnim angažiranjem ovih lica. Sud je smatrao za potrebno utvrditi apelantov status. Polazeći od izjava velikog broja saslušanih svjedoka, kao i materijalnih dokaza, Sud BiH je zaključio da je apelant u inkriminiranom periodu bio zapovjednik Vojne policije "Viteške brigade". Navod odbrane da je apelant bio kaplar, dok je zapovjednik bio I. P., sud je cijenio neosnovanim, i suprotnim materijalnim dokazima. Također, Sud je cijenio apelantov navod da je u maju operirao čir i da je bio na bolovanju, ali to nije uticalo na drugačije rješavanje stvari jer je u dokaznom postupku utvrđeno da je apelant bio u bolnici od 13. do 22. maja 1993. godine. Dakle, sud je zaključio da je apelant uslijed okolnosti postojanja oružanog sukoba bio angažiran u vojnoj policiji "Viteške brigade", te mu je navedena okolnost omogućila da učestvuje u protuzakonitom zatvaranju civilnog bošnjačkog stanovništva, prisiljavanju na rad, pljački imovine te silovanju.

22. Zatim, razmatrajući krivična djela prema tačkama optuženja u odnosu na protuzakonito pritvaranje, Sud BiH je veoma opširno (strane 37. do 51. presude) naveo da zatvaranje civila u zatočeničke objekte ima karakter *drugih oblika protuzakonitog zatvaranja*, kako to definira odredba člana 173. stav 1. tačka e) KZBiH. Sud BiH je naveo da masovno zatvaranje

civila koje nije na dobrovoljnoj osnovi, pri čemu nisu ispoštovane zakonom propisane procedure, bez konkretnih razloga zatvaranja, jesu okolnosti koje upućuju da se radi o protuzakonitom zatvaranju kako propisuje odredba člana 173. stav 1. tačka e) KZBiH. Sud BiH je kod utvrđivanja veze apelanta s protupravnim radnjama utvrdio da je oružani sukob Armije BiH i HVO-a na području općine Vitez počeo 16. aprila 1993. godine u ranim jutarnjim satima, da su privođenje civila Bošnjaka vršili pripadnici raznih vojnih i paravojnih formacija, ali su obezbjeđivanje objekata u kojima su lica bila smještena i zatvorena vršili isključivo pripadnici vojne policije "Viteške brigade", čiji je zapovjednik bio apelant. Sud BiH se u tom pravcu pozvao i na standarde utvrđene u presudi MKSJ u predmetu Čelebići. Navod odbrane da su zatočena lica bili pripadnici Armije BiH, uključujući i žensku osobu B, sud nije prihvatio jer odbrana nije u tom pravcu ponudila niti jedan dokaz. U odnosu na zatočene muškarce odbrana je pokušala dokazati da su ih "čuvali", u prilog čemu su saslušani i svjedoci odbrane. Međutim, sud je ocijenio da njihovi iskazi idu da pomognu apelantu, kao i da pokušavaju izbjeći vlastitu odgovornost. Zatim, Sud je naveo da je apelantu stavljeno na teret optužnicom da je naređivao protuzakonito pritvaranje, ali je zaključio da iz dokaza ne proizlazi da je on podređenima naređivao da bilo koga privedu. Naprotiv, Sud je zaključio da, i kada je postojalo naređenje (kao u slučaju dr. M.), apelant je ovu osobu sam priveo, dakle nije davao naređenja. Dakle, u nedostatku konkretnih dokaza da je apelant naređivao protuzakonito privođenje Bošnjaka civila, sud ga je u skladu sa principom *in dubio pro reo* oslobodio. Sud je dalje naveo da radnja koju je izvršio apelant lično proizlazi iz iskaza samog apelanta (da je doveo dr. M.), dok njegovo prisustvo u prostorijama gdje su civili držani, kao i njegova uloga u njihovom razmještanju po prostorijama ili objektima, upućuje na njegovo odobravanje protuzakonitih postupaka.

23. U odnosu na krivično djelo prisiljavanja na prinudan rad, Sud BiH je iz iskaza saslušanih svjedoka utvrdio da su civile vodili na kopanje rovova pripadnici vojne policije, te se oni mogu dovesti u vezu s apelantom, a na osnovu iskaza svjedoka S. K. Sud je nesporno utvrdio da ga je apelant lično odveo na kopanje rovova, rekavši mu: "Ti si peti, ti nam trebaš", nakon čega je odveden na kopanje rovova. Odbrana je pokušala dokazati da vojna policija i apelant lično nisu imali veze s odvođenjem civila na kopanje. Sud je cijenio i apelantovu izjavu da je vojna policija znala otpratiti zatočenike (po zapovijedi Maria Čerkeza), ali ovu tezu sud nije prihvatio. Iz iskaza saslušanih svjedoka koji na jasan, potpun i uvjerljiv način opisuju način odabira i sprovođenja na kopanje proizlazi da su vojna policija, te apelant lično (i kao zapovjednik), imali aktivnu ulogu. Lica su odvođenja odabirom pripadnika vojne policije, ili apelanta lično, sprovođenjem na linije razgraničenja, te obezbjeđivanjem i sprečavanjem civila da pobjegnu na putu do mjesta kopanja rovova, te su ih tamo predavali vojnicima HVO-a ili pripadnicima paravojnih formacija koji su ih preuzimali i dalje sprovodili na tačan lokalitet kopanja rovova, te ih po završenom poslu vraćali i predavali istim vojnim policajcima kako bi ih oni vratili u zatočeničke objekte. Zatim, polazeći od već utvrđene uloge apelanta kao zapovjednika, Sud BiH je zaključio da je apelant, osim što je sam odabirao lica za kopanje i sprovodio ih na linije razgraničenja, s obzirom da je cijelo vrijeme bio prisutan na licu mjesta, takve postupke odobravao i saglašavao se s njima, te je imao značajnu ulogu u lancu prisile.

24. U odnosu na tačku 2. presude, Sud BiH je nesporno utvrdio da je vozilo MKCK zaustavljeno po apelantovoj naredbi, a što je zaključio iz materijalne dokumentacije, kao i iskaza saslušanih svjedoka (optužbe i odbrane). Osim toga, Sud je prethodno utvrdio da su N. P. i osoba A imale status civila, te naveo da njegove radnje imaju težinu jer se radi o vozilu MKCK. Zatim, sud je cijenio navode odbrane da je apelant znao za zaustavljanje vozila, ali da je to poduzeo Četvrti bataljon, te zaključio da je navod suprotan ostalim provedenim dokazima, pogotovo materijalnom dokazu T-31 iz kojeg proizlazi da je apelant naredio zaustavljanje vozila MKCK. Sud je jasno naveo da nije prihvatio navod odbrane da je osoba A bila kurir Armije BiH, što prema navodima odbrane jasno proizlazi iz ponuđenog dokaza A-O-19, odnosno iskaza kojeg je dala nakon njene razmjene, kada je stigla u Zenicu 1993. godine, a gdje je navela da je pocijepala pismo vojne sadržine. Naime Sud BiH je, cijeneći ovaj dokaz s ostalim provedenim dokazima, a pogotovo imajući u vidu izjavu koju je dala svjedokinja A da je pismo nosila za izvjesnu Hadžiru i da do momenta njegovog otvaranja u zatočeništvu nije znala njegov sadržaj - smatrao kao nedokazanom tvrdnju odbrane da je osoba A bila angažirana u Armiji BiH. Također, u vezi s naređivanjem da se privede vozilo MKCK sud je saslušao sekretaricu A. P., koja je kucala dokument T-31 (zapisnik o zaustavljanju vozila koji je potpisao apelant) i zapisnik o oduzimanju predmeta (od ovih zatvorenih osoba), a koja je izjavila da je zapisnik potpisao apelant u odsutnosti Maria Čerkeza i nije govorila ništa o njegovom negodovanju da potpiše ovaj dokument, zbog čega je sud ocijenio da je apelantov iskaz (da je ovaj dokument potpisao po nagovoru Maria Čerkeza) u suprotnosti s izjavom ove svjedokinje.

25. U odnosu na pljačku imovine koja je pripadala svjedokinji N. P. i osobi A, obje su svjedočile o načinu pretresanja, te je N. P. navela da je oniska plava žena koja joj je oduzela sve vrijednosti istakla da ih treba predati šefu policije (apelantu). Okolnost pretresanja N. P. potvrdila je i R. Š., koja je navela da je pretresla stariju ženu u augustu 1993. godine. Osoba A je također navela da ju je pretresla "neka cura" koja joj je oduzela zlato koje je nosila sa sobom. Na osnovu zapisnika o pronađenom zlatnom nakitu, koji je potpisao lično apelant, proizlazi da su od svjedokinja oduzeti novac i komadi zlatnog nakita i pohranjeni u sef. Komisija koja je oduzela zlatni nakit sastojala se od četiri osobe i apelanta, te su o ovim okolnostima svjedočili i neki predloženi svjedoci odbrane, kao i svjedok V. Č. koji je izjavio da je apelant istakao da će zlato skloniti na sigurno. Sud je, cijeneći navode odbrane i konkretne okolnosti, našao da postojanje zapisnika ne umanjuje nezakonit karakter preduzete radnje, jer su svjedokinje bile nezakonito pritvorene, nisu obaviještene o razlozima oduzimanja predmeta niti je za to postojao zakonski osnov, a oduzeti predmeti im nikada nisu vraćeni. Sud je cijenio posljedice takvih radnji s aspekta vremena u kojem se to desilo, te je zaključio da oduzimanje novca i predmeta ove osobe dovodi u stanje bespomoćnosti. Dakle, sud je zaključio da je apelant, nakon što je naredio protupravno zatvaranje navedenih osoba, u svojstvu zapovjednika brigade naredio pljačku imovine, na koji su način njegovom radnjama ostvarena bitna svojstva obilježja krivičnog djela iz člana 173. stav 1. tačka f) KZBiH.

26. Zatim, u odnosu na dio kojim se apelanta tereti za silovanje osobe A, na način opisan u dispozitivu presude, Sud BiH je zaključio da je apelant počinio ovo djelo nakon protupravnog zatvaranja osobe A, a zatim njenog odvajanja od N. P. i M. G. Sud BiH je naveo da je iskaz svjedokinje uvjerljiv i jasan, da se ona obratila za pomoć udruženju "Medika", te je opisala da je o događaju šutala, kao i da je opisala neprijatne situacije u kasnijim susretima s apelantom u Vitezu, nakon njenog povratka. Na ove okolnosti svjedočila je doktorica kojoj je osoba A (prvi put) rekla za silovanje i apelantovo ime, kao i da je godinu dana nakon završetka liječenja ponovo kontaktirala ovu doktoricu, navodeći da je vidjela svog silovatelja u blizini kuće. Svjedok, doktorica, je na pretresu prepoznala svoje bilješke pisane rukom, te je otklonila neslaganja oko datuma kada je ostvarila prvi put kontakt s osobom A (1994. ili 1995. godine). U toku postupka na okolnost psihičkog

stanja osobe A saslušan je svjedok dr. K. koji je dao detaljan opis trauma koje osoba A ima, a sve predstavlja tipične patnje jedne osobe koja je preživjela traumu ratnog silovanja. Sud je ocijenio iskaz svjedoka odbrane M. Đ., koji je rekao da mu je osoba A rekla da želi da "naštima" apelantu, svjedoka M1 koji je naveo da mu je svjedokinja A rekla: "Da nije bilo Žapca sa mnom bi bilo svašta", te je cijenio navode odbrane kojim su pokušavali osporiti kredibilitet osobe A ističući da joj je iskaz pun neistina (od navoda da boluje od tuberkuloze zbog čega je trebalo da ode u Zenicu u spornom periodu), kao i navode da ima lični motiv da tereti apelanta – zbog ostvarivanja prava na penziju. Međutim, sud je istakao da odbrana nije dokazala da osoba A prima penziju kao žrtva silovanja, a ostale navode odbrane, kojim se apelant pokušao ekskulpirati, cijenio je paušalnim i neosnovanim. Sud se izjasnio da činjenica da osoba A nije bila evidentirana u bolničkoj evidenciji ne znači da zaista nije bolovala od tuberkuloze. Osim toga, činjenica da je sumnju u bolest iskoristila da napusti Vitez u periodu oružanog sukoba je irelevantna, jer čak i da je bolest iskoristila kao izgovor to ne može biti od bilo kakvog uticaja na postojanje krivičnog djela i apelantove krivice. Osim toga, sud je naveo da je s posebnom pažnjom cijenio iskaz svjedokinje koji je bio pun detalja o događaju koji se desio, te su joj izjave koje je davala u različitim fazama konzistentne, kao i da je njen iskaz potkrijepljen nizom drugih dokaza. Zbog toga je sud našao utvrđenim da je apelant s direktnim umišljajem, kao individualni počinilac, koristeći situaciju oružanog sukoba, silovao osobu A kao oblik izvršenja krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, kako to propisuje odredba člana 173. stav 1. tačka e) KZBiH.

27. U odnosu na oslobađajući dio presude da je apelant na način opisan u presudi počinio silovanje osobe B, Sud BiH je, dajući detaljne razloge (strana 72. do 79. presude), naveo da nije van svake razumne sumnje nakon analize svih provedenih dokaza došao do zaključka da je apelant počinio krivično djelo silovanja iz člana 173. stav 1. i 180. KZBiH.

28. U odnosu na primjenu zakona, konkretno KZBiH, iako je u inkriminiranom periodu bio na snazi KZSFRJ, Sud BiH je rukovodeći se principom zakonitosti (član 3. KZBiH) i članom 4. KZBiH o vremenskoj primjeni zakona, utvrdio da je KZSFRJ blaži zbog propisane minimalne kazne (pet godina), ali je KZBiH blaži zbog propisane maksimalne kazne (kazna dugotrajnog zatvora umjesto smrtne kazne), pa se pozvao na praksu Ustavnog suda u predmetu *Maktouf*, zbog čega je zaključio da je u konkretnom slučaju trebao biti primijenjen KZBiH. U odnosu na odluku o kazni, Sud BiH je naveo da je našao niz olakšavajućih okolnosti, koje je smatrao posebno olakšavajućim, a koje su bile osnov u skladu s članom 49. KZBiH za ublažavanje kazne ispod zakonom propisanog minimuma, zbog čega je apelantu izrekao kaznu zatvora u trajanju od devet godina.

Rješenje o troškovima postupka

29. Sud BiH (Vijeće Apelacionog odjeljenja) je donio Rješenje broj X-KRŽ-08/489 od 18. marta 2011. godine kojim je apelanta obavezao na plaćanje troškova krivičnog postupka u iznosu od 20.725,04 KM, a koji je dužan uplatiti na račun naveden u rješenju u roku od 15 dana od dana prijema rješenja.

30. U obrazloženju rješenja Sud BiH je, polazeći od utvrđenja prvostepenog i drugostepenog suda, te utvrđenih troškova postupka koje je detaljno precizirao, utvrdio ukupni iznos od 36.181,90 KM plus troškovi sudskog paušala. Zatim, imajući u vidu da je apelant oslobođen optužbi, Sud je principom *in favorem* osuđenog odlučio da 55% od ukupnog iznosa troškova predstavlja iznos koji se vezuje za osuđujući dio presude, pa je odlučio kao u izreci. U rješenju je navedeno da je, kako se radi o odluci vijeća apelacionog odjeljenja, rješenje pravosnažno.

31. Sud je rješavajući apelantovu žalbi protiv rješenja od 18. marta 2011. godine donio Rješenje X-KRŽ-08/489, od 10. maja 2011. godine kojim je žalbu odbacio kao nedozvoljenu.

32. U obrazloženju rješenja Sud BiH je istakao da je prvostepenom presudom utvrđeno da će se posebnim rješenjem odlučiti o troškovima postupka. Međutim, imajući u vidu činjenicu da je prvostepena presuda u cijelosti ukinuta, na navedeni način ukinuta je i presuda o troškovima postupka. Također, odlukom drugostepenog suda je odlučeno da će sud donijeti rješenje o troškovima postupka, koje je i donijeto 18. marta 2011. godine. Imajući u vidu da je rješenje donio drugostepeni sud žalba protiv rješenja nije dozvoljena, što je jasno regulirano odredbama ZKP-a. Zatim, Sud BiH je istakao da član 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda regulira pravo na žalbu, ali u stavu 2. člana 2. propisuje izuzetak, te između ostalog navodi da žalba nije dozvoljena ako je sudio "najviši sud", što se u konkretnom slučaju i desilo.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

33. Apelant navodi povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. st. 1. i 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), člana 7. Evropske konvencije, povredu prava iz člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, kao i člana 14. st. 1. i 5. i člana 15. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i član 11. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima. Apelant navodi da je osporenim odlukama prije svega došlo do povrede principa vladavine prava, kao i da je primjena zakona procesnog i materijalnog bila proizvoljna. Apelant prije svega ukazuje da je sud primijenio odredbe KZBiH umjesto KZSFRJ, te u tom pravcu ukazuje na različitu praksu u odnosnu na entitetske sudove i sud Brčko distrikta (koji primjenjuju KZSFRJ) u odnosu na Sud BiH, kao i na različitu praksu pred samim Sudom BiH, a što sve ukazuje na povredu člana 7. Evropske konvencije, kao i povredu člana 12. Evropske konvenciju u vezi sa članom 7. Evropske konvencije. Zatim, u odnosu na pravo na pravično suđenje apelant veoma opširno navodi propuste sudova te ističe da je sud propustio da savjesno i brižljivo ocijeni svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima. Apelant ističe i da je ocjena dokaza odbrane fragmentirana, u mjeri u kolikoj je potrebno da se potkrijepi određeni dokaz optužbe. Sud poklanja vjeru svjedocima optužbe, bez izuzetka, i nije obrazložio zašto poklanja vjeru svjedocima odbrane o istim činjeničnim navodima kada su suprotni svjedocima optužbe. Prema apelantovom mišljenju sud nije uopće na pravilan način utvrdio njegovu ulogu u vojnim formacijama, te bez obzira na značaj za konkretno suđenje sud nije obezbijedio prisustvo Maria Čerkeza. Zatim, apelant navodi da nije imao nikakvu nadređenu funkciju nad ostalim pripadnicima vojne policije, već je samo prenosio zapovijesti Maria Čerkeza i starao se o njihovom izvršenju. Apelant navodi da ih je mogao samo prijaviti za prekršaj komandantu brigade što je, kako navodi, i učinio, ali sud nije cijenio te dokazane okolnosti. Apelant je osporavao i standarde MKSJ, odnosno način kako ih je Sud BiH koristio samo djelomično. Apelant navodi da niti jednog od navedenih lica on nije zatvorio niti je izdao naredbu za njihovo zatvaranje, što i sud navodi u jednom dijelu presude, što čini presudu posebno kontradiktornom i konfuznom. Apelant u odnosu na protuzakonito zatvaranje lica (u vozilu MKCK) upućuje da je samo jedna osoba, N. P., bila civil i da ona nije bila pritvorena nego ostavljena u bolnici. U odnosu na svjedokinju A apelant ističe da je sama izjavila u informativnim razgovorima u Zenici koje je obavila odmah po izlasku da je "pocijepala pismo vojnog sadržaja", kao i da je izjavila (osoba M1 je o tome svjedočila) da

joj je apelant pomogao da uništi pismo, ali ove dokaze sud ne cijeni u odnosu na okolnost utvrđivanja statusa civila, već samo parcijalno u odnosu na silovanje osobe A. Zatim, u odnosu na protuzakonito zatvaranje lica iz vozila MKCK, apelant ističe da je to urađeno po naredbi Maria Čerkeza, te ističe da je M. Đ., Čerkezov lični vozač, zaustavio automobil MKCK zajedno s pripadnicima Četvrtog bataljona iz kojeg je bila i R. Š., koja je pretresla svjedokinju A, te da je sud samo djelomično uzeo u obzir svjedočenje A. P., kao i iskaz M. Đ. za kojeg tvrdi da je sud dozvolio "Tužilaštvu da ovog svjedoka u toku svjedočenja uvjetuje, ucjenjuje i na taj način spriječi da kaže istinu". Osim toga, imajući u vidu akuzatornost postupka, apelant ističe da je Tužilaštvo raspolagalo dokazima koje nikada nije objelodanilo (pogotovo materijal koji je korišten i pred MKSJ, u predmetu *Čerkez, Šantić i ostali*), te je odbrana insistirala da ovi dokazi budu objelodanjeni (i uspjela s oko 15 dokumenata, uključujući kao najdrastičniji primjer ovu izjavu osobe A), ali Tužilaštvo to nikada nije učinilo. Apelant također navodi da je za prisiljavanja na prinudan rad postojala dokumentacija pred MKCJ koja nije objelodanjena, te i da je jedini nadležan za izdavanje takve naredbe bio Mario Čerkez, dok je u Općini Vitez na nivou civilnih vlasti načelnik za radne vodove bio odgovoran D. G. U odnosu na silovanje osobe A, istakao je da je prije svega sud nije cijenio dva bitna dokaza (izjavu svjedokinje koju je dala u Zenici), kao i izjavu svjedoka M1, koji je obavio informativni razgovor s osobom A u Zenici, a koji je naveo da mu je rekla: "Da nije bilo Žapca sa mnom bi svašta bilo". Nasuprot ovim dokazima sud gradi osuđujuću presudu na dokazima iz "Medike", koji su antidatirani i vrlo upitni i izjavi same svjedokinje. Apelant ističe da je svjedokinja A u rodbinskoj vezi s osobom B, čiji je suprug osoba C (za čije silovanje je oslobođen u nedostatku dokaza), te dalje upućuje da se radi o montiranom slučaju iz osvete kao i radi ostvarivanja prava na penziju silovanih žena. Zatim, apelant se poziva na samo formalnu višestepenost postupka, u odnosu na član 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, jer prema apelantovim navodima u slučaju Suda BiH ne postoji višestepenost, zbog činjenice da o žalbi raspravlja isti sud u apelacionom vijeću od trojice sudija. Apelant je tražio da Ustavni sud donese privremenu mjeru prekida izdržavanja kazne do okončanja postupka po apelaciji, da održi javnu raspravu, ukine osporene presude i utvrdi povrede navedenih prava. U dopuni apelacije apelant je dostavio izjavu osobe A koju je dala u Zenici 1993. godine, za koju apelant tvrdi da je dobio na "neformalan način", kao i da je Sud BiH uvrstio u dokaze, ali ih nije cijenio kako treba, te ističe da ovaj dokument odbrana nije imala prilikom saslušavanja osobe A. Apelant je također naveo da su protiv njega radili njegovi advokati jer mu nisu dali da postavi pitanje i predlaže svjedoke. Zatim, apelant osporava rješenje o troškovima postupka koje je donio Sud BiH (Apelaciono odjeljenje) 18. marta 2011. godine, a kojim je apelantu osporena mogućnost žalbe na troškove postupka, odnosno ukinuto pravo na žalbu.

b) Odgovor na apelaciju

34. Sud BiH je naveo da je apelacija neosnovana i predložilo da se ona odbije. Prije svega, Sud BiH je obrazložio primjenu odredbi KZ na konkretan slučaj. Zatim, Sud se izjasnio da je dao detaljno obrazloženje za svoju odluku u vezi s provedenim dokaznim postupkom i odlukom suda u svojoj presudi. Sud ističe da je dokaz A-O-19 izjava svjedokinje A pribavljena na zahtjev Suda koji je upućen Ministarstvu odbrane BiH i Sud ju je dostavio stranama u postupku, te je odbrana uložila kao dokaz odbrane u spis. Sud se izjasnio da je povredu akuzatornosti postupka apelant isticao u toku postupka odbrane, zbog čega je Tužilaštvo pozvalo apelanta da izvrši uvid u spis, što je učinjeno. U odnosu na apelantov navod da je stvoren samo privid višestepenosti Suda BiH, navedeno je da je dokaz učinkovitog pravnog lijeka činjenica da je za dio optužbe apelant oslobođen. Osim toga, zbog činjenice da apelant nije mogao izjaviti žalbu protiv odluke koju je donio drugostepeni sud ne može se govoriti o povredi prava iz člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju.

35. U odgovoru na apelaciju Tužilaštvo je osporilo navode odbrane, posebno navodeći da je Tužilaštvo izvelo 22 svjedoka, odbrana 60. Također, Tužilaštvo je navelo da je Sud BiH pozvao Maria Čekeza koji je nastanjen u Splitu i koji je odbio da svjedoči, i rekao da nije bio nadređeni apelantu, pozivajući se na svoju presudu u Hagu. Zatim, Tužilaštvo navodi da apelant nikad nije tražio nakon podizanja optužnice uvid u spis, a kada je to prvi put zatraženo to mu je odmah omogućeno i određeni dokumenti su predati apelantu, koji ih je prezentirao sudu, ali to nije uticalo na odluku. Tužilaštvo je ocijenilo pravilnom odluku Suda BiH u vezi s primjenom materijalnog prava u konkretnom slučaju, odnosno odredbi KZ.

V. Relevantni propisi

36. U **Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10) relevantne odredbe glase:

Ublažavanje kazne
Član 49.

Sud može učiniocu odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne:

a) kad zakon propisuje da se učinilac može blaže kazniti;

b) i kad sud utvrdi da postoje osobito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Granice ublažavanja kazne
Član 50.

(1) Kad postoje uvjeti za ublažavanje kazne iz člana 49. (Ublažavanje kazne) ovog zakona, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:

a) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do pet godina zatvora;

(...)

(2) Pri odlučivanju koliko će kaznu ublažiti prema pravilima iz stava 1. ovog člana, sud će posebno uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za to krivično djelo.

Ratni zločin protiv civilnog stanovništva
Član 173.

(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije, naredi ili počini koje od ovih djela:

e) prisiljavanje druge osobe upotrebom sile ili prijetnje direktnim napadom na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe, na seksualni odnos ili s njim izjednačenu seksualnu radnju (silovanje), prisiljavanje na prostituciju, primjenjivanje mjera zastrašivanja i terora, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protupravno odvođenje u koncentracione logore i druga protuzakonita zatvaranja, oduzimanje prava na pravično i nepristrano suđenje, prisiljavanje na službu u neprijateljskim oružanim snagama ili u neprijateljskoj obavještajnoj službi ili upravi;

f) prisiljavanje na prinudni rad, izgladnjivanje stanovništva, konfiskaciju imovine, pljačkanje imovine stanovništva, protupravno, samovoljno i vojnim potrebama neopravdano uništavanje ili prisvajanje imovine u velikim razmjerama, uzimanje nezakonite i nesrazmjerno velike kontribucije i rekvizicije, smanjenje vrijednosti domaće novčane jedinice ili protuzakonito izdavanje novca,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

37. **Krivični zakon SFRJ** ("Službeni list SFRJ" br. 44/76, 36/77, 56/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90 i 45/90) u relevantnom dijelu glasi:

Ublažavanje kazne
Član 42.

Sud može učiniocu odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili primijeniti blažu vrstu kazne:

1) kad zakon propisuje da se učinilac može blaže kazniti;

2) kad sud utvrdi da postoje osobito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Granice ublažavanja kazne
Član 43.

(1) Kada postoje uvjeti za ublažavanje kazne iz člana 42. ovog zakona, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:

1) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor u trajanju od tri ili više godina, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora;

(...)

Pri odlučivanju u kojoj će mjeri kaznu ublažiti prema pravilima iz stava 1. ovog člana, sud će posebno uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za krivično djelo.

Član 142.
Ratni zločin protiv civilnog stanovništva

(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedina civilna lica ili lica onesposobljena za borbu, koji je imao za posljedicu smrt, tešku tjelesnu povredu ili teško narušavanje zdravlja ljudi; napad bez izbora cilja kojim se pogađa civilno stanovništvo; da se prema civilnom stanovništvu vrše ubistva, mučenja, nečovječna postupanja, biološki, medicinski ili drugi naučni eksperimenti, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije, nanošenja velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja; raseljavanje ili preseljavanje ili prisilno odnarodnjavanje ili prevođenje na drugu vjeru; prisiljavanje na prostituciju ili silovanje; primjenjivanje mjera zastrašivanja i terora, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protivzakonito odvođenje u koncentracione logore i druga protivzakonita zatvaranja, lišavanje prava na pravilno i nepristrano suđenje; prisiljavanje na službu u oružanim snagama neprijateljske sile ili u njezinoj obavještajnoj službi ili administraciji; prisiljavanje na prinudni rad, izgladnjivanje stanovništva, konfiskacija imovine, pljačkanje imovine stanovništva, protivzakonito i samovoljno uništavanje ili prisvajanje u velikim razmjerima imovine koje nije opravdano vojnim potrebama, uzimanje nezakonite i nerazmjerno velike kontribucije i rekvizicije, smanjenje vrijednosti domaćeg novca ili protivzakonito izdavanje novca, ili ko izvrši neko od navedenih djela,

kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

VI. Dopustivost

38. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

39. U skladu s članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

40. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je presuda Suda BiH od 21. novembra 2011. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 24. februara 2011. godine, a apelacija je podnesena 15. aprila 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Također, apelant je u dopuni apelacije od 20. juna 2011. godine osporio rješenje Suda BiH od 10. maja 2011. godine o troškovima postupka protiv kojeg nema djelotvornog pravnog lijeka i protiv kojeg je izjavio apelaciju u roku od 60 dana. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

41. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

42. Apelant pobija navedene presude, tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njegova prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3. tačka d. Evropske konvencije, člana 7. Evropske konvencije, člana 12. Evropske konvencije u vezi s članom 7. Evropske konvencije, člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, čl. 14. i 15. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i član 11. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima. Pobijano rješenje o troškovima postupka apelant osporava zbog povrede prava iz člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, odnosno jer nema pravo na žalbu protiv njega.

Pravo na pravično suđenje

43. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

44. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. […]

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

[…]

d. da sam ispituje ili zahtijeva ispitivanje svjedoka optužbe i da se prisustvo i saslušanje svjedoka odbrane odobri pod uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe.

45. U konkretnom slučaju postupak se odnosi na utvrđivanje osnovanosti krivične optužbe protiv apelanta, pa su član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. Evropske konvencije primjenjivi. Prema tome, Ustavni sud mora preispitati je li postupak pred redovnim sudovima bio pravičan onako kako to zahtijevaju navedene odredbe.

46. Ustavni sud zapaža da apelant kršenje prava na pravično suđenje vidi u navodno pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju, pogrešnoj ocjeni dokaza, te tvrdnjama da su osporene presude proizvoljne kao i bez valjane analize i ocjene dokaza, pogotovo dokaza koji idu apelantu u korist, bez mogućnosti da apelant izvrši uvid u dokaze i ispita svjedoke, te da je došlo do povrede jednakosti strana u postupku.

47. U vezi s apelantovim navodima kojim ukazuje na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje Ustavni sud podsjeća da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih

sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituira redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

48. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise, kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda, kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se postavljaju, ispitati da li su osporene odluke zasnovane na proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava.

49. Zatim, Ustavni sud u pogledu apelantovih navoda kojim ukazuje da je u konkretnom slučaju izostala pravilna ocjena dokaza, prije svega, podsjeća da je van njegove nadležnosti da procjenjuje kvalitet zaključaka sudova u pogledu ocjene dokaza, ukoliko se ova ocjena ne doima očigledno proizvoljnom. Isto tako, Ustavni sud se neće miješati u način na koji su redovni sudovi usvojili dokaze kao dokaznu građu. Ustavni sud se neće miješati u situaciju kada redovni sudovi povjeruju dokazima jedne strane u postupku na osnovu slobodne sudijske ocjene. To je isključivo uloga redovnih sudova, čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom suprotne jedna drugoj (vidi Evropski sud, *Doorson protiv Nizozemske*, presuda od 6. marta 1996. godine, objavljena u Izvještajima, broj 1996-II, stav 78).

50. Dovodeći prethodno iznesene stavove u vezu s konkretnim slučajem, Ustavni sud zapaža da je apelant identične prigovore kao u apelaciji iznosio i tokom postupka pred redovnim sudovima, o čemu se Sud BiH dovoljno jasno, precizno i argumentirano izjasnio. U tom kontekstu Ustavni sud zapaža da je u postupku proveden veliki broj dokaza koje su predložili odbrana i Tužilaštvo, koji su cijenjeni pojedinačno i u međusobnoj vezi, pri čemu nije izostala analiza provedenih dokaza, o čemu se drugostepeni sud detaljno izjasnio u obrazloženju presude. Apelant osporava zaključke suda tvrdeći da nije utvrđena njegova uloga u vojnim formacija u inkriminiranom periodu, te da lica (čije protuzakonito zatvaranje nije ni naredio) nisu bili civili, da nije imao nikakve veze s odvođenjem civila na kopanje rovova, te da je najteža optužba za silovanje osobe A koju nije počinio, a što je sve zaključak proizvoljne ocjene dokaza. Međutim, suprotno apelantovim navodima Ustavni sud primjećuje da je Sud BiH, nakon opsežnog dokaznog postupka, ocjenom provedenih dokaza - iskaza svjedoka optužbe, te svjedoka odbrane koji su bili pripadnici vojne policije, kao i samog apelanta, te materijalnih dokaza, suprotno apelacionim navodima, van svake sumnje utvrdio da je apelant bio zapovjednik vojne policije "Viteške brigade". Osim toga, Sud BiH se jasno očitovao na apelantov alibi vezano za operaciju i bolovanje, kao i pokušaj odbrane da dokaže da zatvorena lica nisu bili civili, odnosno da su ih pripadnici vojne policije "čuvali". Osim toga, a ono što apelant pokušava apelacijom dovesti u pitanje kao proizvoljan i kontradiktoran dio presude, Ustavni sud primjećuje da je Sud BiH utvrdio apelantovu ulogu u vojnoj strukturi – da je bio zapovjednik, ali nije utvrdio da je izdavao naredbe podređenim za protuzakonito zatvaranje civila. Međutim, sud je iz provedenih dokaza (između ostalog i apelantovog iskaza) nesporno utvrdio da, iako nije naređivao, s takvim radnjama se saglašavao i odobravao ih, te lično odlučivao i poduzimao radnje o razmještaju i zatvaranju civila u određene objekte. Sud je utvrdio i apelantovu ulogu u lancu prisile (njegovo lično učešće i saglašavanje i odobravanje) kod odvođenja na prinudni rad, što je također detaljno objasnio očitujući se na navode odbrane u tom segmentu. Zatim, Sud BiH je, imajući u vidu prezentirane materijalne dokaze (zapisnike koje je apelant lično potpisao) te izjave svjedoka, utvrdio da je apelant naredio protuzakonito zatvaranje osoba A i N. P., te je utvrdio da su navedene osobe imale status civila. Sud je dao jasno obrazloženje da odbrana nije dokazala da je osoba A bila pripadnik Armije BiH, te se očitovao zašto izjava svjedokinje A iz dokaza A-O-19 (zapisnik iz 1993. godine) da je "pocijepala pismo vojnog sadržaja" nije mogla uticati na drugačiji zaključak Suda. Sud je također naveo zašto nije prihvatio apelantovu odbranu da on nije naredio zaustavljanje vozila MCKC i da je zapisnik potpisao po naređenju Maria Čerkeza. Zatim, na dio koji se odnosi na silovanje svjedokinje A Sud je dao detaljna obrazloženja, prije svega prihvatajući iskaz svjedokinje kao uvjerljiv i dosljedan, bez kontradiktornosti, te dovodeći ga u vezu s ostalim saslušanim svjedocima optužbe i odbrane, kao i izvedenim materijalnim dokazima. Dakle, preispitujući prvostepenu presudu, a u vezi s apelantovim žalbenim prigovorima, Sud BiH je dao razloge za svoje odlučenje koji ne ostavljaju utisak proizvoljnosti.

51. Apelant dalje navodi da je povrijeđen princip akuzatornosti postupka, odnosno princip jednakosti strana jer odbrani nisu "objelodanjeni" svi dokazi koje je Tužilaštvo imalo (a pogotovo dokumentacija iz predmeta koji su vođeni pred MKSJ). Ustavi sud primjećuje da apelant u tom pravcu uglavnom ističe kao prilog takvoj tvrdnji dokaz A-O-19A koji, prema apelantovim navodima, "nikada nije bio javno prezentiran na sudu", a kojem bi sasvim sigurno slijedio drugačiji zaključak. Ustavni sud, međutim, suprotno apelantovim navodima (u prilog čemu su i navodi iz odgovora na apelaciju), primjećuje da je pred drugostepenim sudom u dokaznu građu, a na prijedlog apelantove odbrane, uvršten dokaz A-O-19A. Zatim, Ustavni sud smatra paušalnim apelantove navode da ostali dokazi koje je imalo Tužilaštvo iz predmeta pred MKSJ, a koji bi išli u njegovu korist, nisu prezentirani, jer se radi samo o apelantovoj predodžbi da takvi dokazi postoje, koja nije ničim potkrijepljena. Osim toga, iz dokumentacije predočene Ustavnom sudu proizlazi da je u krivičnom postupku data razumna mogućnost i Tužilaštvu i odbrani da iznesu dokaznu građu. Apelant je u toku cijelog postupka imao branioca (dva izabrana branioca, te je jednom otkazao punomoć, a drugi je apelantu otkazao punomoć, nakon čega mu je postavljen advokat po službenoj dužnosti), te je imao mogućnost da svoje argumente suprotstavi argumentima suprotne strane. Stoga Ustavni sud u konkretnom slučaju ne može zaključiti da je postojala neravnopravnost strana u postupku, zbog čega bi bio povrijeđen princip jednakosti. Odluka o apelantovoj krivičnoj odgovornosti je donesena na osnovu provedenog dokaznog postupka na glavnom pretresu kojem su prisustvovali apelant i njegov branilac (odnosno branioci, zavisno od faze postupka, imajući u vidu činjenicu da je apelant prvobitno imao dva izabrana branioca), te na kojem je apelant imao mogućnost da ispituje svjedoke optužbe kao i da izvodi svoje dokaze u svrhu dokazivanja tvrdnji odbrane. Ustavni sud primjećuje da su optužba i odbrana izveli svoje dokaze, te samo zbog činjenice da je postupak rezultirao osuđujućom presudom za apelanta Ustavni ne

može da utvrdi povredu principa iz člana 6. stav 1, odnosno ne nalazi da se radi o nejednakom tretmanu apelanta u odnosu na Tužilaštvo. Ustavni sud, imajući u vidu apelantov navod da je samo iluzorno imao odbranu, jer branioci (dva izabrana branioca, odnosno kasnije jedan izabrani branilac) nisu radili svoj posao i nisu mu dali da poziva svjedoke i postavlja pitanja, primjećuje da je u prvostepenoj presudi navedeno da apelant nije imao primjedbi na vođenje odbrane, već su sasvim drugačiji razlozi opredijelili apelanta, odnosno njegovog izabranog branioca, da otkaže punomoć. Osim toga u toku prvostepenog postupka, nakon što je otkazana punomoć ovim braniocima, apelantu je po službenoj dužnosti postavljen advokat koji ga zastupa i u postupku pred Ustavnim sudom (dakle čijim je radom apelant zadovoljan), te imajući u vidu tok cjelokupnog postupka, pogotovo činjenicu da je prvostepena presuda poništena, osim apelantovog generalnog nezadovoljstva, Ustavni sud ne nalazi za potrebno da ove navode posebno ispituje i oni ne mogu uticati na drugačiju odluku Ustavnog suda.

52. U odnosu na apelantove navode o kršenju proceduralnih garancija iz člana 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije (pravo na ispitivanje svjedoka), Ustavni sud ukazuje da je ovo pravo tijesno povezano s pravom na jednakost strana u postupku. Opće načelo je da optuženim osobama mora biti dopušteno da pozivaju i ispituju bilo kojeg svjedoka čije svjedočenje smatraju relevantnim za svoj predmet. Također, moraju biti u mogućnosti da ispitaju svakog svjedoka kojeg pozove ili na čije svjedočenje se oslanja tužitelj. Procedura pozivanja i saslušanja svjedoka mora biti ista za optužbu kao i za odbranu i zahtijeva se jednakost sredstava. Svi dokazi na koje se oslanja optužnica trebaju biti izvedeni u prisustvu optuženog na javnoj raspravi s mogućnošću iznošenja kontraargumenata (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španije*, presuda od 6. decembra 1988. godine, serija A broj 146, stav 78).

53. Osim toga, apelant se poziva na praksu Evropskog suda u predmetu *Jespers protiv Belgije*, navodeći da je obaveza tužilaštva da objelodani sav materijal koji ima, ili koji bi moglo da pribavi, a s ciljem pomaganja da se optuženi oslobodi krivice ili da postigne smanjenje kazne. Prema apelantovom mišljenju ovo važi i za materijal koji bi mogao da podrije kredibilitet svjedoka, te u tom pravcu navodi dokument, izjavu osobe A od 20. decembra 1993. godine, za koji tvrdi da Tužilaštvo nije htjelo da ga objelodani. Ustavni sud se u prethodnim tačkama detaljno izjasnio na ove apelantove navode koji nisu dokazani ničim, osim apelantovim pretpostavkama, a koji su suprotni i dokazima u spisu, odnosno činjenici da je sporni dokaz apelant predočio Sudu, koji ga je prihvatio i ocijenio. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je u okviru člana 6. stav 1. utvrdio da je apelant u ovom postupku bio u ravnopravnom položaju s Tužilaštvom. Prema tome, kao što je već Ustavni sud naveo, odluka o apelantovoj krivičnoj odgovornosti je donesena na osnovu dokaza koji su izvedeni na glavnom pretresu uz prisustvo apelanta i njegovih branilaca. Zatim, kao jedan od konkretnijih apelantovih navoda u odnosu na ovu povredu (iako je apelant eksplicitno nije doveo u vezu s članom 6. stav 3. d.) činjenica je da je apelant (na okolnost njegove uloge u vojnim formacija) predlagao saslušanje Maria Čerkeza, a Sud nije nikada obezbijedio njegovo prisustvo. Ustavni sud primjećuje, suprotno apelantovim navodima, da je Sud prihvatio da apelant pozove dva svjedoka po svom izboru (od ponuđena četiri svjedoka na istu okolnost, među kojima je bio i Mario Čerkez). Također, Ustavni sud primjećuje da su u toku postupka saslušana dva svjedoka (Paško Ljubičić i Vladimir Šantić) i to očigledno po apelantovom odabiru, jer iz prvostepene presude proizlazi da je apelantu dana mogućnost pa pozove koga on želi. Zatim, iz drugostepene presude proizlazi da je sud prihvatio izjave Paška Ljubičića i Vladimira Šantića, dok iz spisa ne proizlazi da je apelant na ovu okolnost predlagao saslušanje Maria Čerkeza. Osim toga, Ustavni sud primjećuje da je Tužilaštvo u odgovoru na apelaciju navelo da je Mario Čerkez državljanin Hrvatske, te da je on, pozivajući se na odluku MKSJ u svom predmetu i navodeći da je utvrđeno da nije bio nadređeni apelantu, rekao apelantovom braniocu da odbija da svjedoči. Dakle u konkretnom slučaju se ne radi o dokazu čije je izvođenje odbio Sud, naprotiv. Osim toga, pred drugostepenim sudom jedini odbijeni prijedlog odbrane je bio da se u dokazni materijal uvrsti izjava R. Dž,, za šta je sud dao svoje razloge čime je ispoštovao svoju obavezu garantiranu članom 6. stav 3.d. Evropske konvencije koja, u smislu prakse Evropskog suda, zahtijeva samo da sud navede razloge zbog kojih je odlučio da ne provede predložene dokaze koje je optuženi izričito zahtijevao (vidi Evropski sud, *Vidal protiv Belgije*, presuda od 22. aprila 1992. godine, serija A, broj 235, tačka 34). S obzirom na navedeno, te okolnost da iz osporenih presuda nespornim proizlazi da je apelant imao mogućnost da pozove Maria Čerkeza (a njegovo "nepojavljivanje" ne može se pripisati sudu), te da je drugostepeni sud usvojio većinu apelantovih dokaznih prijedloga, odnosno dao svoje razloge zbog čega određeni dokaz nije prihvatio, Ustavni sud ne nalazi ništa što bi ukazivalo na osnovanost apelantovih navoda u ovom dijelu. Stoga Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi i u ovom dijelu neosnovani.

54. Prema tome, na osnovu svega navedenog, Ustavni sud smatra da u osporenim odlukama nema ništa što bi ukazivalo na proizvoljnost pri utvrđivanju i ocjeni činjenica, te su data obrazloženja koja u cijelosti zadovoljavaju zahtjeve prava na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije. Ustavni sud smatra da su, postupajući na navedeni način, redovni sudovi poštovali pravila o ravnopravnosti stranaka pred sudom i da nisu na bilo koji način u postupku doveli apelante u neravnopravan položaj s Tužilaštvom. Također, u konkretnom slučaju nije došlo do povrede apelantovih prava na proceduralne garancije iz člana 6. stav 3. tačka d. Evropske konvencije.

55. Stoga, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju nije došlo do kršenja apelantovih prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3. tačka d. Evropske konvencije.

Kažnjavanje samo na osnovu zakona

56. Apelant tvrdi da mu je osporenom presudom povrijeđeno pravo iz člana 7. Evropske konvencije.

57. Član II/2. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Prava i slobode predviđeni Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

58. Član 7. Evropske konvencije glasi:

1. Niko se ne može smatrati krivim za krivično djelo nastalo činjenjem ili nečinjenjem koje nije predstavljalo krivično djelo u vrijeme izvršenja, prema nacionalnom ili međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one koja je bila primjenjiva u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

2. Ovaj član ne utiče na suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe koja je kriva za činjenje ili nečinjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenja predstavljalo krivično djelo prema općim načelima priznatim kod civiliziranih naroda.

59. Iz navoda apelacije proizlazi apelantova tvrdnja da je u konkretnom krivičnom postupku koji je protiv njega vođen kažnjen na osnovu odredaba KZ koji je za njega nepovoljniji i stroži, umjesto prema odredbama KZSFRJ koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela i koji je za njega blaži i povoljniji.

60. Apelant smatra da su redovni sudovi bili dužni primijeniti relevantne odredbe KZSFRJ, budući da je taj zakon važio u inkriminiranom periodu, i da je taj zakon blaži od KZBiH

koji je primijenjen u konkretnom slučaju. S obzirom na to, Ustavni sud će ispitati da li su osporene odluke redovnih sudova u skladu sa standardima iz člana 7. Evropske konvencije.

61. U vezi s apelacionim navodima Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da se radi o krivičnom djelu koje je u odredbama KZBiH propisano u članu 173. stav 1. tač. e) i f) – Krivična djela protiv civilnog stanovništva, koje je u odredbama KZSFRJ propisano u članu 143. – Krivična djela protiv civilnog stanovništva. Također, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom predmetu, u pogledu kršenja člana 7. Evropske konvencije, pokrenuto pitanje koje je neophodno sagledati s više aspekata i odgovoriti na osnovni apelacioni navod u pogledu primjene "blažeg" zakona.

62. U tom kontekstu Ustavni sud prvenstveno podsjeća na to da je Evropski sud u predmetu *Abduladhima Maktoufa i Gorana Damjanovića* (vidi Evropski sud, *Maktouf i Damjanović protiv Bosne i Hercegovine*, presuda od 18. jula 2013. godine, aplikacije br. 2312/08 i 34179/08; u daljnjem tekstu: predmet *Maktouf i Damjanović*) donio presudu kojom je utvrdio povredu člana 7. Evropske konvencije u kojoj je ukazao na to da su neki zločini, konkretno zločin protiv čovječnosti, u domaći zakon uvedeni tek 2003. godine i da su djela aplikanta, u vrijeme kada su izvršena, predstavljala krivično djelo definirano s dovoljno dostupnosti i predvidivosti prema međunarodnom pravu (vidi Evropski sud, *Boban Šimšić protiv Bosne i Hercegovine*, odluka o dopustivosti od 10. aprila 2012. godine, aplikacija 51552/10, tačka 25) i da sudovi nemaju nikakve druge mogućnosti nego da primjenjuju Krivični zakon iz 2003. godine u takvim predmetima (vidi *Maktouf i Damjanović*, tačka 55). Evropski sud je zatim ukazao na to da aplikacije pokreću potpuno drugačija pitanja od onih u predmetu *Šimšić*, budući da su krivična djela ratnog zločina za koja je aplikantima izrečena osuđujuća presuda postojali u zakonu i u vrijeme izvršenja (KZSFRJ iz 1976. godine) i u vrijeme izricanja presuda (KZBiH iz 2003. godine). Evropski sud je naglasio da njegov zadatak nije da razmotri *in abstracto* da li je retroaktivna primjena KZBiH na predmete ratnih zločina sama po sebi nekompatibilna s članom 7. Evropske konvencije i da se to pitanje mora ocjenjivati za svaki predmet pojedinačno, imajući u vidu konkretne okolnosti svakog predmeta i posebno da li su domaći sudovi primijenili zakon čije su odredbe najpovoljnije za optuženog (vidi *Maktouf i Damjanović*, tačka 65).

63. Imajući u vidu taj princip, Evropski sud je krenuo od definicije krivičnog djela ratnog zločina i utvrdio da je definicija prema KZSFRJ iz 1976. godine (član 142. stav 1), koji se primjenjivao u vrijeme izvršenja predmetnih krivičnih djela i u KZ (član 173. stav 1. KZBiH), koji je primijenjen retroaktivno, potpuno ista. Razlika postoji u odnosu na raspon kazni za ratne zločine koji ova dva zakona propisuju, pa je u okolnostima konkretnog predmeta, prema stanovištu Evropskog suda, od posebnog značaja bilo da se ustanovi koji je zakon blaži s aspekta kazni koje su izrečene aplikantima Maktoufu i Damjanoviću. S tim u vezi, Evropski sud je imao u vidu da je aplikantu Maktoufu izrečena kazna zatvora u trajanju od pet godina (najniža moguća prema KZBiH), a aplikantu Damjanoviću kazna zatvora u trajanju od 11 godina (nešto iznad propisanog minimuma prema KZBiH), zbog čega je zaključeno da je u tim okolnostima od posebnog značaja bilo da se ustanovi koji je zakon blaži u pogledu minimalne kazne, te je zaključio da je to bez ikakve sumnje KZSFRJ (vidi *Maktouf i Damjanović*, t. od 67. do 69).

64. Evropski sud nije prihvatio argumentaciju da je KZBiH blaži za aplikante od KZSFRJ jer ne propisuje smrtnu kaznu. U vezi s tim je ukazano na to da je prema KZSFRJ samo za najteže oblike ratnih zločina bila zaprijećena smrtna kazna, te, budući da nijedan od aplikanata nije proglašen krivim za oduzimanje života (Maktouf – pomaganje u uzimanju talaca i Damjanović – premlaćivanje zarobljenih Bošnjaka), zločini za koje su oni osuđeni očigledno nisu spadali u tu kategoriju. Slijedom navedenog, Evropski sud je analizirao visinu izrečenih kazni prema KZBiH i kazni koje su aplikantima eventualno mogle biti izrečene prema KZSFRJ, nakon čega je zaključio da je, s obzirom na mogućnost izricanja kazne zatvora u kraćem trajanju, za aplikante povoljniji KZSFRJ. Evropski sud je, dalje, naveo da su kazne koje su izrečene aplikantima bile unutar raspona kažnjavanja koji je propisan i KZSFRJ i KZBiH i da se, stoga, ne može sa sigurnošću tvrditi da bi ijedan od aplikanata bio blaže kažnjen da je primijenjen KZSFRJ iz 1976. godine. Međutim, Evropski sud je naveo da ono što je od ključnog značaja jeste da su aplikanti mogli dobiti niže kazne da je KZSFRJ primijenjen u njihovim predmetima (vidi *Maktouf i Damjanović*, tačka 70).

65. U vezi s navedenim, Ustavni sud podsjeća na to da je u predmetu *Z. Damjanović* (vidi Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 325/08* od 27. septembra 2013. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba, t. 46. i 51), koji se u pogledu činjeničnog supstrata i pravnog pitanja ne razlikuje od predmeta *Maktouf i Damjanović*, slijedeći praksu Evropskog suda, u odluci koja je donesena nakon odluke Evropskog suda *Maktouf i Damjanović*, utvrdio kršenje člana 7. stav 1. Evropske konvencije, jer je postojala realna mogućnost da je retroaktivna primjena KZBiH bila na apelantovu štetu u pogledu izricanja kazne, što je protivno članu 7. Evropske konvencije. U toj odluci Ustavni sud je naveo da je apelant Z. Damjanović proglašen krivim i osuđen za isti krivičnopravni događaj istom presudom kao i apelant Goran Damjanović. Ustavni sud je u citiranoj odluci podsjetio na to da garancije sadržane u članu 7. Evropske konvencije predstavljaju jedan od osnovnih činilaca vladavine prava i da zauzimaju istaknuto mjesto u sistemu ostvarivanja prava zaštićenih Evropskom konvencijom. Značaj člana 7. Evropske konvencije ogleda se i u činjenici da, u skladu s članom 15. Evropske konvencije, nije dopušteno odstupanje od primjene garancija ustanovljenih članom 7. Evropske konvencije ni u vrijeme rata ili druge javne opasnosti. Član 7. Evropske konvencije se mora tumačiti i primjenjivati na način kojim se osigurava uspješna zaštita od arbitrarnog gonjenja, osude i kazne. Dalje, Ustavni sud je podsjetio na to da član 7. stav 1. ne garantira samo princip zabrane retroaktivne primjene strožeg krivičnog zakona već, također, implicitno, princip retroaktivne primjene blažeg krivičnog zakona. Taj princip je sadržan u pravilu da, kad postoji razlika između krivičnog zakona koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela i krivičnih zakona koji su doneseni i koji su stupili na snagu nakon toga, a prije donošenja pravosnažne presude, sudovi moraju primijeniti zakon čije su odredbe najpovoljnije za optuženog (vidi Evropski sud, *Scoppola protiv Italije broj 2*, presuda od 17. septembra 2009. godine, tačka 109). Najzad, prema stavu Evropskog suda, države slobodno odlučuju o vlastitim politikama kažnjavanja, ali pri tome se i dalje moraju pridržavati člana 7. Evropske konvencije (vidi *Maktouf i Damjanović*, tačka 75).

66. Dovodeći prethodne stavove u vezu s konkretnim predmetom, rukovodeći se principom Evropskog suda prema kojem njegov zadatak nije da razmotri *in abstracto* da li je retroaktivna primjena KZBiH iz 2003. godine u predmetima ratnih zločina sama po sebi inkompatibilna s članom 7. Evropske konvencije, Ustavni sud nalazi da odgovor na ovo pitanje zavisi od okolnosti svakog predmeta pojedinačno. Te okolnosti zavise od visine izrečene kazne i zaprijećene kazne, odnosno od raspona propisanih kazni prema zakonu koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela i u zakonu na osnovu kojeg je izrečena kazna (KZSFRJ odnosno KZBiH). Ustavni sud konstatira da je krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva bilo definirano u oba zakona (KZSFRJ i KZBiH) na identičan način, ali je raspon zaprijećene kazne različit. S tim u vezi Ustavni sud nalazi da je, s obzirom na visinu izrečene kazne, od posebnog

značaja bilo da se ustanovi koji je zakon (KZSFRJ ili KZBiH) "blaži", odnosno povoljniji u pogledu propisane minimalne kazne.

67. Naime, Ustavni sud zapaža da je apelant na osnovu osporenih presuda Suda BiH proglašen krivim za krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i da mu je na osnovu odredbi KZBiH izrečena kazna zatvora u trajanju od devet godina. Prema KZBiH, zaprijećena kazna za krivično djelo za koje je apelant osuđen je kazna zatvora u trajanju od 10 do 20 godina ili u najtežim slučajevima kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 20 do 45 godina. U vezi s tim Ustavni sud zapaža da je prilikom odmjeravanja kazne apelantu Sud BiH, u skladu s članom 49. KZBiH, imajući u vidu posebne olakšavajuće okolnosti, apelantu izrekao kaznu ispod zakonskog minimuma. Ustavni sud primjećuje da je po KZSFRJ i bez ublažavanja kazne sud imao mogućnost izricanja kazne u ovom trajanju (i nižem), te da je ta okolnost, uz činjenice u pogledu ublažavanja kazni iz odredbi KZBiH i odredbi KZSFRJ, trebala biti od uticaja za primjenu zakona u konkretnom slučaju. S tim u vezi Ustavni sud primjećuje da je Sud BiH ispitao i u osporenoj drugostepenoj presudi dao obrazloženje da je s aspekta najmanje zaprijećene kazne blaži KZSFRJ, ali je ipak zaključio da je za apelanta KZBiH povoljniji (imajući u vidu maksimalno zaprijećenu kaznu).

68. Osim toga Ustavni sud, u vezi s obrazloženjem osporene presude Suda BiH u pogledu primjene KZBiH kao "blažeg" zakona, s aspekta propisanih kazni nalazi da apelantu nije izrečena kazna dugotrajnog zatvora, već mu je izrečena kazna ispod zakonom propisanog minimuma. To dalje znači da je postojala mogućnost da se apelantu izrekne kazna u kraćem trajanju, u okviru propisanog raspona, i da nije bilo potrebno utvrđivati koji zakon propisuje blažu maksimalnu kaznu, već je bilo neophodno utvrditi koji je zakon blaži u pogledu minimalne kazne (vidi *Maktouf i Damjanović*, t. 67-69).

69. Imajući u vidu da je minimum kazne zatvora prema KZSFRJ pet godina, a prema KZBiH deset godina, te činjenicu da je primjenom odredbi KZBiH apelantu izrečena kazna niža od zakonom propisane kazne, nedvosmisleno proizlazi da je u okolnostima konkretnog slučaja blaži KZSFRJ bez obzira na činjenicu da, s obzirom na propisani raspon kazne zatvora, ne znači da bi apelant i dobio manju kaznu zatvora da je u njegovom slučaju primijenjen KZSFRJ. Naime, od ključnog značaja je to da je apelant mogao dobiti nižu kaznu da je ovaj zakon i primijenjen (vidi *Maktouf i Damjanović*, tačka 70).

70. Ustavni sud smatra da je s ciljem da se zaštite apelantova ustavna prava dovoljno ukinuti osporenu Presudu Suda BiH broj X-KRŽ-08/489 od 12. novembra 2010. godine i vratiti predmet tom sudu da donese novu odluku u pogledu izricanja kazne u skladu s članom 7. stav 1. Evropske konvencije.

71. Ustavni sud ukazuje da ni u ovom slučaju, kao i u nizu predmeta iz novije prakse u kojim je utvrdio povredu člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 7. stav 1. Evropske konvencije i ukinuo presude Suda BiH s nalogom da se donese nova odluka kojom će biti otklonjena utvrđena povreda, nije odlučivao o prekidu izdržavanja kazne zatvora i puštanju na slobodu apelanta, niti o proceduri po kojoj će Sud BiH donijeti novu odluku. S obzirom da je u konkretnom slučaju osporena presuda ukinuta, da je apelant lišen slobode i upućen na izdržavanje kazne zatvora na temelju osporene presude koja je sada ukinuta ovom odlukom Ustavnog suda samo u odnosu na primjenu člana 7. Evropske konvencije, o apelantovom lišavanju slobode odlučivat će Tužilaštvo BiH i Sud BiH, u skladu sa svojim nadležnostima.

Pravo na preispitivanje presude

72. Ustavni sud uočava da se apelant žali i da mu je povrijeđeno pravo na žalbu u krivičnim stvarima iz člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, koji u relevantnom dijelu glasi:

Svako ko je odlukom suda osuđen za krivično djelo ima pravo da njegovu osudu ili kaznu preispita viši sud.

73. Iz stava 1. člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju nedvosmisleno proizlazi da o ostvarivanju prava na žalbu, odnosno o modalitetima preispitivanja, odlučuje domaće zakonodavstvo. Prema praksi Evropskog suda, iskazanoj u predmetu *Krombach* (vidi Evropski sud, presuda od 13. februara 2001. godine, aplikacija broj 29731/96, stav 96), države imaju široko polje procjene u utvrđivanju kako će pravo garantirano članom 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju biti izvršavano. Polazeći od toga, "preispitivanje 'osude' i 'kazne', koje vrši viši sud, može se odnositi i na činjenice i na pravna pitanja ili biti ograničeno jedino na pravna pitanja. Bilo koje ograničenje prava na preispitivanje garantiranog ovim članom, koje je uspostavljeno u domaćem zakonodavstvu, mora, po analogiji s pravom na pristup sudu otjelotvorenim u članu 6. stav 1. Evropske konvencije, ići za legitimnim ciljem i ne smije kršiti samu suštinu prava". Stavom 2. člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju ustanovljeni su i izuzeci od primjene prava izloženog u stavu 1. istog člana. Prvi izuzetak se odnosi na manje prestupe. Izvještaj s objašnjenjima predlaže da vodeći kriterij u određivanju granice koja dijeli manje od ozbiljnih prestupa da bude odgovor na pitanje da li je prestup kažnjiv zatvorskom kaznom ili ne. Drugi izuzetak se odnosi na slučajeve kada je domaće zakonodavstvo propisalo da u prvoj instanci sudi najviši sud zbog statusa optuženog (visoki državni zvaničnik, sudija i sl.) ili zbog prirode prestupa. U tim slučajevima takvo preispitivanje nije moguće. Najzad, treći izuzetak se odnosi na slučajeve gdje je osuda izrečena u postupku povodom žalbe na oslobađajuću presudu.

a) U odnosu na osporenu presudu

74. Ustavni sud također primjećuje da je apelant ovaj navod - o povredi prava na žalbu – naveo po dva osnova. U odnosu na presudu Suda BiH apelant je istakao da je višestepenost pred Sudom BiH samo prividna, s obzirom na organizaciju suda. S tim u vezi Ustavni sud ističe, a što je u prethodnim tačkama navedeno, da je diskreciono pravo država potpisnica kako će urediti svoj pravosudni sistem. Zatim, suprotno apelantovim navodima Ustavni sud primjećuje da je Sud BiH (Apelaciono odjeljenje) preispitao prvostepenu presudu po apelantovoj žalbi, što je rezultiralo oslobađajućom presudom po jednoj tački optužbe, kao i u konačnici izricanju zatvorske kazne apelantu u kraćem trajanju, te se u konkretnom slučaju ne može nikako govoriti o povredi prava iz člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju. S tim u vezi, Ustavni sud zaključuje da su i ovi apelantovi navodi neosnovani.

b) U odnosu na osporeno rješenje

75. Apelant je dopunom apelacije osporio rješenje Suda BiH o troškovima postupka, ističući da je rješenje donio drugostepeni sud, zbog čega apelant nije imao pravo na žalbu, te je naveo povredu prava iz člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da je nakon prvostepene presude sud trebao donijeti posebno rješenje, ali ono nije donijeto. U međuvremenu, nakon postupka pred drugostepenim sudom, drugostepeni sud je posebnim rješenjem odlučio o troškovima postupka, tačnije njihovoj visini. Ustavni sud primjećuje da se na apelantove žalbene navode (koji su identični apelacionim navodima u odnosu na ovaj dio) Sud BiH očitovao navodeći tok postupka, te činjenicu da je prvostepena presuda u potpunosti poništena (uključujući i troškove postupka) te je drugostepeni sud kao nadležan donio posebno rješenje od 18. marta 2011. godine, protiv kojeg, u skladu s domaćim zakonom, apelant nema pravo žalbe. Također, Sud BiH se pozvao i na garancije iz člana 2. stav 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, navodeći kao izuzetke od pravila da optuženi ima

pravo na žalbu zbog činjenice da je kao prvostepeni odlučivao najviši sud.

76. U konkretnom slučaju apelant osporava rješenje o troškovima postupka, tačnije o njihovoj visini, jer je u presudama već bilo odlučeno da će troškove postupka snositi apelant. U vezi s tim Ustavni sud zapaža da su ovi troškovi nastali kao rezultat apelantove presude, ali je vrlo upitno da li se oni mogu smatrati "osudom" (presudom) "ili kaznom" u skladu s Evropskom konvencijom. Naime, u konkretnom slučaju je proceduralno riješeno "rješenjem o troškovima postupka", a ne o apelantovoj krivičnoj odgovornosti za krivično djelo. Iz navedenog, dakle, proizlazi da se ne može govoriti o "osudi ili kazni" u smislu garancija člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, kojim je garantirano da svako ko je odlukom suda osuđen za krivično djelo ima pravo da njegovu osudu ili kaznu preispita viši sud. Međutim, i pored ove dileme, Ustavni sud primjećuje da je konačnu presudu u ovom slučaju upravo donio drugostepeni sud, te da je on odlučio i o troškovima postupka, samo ne presudom, već posebnim rješenjem. Ustavni sud u ovakvom odlučenju ne nalazi povredu prava iz člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju imajući u vidu da je u konkretnom slučaju "najviši sud" za konkretan predmet, a nakon postupka po žalbi, donio konačnu odluku o troškovima postupka, a odluka drugostepenog suda je u svakom pogledu, pa i u pogledu troškova postupka, konačna bez prava žalbe protiv njih.

77. Iz svega navedenog proizlazi da nije došlo do povrede prava iz člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju.

Ostali navodi

78. Apelant se također pozvao i na povredu člana 14. st. 1. i 5. i člana 15. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Međutim, budući da navedeni član 14. u stavu 1. pruža identične garancije kao pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, odnosno u stavu 5. identične garancije kao član 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju, a član 15. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima pruža garancije kao član 7. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati ove navode. Također, imajući u vidu zaključak o povredi prava iz člana 7. Evropske konvencije, Ustavni sud ne nalazi za potrebno posebno razmatrati apelantov navod o povredi člana 14. Evropske konvencije u vezi sa članom 7. Evropske konvencije. Također, u vezi s apelantovim navodima o povredi prava iz člana 11. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, Ustavni sud podsjeća da deklaracija ima drukčiji pravni karakter i da nema ustavnopravni status u Bosni i Hercegovini (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 17/00* od 4. maja 2001. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 17/01, Ustavni sud, Odluka broj *U 149/03* od 28. novembra 2003. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 24/04), zbog čega slijedi da Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima nije primjenjiva u konkretnom slučaju.

VIII. Zaključak

79. Ustavni sud zaključuje da je prekršeno apelantovo ustavno pravo iz člana II/2. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 7. stav 1. Evropske konvencije, jer je u konkretnom slučaju retroaktivna primjena KZ bila na apelantovu štetu u pogledu izricanja kazne.

80. Ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3. tačka d. Evropske konvencije u situaciji kada je Ustavni sud iz obrazloženja osporenih odluka utvrdio da apelantova krivica za krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva nije utvrđena proizvoljnom ocjenom dokaza i kada su neosnovani navodi da je povrijeđen princip jednakosti strana i akuzatornosti postupka, jer je osuđujuća presuda zasnovana na dokazima koji su izvedeni na glavnom pretresu i uz mogućnost koja ja data apelantu da izvede dokaze, kao i da ospori dokaze Tužilaštva, uz jasne i potpune razloge u obrazloženju presude iz kojih je vidljivo da su ocijenjeni svi izvedeni dokazi obje strane u postupku.

81. Ne postoji povreda prava na žalbu u krivičnim stvarima iz člana 2. Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju imajući u vidu da je apelant uložio žalbu višem sudu, te da je sud ispitao osporenu presudu u odnosu na apelantove žalbene navode, odnosno kada apelantu nije uskraćeno pravo na žalbu u smislu ovog člana. Osim toga, nije povrijeđeno pravo na žalbu kada je rješenje o troškovima postupka donio drugostepeni sud u postupku po žalbi.

82. Na osnovu člana 59. st. (1), (2) i (3) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

83. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Valerija Galić, s. r.

ISPRAVKE

1462

Nakon izvršenog sravnjavanja sa izvornim tekstom uočeno je da u Odluci o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2014. godini broj 05-1-07-1-1312-1/14 od 10. studenog 2014. godine je načinjena tehnička greška, pa sukladno članku 18. Poslovnika Središnjega izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 50/07, 33/09, 24/13 i 32/14), članku 2.9 stavak (1) točka 9. i članku 5.32 Izbornoga zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 i 7/14) i članku 55. stavak (2) Jedinstvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 11/05), Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine daje

ISPRAVKE
ODLUKE O POTVRĐIVANJU REZULTATA OPĆIH IZBORA U BOSNI I HERCEGOVINI 2014. GODINE

Članak 1.

U članku 2. Odluke o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2014. godine broj 05-1-07-1-1312-1/14 od 10. studenoga 2014. godine, u Izvješću o rezultatima glasovanja za svaku izbornu razinu iz članka 1. stavak (1) točka a), b), c), d), e) i f) ove odluke, sa dodijeljenim mandatima i imenima kandidata unutar političkih subjekata, vrši se ispravka:

a) u broju birača kojima je odobreno da glasuju, kako slijedi:
Izborna utrka/Изборна утрка 701
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE /
ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
BOŠNJAČKI ČLAN/БОШЊАЧКИ ЧЛАН
Birači kojima je odobreno da glasaju/Birači kojima je odobreno glasovati/Бирачи којима је одобрено да гласају

umjesto broja	"2.039.31"
treba stajati broj	**"2.039.316"**

b) u broju birača kojima je odobreno da glasuju, kako slijedi:
Izborna utrka/Изборна утрка 702
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE /
ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
HRVATSKI ČLAN/ХРВАТСКИ ЧЛАН

umjesto broja	"2.039.31"
treba stajati broj	**"2.039.316"**

c) u broju birača kojima je odobreno da glasuju, kako slijedi:
Izborna utrka/Изборна утрка 703

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE /
ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
SRPSKI ČLAN/СРПСКИ ЧЛАН

umjesto broja	"1.243.26"
treba stajati broj	**"1.243.265"**

d) u broju birača kojima je odobreno da glasuju, kako slijedi:
Izborna utrka/Изборна утрка 512

ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE
ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
IZBORNA JEDINICA 2a/ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 2a

umjesto broja	"163.212"
treba stajati broj	**"261.400"**

e) u broju birača kojima je odobreno da glasuju, kako slijedi:
Izborna utrka/Изборна утрка 409

ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM
PARLAMENTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
ПАРЛАМЕНТА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
IZBORNA JEDINICA 9/ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 9

umjesto broja	"93.348"
treba stajati broj	**"191.536"**

f) u broju birača kojima je odobreno da glasuju, kako slijedi:
Izborna utrka / Изборна утрка 207

SKUPŠTINE KANTONA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE
СКУПШТИНЕ КАНТОНА У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
KANTON 7/КАНТОН 7

umjesto broja	"93.348"
treba stajati broj	**"191.536"**

g) u broju glasova kandidata unutar političkog subjekta A-SDA-KSPP ZAJEDNO ZA USK, kako slijedi:

Izabrani kandidati - Izborna utrka 201 -
SKUPŠTINA KANTONA 1
Изабрани кандидати - Изборна утрка 201 -
СКУПШТИНА КАНТОНА 1

KANTON 1/КАНТОН 1
A-SDA-KSPP ZAJEDNO ZA USK

Ime/Име	Umjesto broja glasova	**treba stajati broj glasova**
IZABRAN/ИЗАБРАН		
OGREŠEVIĆ NERMIN	"12887"	**"12898"**
HALILOVIĆ HAJRUDIN	"4993"	**"4996"**
HADŽIPAŠIĆ ADMIR	"2831"	**"2832"**
DURAKOVIĆ MUNIR	"2439"	**"2441"**
NIJE IZABRAN/НИЈЕ ИЗАБРАН		
ABAZOVIĆ SAMIR	"2193"	**"2232"**
ELKASOVIĆ AGAN	"2204"	**"2203"**
BEGANOVIĆ SABINA	"1970"	**"1969"**
JUSIĆ ANELA	"1724"	**"1722"**
HODŽIĆ ANITA	"1714"	**"1710"**
DURAKOVIĆ ENES	"1492"	**"1491"**
OMERDIĆ MERSUD	"1442"	**"1441"**
NESIMOVIĆ HASAN	"1213"	**"1217"**
DELIĆ URANELA	"1175"	**"1176"**
SULJKANOVIĆ ALMA	"1096"	**"1097"**
CINAC JASMINA	"1056"	**"1057"**

Članak 2.

Ove ispravke odluke objavit će se u "Službenom glasniku BiH", "Službenom glasniku RS", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku Brčko distrikta BiH" i web stranici Središnjega izbornog povjerenstva BiH www.izbori.ba.

Broj 05-1-07-1-1312-3/14
10. prosinca 2014. godine
Sarajevo

Predsjednik
Stjepan Mikić, v. r.

Након извршеног сравњавања са изворним текстом уочено је да у Одлуци о потврђивању резултата Општих избора у Босни и Херцеговини 2014. години број 05-1-07-1-1312-1/14 од 10. новембра 2014. године је начињена техничка грешка, па у складу са чланом 18. Пословника Централне изборне комисије Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 50/07, 33/09, 24/13 и 32/14), чланом 2.9 став (1) тачка 9. и члана 5.32 Изборног закона Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 и 7/14) и чланом 55. став (2) Јединствених правила за израду правних прописа у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 11/05), Централна изборна комисија Босне и Херцеговине даје

ИСПРАВКЕ
ОДЛУКЕ О ПОТВРЂИВАЊУ РЕЗУЛТАТА ОПШТИХ ИЗБОРА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ 2014. ГОДИНЕ

Члан 1.

У члану 2. Одлуке о потврђивању резултата Општих избора у Босни и Херцеговини 2014. године број 05-1-07-1-1312-1/14 од 10. новембра 2014. године, у Извјештају о резултатима гласања за сваки изборни ниво из члана 1. став (1) тачка a), b), c), d), e) и f) ове одлуке, са додијељеним мандатима и именима кандидата унутар политичких субјеката, врши се исправка:

a) у броју бирача којима је одобрено да гласају, како слиједи:
Izborna utrka/Изборна утрка 701

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE/ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
BOŠNJAČKI ČLAN/БОШЊАЧКИ ЧЛАН

Birači kojima je odobreno da glasaju/
Birači kojima je odobreno glasovati/Бирачи којима је одобрено да гласају

умјесто броја	"2.039.31"
треба да стоји број	**"2.039.316"**

b) у броју бирача којима је одобрено да гласају, како слиједи:
Izborna utrka / Изборна утрка 702

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE /
ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
HRVATSKI ČLAN/ХРВАТСКИ ЧЛАН

умјесто броја	"2.039.31"
треба да стоји број	**"2.039.316"**

c) у броју бирача којима је одобрено да гласају, како слиједи:

Izborna utrka/Изборна утрка 703

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE / ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

SRPSKI ČLAN/СРПСКИ ЧЛАН

умјесто броја	"1.243.26"
треба да стоји број	**"1.243.265"**

d) у броју бирача којима је одобрено да гласају, како слиједи:

Izborna utrka/Изборна утрка 512

ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE

ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

IZBORNA JEDINICA 2a/ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 2a

умјесто броја	"163.212"
треба да стоји број	**"261.400"**

e) у броју бирача којима је одобрено да гласају, како слиједи:

Izborna utrka / Изборна утрка 409

ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

IZBORNA JEDINICA 9/ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 9

умјесто броја	"93.348"
треба да стоји број	**"191.536"**

f) у броју бирача којима је одобрено да гласају, како слиједи:

Izborna utrka/Изборна утрка 207

SKUPŠTINE KANTONA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

СКУПШТИНЕ КАНТОНА У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

KANTON 7/КАНТОН 7

умјесто броја	"93.348"
треба да стоји број	**"191.536"**

g) у броју гласова кандидата унутар политичког субјекта А-СДА-КСПП ЗАЈЕДНО ЗА УСК, како слиједи:

Izabrani kandidati - Izborna utrka 201 - SKUPŠTINA KANTONA 1

Изабрани кандидати - Изборна утрка 201 - СКУПШТИНА КАНТОНА 1

KANTON 1/КАНТОН 1

A-SDA-KSPP ZAJEDNO ZA USK

Ime/Име	umjesto broja glasova	**treba da stoji broj glasova**
IZABRAN/ИЗАБРАН		
OGREŠEVIĆ NERMIN	"12887"	**"12898"**
HALILOVIĆ HAJRUDIN	"4993"	**"4996"**
HADŽIPAŠIĆ ADMIR	"2831"	**"2832"**
DURAKOVIĆ MUNIR	"2439"	**"2441"**
NIJE IZABRAN/НИЈЕ ИЗАБРАН		
ABAZOVIĆ SAMIR	"2193"	**"2232"**
ELKASOVIĆ AGAN	"2204"	**"2203"**
BEGANOVIĆ SABINA	"1970"	**"1969"**
JUSIĆ ANELA	"1724"	**"1722"**
HODŽIĆ ANITA	"1714"	**"1710"**
DURAKOVIĆ ENES	"1492"	**"1491"**
OMERDIĆ MERSUD	"1442"	**"1441"**
NESIMOVIĆ HASAN	"1213"	**"1217"**
DELIĆ URANELA	"1175"	**"1176"**
SULJKANOVIĆ ALMA	"1096"	**"1097"**
CINAC JASMINA	"1056"	**"1057"**

Члан 2.

Ове исправке одлуке објавиће се у "Службеном гласнику БиХ", "Службеном гласнику РС", "Службеним новинама Федерације БиХ", "Службеном гласнику Брчко дистрикта БиХ" и веб страници Централне изборне комисије БиХ www.izbori.ba.

Број 05-1-07-1-1312-3/14
10. децембра 2014. године
Сарајево

Предсједник
Стјепан Микић, с. р.

Nakon izvršenog sravnjavanja sa izvornim tekstom uočeno je da u Odluci o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2014. godini broj 05-1-07-1-1312-1/14 od 10. novembra 2014. godine je načinjena tehnička greška, pa u skladu sa članom 18. Poslovnika Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 50/07, 33/09, 24/13 i 32/14), članom 2.9 stav (1) tačka 9. i člana 5.32 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 i 7/14) i članom 55. stav (2) Jedinstvenih pravila za izradu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 11/05), Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine daje

ISPRAVKE

ODLUKE O POTVRĐIVANJU REZULTATA OPĆIH IZBORA U BOSNI I HERCEGOVINI 2014. GODINE

Član 1.

U članu 2. Odluke o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2014. godine broj 05-1-07-1-1312-1/14 od 10. novembra 2014. godine, u Izvještaju o rezultatima glasanja za svaki izborni nivo iz člana 1. stav (1) tačka a), b), c), d), e) i f) ove odluke, sa dodijeljenim mandatima i imenima kandidata unutar političkih subjekata, vrši se ispravka:

a) u broju birača kojima je odobreno da glasaju, kako slijedi:

Izborna utrka/Изборна утрка 701

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE/ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

BOŠNJAČKI ČLAN/БОШЊАЧКИ ЧЛАН

Birači kojima je odobreno da glasaju/Birači kojima je odobreno glasovati/Бирачи којима је одобрено да гласају

umjesto broja	"2.039.31"
treba da stoji broj	**"2.039.316"**

b) u broju birača kojima je odobreno da glasaju, kako slijedi:

Izborna utrka/Изборна утрка 702

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE/ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

HRVATSKI ČLAN/ХРВАТСКИ ЧЛАН

umjesto broja	"2.039.31"
treba da stoji broj	**"2.039.316"**

c) u broju birača kojima je odobreno da glasaju, kako slijedi:

Izborna utrka/Изборна утрка 703

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE/ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

SRPSKI ČLAN/СРПСКИ ЧЛАН

umjesto broja	"1.243.26"
treba da stoji broj	**"1.243.265"**

d) u broju birača kojima je odobreno da glasaju, kako slijedi:

Izborna utrka/Изборна утрка 512

ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE
ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
IZBORNA JEDINICA 2a/ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 2a

umjesto broja	163.212"
treba da stoji broj	**"261.400"**

e) u broju birača kojima je odobreno da glasaju, kako slijedi:
Izborna utrka/Изборна утрка 409

ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM
PARLAMENTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
ПАРЛАМЕНТА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
IZBORNA JEDINICA 9/ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 9

umjesto broja	"93.348"
treba da stoji broj	**"191.536"**

f) u broju birača kojima je odobreno da glasaju, kako slijedi:
Izborna utrka/Изборна утрка 207

SKUPŠTINE KANTONA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE
СКУПШТИНЕ КАНТОНА У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
KANTON 7/КАНТОН 7

umjesto broja	"93.348"
treba da stoji broj	**"191.536"**

g) u broju glasova kandidata unutar političkog subjekta A-SDA-KSPP ZAJEDNO ZA USK, kako slijedi:

Izabrani kandidati - Izborna utrka 201 -
SKUPŠTINA KANTONA 1
Изабрани кандидати - Изборна утрка 201 -
СКУПШТИНА КАНТОНА 1

KANTON 1/КАНТОН 1
A-SDA-KSPP ZAJEDNO ZA USK

Ime/Име	umjesto broja glasova	**treba da stoji broj glasova**
IZABRAN/ИЗАБРАН		
OGREŠEVIĆ NERMIN	"12887"	**"12898"**
HALILOVIĆ HAJRUDIN	"4993"	**"4996"**
HADŽIPAŠIĆ ADMIR	"2831"	**"2832"**
DURAKOVIĆ MUNIR	"2439"	**"2441"**
NIJE IZABRAN/НИЈЕ ИЗАБРАН		
ABAZOVIĆ SAMIR	"2193"	**"2232"**
ELKASOVIĆ AGAN	"2204"	**"2203"**
BEGANOVIĆ SABINA	"1970"	**"1969"**
JUSIĆ ANELA	"1724"	**"1722"**
HODŽIĆ ANITA	"1714"	**"1710"**
DURAKOVIĆ ENES	"1492"	**"1491"**
OMERDIĆ MERSUD	"1442"	**"1441"**
NESIMOVIĆ HASAN	"1213"	**"1217"**
DELIĆ URANELA	"1175"	**"1176"**
SULJKANOVIĆ ALMA	"1096"	**"1097"**
CINAC JASMINA	"1056"	**"1057"**

Član 2.

Ove ispravke odluke objavit će se u "Službenom glasniku BiH", "Službenom glasniku RS", "Službenim novinama Federacije BiH", "Službenom glasniku Brčko distrikta BiH" i web stranici Centralne izborne komisije BiH www.izbori.ba.

Broj 05-1-07-1-1312-3/14
10. decembra 2014. godine
Sarajevo

Predsjednik
Stjepan Mikić, s. r.

K A Z A L O

ZASTUPNIČKI DOM
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE
BOSNE I HERCEGOVINE

1447 Odluka o izboru članova Povjerenstva za pripremu izbora Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 1
Одлука о избору чланова Комисије за припрему избора Савјета министара Босне и Херцеговине (српски језик) 1
Odluka o izboru članova Komisije za pripremu izbora Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 2

1448 Odluka o izboru predsjedatelja, prvoga zamjenika i drugoga zamjenika predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 2
Одлука о избору предсједавајућег, првог замјеника и другог замјеника предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (српски језик) 2
Odluka o izboru predsjedavajućeg, prvog zamjenika i drugog zamjenika predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 2

VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE

1449 Odluka o dodjeli sredstava iz granta "Programi za pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda EU - FP7" za 2014. godinu (hrvatski jezik) 3
Одлука о додјели средстава из гранта "Програми за припрему пројеката и потенцијалних кандидата за средства из фонда EU-FP7" за 2014. годину (српски језик) 4
Odluka o dodjeli sredstava iz granta "Programi za pripremu projekata i potencijalnih kandidata za sredstva iz fonda EU–FP7" za 2014. godinu (bosanski jezik) 5

1450 Odluka o usvajanju Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine za 2014. godinu (hrvatski jezik) 6
Одлука о усвајању Државног годишњег програма за заштиту потрошача Босне и Херцеговине за 2014. годину (српски језик) 23
Odluka o usvajanju Državnog godišnjeg programa za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine za 2014. godinu (bosanski jezik) 41

1451 Naputak o uvjetima i načinu na koji sektorsko ugovorno tijelo dodjeljuje ugovore povezanom poduzeću, poslovnom partnerstvu ili sektorskom ugovornom tijelu koje je sastavni dio poslovnog partnerstva (hrvatski jezik) 58
Упутство о условима и начину на који секторски уговорни орган додјељује уговоре повезаном предузећу, пословном партнерству или секторском уговорном органу који је саставни дио пословног партнерства (српски језик) 59
Uputstvo o uslovima i načinu na koji sektorski ugovorni organ dodjeljuje ugovore povezanom preduzeću, poslovnom partnerstvu ili sektorskom ugovornom organu koji je sastavni dio poslovnog partnerstva (bosanski jezik) 60
1452 Rješenje o imenovanju glavnog inspektora (hrvatski jezik) 62
Рјешење о именовању главног инспектора (српски језик) 62
Rješenje o imenovanju glavnog inspektora (bosanski jezik) 62

VIJEĆE ZA DRŽAVNU POTPORU BOSNE I HERCEGOVINE

1453 Rješenje broj UP/I 06-26-1-9-1/14 (hrvatski jezik) 62
Рјешење број УП/I 06-26-1-9-1/14 (српски језик) 65
Rješenje broj UP/I 06-26-1-9-1/14 (bosanski jezik) 69
1454 Rješenje broj UP/I 07-26-1-10-3/14 (hrvatski jezik) 72
Рјешење број УП/I 07-26-1-10-3/14 (српски језик) 73
Rješenje broj UP/I 07-26-1-10-3/14 (bosanski jezik) 75

VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE

1455 Odluka o imenovanju predsjednika Kantonalnog suda u Bihaću (hrvatski jezik) 77
Одлука о именовању предсједника Кантоналног суда у Бихаћу (српски језик) 78
Odluka o imenovanju predsjednika Kantonalnog suda u Bihaću (bosanski jezik) 78
1456 Odluka o imenovanju suca Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 78
Одлука о именовању судије Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (српски језик) 79
Odluka o imenovanju sudije Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 79
1457 Odluka o imenovanju suca Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 79
Одлука о именовању судије Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (српски језик) 79
Odluka o imenovanju sudije Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 80
1458 Odluka o imenovanju predsjednika Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 80
Одлука о именовању предсједника Основног суда Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине (српски језик) 80
Odluka o imenovanju predsjednika Osnovnog suda Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 81
1459 Odluka o imenovanju suca Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 81
Одлука о именовању судије Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (српски језик) 81
Odluka o imenovanju sudije Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 82
1460 Odluka o imenovanju sudaca porotnika u Općinski sud u Banovićima (hrvatski jezik) 82
Odluka o imenovanju sudija porotnika u Općinski sud u Banovićima (bosanski jezik) 82
Одлука о именовању судија поротника у Општински суд у Бановићима (српски језик) 83

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

1461 Odluka broj AP 1751/11 (hrvatski jezik) 83
Одлука број АП 1751/11 (српски језик) 95
Odluka broj AP 1751/11 (bosanski jezik) 108

ISPRAVKE

1462 Ispravke Odluke o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2014. godine (hrvatski jezik) 120
Исправке Одлуке о потврђивању резултата Општих избора у Босни и Херцеговини 2014. године (српски језик) 121
Ispravke Odluke o potvrđivanju rezultata Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2014. godine (bosanski jezik) 122

Nakladnik: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za nakladnika: tajnik Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Marin Vukoja - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Ravnatelj: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Ravnatelj: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050 faks: 722-074 - Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044, 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFSKA BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Tisak: GIK "OKO" d.d. Sarajevo - Za tiskaru: Mevludin Hamzić - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.
"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.
Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obvezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.
Pretplata za II polugodište 2014. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.
Web izdanje: http: //www.sluzbenilist.ba - godišnja pretplata 200,00 KM